

RIKSDAGENS PROTOKOLL

Nr 25

ANDRA KAMMAREN

1961

29 maj—22 juni

Debatter m. m.

Måndagen den 29 maj fm.

	Sid.
Den ekonomiska politiken m. m.	3

Måndagen den 29 maj em.

Den ekonomiska politiken m. m. (Forts.)	84
---	----

Tisdagen den 30 maj

Svar på interpellationer av:

herr Gustafsson i Borås ang. djurskyddslagstiftningens tillämpning på hästsporten och herr Spångberg ang. djurskyddsförhållandena inom hästsporten	131
herr Sundelin ang. sysselsättningen inom skogsbruket	143
Svar på frågor av fru Kristensson ang. utnyttjandet av tillgängliga vårdplatser vid sjukhusen och av herr Ohlin ang. åtgärder till förebyggande av att sjukhusavdelningar måste stängas under instundande sommar	158
Svar på interpellation av herr Brandt i Sätilla ang. provinsialläkarnas arbetsförhållanden, m. m.	170
Statsregleringen	173
Vårsessionens avslutning	175

Samtliga avgjorda ärenden

Måndagen den 29 maj em.

Statsutskottets memorial nr 144, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag till Statens dövskolor m. m.: Avlöningar m. fl. anslag	84
Bankoutskottets utlåtande nr 29, om fortsatt giltighet av lagen angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv, m. m.	116

	Sid.
<i>Bevillningsutskottets</i> betänkande nr 63, om ändrad lydelse av 39 § 3 mom. och 46 § 2 mom. kommunalskattelagen.....	117
— nr 62, om höjning av Ortsavdragen vid beskattningen, m. m.....	122
— nr 60, ang. beräkning av bevillingarna, m. m.....	126
<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 141, ang. komplettering av riksstatsförslaget	128
<i>Bevillningsutskottets</i> memorial nr 66, ang. uppskov med behandlingen av vissa till bevillningsutskottet hänvisade ärenden.....	128
<i>Första lagutskottets</i> utlåtande nr 45, om lagstiftning i syfte att möjliggöra utnyttjande av byggnad på annans mark såsom säkerhet för kredit.....	128
— nr 46, ang. fortsatt giltighet av lagen med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret.....	128
— nr 47, ang. ändrad lydelse av 2 § 17:o) lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.....	128
<i>Andra lagutskottets</i> memorial nr 52, ang. uppskov med behandlingen av vissa ärenden.....	128
<i>Statsutskottets</i> memorial nr 138, ang. uppskov med behandlingen av vissa ärenden.....	128
— nr 142, ang. tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1960/61.	128
<i>Andra lagutskottets</i> memorial nr 53, föranlett av kamrarnas skiljaktiga beslut om viss komplettering av barnmorskereglementet.....	128
<i>Jordbruksutskottets</i> memorial nr 35, ang. uppskov med behandlingen av visst utskottet tilldelat ärende.....	128

Tisdagen den 30 maj

<i>Statsutskottets</i> memorial nr 144, om anslag till Statens dövskolor m. m.: Avlöningar m. fl. anslag (gemensam omröstning).....	130
— nr 143, ang. statsregleringen.....	173

Måndagen den 29 maj

Kl. 11.00

§ 1

Justerades protokollen för den 23 innevarande maj.

§ 2

Herr talmannen meddelade, att herr Lundkvist, som vid kammarens sammanträde den 17 innevarande maj med läkarintyg styrkt sig tills vidare vara hindrad att delta i riksdagsgörömlen, denna dag åter intagit sin plats i kammaren.

§ 3

Den ekonomiska politiken m. m.

Föredrogos i ett sammanhang

bankoutskottets utlåtande nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv, m. m., jämte i ämnet väckta motioner;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 39 § 3 mom. och 46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) jämte i ämnet väckta motioner,

nr 62, i anledning av väckta motioner om höjning av ortsavdragen vid beskattningen, m. m., och

nr 60, angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1961/62, m. m., jämte i ämnet väckta motioner; samt

statsutskottets utlåtande nr 141, i anledning av motioner, väckta i anslutning till Kungl. Maj:ts förslag angående

komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1961/62 m. m.

Bankoutskottets utlåtande nr 29

I en den 23 mars 1961 dagtecknad proposition, nr 113, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv; samt

2) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 7 december 1951 (nr 767) om räntereglering m. m.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes följande.

I propositionen föreslås, att den särskilda lagstiftningen om bankaktiebolags kassareserv och lagstiftningen om räntereglering, för vilka giltighetstiden utgår den 30 juni 1961, skall erhålla förlängd giltighet till och med den 30 juni 1962.

Till utskottet hade hänvisats de i anledning av propositionen väckta, likalydande motionerna I: 648 av herrar *Per-Olof Hanson* och *Hagberg* och II: 766 av herrar *Magnusson* i Borås och *Stenberg*, i vilka föreslagits, att riksdagen måtte avslå det i propositionen nr 113 framlagda förslaget om ytterligare förlängning av ränteregleringslagen.

Utskottet hemställde,

I. att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition i vad den avsåge lagen om fortsatt giltighet

Den ekonomiska politiken m. m.

av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassa-reserv; samt

II. att riksdagen — med avslag å motionerna I: 648 och II: 766 — måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition i vad den avsåge lagen angående fortsatt giltighet av lagen den 7 december 1951 (nr 767) om räntereglering m. m.

Reservation hade avgivits av herrar *Ewerlöf, Schmidt, Gustaf Henry Hansson, Boija, Regnéll* och *Carlsson* i Tibro, vilka ansett att utskottet — med uttalande av att utskottet på de av motionärerna anförda skälen ej funnit sig kunna biträda Kungl. Maj:ts förslag om förlängning av ränteregleringslagen — bort under II. i dess yrkande hemställa, att riksdagen — med bifall till motionerna I: 648 och II: 766 — måtte avslå det i Kungl. Maj:ts förevarande proposition framlagda förslaget om ytterligare förlängning av ränteregleringslagen.

Bevillningsutskottets betänkande nr 63

I en den 28 april 1961 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 160, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändrad lydelse av 39 § 3 mom. och 46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes följande.

I propositionen föreslås i sparstimulerande syfte en höjning med en tredjedel av det skattefria bottenbeloppet för inkomst av kapital samt av det s. k. försäkringsavdraget.

Det ovannämnda författningsförslaget var av följande lydelse:

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 39 § 3 mom. och 46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att 39 § 3 mom. och 46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)***39 §.**

3 m o m. Fysisk person, som haft intäkt varom i 38 § 1 mom. förmäles, äger, där bruttointäkten överstiger sammanlagda beloppet av de i 1 mom. avsedda kostnaderna, utöver avdrag för dessa kostnader åtnjuta extra avdrag med 300 kronor. Har den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, må nu avsett avdrag för dem båda gemensamt åtnjutas med 600 kronor. I intet fall må dock skattskyldig åtnjuta extra avdrag med högre belopp än som svarar mot skillnaden mellan bruttointäkten och

*(Föreslagen lydelse)***39 §.**

3 m o m. Fysisk person, som haft intäkt varom i 38 § 1 mom. förmäles, äger, där bruttointäkten överstiger sammanlagda beloppet av de i 1 mom. avsedda kostnaderna, utöver avdrag för dessa kostnader åtnjuta extra avdrag med 400 kronor. Har den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, må nu avsett avdrag för dem båda gemensamt åtnjutas med 800 kronor. I intet fall må dock skattskyldig åtnjuta extra avdrag med högre belopp än som svarar mot skillnaden mellan bruttointäkten och

Den ekonomiska politiken m. m.

(Nuvarande lydelse)

summan av de i 1 mom. avsedda kostnaderna.

(Se vidare anvisningarna.)

46 §.

2 m o m. I hemortskommunen -----
1 000 kronor.

Har skattskyldig ----- eller underhållsbidraget.

Därest skattskyldig ----- nämnda tid.

Avdrag, som i första stycket 3) här ovan avses, skall beräknas till ett belopp av minst 150 kronor eller, om skattskyldig under beskattningsåret varit gift och levtt tillsammans med andra maken, för dem båda gemensamt till ett belopp av minst 300 kronor. Härjämte skall gälla, att nu avsett avdrag ej må för skattskyldig åtnjutas till högre belopp än 300 kronor; dock att, om skattskyldig under beskattningsåret varit gift och levtt tillsammans med andra maken, ifrågavarande avdrag för dem båda gemensamt må åtnjutas med högst 600 kronor. Avdrag med högst 600 kronor må vidare åtnjutas om skattskyldig under beskattningsåret varit ogift (varmed jämställes änka, änkling eller frånskild) och haft hemmavarande barn under 16 år.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1961 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1961 eller tidigare år.

Fyll utskottet hade hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

A) de likalydande motionerna I: 673 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 811 av herr *Hedlund m. fl.*, vari hemställets, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till innevarande års höstriksdag rörande stimulans av det personliga sparandet i vad avsåge

a) premiering av det personliga ny-sparandet av reell karaktär,

(Föreslagen lydelse)

summan av de i 1 mom. avsedda kostnaderna.

(Se vidare anvisningarna.)

46 §.

2 m o m. I hemortskommunen -----
1 000 kronor.

Har skattskyldig ----- eller underhållsbidraget.

Därest skattskyldig ----- nämnda tid.

Avdrag, som i första stycket 3) här ovan avses, skall beräknas till ett belopp av minst 150 kronor eller, om skattskyldig under beskattningsåret varit gift och levtt tillsammans med andra maken, för dem båda gemensamt till ett belopp av minst 300 kronor. Härjämte skall gälla, att nu avsett avdrag ej må för skattskyldig åtnjutas till högre belopp än 400 kronor; dock att, om skattskyldig under beskattningsåret varit gift och levtt tillsammans med andra maken, ifrågavarande avdrag för dem båda gemensamt må åtnjutas med högst 800 kronor. Avdrag med högst 800 kronor må vidare åtnjutas om skattskyldig under beskattningsåret varit ogift (varmed jämställes änka, änkling eller frånskild) och haft hemmavarande barn under 16 år.

b) premiering av sparande å särskilt sparkonto i bank eller annan penninginrättning, samt

c) inrättande av allmänt utjämningskonto i bank eller annan penninginrättning

i enlighet med vad i motionerna anförts;

B) de likalydande motionerna I: 674 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: 813 av herr *Hjalmarson m. fl.*, vari hemställets, att riksdagen måtte antaga följande

Den ekonomiska politiken m. m.

Förslag

till

Lag angående ändring av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas att 39 § 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) skall erhålla följande ändrade lydelse.

39 §.

3 mom. Fysisk person, som haft intäkt varom i 38 § 1 mom. förmåles, äger, där bruttointäkten överstiger sammanlagda beloppet av de i 1 mom. avsedda kostnaderna, utöver avdrag för dessa kostnader åtnjuta extra avdrag med 400 kronor. Har den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med den andra maken, må nu avsett avdrag för dem båda gemensamt åtnjutas med 800 kronor. I den mån intäkten utgör avkastning av aktier eller andelar i ekonomisk förening må det extra avdraget ökas med 200 kronor eller, om den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med den andra maken, med 400 kronor. I intet fall må dock skattskyldig åtnjuta extra avdrag med högre belopp än som svarar mot skillnaden mellan bruttointäkten och summan av de i 1 mom. avsedda kostnaderna.

Vad i föregående stycke stadgas angående gift skattskyldig skall äga motsvarande tillämpning å skattskyldig, som under beskattningsåret varit ogift (varmed jämställas änka, änkling eller frånskild) och haft hemmavarande barn under 16 år.

(Se vidare anvisningarna.)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1962.

C) de likalydande motionerna I: 675 av herr *Källqvist m. fl.* och II: 808 av herr *Jönsson* i *Ingemarsgården m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte i

skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till årets höstsession om åtgärder i syfte att stimulera det enskilda sparandet i enlighet med den av ledamöterna *Antonsson*, *Brundin* och *Danmans* avgivna reservationen till utredningen om sparstimulerande åtgärder (SOU 1961: 2) innefattande

dels *skattepremiering* för medel som insättes å särskilda sparkonton i bank eller därmed jämförlig inrättning,

dels allmänt *utjämningskonto* enligt i reservationen angivna riktlinjer;

D) de likalydande motionerna I: 677 av herr *Lundström m. fl.* och II: 810 av herr *Ohlin m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte — med godtagande av den i propositionen föreslagna höjningen av försäkringsavdragets maximalbelopp — besluta sådan ändring, att avgiften till den allmänna sjukförsäkringen skulle få avdragas för sig såsom en särskild avdragspost, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till erforderlig författningstext;

E) de likalydande motionerna I: 678 av herrarna *Ringaby* och *Ragnar Bergh* samt II: 809 av herrarna *Magnusson* i *Borås* och *Nordgren*, vari hemställts, att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

Lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att till följande paragrafer i kommunalskattelagen den 28 september 1928 skola fogas nya moment av nedan angiven lydelse, nämligen till 22 § ett moment betecknat 4, till 25 § ett moment betecknat 4 samt till 29 § ett nytt moment betecknat 5, ävensom att till anvisningarna till 22 § samma lag skall fogas en ny punkt, betecknad 9, av den lydelse som nedan sägs.

22 §.

4 mom. Fysisk person, som haft intäkt varom i 21 § förmåles, äger, där bruttointäkten överstiger sammanlagda

Den ekonomiska politiken m. m.

beloppet av de i 1 eller 3 mom. avsedda kostnaderna, utöver avdrag för dessa kostnader åtnjuta extra avdrag med 400 kronor. Har den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levttillsammans med andra maken, må nu avsett avdrag för dem båda gemensamt åtnjutas med 800 kronor. I intet fall må dock skattskyldig åtnjuta extra avdrag med högre belopp än som svarar mot skillnaden mellan bruttointäkten och summan av de i 1 eller 3 mom. avsedda kostnaderna och ej heller med högre belopp än som motsvarar 4 procent av den skattskyldiges i jordbruket nedlagda skattepliktiga förmögenhet. Extra avdrag som här sägs må vidare, tillsammans med förekommande extra avdrag enligt 25 § 4 mom. och 29 § 5 mom., endast åtnjutas i den mån avdrag enligt 39 § 3 mom. icke kunnat tillgodogöras av den skattskyldige.

25 §.

4 mom. Fysisk person, som haft intäkt varom i 24 § förmäles, äger, där bruttointäkten överstiger sammanlagda beloppet av de i 1 eller 3 mom. avsedda kostnaderna, utöver avdrag för dessa kostnader åtnjuta extra avdrag med 400 kronor. Har den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levttillsammans med andra maken, må nu avsett avdrag för dem båda gemensamt åtnjutas med 800 kronor. Vad angår inskränkning i rätten att åtnjuta extra avdrag som här sagts skola bestämmelserna i 22 § 4 mom. och i punkt 9 av anvisningarna till 22 § äga motsvarande tillämpning.

29 §.

5 mom. Fysisk person, som haft intäkt varom i 28 § förmäles, äger, där bruttointäkten överstiger sammanlagda beloppet av de i 1 mom. avsedda kostnaderna, utöver avdrag för dessa kostnader åtnjuta extra avdrag med 400 kronor. Har den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levttillsammans med andra maken, må nu avsett avdrag

för dem båda gemensamt åtnjutas med 800 kronor. Vad angår inskränkning i rätten att åtnjuta extra avdrag som här sagts skola bestämmelserna i 22 § 4 mom. och i punkt 9 av anvisningarna till 22 § äga motsvarande tillämpning.

Anvisningar

till

22 §.

9. Beräkningen av den skattskyldiges i jordbruket nedlagda skattepliktiga förmögenhet skall ske på grundval av bestämmelserna i 2—5 §§ förordningen om statlig förmögenhetsskatt.

Om extra avdrag enligt 22 § 4 mom., 25 § 4 mom. eller 29 § 5 mom. samtidigt må åtnjutas i två eller flera förvärvskällor skall avdraget, med den inskränkning varom i 22 § 4 mom. stadgas, fördelas mellan förvärvskällorna i förhållande till nettointäkten av förvärvskällorna sådan denna skulle ha varit om extra avdrag ej förekommit.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1962; dock att äldre bestämmelser alljämt skola gälla vid 1962 års taxering samt vid eftertaxering för 1962 och tidigare år.

F) de likalydande motionerna I: 679 av herr *Ringaby m. fl.* och II: 812 av herr *Nilsson i Svalöv m. fl.*, vari hemstälts, att riksdagen måtte antaga det till propositionen fogade förslaget till ändring i kommunalskattelagen med den ändring att 46 § 2 mom. erhöles följande lydelse:

46 §.

2 mom. I hemortskommunen — — — njuta avdrag:

- 1) för periodiskt — — — eller uppfostran;
- 2) för dels — — — omyndiga barn;
- 3) för sådan i slutlig eller tillkommande skatt ingående sjukförsäkringsavgift enligt lagen om allmän sjukförsäkring, som under beskattningsåret påförts den skattskyldige;

Den ekonomiska politiken m. m.

4) för premier och andra avgifter, som skattskyldig erlagt för försäkringar av följande slag, vilka ägas av honom själv eller, i förekommande fall, hans make eller hans omyndiga barn, nämligen kapitalförsäkring, arbetslöshetsförsäkring samt sådan sjuk- eller olycksfallsförsäkring, därunder inbegripen avgift till sjukkassa för begravningshjälp, som ej avses i 33 § och som ej utgör obligatorisk försäkring enligt lagen om allmän sjukförsäkring; samt

5) för belopp — — — 1 000 kronor. Har skattskyldig — — — eller underhållsbidraget.

Därest skattskyldig — — — nämnda tid.

Avdrag, som i 4) här ovan avses, må ej för skattskyldig åtnjutas till högre belopp än 400 kronor; dock att, om skattskyldig under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, ifrågavarande avdrag för dem båda gemensamt må åtnjutas med högst 800 kronor. Avdrag med högst 800 kronor må vidare åtnjutas om skattskyldig under beskattningsåret varit ogift (varmed jämställs änka, änkling eller frånskild) och haft hemmavarande barn under 16 år.

G) motionen I: 680 av herr *Spetz*, vari yrkats avslag å propositionen nr 160.

Till behandling i detta sammanhang hade utskottet jämväl upptagit följande vid riksdagens början väckta, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 73 av herrar *Ragnar Bergh* och *Ringaby* samt II: 88 av herr *Magnusson* i Borås m. fl., vari hemställts, att riksdagen måtte antaga av motionärerna framlagt förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

2) de likalydande motionerna I: 258 av fru *Segerstedt Wiberg* m. fl. och

II: 208 av fru *Gunne* m. fl., vari hemställts, att riksdagen måtte antaga ett genom dessa motioner framlagt förslag till lag om ändring av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

3) de likalydande motionerna I: 351 av herr *Ewerlöf* m. fl. och II: 409 av herr *Hjalmarson* m. fl., vari hemställts, att riksdagen måtte antaga i motionerna intagna förslag till

I) förordning om bostadssparande,

II) lag angående ändring av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370),

III) förordning om utbildningssparande;

4) de likalydande motionerna I: 475 av herr *Lundström* m. fl. och II: 552 av herr *Ohlin* m. fl., vari hemställts,

A. att riksdagen måtte besluta sådana ändringar i ifrågavarande skatteförfattningar, att det s. k. omkostnadsavdraget skulle uppföras med i deklarationen redovisat belopp, dock lägst 100 kr., och att med bibehållande av nuvarande maximisummor försäkringsavdraget finge utnyttjas till det belopp som motsvarades av erlagda premier samt att avrundning av den beskattningsbara inkomsten skulle ske nedåt till jämna tiotal kronor;

B. att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till erforderlig författningstext;

5) de likalydande motionerna I: 74 av herrar *Eric Carlsson* och *Sundin* samt II: 85 av herr *Fälldin*, samt

6) de likalydande motionerna I: 487 av herr *Sveningsson* m. fl. och II: 549 av herr *Nilsson* i Svalöv m. fl.

I de under 5) och 6) upptagna motionerna hade hemställts, att riksdagen måtte antaga av motionärerna framlagt förslag till ändrad lydelse av 22 § 1 mom., 29 § 1 mom. samt punkt 1 av anvisningarna till 20 § kommunalskattelagen den 28 september 1928.

Utskottet hemställde,

A. att riksdagen, med bifall till Kungl.

Maj:ts förevarande proposition nr 160 och med avslag å motionen I: 680 av herr Spetz, måtte för sin del antaga det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändrad lydelse av 39 § 3 mom. och 46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

B. att följande motioner, nämligen

1 a) de likalydande motionerna I: 73 av herrar Ragnar Bergh och Ringaby samt II: 88 av herr Magnusson i Borås m. fl.,

b) de likalydande motionerna I: 678 av herrar Ringaby och Ragnar Bergh samt II: 809 av herrar Magnusson i Borås och Nordgren,

2 a) de likalydande motionerna I: 674 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 813 av herr Hjalmarson m. fl.,

b) de likalydande motionerna I: 258 av fru Segerstedt Wiberg m. fl. och II: 208 av fru Gunne m. fl.,

c) de likalydande motionerna I: 351 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 409 av herr Hjalmarson m. fl., såvitt motionerna avsåge ändring i kommunalskattelagen,

3) de likalydande motionerna I: 351 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 409 av herr Hjalmarson m. fl., såvitt motionerna avsåge bostadssparande och utbildningssparande,

4 a) de likalydande motionerna I: 673 av herr Bengtson m. fl. och II: 811 av herr Hedlund m. fl.,

b) de likalydande motionerna I: 675 av herr Källqvist m. fl. och II: 808 av herr Jönsson i Ingemarsgården m. fl.,

5 a) de likalydande motionerna I: 679 av herr Ringaby m. fl. och II: 812 av herr Nilsson i Svalöv m. fl.,

b) de likalydande motionerna I: 677 av herr Lundström m. fl. och II: 810 av herr Ohlin m. fl.,

c) de likalydande motionerna I: 475 av herr Lundström m. fl. och II: 552 av herr Ohlin m. fl., såvitt motionerna avsåge det s. k. försäkringsavdraget,

6 a) de likalydande motionerna I: 74

Den ekonomiska politiken m. m.

av herrar Eric Carlsson och Sundin samt II: 85 av herr Fäldin,

b) de likalydande motionerna I: 487 av herr Sveningsson m. fl. och II: 549 av herr Nilsson i Svalöv m. fl., ävensom

7) de likalydande motionerna I: 475 av herr Lundström m. fl. och II: 552 av herr Ohlin m. fl., såvitt motionerna avsåge omkostnadsavdrag och beskattningsbara belopp,

måtte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

I motiveringen anförde utskottet bland annat följande:

Även om den ifrågasatta åtgärden kan vara ägnad att främja sparandet synes dock den sparfrämjande effekten av förslaget böra bedömas såsom tämligen ringa. Till stöd för motionsyrkandet har emellertid inte i främsta rummet åberopats dess inverkan på sparandet, utan att en vidgad rätt att åtnjuta sparavdraget skulle medföra större rättvisa mellan olika kategorier inkomsttagare. Enligt gällande regler får sparavdraget åtnjutas av samtliga inkomsttagare, som har behållen inkomst av kapital, sålunda även av dem som har huvudinkomst av rörelse, jordbruk eller annan fastighet. Ingenting tyder på att kategorien företagare genomsnittligt sett skulle utnyttja avdraget i mindre omfattning än t. ex. löntagare. Självfallet kan vid bedömning av det berättigade i föreliggande yrkande utskottet inte underlåta att ta hänsyn till det kända förhållandet, att beskattningsreglerna i fråga om inkomst av rörelse och jordbruk medger rörelseidkare resp. jordbrukare med bokföringsmässig redovisning vidsträcktta möjligheter till konsolidering genom vinstreglerande dispositioner, som innebär uppskov med inkomstbeskattningen av intäkter i verksamheten. De skattemässiga fördelar, som dylika beskattningsregler innebär, torde vara av-

Den ekonomiska politiken m. m.

sevärt större än de, som sparavdraget erbjuder. Utskottet finner sig i betraktande av angivna förhållanden icke kunna dela den uppfattningen, att den yrkade lagstiftningsåtgärden uppbäres av ett rättvisekrav. Utskottet avstyrker med hänvisning till det anförda motionerna I: 73 och II: 88 samt I: 678 och II: 809.

Reservationer hade avgivits

I) av herr *Spetz*, vilken — med hänvisning till innehållet i motionen I: 680 — ansett att utskottet under punkten A) bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen I: 680 måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 160.

II) av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson*, *Nilsson* i Svalöv och *Magnusson* i Borås, vilka beträffande s. k. *aktiesparande* hemställt under punkten A),

att riksdagen — i anledning av de likalydande motionerna I: 351 av herr *Ewerlöf* m. fl. och II: 409 av herr *Hjalmarson* m. fl., såvitt motionerna avsåge ändring i kommunalskattelagen, samt de likalydande motionerna I: 674 av herr *Ewerlöf* m. fl. och II: 813 av herr *Hjalmarson* m. fl. — måtte för sin del antaga den i sistnämnda två motioner föreslagna lydelse av 39 § 3 mom. första stycket kommunalskattelagen.

III) av herrar *Söderquist*, *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson*, *Kollberg*, *Nilsson* i Svalöv, *Gustafson* i Göteborg och *Magnusson* i Borås, vilka beträffande frågan om att *bryta ut den obligatoriska sjukförsäkringsavgiften ur det allmänna försäkringsavdraget att avdragas för sig*

dels ansett att utskottets yttrande i viss del bort ha annan, av reservanterna angiven lydelse,

dels ock under punkten A) hemställt, att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 677 av herr *Lundström* m. fl. och II: 810 av herr *Ohlin* m. fl. samt de likalydande motionerna I: 679 av herr *Ringaby* m. fl.

och II: 812 av herr *Nilsson* i Svalöv m. fl. måtte antaga den lydelse av 46 § 2 mom. kommunalskattelagen, som föreslagits i sistnämnda två motioner.

IV) av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson*, *Nilsson* i Svalöv och *Magnusson* i Borås, vilka beträffande *sparavdrag för jordbrukare m. fl.* under punkten B 1) hemställt,

att riksdagen — i anledning av de inbördes likalydande motionerna I: 73 av herrar *Ragnar Bergh* och *Ringaby* samt II: 88 av herr *Magnusson* i Borås m. fl. ävensom I: 678 av herrar *Ringaby* och *Ragnar Bergh* samt II: 809 av herrar *Magnusson* i Borås och *Nordgren* — måtte för sin del antaga det vid sistnämnda två motioner fogade förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

V) av herrar *Söderquist*, *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson*, *Kollberg*, *Nilsson* i Svalöv, *Gustafson* i Göteborg och *Magnusson* i Borås, vilka beträffande *sparavdrag för ofullständiga familjer*

dels anført följande:

»I de likalydande motionerna I: 258 av fru *Segerstedt Wiberg* m. fl. och II: 208 av fru *Gunne* m. fl. har hemställts, att det enligt 39 § 3 mom. utgående s. k. kapitalavdraget vad angår ogift och därmed jämförlig skattskyldig med minderåriga barn skall medgivas med samma belopp som för äkta makar. Samma yrkande har ställts i motionerna I: 674 av herr *Ewerlöf* m. fl. och II: 813 av herr *Hjalmarson* m. fl. Motionärerna åberopar bl. a. det förhållandet att i fråga om försäkringsavdraget samma högsta avdragsbelopp tillämpas för ensam skattskyldig med minderåriga barn som för äkta makar. Vi biträder yrkandet i nämnda motioner.»

dels ock ansett att utskottet med bifall till förenämnda motioner bort hemställa,

att riksdagen måtte för sin del antaga det i motionerna I: 674 och II: 813 framlagda förslaget till lag angående ändring av kommunalskattelagen den 28 septem-

ber 1928 (nr 370), såvitt gällde 39 § 3 mom. andra stycket.

VI) av herrar *Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson, Nilsson* i Svalöv och *Magnusson* i Borås, vilka beträffande *amorteringssparande* hemställt under punkten B 2 c),

att riksdagen — i anledning av de likalydande motionerna I: 351 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 409 av herr Hjalmarson m. fl. — måtte för sin del antaga följande

*Förslag
till*

lag angående ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Härigenom förordnas, att till 46 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall fogas ett nytt moment, betecknat 5 mom., av nedanstående lydelse.

46 §.

5 mom. Har skattskyldig, som är ägare av annan fastighet, inrättad till bostad åt en familj jämte personliga tjänare (enfamiljfastighet) eller två familjer jämte personliga tjänare (tvåfamiljfastighet) eller som innehar lägenhet med bostadsrätt, under beskattningsåret verkställt amortering av skuld å sådan fastighet eller sådan lägenhet till ett belopp överstigande 1,5 procent av fastighetens taxeringsvärde eller, beträffande bostadsrättslägenhet, den del av fastighetens taxeringsvärde som belöper å lägenheten, må han i hemortskommunen åtnjuta avdrag för överstigande amortering, dock högst med ett belopp av 700 kronor — jämte i förekommande fall 200 kronor för ettvarrt hemmavarande barn under 16 år — och endast i den mån den sammanlagda amorteringen icke motsvaras av en minskning under beskattningsåret av den skattskyldiges eller dennes makes sammanlagda, hos banker och andra penninginrättningar inestående medel.

(Se vidare anvisningarna.)

Den ekonomiska politiken m. m.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1962; dock att äldre bestämmelser skola gälla i fråga om 1962 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1962 eller tidigare år.

VII) av herrar *Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson, Nilsson* i Svalöv och *Magnusson* i Borås, vilka beträffande *bostadssparande* och *utbildningssparande* hemställt under punkten B 3),

att riksdagen måtte — i anledning av de likalydande motionerna I: 351 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 409 av herr Hjalmarson m. fl., såvitt motionerna avsåge bostadssparande och utbildningssparande — antaga de vid motionerna fogade förslagen till

- 1) *förordning om bostadssparande*
- 2) *förordning om utbildningssparande.*

VIII) av herrar *Söderquist, Sundin, Kollberg, Vigelsbo* och *Gustafson* i Göteborg, vilka beträffande *skattepremiering av sparande*

dels ansett att utskottets yttrande i viss del bort ha annan, i denna reservation angiven lydelse,

dels ock under punkten B 4) hemställt,

att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 675 av herr Källqvist m. fl. och II: 808 av herr Jönsson i Ingemarsgården m. fl. samt i anledning av de likalydande motionerna I: 673 av herr Bengtson m. fl. och II: 811 av herr Hedlund m. fl. måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till årets höstsession om åtgärder i syfte att stimulera det enskilda sparandet i enlighet med den av ledamöterna Antonsson, Brundin och Danmans avgivna reservationen till utredningen om sparstimulerande åtgärder (SOU 1961: 2) inefattande

dels *skattepremiering* för medel som insattes å särskilda sparkonton i bank eller därmed jämförlig inrättning,

dels allmänt *utjämningskonto* enligt i reservationen angivna riktlinjer.

Den ekonomiska politiken m. m.

IX) av herrar *Spetz, Söderquist, Kollberg* och *Gustafson* i Göteborg, vilka be-
träffande *justering av de s. k. schablon-*
avdragen

dels — under återopande av inne-
hållet i de likalydande motionerna
I: 475 av herr Lundström m. fl. och
II: 552 av herr Ohlin m. fl. — ansett
att utskottet bort tillstyrka de i motio-
nerna framställda yrkandena;

dels ock under punkten B 7) hem-
ställt, att riksdagen i anledning av
nämnda motioner måtte

a) för sin del antaga genom reserva-
tionen framlagt

Förslag
till

lag om ändring i kommunalskattelagen
den 28 september 1928 (nr 370),

b) antaga genom reservationen fram-
lagt

Förslag
till

förordning angående ändrad lydelse av
9 § 2—4 mom. förordningen den 26 juli
1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt,

c) antaga genom reservationen fram-
lagt

Förslag
till

förordning angående ändrad lydelse av
8 § förordningen den 26 juli 1947 (nr
577) om statlig förmögenhetsskatt,

d) antaga genom reservationen fram-
lagt

Förslag
till

förordning angående ändrad lydelse av
4 § 1 mom. uppbördsförordningen den
5 juni 1953 (nr 272).

X) av herrar *Sundin* och *Vigelsbo*,
vilka

1. beträffande *sparavdrag för jord-*
brukare m. fl.

ansett, att ovan intagna del av utskot-
tets yttrande bort erhålla följande ly-
delse:

»Till stöd för motionsyrkandet har
inte i främsta rummet återopats dess
inverkan på sparandet, utan att en vid-
gad rätt att åtnjuta sparavdraget skulle
medföra ökad rättvisa mellan olika ka-
tegorier inkomsttagare. Frågan gäller
således en avvägning i beskattningen
mellan olika skattskyldiga. Utskottet är
för sin del inte övertygat om att den av
motionärerna förordade metoden här-
vidlag är den lämpligaste. Allmänna
skatteberedningen har till uppgift att
överse beskattningen i hela dess vidd
och kommer således att uppmärksam-
ma även de inkomstslag som här är i
fråga, nämligen inkomst av rörelse,
jordbruksfastighet och annan fastighet.
Utskottet förutsätter att den av motio-
närerna berörda avvägningsfrågan be-
aktas i ett dylikt sammanhang och an-
ser sig härigenom ha besvarat föreva-
rande motioner.»

2. beträffande åtgärder för *stimule-*
rande av sparande

dels ansett att utskottets yttrande i
viss del bort erhålla annan, av dessa
reservanter angiven lydelse,

dels ock hemställt under punkten
B 4 a),

att riksdagen — med bifall till yrkan-
det i motionerna I: 673 av herr Bengt-
son m. fl. och II: 811 av herr Hedlund
m. fl. i förevarande del — måtte i skri-
velse till Kungl. Maj:t anhålla om för-
slag till innevarande års höstriksdag rö-
rande stimulans av det personliga spa-
randet i vad avsåge premiering av det
personliga nysparandet av reell karak-
tär, i enlighet med vad i motionerna
anförts.

3. beträffande *avdrag för sjuk- och*
olycksfallsförsäkring avseende jordbru-
kare m. fl.

dels ansett att utskottets yttrande i
viss del bort ha annat, i denna reser-
vation angivet innehåll,

dels ock under punkten B 6) hem-
ställt, att riksdagen med bifall till de
likalydande motionerna I: 74 av herrar
Eric Carlsson och Sundin samt II: 85

Den ekonomiska politiken m. m.

av herr Fälldin ävensom de likalydande motionerna I: 487 av herr Sveningsson m. fl. och II: 549 av herr Nilsson i Svalöv m. fl. måtte antaga följande

Förslag

till

lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att 22 § 1 mom., 29 § 1 mom. samt punkt 1 av anvisningarna till 20 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

22 §.

1 mom. Från bruttointäkten av jordbruksfastighet må avdrag göras för omkostnader, såsom för:

allt, som är att hänföra till driftkostnader, såsom lön och underhåll åt arbetspersonal, som uteslutande eller huvudsakligen använts för jordbruket eller dess binärningar; anskaffning av levande eller döda inventarier till ersättning för avyttrade, utrangerade eller genom olycksfall eller kreaturssjukdom förlorade; reparation och underhåll av byggnader, stängsel, diken och inventarier; inköp av utsäde, foder, gödselmedel och dylikt; kostnader för skogs vård och underhåll, såsom förvaltning, bevakning, väg- och byggnadsunderhåll, skogskultur, skyddsdikning, skogsindelning med mera dylikt, ävensom, då fråga är om skogsavverkning, kostnader för virkets huggning, tillredning, utdrivning, flottning med mera; sjuk- och olycksfallsförsäkring av icke obligatoriskt slag avseende ägaren eller brukaren av fastigheten, försäkring av arbetspersonal, byggnader, skog, gröda, förråd och inventarier, som ej äro att hänföra till personlig lösegendom, med mera sådant;

värdeinsknung, som ——— tillhörande fördelningsledning.

Har skog ——— tidigare medgivits.

Har växande ——— av upplåtelsen.

Hemmavarande barn, ——— tillhöra arbetspersonalen.

Har sambruksförening ——— nämnda gottgörelse.

29 §.

1 mom. Från bruttointäkten ——— jämförlig verksamhet;

premier för sjuk- och olycksfallsförsäkring av icke obligatoriskt slag avseende rörelseidkaren;

speciella för ——— tillhörande fördelningsledning.

Har skattskyldig ——— oavskrivna värde.

Anvisningar**till 20 §.**

1. Till skattskyldigs levnadskostnader, för vilka avdrag enligt denna paragraf ej medges, räknas bland annat premier för egna personliga försäkringar och avgifter till kassor, föreningar och andra sammanslutningar, i vilka den skattskyldige är medlem. Att i vissa speciella fall avdrag dock får göras för dylika premier och avgifter, framgår av stadgandena i 22 § 1 mom., 25 § 1 mom., 29 § 1 mom., 33 § och 46 § 2 mom.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

XI) av herr *Spetz*, utan angivet yrkande.

Bevillningsutskottets betänkande nr 62

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande vid riksdagens början väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

A) de likalydande motionerna I: 72 av herr *Ragnar Bergh* och II: 87 av herr *Magnusson* i Borås m. fl., vari hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av skatteförfattningarna att de statliga och kommunala ortsav-

Den ekonomiska politiken m. m.

dragen höjdes med 200 kr. för ensamstående och med 400 kr. för gifta och därmed jämställda, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderliga författningsändringar;

B) de likalydande motionerna I: 141 av herr *Arvidson* och II: 168 av herr *Regnéll m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte, efter företagen utredning, för 1962 års riksdag framlägga förslag om en indexreglering av dels ortsavdragen, dels inkomstskatteskalornas skiktintervaller;

C) de likalydande motionerna I: 347 av herr *Boheman m. fl.* och II: 408 av herr *Rydén m. fl.*, vari hemställt,

1. att riksdagen måtte besluta höja ortsavdragen vid den statliga inkomstskatten med 500 kr. för gift skattskyldig liksom för ensamstående skattskyldig med hemmavarande minderårigt barn och med 250 kr. för övriga, ensamstående skattskyldiga att gälla fr. o. m. den 1 januari 1962; samt

2. att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till erforderlig ändring i gällande författning;

D) de likalydande motionerna I: 348 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: 411 av herr *Hjalmarson m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att allmänna skatteberedningen skulle få i uppdrag att, med beaktande av vad i motionerna anförts, så snart ske kunde framlägga förslag om barnavdrag vid beskattningen;

E) de likalydande motionerna I: 462 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 543 av herr *Hedlund m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utarbetande och framläggande av plan för skattesänkning genom successiv höjning av de skattefria ortsavdragen upp till, räknat efter gift inkomsttagare i ortsgrupp V, 5 000 kr. i enlighet med motiveringen;

F) de likalydande motionerna I: 470

av herr *Jonasson* och II: 547 av herr *Magnusson* i Jönköping *m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt prövning vid pågående skatteöversyn av frågan om återställande av de skattefria ortsavdragen till det realvärde, som avdragen hade efter den senaste beloppsjusteringen, så ock av möjligheterna att genom indexreglering för framtiden garantera upprätthållande av ortsavdragens realvärde, samt om framläggande snarast möjligt av de förslag, som prövningen kunde föranleda; även som

G) motionen II: 546 av fru *Kristensson* och fröken *Wetterström*, vari hemställt,

a) att riksdagen måtte besluta

1) att för ensamstående skattskyldig, som fyllt 67 år, liksom för gifta skattskyldiga, som sammanlevde och som båda fyllt 67 år, ortsavdraget skulle fördubblas och

2) att för gifta skattskyldiga, som sammanlevde och av vilka den ene maken fyllt 67 år, ortsavdraget skulle höjas med det för ensamstående i samma ortsgrupp gällande ortsavdraget; samt

b) att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderliga författningsändringar.

Till behandling i detta sammanhang hade utskottet jämväl upptagit följande i anledning av propositionen nr 150 väckta motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 669 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 801 av herr *Hedlund m. fl.*, vari bl. a. hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära

att en plan måtte utarbetas och framläggas för innevarande års höstriktdag angående skattesänkning genom successiv höjning av de skattefria ortsavdragen upp till, räknat efter ortsgrupp V, 5 000 kronor för makar och 2 500 kronor för ensamstående i enlighet med vad i motionerna anförts; samt

att en plan måtte framläggas till årets

höstriksdag angående kompensation till kommunerna för skattebortfall, som för-
anleddes av den förordade höjningen
av ortsavdragen, i enlighet med vad i
motionerna anförts;

II) de likalydande motionerna I: 670
av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: 802 av
herr *Hjalmarson m. fl.*, vari bl. a. hem-
ställts, att riksdagen måtte

a) antaga genom motionerna fram-
lagt förslag till lag angående ändrad ly-
delse av 48 och 65 §§ kommunalskatte-
lagen den 28 september 1928 (nr 370);

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t hem-
ställa, att Kungl. Maj:t, efter därom fö-
retagen utredning, måtte med beaktan-
de av vad i motionerna anförts före-
lägga 1962 års riksdag förslag rörande
en väsentlig överflyttning från primär-
kommuner och landsting till staten av
kostnader, vilka helt berodde av stat-
liga beslut och över vilkas storlek kom-
munerna alltså ej kunde råda;

III) de likalydande motionerna I: 676
av herr *Lundström m. fl.* och II: 804 av
herr *Ohlin m. fl.* vari hemställts, att
riksdagen måtte

dels besluta att som ett led i en lind-
ring av inkomstskatten göra en första
höjning av ortsavdragen vid statlig och
kommunal inkomstskatt med 500 kro-
nor för gift skattskyldig liksom för en-
samstående skattskyldig med hemma-
varande minderårigt barn och med 250
kronor för övriga, ensamstående skatt-
skyldiga att gälla fr. o. m. den 1 januari
1962, därvid bevillningsutskottet förut-
satts skola utarbета förslag till erforder-
lig författningsändring;

dels i skrivelse till Kungl. Maj:t an-
hålla att skatteberedningen i samband
med behandlingen av ortsavdragsfrågan
måtte utarbета förslag till särskilda bot-
tenavdrag för folkpensionärer, som
kunde göra smärre inkomster vid sidan
av folkpensionen i ökad utsträckning
skattefria,

ävensom uttala att kommunerna skul-
le kompenseras för det genom ortsav-
dragshöjningen minskade skatteunder-

laget genom att kommunernas kostna-
der för invalidpensionerna inom folk-
pensioneringen övertoges av staten och
att, i avvaktan härpå, kommunerna
övergångsvis skulle av statsmedel erhå-
la kompensation för inkomstbortfallet,
samt hemställa att förslag i sistnämnda
avseende snarast förelades riksdagen.

Utskottet hemställde,

*beträffande lagstiftning rörande ge-
nerell höjning av ortsavdragen*

1 a) att de likalydande motionerna
I: 72 av herr Ragnar Bergh och II: 87
av herr Magnusson i Borås m. fl.,

b) att de likalydande motionerna
I: 347 av herr Boheman m. fl. och II: 408
av herr Rydén m. fl.,

c) att de likalydande motionerna
I: 670 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 802
av herr Hjalmarson m. fl., samt

d) att de likalydande motionerna
I: 676 av herr Lundström m. fl. och
II: 804 av herr Ohlin m. fl.,

sistnämnda båda motionspar i vad
däri yrkats höjning av ortsavdragen
med 250 kr. för ensamstående och 500
kr. för gifta,

icke måtte föranleda någon riksdag-
gens åtgärd;

*beträffande lagstiftning rörande höj-
ning av ortsavdragen för folkpensionä-
rer*

2 a) att de likalydande motionerna
I: 670 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 802
av herr Hjalmarson m. fl., i vad motio-
nerna avsåge förevarande fråga, samt

b) att motionen II: 546 av fru Kris-
tensson och fröken Wetterström,
icke måtte föranleda någon riksdag-
gens åtgärd;

*beträffande utredning rörande gene-
rell höjning av ortsavdragen*

3 a) att de likalydande motionerna
I: 470 av herr Jonasson och II: 547 av
herr Magnusson i Jönköping m. fl., i vad
däri yrkats utredning av frågan om
återställande av ortsavdragens real-
värde,

Den ekonomiska politiken m. m.

b) att de likalydande motionerna I: 462 av herr Bengtson m. fl. och II: 543 av herr Hedlund m. fl., samt

c) att de likalydande motionerna I: 669 av herr Bengtson m. fl. och II: 801 av herr Hedlund m. fl.,

sistnämnda båda motionspar i vad de avsåge frågan om en plan för successiv höjning av ortsavdragen,

måtte, i den mån de inte kunde anses besvarade genom vad utskottet anfört, av riksdagen lämnas utan åtgärd;

beträffande utredning rörande särskilt bottenavdrag för folkpensionärer

4) att de likalydande motionerna I: 676 av herr Lundström m. fl. och II: 804 av herr Ohlin m. fl., i vad motionerna avsåge förevarande fråga,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

beträffande utredning rörande kompensationsåtgärder till kommunerna för skatteunderlagsbortfall i anledning av ortsavdragshöjning

5 a) att de likalydande motionerna I: 669 av herr Bengtson m. fl. och II: 801 av herr Hedlund m. fl.,

b) att de likalydande motionerna I: 670 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 802 av herr Hjalmarson m. fl., samt

c) att de likalydande motionerna I: 676 av herr Lundström m. fl. och II: 804 av herr Ohlin m. fl.,

samtliga motioner i vad de avsåge förevarande fråga, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

beträffande indexreglering av ortsavdrag och skatteskalor

6 a) att de likalydande motionerna I: 141 av herr Arvidson och II: 168 av herr Regnéll m. fl., samt

b) att de likalydande motionerna I: 470 av herr Jonasson och II: 547 av herr Magnusson i Jönköping m. fl., sistnämnda motioner i vad de avsåge förevarande fråga,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; ävensom

beträffande utredning rörande barnavdrag

7) att de likalydande motionerna I: 348 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 411 av herr Hjalmarson m. fl.

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

I) av herrar *Hagberg, Yngve Nilsson, Nilsson* i Svalöv och *Magnusson* i Borås, vilka ansett att utskottet under punkterna 1), 2), 5), 6) och 7) bort hemställa följande:

1) att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 670 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 802 av herr Hjalmarson m. fl. samt I: 676 av herr Lundström m. fl. och II: 804 av herr Ohlin m. fl., samtliga motioner i vad de avsåge förevarande fråga, ävensom i anledning av de likalydande motionerna I: 72 av herr Ragnar Bergh och II: 87 av herr Magnusson i Borås m. fl. samt I: 347 av herr Boheman m. fl. och II: 408 av herr Rydén m. fl., måtte antaga följande

Förslag

till

lag angående ändrad lydelse av 48 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Härigenom förordnas, att 48 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

48 §.

2 mom. Skattskyldig fysisk — — — nedan sägs.

Skattskyldig, som under beskattningsåret varit gift och levttillsammans med andra maken, åtnjuter kommunalt ortsavdrag med följande belopp, nämligen i ortsgrupp I 3 860 kronor, i ortsgrupp II 4 020 kronor, i ortsgrupp III 4 180 kronor, i ortsgrupp IV 4 340 kronor och i ortsgrupp V 4 500 kronor.

Gift skattskyldig — — — stycke sägs.

Annan skattskyldig än i andra eller

Den ekonomiska politiken m. m.

tredje stycket sägs (*ensamstående*) äger åtnjuta kommunalt ortsavdrag med följande belopp, nämligen i ortsgrupp I 1 930 kronor, i ortsgrupp II 2 010 kronor, i ortsgrupp III 2 090 kronor, i ortsgrupp IV 2 170 kronor och i ortsgrupp V 2 250 kronor.

Har skattskyldig — — — tiotal kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1962, dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1962 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1962 eller tidigare år.

2) att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 670 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 802 av herr Hjalmarson m. fl., i vad motionerna avsågo förevarande fråga, samt i anledning av motionen II: 546 av fru Kristensson och fröken Wetterström, måtte antaga

dels följande

Förslag

till

lag om ändring av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Härigenom förordnas, att 65 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att i nämnda lag skall införas en ny paragraf, benämnd 48 a §, av nedan angiven lydelse.

48 a §.

Vad i 48 § 2 mom. stadgas skall icke gälla skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt under *hela* beskattningsåret och som enligt bestämmelserna i 3 § 1 och 2 mom. lagen om folkpensionering är ålders- eller invalidpensionär eller vars make är sådan pensionär. Denne äger att å den i hemortskommunen taxerade inkomsten åtnjuta kommunalt ortsavdrag på sätt nedan sägs.

Skattskyldig, som under beskattningsåret varit gift och levtt tillsammans

med andra maken, åtnjuter, därest endast en av makarna är pensionär som i första stycket sagts, kommunalt ortsavdrag med följande belopp, nämligen i ortsgrupp I 5 400 kronor, i ortsgrupp II 5 500 kronor, i ortsgrupp III 5 600 kronor, i ortsgrupp IV 5 700 kronor och i ortsgrupp V 5 800 kronor.

Därest sammanlevande makar båda är pensionärer enligt ovan, åtnjutes kommunalt ortsavdrag med 7 000 kronor.

Gift skattskyldig, som under beskattningsåret icke levtt tillsammans med andra maken, ävensom ogift skattskyldig (varmed jämställes änka, änking eller frånskild) äger, därest han haft hemmavarande barn under 16 år, likaledes åtnjuta kommunalt ortsavdrag med 7 000 kronor.

Annan skattskyldig än i andra, tredje eller fjärde stycket sagts äger åtnjuta kommunalt ortsavdrag med 3 500 kronor.

Bestämmelser om ortsavdrag enligt 48 § 2 mom. skola i tillämpliga delar avse jämväl avdrag enligt 48 a §.

65 §.

Fråga, huruvida skattskyldig är ålders- eller invalidpensionär och huruvida skattskyldig haft barn eller icke, liksom och frågan om barns ålder, skall bedömas efter förhållandena den 1 november året näst före taxeringsåret. Med barn avses jämväl styvbarn ävensom adopterat barn.

I fråga — — — följande beskattningsåret.

De för — — — make avlidit.

Har eljest — — — för taxeringen.

De för — — — haft barn.

(Se vidare anvisningarna.)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1962, dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1962 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1962 eller tidigare år.

Den ekonomiska politiken m. m.

dels ock följande

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 8 § och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt.

Härigenom förordnas, att 8 § och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

8 §.

Skattskyldig fysisk — — — 1 mom. kommunalskattelagen.

Vad i 48 § 2 och 3 mom., 48 a § samt 49 § kommunalskattelagen stadgas angående kommunalt Ortsavdrag skall äga motsvarande tillämpning beträffande statligt Ortsavdrag.

10 §.

1 mom. Statlig inkomstskatt — — — angivna grundbelopp.

För skattskyldig, som åtnjuter statligt Ortsavdrag med belopp, som beräknats med ledning av 48 § 2 mom. andra eller tredje stycket kommunalskattelagen eller 48 a § andra, tredje eller fjärde stycket samma lag och som varit här i riket bosatt under hela eller någon del av beskattningsåret, utgör grundbeloppet:

när den — — — beskattningsbara inkomsten;

när den — — — 65 % av återstoden.

För annan — — — 65 % av återstoden.

Ändå att — — — denna inkomstdel.

Med familjestiftelse — — — ekonomiska intressen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1962, dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1962 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1962 eller tidigare år.

5) att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 670 av herr

Ewerlöf m. fl. och II: 802 av herr Hjalmarson m. fl. och i anledning av de likalydande motionerna I: 669 av herr Bengtson m. fl. och II: 801 av herr Hedlund m. fl. samt I: 676 av herr Lundström m. fl. och II: 804 av herr Ohlin m. fl., samtliga motioner i vad de avsåge förevarande fråga, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t, efter därom företagen utredning, måtte med beaktande av vad i förstnämnda motionspar anförts förelägga 1962 års riksdag förslag rörande en väsentlig överflyttning från primärkommuner och landsting till staten av kostnader, vilka helt berodde av statliga beslut och över vilkas storlek kommunerna alltså ej kunde råda;

6) att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 141 av herr Arvidson och II: 168 av herr Regnéll m. fl. samt i anledning av de likalydande motionerna I: 470 av herr Jonasson och II: 547 av herr Magnusson i Jönköping m. fl., sistnämnda motioner i vad de avsåge förevarande fråga, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte, efter företagen utredning, för 1962 års riksdag framlägga förslag om en indexreglering av dels Ortsavdragen, dels inkomstskattskalornas skiktintervaller;

7) att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 348 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 411 av herr Hjalmarson m. fl., måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att allmänna skatteberedningen skulle få i uppdrag att, med beaktande av vad i motionerna anförts, så snart ske kunde framlägga förslag om barnavdrag vid beskattningen.

II) av herrar *Spetz, Söderquist, Kollberg* och *Gustafson* i Göteborg, vilka *beträffande lagstiftning rörande generell höjning av Ortsavdragen* ansett att utskottet under punkten 1) bort hemställa, att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 676 av herr Lundström m. fl. och II: 804 av herr

Den ekonomiska politiken m. m.

Ohlin m. fl. samt de likalydande motionerna I: 670 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 802 av herr Hjalmarson m. fl. — båda motionsparen såvitt avsåge lagstiftning om generell höjning av ortsavdragen — och i anledning av de likalydande motionerna I: 72 av herr Ragnar Bergh och II: 87 av herr Magnusson i Borås m. fl. ävensom de likalydande motionerna I: 347 av herr Boheman m. fl. och II: 408 av herr Rydén m. fl., måtte antaga följande

*Förslag
till*

lag angående ändrad lydelse av 48 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Härigenom förordnas, att 48 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

48 §.

2 mom. Skattskyldig fysisk — — — nedan sägs.

Skattskyldig, som under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, åtnjuter kommunalt ortsavdrag med följande belopp, nämligen i ortsgрупп I 3 860 kronor, i ortsgрупп II 4 020 kronor, i ortsgрупп III 4 180 kronor, i ortsgрупп IV 4 340 kronor och i ortsgрупп V 4 500 kronor.

Gift skattskyldig — — — stycke sägs.

Annan skattskyldig än i andra eller tredje stycket sägs (ensamstående) äger åtnjuta kommunalt ortsavdrag med följande belopp, nämligen i ortsgрупп I 1 930 kronor, i ortsgрупп II 2 010 kronor, i ortsgрупп III 2 090 kronor, i ortsgрупп IV 2 170 kronor och i ortsgрупп V 2 250 kronor.

Har skattskyldig — — — tiotal kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1962; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1962

års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1962 eller tidigare år.

III) av herrar *Sundin* och *Vigelsbo*, vilka ansett att utskottets hemställan under punkten 3) bort ha följande lydelse:

beträffande utredning rörande generell höjning av ortsavdragen

3) att riksdagen, med bifall till motionerna I: 669 av herr Bengtson m. fl. och II: 801 av herr Hedlund m. fl. samt i anledning av motionerna I: 462 av herr Bengtson m. fl. och II: 543 av herr Hedlund m. fl., ävensom motionerna I: 470 av herr Jonasson och II: 547 av herr Magnusson i Jönköping m. fl., samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att en plan måtte utarbetas och framläggas för innevarande års höstriksdag angående successiv höjning av de skattefria ortsavdragen upp till, räknat efter ortsgрупп V, 5 000 kronor för makar och 2 500 kronor för ensamstående, i samband med plan angående kompenstation till kommunerna för skattebortfall, som för anledes av ifrågavarande ortsavdragshöjning, och plan i princip angående successivt återställande av realvärdet av de till kommunerna utgående statsbidragen, syftande till sänkning av kommunalskatterna och en effektiv kommunalskattutjämning.

IV) av herrar *Spetz*, *Söderquist*, *Sundin*, *Kollberg*, *Vigelsbo* och *Gustafson* i Göteborg, vilka *beträffande utredning rörande särskilt bottenavdrag för folkpensionärer* ansett att utskottet, åberopande innehållet i de likalydande motionerna I: 676 av herr Lundström m. fl. och II: 804 av herr Ohlin m. fl. i vad avsåge förevarande fråga, bort under punkten 4) hemställa,

att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 676 av herr Lundström m. fl. och II: 804 av herr Ohlin m. fl., såvitt avsåge förevarande fråga, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t

Den ekonomiska politiken m. m.

anhålla om skyndsamt utredning och förslag angående särskilda bottenavdrag för folkpensionärer, som kunde göra smärre inkomster vid sidan om folkpensionen i ökad utsträckning skattefria.

V) av herrar *Spetz, Söderquist, Kollberg* och *Gustafson* i Göteborg, vilka *beträffande utredning rörande kompensationsåtgärder till kommunerna för skatteunderlagsbortfall i anledning av ortsavdragshöjning*, med åberopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 676 av herr Lundström m. fl. och II: 804 av herr Ohlin m. fl., ansett att utskottet under punkten 5) bort hemställa,

5 a) att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 676 av herr Lundström m. fl. och II: 804 av herr Ohlin m. fl., i vad avsåge förevarande fråga, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t

uttala att kommunerna skulle kompenseras för det genom ortsavdragshöjningen minskade skatteunderlaget genom att kommunernas kostnader för invalidpensionerna inom folkpensioneringen övertogs av staten och att, i avvakten härpå, kommunerna övergångsvis skulle av statsmedel erhålla kompensation för inkomstbortfallet, samt

hemställa att förslag i sistnämnda avseende snarast förelades riksdagen, samt

b) att följande motioner, nämligen de likalydande motionerna I: 669 av herr Bengtson m. fl. och II: 801 av herr Hedlund m. fl., samt

de likalydande motionerna I: 670 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 802 av herr Hjalmarson m. fl.,

måtte, i den mån de icke i förevarande del kunde anses besvarade med vad utskottet under 5 a) hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

VI) av herrar *Sundin* och *Vigelsbo*, vilka ansett att utskottets hemställan under punkten 6) bort ha följande lydelse:

beträffande indexreglering av ortsavdrag och skatteskalor

6) att riksdagen, med bifall till motionerna I: 470 av herr Jonasson och II: 547 av herr Magnusson i Jönköping m. fl., såvitt nu är i fråga, samt i anledning av motionerna I: 141 av herr Arvidson och II: 168 av herr Regnéll m. fl., i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om prövning av möjligheterna att genom indexreglering garantera upprätthållande av ortsavdragens realvärde i enlighet med vad utskottet i det föregående anført.

VII) av herrar *Spetz, Söderquist, Kollberg* och *Gustafson* i Göteborg, utan angivna yrkanden, i fråga om utskottets hemställan

dels under punkten 6) beträffande indexreglering av ortsavdrag och skatteskalor,

dels ock under punkten 7) beträffande utredning rörande barnavdrag.

Bevillningsutskottets betänkande nr 60

Jämlikt § 40 riksdagsordningen hade bevillningsutskottet avgivit förslag till beräkning av de särskilda bevillningarnas belopp för budgetåret 1961/62 vid tillämpning av gällande eller vid innevarande års riksdag fastställda grunder.

På sätt framginge av det vid årets statsverksproposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 3 januari 1961 (Bilaga 1 till statsverkspropositionen 1961: Inkomster å driftbudgeten) hade chefen för finansdepartementet nämnda dag underställt Kungl. Maj:ts prövning finansplan och beräkning av inkomster å driftbudgeten för budgetåret 1961/62 jämte därmed sammanhängande frågor. Departementschefen hade därvid anmält riksräkenskapsverkets skrivelse den 9 december 1960 med inkomstberäkning för nämnda budgetår.

I en den 28 april 1961 dagtecknad proposition nr 150 angående komplettering

Den ekonomiska politiken m. m.

av riksstatsförslaget för budgetåret 1961/62, m. m. hade Kungl. Maj:t bl. a. föreslagit riksdagen att besluta att statlig inkomstskatt för skattskyldig, som avsåges i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skulle ingå i preliminär skatt för budgetåret 1961/62 med 100 procent av grundbeloppet.

Propositionen nr 150 hade i här berörd del hänvisats till bevillningsutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Till behandling i förevarande sammanhang hade utskottet upptagit följande yrkanden i de i anledning av propositionen nr 150 väckta motionerna I: 670 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: 802 av herr *Hjalmarson m. fl.*, nämligen

1) att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

förordning rörande skatterabatt vid påförande av statlig inkomstskatt på grundval av 1962 års taxering.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Fysisk person, som på grund av taxering 1962 påföres statlig inkomstskatt, skall åtnjuta skatterabatt i enlighet med vad nedan sägs.

2 §.

Skatterabatten skall utgöra tio procent av den statliga inkomstskatt, som påföres den skattskyldige enligt debetsedel å slutlig skatt enligt 1962 års taxering, därvid iakttages att skatterabatten vid öretal över femtio avrundas uppåt och vid annat öretal avrundas nedåt till helt kronor.

3 §.

Skatterabatten tillgodoföres den skattskyldige i samband med utfärdande av debetsedel å slutlig skatt enligt 1962 års taxering i form av ett fordringsbevis å staten, *skatteanvisning*, upptagande skatterabattens belopp.

4 §.

Skatteanvisning som i 3 § sagts må

användas till gäldande av preliminär skatt och kvarstående skatt vid de uppbördsterminer som infaller i mars och maj 1963 med hälften av skatterabattens belopp å vardera uppbördsterminen. Där inbetalning av skatt ombesörjes av arbetsgivare för anställds räkning, skall anställd, som önskar tillgodogöra sig skatterabatten på nu nämnt sätt, till arbetsgivaren överlämna skatteanvisningen. Skatterabatten skall i sådant fall fördelas med lika belopp å de avlöningstillfällen som inträffar under de fyra första månaderna 1963.

5 §.

Skatteanvisning, som ej använts till inbetalning av skatt, förfaller till betalning den 1 januari 1968. Sådant anvisning löper med en årlig ränta av 5 procent, räknat från den 1 januari 1963. Räntan tillgodoföres den skattskyldige då skatteanvisningen inlöses. Denna ränteinkomst är fri från statlig och kommunal inkomstskatt.

6 §.

Skatteanvisning må ej annat än genom arv eller testamente övergå till annan person.

7 §.

Kungl. Maj:t äger meddela de närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpning av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

2) att riksdagen måtte uttala, att enligt dess mening allmänna skatteberedningen borde inrikta sitt arbete på att skyndsamt lägga fram förslag till nytt skattesystem, innebärande en proportionell beskattning av inkomster — räknat för gifta — upp till åtminstone 20 000 å 30 000 kronor och en väsentligt sänkt progressivitet för inkomster därutöver.

Den ekonomiska politiken m. m.

Till behandling i detta sammanhang hade utskottet upptagit följande vid riksdagens början väckta motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 352 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: 410 av herr *Hjalmarson m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala, att — enligt dess mening — allmänna skatteberedningen borde, då fråga bleve om konstruktion av nya skatteskalor beträffande fysiska personer, arbeta med den förutsättningen att *dels* puckeln i mellanskikten eliminerades, *dels* gränsen för tudelningsprincipens tillämpningsområde väsentligt höjdes, *dels* ock skattelättnader av betydelse gaves i de lägre inkomstskiktet;

2) de likalydande motionerna I: 359 av herrar *Öhman* och *Helmer Persson* samt II: 414 av herrar *Holmberg* och *Johansson* i Stockholm, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till regeringen hemställde om en sådan precisering av direktiven till de sakkunniga för allmän översyn av skattesystemet,

att gift inkomsttagare med upp till 9 000 kr. i årsinkomst befriades från statsskatt och alla inkomsttagare upp till 25 000 kr. om året finge skattesänkning i enlighet med de skatteskalor som anförts i motion nr 430 i första kammaren vid 1960 års riksdag,

att förmögenhetsbeskattningen höjdes till genomsnittligen 2 procent,

att det infördes beskattning av kursstegringsvinster,

att bolagens förmögenheter beskattades och att företagsbeskattningen i övrigt effektiviserades för att motverka skattefusk, samt

att inkomster av oförtjänt markvärdestegring indroges till stat och kommun; ävensom

3) de likalydande motionerna I: 476 av herr *Lundström m. fl.* och II: 568 av herr *Ohlin m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t

I. begära att den nyligen tillsatta kommittén för översyn av skattesystemet skulle vid sin prövning av den indirekta beskattningen — utan att vara bunden vid nuvarande omsättningsskatt — väga mot varandra olika former därav inom ramen för ett sänkt totalt skattetryck och med en sänkning av den direkta beskattningen som riktpunkt, samt

II. förorda att man därvid beaktade behovet av lättnader i den hårda beskattningen av inkomstökningar och extrainkomster i syfte att främja sparandet och att göra det mera lönande att arbeta.

Utskottet hemställde,

A) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 150, i vad propositionen hänvisats till bevillningsutskottet, besluta att statlig inkomstskatt för skattskyldig, som avsåges i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skulle ingå i preliminär skatt för budgetåret 1961/62 med 100 procent av grundbeloppet;

B) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 352 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: 410 av herr *Hjalmarson m. fl.*,

2) de likalydande motionerna I: 359 av herrar *Öhman* och *Helmer Persson* samt II: 414 av herrar *Holmberg* och *Johansson* i Stockholm,

3) de likalydande motionerna I: 476 av herr *Lundström m. fl.* och II: 568 av herr *Ohlin m. fl.*,

4) de likalydande motionerna I: 670 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: 802 av herr *Hjalmarson m. fl.*, i vad desamma behandlades i detta betänkande,

mätte av riksdagen lämnas utan åtgärd;

C) att bevillningarna för budgetåret 1961/62 måtte beräknas enligt en i utskottets hemställan intagen specifikation.

Reservationer hade avgivits

I) av herrar *Hagberg*, *Yngve Nilsson*,

Nilsson i Svalöv och *Magnusson* i Borås, vilka på anförda skäl ansett att utskottet under punkterna B 1) och 4) bort hemställa,

att riksdagen, i anledning av de likalydande motionerna I: 352 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 410 av herr Hjalmarson m. fl. samt med bifall till de likalydande motionerna I: 670 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 802 av herr Hjalmarson m. fl., sistnämnda motionspar i vad detsamma behandlats i detta betänkande, måtte

a) antaga det i sistnämnda motionspar intagna förslaget till förordning rörande skatterabatt vid påförande av statlig inkomstskatt på grundval av 1962 års taxering; ävensom

b) uttala, att enligt dess mening allmänna skatteberedningen borde inrikta sitt arbete på att skyndsamt lägga fram förslag till nytt skattesystem, innebärande en proportionell beskattning av inkomster — räknat för gifta — upp till åtminstone 20 000 å 30 000 kronor och en väsentligt sänkt progressivitet för inkomster därutöver.

II) av herrar *Spetz*, *Söderquist*, *Kollberg* och *Gustafson* i Göteborg, vilka ansett att utskottets yttrande bort i vissa delar ha annan, i denna reservation angiven lydelse, samt att utskottet bort under punkten B 3) hemställa,

att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 476 av herr Lundström m. fl. och II: 568 av herr Ohlin m. fl. måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t

1. begära att den nyligen tillsatta kommittén för översyn av skattesystemet skulle vid sin prövning av den indirekta beskattningen — utan att vara bunden vid nuvarande omsättningskatt — väga mot varandra olika former därav inom ramen för ett sänkt totalt skatetryck och med en sänkning av den direkta beskattningen som riktpunkt, samt

2. förorda att man därvid beaktade behovet av lättnader i den hårda be-

Den ekonomiska politiken m. m.

skattningen av inkomstökningar och extrainkomster i syfte att främja sparandet och att göra det mera lönande att arbeta.

Statsutskottets utlåtande nr 141

I anslutning till Kungl. Maj:ts i propositionen nr 150 framlagda förslag angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1961/62 m. m. hade i motionerna I: 681 och II: 803 — under åberopande av innehållet i de båda likalydande motionerna I: 670 och II: 802 — hemställts, att riksdagen måtte besluta, att ett belopp av 450 miljoner kronor skulle avsättas till en särskild fond samt att motsvarande belopp skulle av statskontoret överföras till ett särskilt konto i riksbanken.

Med förmälan, att motionärernas förrevarande hemställan vore ett följdrykande till vissa i de båda likalydande motionerna I: 670 och II: 802 framställda yrkanden samt att bevillningsutskottet i sitt betänkande nr 60 avstyrkt bifall till sistnämnda båda motioner, hemställde statsutskottet,

att motionerna I: 681 och II: 803 icke måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade avgivits av fröken *Andersson* samt herrar *Virgin*, *Staväng* och *Nilsson* i Göingegården, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen — under förutsättning av bifall till den vid bevillningsutskottets betänkande nr 60 fogade reservationen I) av herr Hagberg m. fl. i vad avsåge förslag till förordning rörande skatterabatt — måtte, med bifall till motionerna I: 681 och II: 803, besluta att ett belopp av 450 miljoner kronor skulle avsättas till en särskild fond samt att motsvarande belopp skulle av statskontoret överföras till ett särskilt konto i riksbanken.

Vad utskotten hemställt föredrogs; och anförde därvid:

Herr NILSSON i Svalöv (h):

Herr talman! Till den s. k. kompletteringspropositionen, som i år har nr

Den ekonomiska politiken m. m.

150, har väckts ett antal motioner, vilka remitterats till bevillningsutskottet. Dessutom har ett stort antal motioner, som avlämnats vid riksdagens början, behandlats av bevillningsutskottet i anslutning till kompletteringspropositionen och den vid samma tillfälle avgivna propositionen 160 rörande försäkrings- och kapitalavdragen. Propositionerna och motionerna har av bevillningsutskottet upptagits i tre olika betänkanden, nr 60, 62 och 63. Jag skall endast uppehålla mig vid vad som behandlas i de två förstnämnda betänkandena och jag berör dem närmast såsom ett betänkande.

Enligt kompletteringspropositionen beräknas inkomsterna på driftbudgeten under budgetåret 1961/62 till 17 086 miljoner kronor, alltså något mer än 17 miljarder. Detta innebär en ökning med inte mindre än 25 procent sedan budgetåret 1959/60. Ökningen beror till mycket stor del på den oerhörda skatteskärpning som omsättningskattens genomförande medförde. Naturligtvis beror ökningen också på ett ökat skatteunderlag, en ökning som till stor del uppkommit genom komensationer för penningvärdets fall och på träffade överenskommelser i anslutning till ATP:s genomförande. De ökade löner som tjänstemän och andra har fått i anslutning till ATP:s införande har till mycket stor del hamnat i finansministerns statliga kassaskrin. Vår starka progression i beskattningen för fysiska personer ökar också starkt statens inkomster, när komensationer ges för penningvärdeförsämring.

Statens ökade inkomster, som sedan någon månad tillbaka varit kända för allmänheten, ingav som naturligt är den stora massan av människor det hoppet att en större skattelättnad nu äntligen skulle kunna komma till stånd. Besvikelsen blev därför stor när finansministern i kompletteringspropositionen tillkännagav, att så inte blev fallet. Finansministern kom inte med

andra skattelättnader än vad som blir en följd av förslaget om en viss höjning av försäkrings- och kapitalavdragen, en skattelättnad som totalt endast rör sig om 58 miljoner kronor.

På många håll väcker det naturligtvis också en viss förvåning att den samlade oppositionen inte heller lägger fram förslag om en omedelbar större direkt skattesänkning. Såsom jag har fattat saken är det endast högerpartiet och folkpartiet som utöver regeringens förslag i dag föreslår en skattelättnad, som direkt skulle ge sig till känna i minskad källskatt efter den 1 januari 1962. Centerpartiet har i stort anslutit sig till den socialdemokratiska linjen att skatten totalt ej skall sänkas genom dagens beslut i skattefrågan. Jag återkommer senare i mitt anförande till detta centerpartiets ställningstagande liksom jag återkommer till vad högerpartiets och folkpartiets gemensamma förslag innebär jämte högerpartiets ställningstagande till en ytterligare skattesänkning, som visserligen berör 1961 års inkomster men som ej kommer skattebetalarna till godo förrän efter den 1 januari 1963.

När högerpartiet tagit ställning till den aktuella skattesänkning, som kan komma i fråga, har partiet naturligt utgått från det allmänna ekonomiska läget. Vi har därvid inte kunnat undgå att märka, att riskerna för en isolerad inhemsk inflation är betydande. Anledningarna härtill är många. Den främsta anledningen synes mig dock vara regeringens allmänna utgiftspolitik. Denna måste, som från högerpartiets sida så många gånger framhållits, helt läggas om. Såväl vid årets riksdag som vid tidigare riksdagar har från högerpartiets sida lagts fram konkreta förslag till besparingar, som skulle i väsentlig grad begränsa statens utgifter. Dessa våra sparförslag inom den offentliga sektorn, tillsammans med våra förslag om uppmuntrande av det privata sparandet och därmed begränsning även av den privata konsumtionen, skulle i

Den ekonomiska politiken m. m.

hög grad ha dämpat det överslag i samhällsekonomin, som nu hotar.

Regering och riksdag har ej velat godta våra förslag, och därför är situationen i dag sådan den är. I detta läge, och med en hårdnande internationell priskonkurrens, ställes därför väsentliga krav på en aktiv och med generella medel verkande konjunkturpolitik. Ju längre tid som går utan att stabiliserande åtgärder vidtas, dess större vikt måste läggas vid nödvändigheten att stärka kostnadsmedvetandet i enskild och offentlig verksamhet. Av betydelse är därvid en snabb och smidig penning- och kreditpolitik, som förenar kravet på samhällsekonomisk effektivitet med den grad av restriktivitet, som kan vara konjunkturpolitiskt lämplig.

Som balanserande faktor på kapitalmarknaden torde detaljreglerandet ha spelat ut sin roll. I anslutning härtill och med de anspråk, som både små och stora företag inom såväl jordbruk som industri, hantverk och handel ställer på kapital, är det i dag av oerhörd stor betydelse, att sparbenägenheten i samhället stärkes och att viljan till ett planerat och långsiktigt personligt sparande på allt sätt underbygges. Högerpartiets initiativ och förslag på denna punkt kommer senare att behandlas av herr Magnusson i Borås. Jag skall därför inte närmare gå in på dessa sparproblem.

Som jag redan antytt, är det ekonomiska läget nu sådant, att om man enbart kunde begränsa sig till att se på detta skulle skatten väsentligt kunna sänkas. Den konjunkturpolitiska bedömningen gör emellertid, att man får gå fram med försiktighet. Att man dock redan nu kan vidta vissa skattesänkningar, anser vi inom högerpartiet som både riskfritt och som ett krav, som de svenska medborgarna har rätt att ställa. Från vårt partis sida kan vi dessutom med skärpa framföra skattesänkingskrav med hänvisning till den utgiftspolitik, som vi fört och som vi vill föra.

På utskottsplanet har högerpartiet haft kontakt med de andra borgerliga partierna för att söka finna en gemensam lösning på någon skattesänkingsdetalj. Högerpartiet och folkpartiet har därvid enats om att redan från och med den 1 januari 1962 föreslå en höjning av såväl det statliga som det kommunala ortsavdraget med 500 kronor för gift och 250 kronor för ensamstående skattskyldig i samtliga tre ortsgrupper, vilket skulle ge en total skattelättnad på omkring 345 miljoner kronor — detta alltså utöver de 58 miljoner kronor, som regeringen och centerpartiet redan nu är ense om att ge det svenska folket.

Att vi har valt lika belopp för höjningen av ortsavdragen, oavsett ortsgrupp, är, åtminstone sett från högerpartiets synvinkel, ett utslag för att vi så småningom vill komma över till ett i stort enhetligt ortsavdrag, oberoende av bostadsorten. Genom att nu höja ortsavdragen med lika belopp i samtliga ortsgrupper minskar vi spännvidden mellan de olika grupperna, vilket är ett steg på vägen mot lika ortsavdrag.

Orsakerna till att vi från högerpartiets sida som ett första steg på skattesänkningens väg föreslår att man skall gå fram via en höjning av ortsavdragen är flera. Först och främst har den inträffade penningvärdeförsämringen medfört att de ortsavdrag, som fastställdes vid 1957 års riksdag, förlorat en del av sitt realvärde. Denna förlust uppgår till 200 å 300 kronor för ensamstående och 400 å 500 kronor för familjeförsörjare. En automatisk skatteskärpning har alltså ägt rum vad beträffar både den statliga och den kommunala beskattningen, en automatisk skatteskärpning som inte var avsedd, då 1957 års riksdag fattade sitt beslut. Ortsavdragen representerar en förhållandevis större del av inkomsten ju lägre denna är, varför skatteskärpningen drabbar de lägre inkomsttagarna förhållandevis hårdast. Framför allt vid kommunalbeskattningen, där skatten är proportionell, har det

Den ekonomiska politiken m. m.

försämrade realvärdet i fråga om ortsavdragen medfört en förskjutning av skattebördan från de högre till de lägre inkomsttagarna. Detta kan inte vara riktigt. Enbart denna omständighet motiverar en höjning av ortsavdraget.

Det finns emellertid andra förhållanden som motiverar att den första skattesänkningen sätts in via ortsavdragens höjd. Jag tänker därvid bl. a. på omsättningskattens införande som särskilt hårt drabbat inkomster vilka saknar egentlig skattekraft.

Den av högerpartiet och folkpartiet gemensamt föreslagna höjningen av ortsavdragen skulle ge skattebetalarna en total skattelättnad på omkring 345 miljoner kronor under 1962. Av detta belopp kommer 180 miljoner kronor på kommunalskatten och landstingsskatten och 165 miljoner kronor på den statliga skatten.

En höjning av de kommunala ortsavdragen kommer naturligtvis att medföra en viss sänkning av skatteunderlaget för kommunerna. Därigenom kan kommunerna bli tvingade att i någon mån höja utdebiteringen. Jag vill betona att höjningen av de kommunala ortsavdragen visserligen medför ett inkomstbortfall för kommunerna men däremot inte någon utgiftstegring. Det inkomstbortfall som orsakats av det minskade skatteunderlaget skulle naturligtvis, som jag nyss sade, vid oförändrade utgifter för kommunerna få till följd en viss utdebiteringshöjning per skattekrona. I och för sig skulle detta endast medföra att fördelningen av den kommunala skattebördan mellan olika skattebetalare återställdes till vad den blev vid 1957 års beslut om de kommunala ortsavdragen. Vissa andra orsaker har dock medfört att de kommunala skatterna ytterligare ökat kraftigt, bl. a. det förhållandet att vissa statsbidrag som utgår till kommunerna urholkats till sitt värde.

För att utdebiteringen i kommunerna och landstingen i samband med en höj-

ning av ortsavdragen inte åter skall behöva höjas har vi från högerpartiets sida i motionerna I: 670 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 802 av herr Hjalmarson m. fl. föreslagit att kommunerna skall få ersättning av staten för det inkomstbortfall som det kan bli fråga om. I motionerna hemställer vi om omedelbar utredning, så att förslag kan föreläggas 1962 års riksdag om en överflyttning av vissa kostnader från kommunerna till staten. En höjning av ortsavdragen från och med den 1 januari 1962 kommer nämligen inte att beröra kommunernas och landstingens inkomster förrän från och med den 1 januari 1964. Beslut om överflyttning av kostnader bör dock fattas på ett så tidigt stadium som möjligt, så att kommunerna och landstingen kan planlägga sina stater på lämpligt sätt i förhållande till den kompensation som de erhåller.

Rent principiellt anser vi från högerpartiets sida, att om staten ålägger kommunerna att göra vissa utgifter och i realiteten betager kommunerna alla möjligheter att påverka vare sig den samlade utgiftens storlek eller de villkor, under vilka den skall göras, är det i verkligheten fråga om en statsutgift. Den hör därför i princip överföras till staten. Genom att så nu ej är fallet, utan i stället staten beslutar samt kommuner och landsting betalar, står kommunerna ofta inför svåra ekonomiska påfrestningar. Dessa påfrestningar har också, som jag redan sagt, orsakats av att penningvärdeförsämringen och statsbidragens konstruktion medfört kostnadsövervältringar från staten till kommuner och landsting.

Utän att närmare precisera vilka utgifter som bör överflyttas på staten har vi från högerpartiets sida som *en första inledning* förslagsvis framfört kommunernas utgifter för invalidpensioneringen och den kvarstående kommunala andelen av folkskollärlönerna. Totalt sett torde dessa utgifter nu belasta kommunerna med omkring 200 miljoner

Den ekonomiska politiken m. m.

kronor om året. Beloppet växer emellertid, inte minst i samband med att invalidpensionerna omvandlas till förtidspensioner. Även andra utgifter kan tänkas komma in i bilden, när utredningen kommer i gång. Jag skall dock inte ta upp tiden med att nämna fler exempel på sådana utgifter — åtminstone inte vid detta tillfälle.

Glädjande nog har finansministern i kompletteringspropositionen uttalat sig positivt för en höjning av ortsavdraget. Att finansministern tagit upp problemet torde väl få ses mot bakgrunden av att de borgerliga partierna tog upp denna sak i motioner redan vid årets början. Glädjande är det också, att utskottet — och i detta sammanhang menar jag med utskottet de socialdemokratiska ledamöterna — instämt i önskemålet om en höjning av ortsavdraget. Likaså synes utskottet förorda, att kommunerna på något sätt bör kompenseras för det inkomstbortfall, som de förorsakas genom att det kommunala ortsavdraget höjes. Detta är också glädjande. Men sedan, herr talman, är det slut med glädjen, fröjden och enigheten. Utskottet — d. v. s. i detta sammanhang ledamöterna från socialdemokratiska partiet och centerpartiet — vill inte vara med om att redan i dag besluta om ortsavdragets höjning med 500 kronor respektive 250 kronor. Socialdemokraterna vill skjuta på frågan till tidigast 1962 års riksdag och centerpartisterna till tidigast årets höstriktsdag. Både socialdemokrater och centerpartister har uttryckt detta, som jag angivit till »tidigast», med orden »såvitt möjligt». I dessa ord ligger väl närmast, att båda dessa partier tänkt skjuta saken framför sig ännu längre än till hösten respektive 1962. Eller hur, herr Vigelsbo och herr Brandt i Asparbruk? Jag vore tacksam för ett svar från er båda.

Socialdemokraterna och centerpartisterna vill alltså skjuta på frågan om höjningen av ortsavdraget. Men vad värre är: varken socialdemokraterna

eller centerpartisterna vill att höjningen av ortsavdraget skall ta formen av en skattelättnad, i detta fall på cirka 350 miljoner kronor, utan att kompensera de åtgärder skall vidtagas i skattesystemet. Detta har finansministern också sagt i propositionen. Finansministern säger klart och tydligt att, med hänvisning till framlagda krav på en höjning av ortsavdraget, detta inte kan komma till stånd utan kompensera åtgärder i skattesystemet i övrigt för att få samhällsekonomisk täckning. Detta betyder väl, att omsättningsskatten skall höjas i och med att vi får en skattelättnad genom att ortsavdraget höjes? Eller är det inte så? Att socialdemokraterna uttalar sig härför, förvånar mig kanske inte så mycket, men att centerpartiet gör det förvånar mig så mycket mera.

Anser verkligen centerpartiet, herr Vigelsbo, att den direkta skatten inte kan sänkas utan att den indirekta skatten samtidigt höjes? Om så är fallet, vad ligger då i centerpartiets tidigare tal om att skatten skall och bör sänkas? Har den så gott som fullständiga sammanskrivning som skett i utskottet mellan socialdemokraterna och centerpartiet lett till att centerpartiet kommit in på samma tankebanor som under tiden 1951—1957?

Som jag tidigare påpekat urholkar penningvärdeförsämringen realvärdet av ortsavdragen och skärper den progressiva beskattningen. För att komma från de orättvisor som därigenom uppstår har i motionerna I: 141 av herr Arvidson och II: 168 av herr Regnéll m. fl. föreslagits en utredning rörande indexreglering av ortsavdragen och inkomstskatteskalornas skiktintervaller. Vi högerledamöter i utskottet anser att en sådan indexreglering är värd att pröva, varför vi i reservation tillstyrkt bifall till motionerna.

Vi har även tillstyrkt det förslag rörande en förbättring av folkpensionärernas fasta ortsavdrag som framförts i motionerna I: 670 av herr Ewerlöf m. fl.

Den ekonomiska politiken m. m.

och II: 802 av herr Hjalmarson m. fl. Vi har förordat den föreslagna höjningen såsom en delreform av folkpensionärernas beskattning. Att vi här föreslagit lika ortsavdrag i samtliga ortsgrupper får återigen bl. a. ses som en strävan från högerpartiets sida att få i stort sett samma ortsavdrag över hela landet.

Hur viktigt det är att folkpensionärernas beskattning uppmärksammas framgår tydligt inte minst av de motioner som jag här har omnämnt. Jag skall, herr talman, inte ta upp tiden med att referera dessa eller komma med ytterligare motiv för vårt förslag utan ber endast att i detta sammanhang få hänvisa till de två motionspar som jag åberopat.

Jag vill även, herr talman, med ett par ord beröra högerpartiets förslag om skatterabatt. Som jag redan en gång framhållit skulle, om man enbart ser på det statsfinansiella läget för dagen, skatterna nu kunna sänkas ganska väsentligt. Detta skulle framför allt vara fallet, om riksdagen följt högerpartiets ekonomiska politik och dess budgetförslag. Utöver den sänkning av skatterna som skulle komma till stånd, om ortsavdragen höjdes i enlighet med högerpartiets och folkpartiets förslag, skulle uttagningsprocenten kunna sänkas med omkring tio procent. Den konjunkturpolitiska bedömningen gör emellertid försiktighet nödvändig, varför högerpartiet inte direkt velat föreslå en uttagningsprocent av 90 utan tillstyrkt bifall till Kungl. Maj:ts förslag om en uttagning med 100 procent.

Inom högerpartiet anser vi dock att för hög skatt uttagits på 1961 års inkomster och att den på något sätt bör återföras till de skattskyldiga som en skattelättnad. I anslutning härtill menar vi att under budgetåret 1961/62 på spärkat konto i riksbanken bör insättas ett belopp av storleksordningen 450 miljoner kronor för de skattskyldigas räkning. Medlen, som alltså principiellt sett tillhör de skattskyldiga, kan lämpligen

frigöras vid årsskiftet 1962—1963 i form av en skatterabatt å den under år 1961 inbetalade för höga skatten. Vi har därför föreslagit att en skatterabatt, uppgående till 10 procent av den statliga inkomstskatt som upptas på den slutskattesedel som fysisk skattskyldig får på hösten år 1962, skall utgå. Vi har tänkt oss att varje skattskyldig erhåller en skatteanvisning, lämpligen som en talong på slutskattesedeln. Denna gäller till det belopp den upptar som likvid för inbetalning av källskatt under de fyra första månaderna år 1963. Skulle den alltså uppta ett belopp av 1 000 kronor, skall den tagas i användning vid betalandet av källskatt år 1963 med 250 kronor under var och en av de fyra första månaderna.

Skulle någon inte önska utnyttja skatteanvisningen för skatteinbetalning utan i stället vilja behålla den, bör anvisningen få karaktär av statsobligation med fem års löptid, räknat från den 1 januari 1963. Ränta på denna obligation bör utgå efter fem procent. I sparfrämjande syfte bör denna ränta vara skattefri. Om inkomstutvecklingen under budgetåret 1962/63 om något år kan bedömas bli sådan att nytt överskott uppstår i budgeten, kan beslut om ny skatterabatt fattas vid nästa års riksdag.

Förslaget om insättning på ett konto i riksbanken, herr talman, är ingenting nytt. Det är ungefär vad som tillämpas för aktiebolag och ekonomiska föreningar, när de får insätta pengar till investeringsfonderna. Det förslag som av högerpartiet sålunda framlagts rörande denna skatterabatt, synes mig ge rättvisa åt medborgarna. De blir därigenom inte för högt beskattade, men på samma gång tillvaratar förslaget intresset vad det gäller att hålla inflations-tendenserna tillbaka.

Herr talman! Vad som i övrigt behandlas av utskottet i betänkandena nr 60 och 62 och som är grundat på förslag från högerpartiet kommer att beröras av herrar von Sydow och Björkman. Jag

ber därför till sist att få yrka bifall till reservation nr 1) av herr Hagberg m. fl. vid betänkandet nr 60 och likaledes till reservation nr 1) av herr Hagberg m. fl. vid betänkandet nr 62.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! Det är intressant att jag kan börja detta anförande med att konstatera att samtliga partier i ett avseende är överens när det gäller skattepolitiken. Vi anser nämligen alla att det nuvarande skattesystemet varken är rationellt eller rättvist och att det därför bör ändras. Det är intressant för en ledamot av folkpartiet, som är efter år varit med om att peka på det nuvarande skattesystemets brister, att nu kunna konstatera att alla är överens om att en ändring av systemet måste ske.

Som herr Nilsson i Svalöv påpekade är det inte minst inflationen som har snedvridit beskattningen. Trots de skattesänkningar som riksdagen då och då med långa mellanrum beslutat, har inflationen faktiskt ökat skattetrycket. Man ser detta tydligast på förändringarna av marginalskatten.

En gift skattskyldig utan barn som nu förtjänar 10 000 kronor får på varje ny hundralapp han förtjänar betala 26 kronor i direkt skatt. För den som 1948 hade motsvarande realinkomst var den skatten 21 kronor på varje ny hundralapp. Den som har 14 000 kronor i inkomst får betala 30 kronor i skatt på varje ny hundralapp han förtjänar mot 25 kronor år 1948, och för den som nu har 20 000 kronor i inkomst gäller att han på varje ny hundralapp måste betala 37 kronor i skatt mot 28 kronor år 1948. Detta tycker jag är bevis nog för att inflationen har snedvridit hela beskattningen. Detta drabbar inte minst inkomsttagarna i mellangrupperna. Till denna skatt kommer också omsättningskatten och all annan indirekt beskattning.

Detta är anledningen till att vi från

Den ekonomiska politiken m. m.

folkpartiets sida i den skatteberedning, som är tillsatt, kommer att arbeta för att få ett skattesystem som gör att det lönar sig att arbeta och lönar sig att spara. Skatteberedningen har ju fått mycket vida direktiv, men det finns ett par saker som beredningen inte får röra vid, nämligen omsättningsskatten och energiskatten. I bevillningsutskottets betänkande nr 60 yrkar vi från folkpartiet på att riksdagen skall dels hos Kungl. Maj:t begära att skatteberedningen vid sin prövning av den indirekta beskattningen, utan att vara bunden vid nuvarande omsättningsskatt, skall väga mot varandra olika former därav inom ramen för ett sänkt totalt skattetryck och med en sänkning av den direkta beskattningen som riktpunkt, dels förorda att man därvid beaktar behovet av lättnader i den hårda beskattningen av inkomstökningar och extrainkomster i syfte att främja sparandet och göra det mer lönande att arbeta.

Ett skatteprogram som skall nå detta syfte måste innehålla bl. a. följande komponenter. För det första måste det innehålla en höjning av ortsavdragen, d. v. s. en höjning av det skattefria bottenavdraget. Detta är en skattesänkning som kommer alla inkomsttagare till del. Det blir en relativt sett större skattesänkning för de lägre inkomsttagarna.

För det andra bör ett sådant skatteprogram innehålla en höjning av den gräns intill vilken proportionell beskattning gäller. Med andra ord: marginalskatteökningarna skall tas bort för alla vanliga inkomster.

En tredje komponent som skall ingå i ett sådant skatteprogram är rättvisare familjebesättning.

För det fjärde är det nödvändigt att beskattningen får en sådan utformning att den stimulerar till ökat frivilligt sparande. Ju mera de enskilda medborgarna sparar, desto lägre skatter kan nämligen staten bestämma. Vi har som alla vet ett överskott i budgeten för nästa år. Vi tar in ungefär 800 miljoner

Den ekonomiska politiken m. m.

kronor mera än som går åt för de löpande utgifterna. Vad är motiveringen för att ta ut så mycket mera i skatt än som behövs för de löpande utgifterna? Jo, man säger att skulle man sänka skatterna med detta belopp, så skulle folk genast köpa för dessa pengar och inte spara någonting av dem. Det skulle öka efterfrågan och vi finge inflation. Men om man vore säker på att medborgarna sparade en stor del av detta belopp, kunde man utan risk för inflation sänka skatterna. Därför är det så i en högkonjunktur att ju mera medborgarna sparar, desto lägre kan skatterna vara.

Vad beträffar den långsiktiga skattepolitiken finns det motioner från högerhåll om indexreglering av ortsavdragen och inkomstskatteskalornas skiktintervaller. Vi har från folkpartiets sida framhållit att vi tycker detta är en fråga som skatteberedningen ändå måste ta upp till behandling. Därför finns det enligt vår mening ingen anledning att göra särskild framställning i detta hänseende.

Det föreligger också en motion om utredning av frågan om barnavdrag. Jag får för min del säga att också frågan om barnavdrag nödvändigtvis kommer upp när skatteberedningen behandlar familjebeskattningen. Som jag ser det finns det inte möjligheter att lösa frågan om barnavdrag isolerat. Därför finns heller inte någon anledning att göra en särskild framställning till Kungl. Maj:t på detta område.

Herr talman! Vi är överens om att skattesystemet bör ändras. Vi är också överens om att det inte är nödvändigt att avvakta slutresultatet av skatteberedningens arbete, innan man gör några delreformer. En sådan delreform, som det är ytterst angeläget att företa genast, är en höjning av de skattefria bottenbeloppen såväl vid den statliga som vid den kommunala beskattningen. Finansministern säger i kompletteringspropositionen, att detta är en av

de mest angelägna skattereformerna, och han hoppas få saken utredd under nästa år. Det har på vissa håll inom de led som brukar stöda finansministern förmärkts en viss opposition mot denna tanke att nu inleda skattereformerna med att höja de skattefria bottenbeloppen. Det är därför intressant att kunna konstatera att utskottsmajoriteten inte bara understryker finansministerns yttrande på denna punkt utan också tycks vara angelägen om att påskynda denna reform. Finansministern sade i kompletteringspropositionen att han förutsatte att frågan skulle kunna utredas under loppet av följande år, under det att utskottet nu önskar att om möjligt få ett förslag, tydligen remissbehandlat och klart, redan vid nästa års riksdag.

Om det nu är en så angelägen reform att höja de skattefria bottenbeloppen, varför skall man då inte kunna fatta ett beslut om detta omedelbart? Finansministern menar att man inte kan göra denna skattesänkning utan att samtidigt höja någon annan skatt. Finansministern har ingenting emot att stoppa en femma i ena fickan på medborgarna bara han får ta en femma, och helst litet mera ur den andra fickan. Får han inte det tycks han inte vara benägen att göra några skattesänkningar. Man förstår inte riktigt när man skall kunna få skattesänkningar under herr Strängs regim. Om det är goda tider, kan vi inte sänka skatterna, säger han, ty då blir det inflation, och blir tiderna sämre, behövs pengarna för statens utgifter. Det är intressant att se att utskottet i alla fall inte tycks ha skrivit fast sig så hårt i denna sak som finansministern har gjort i sin proposition.

Vi anser från folkpartiets sida att man redan nu kan börja företa en reform i detta hänseende, och därför har vi föreslagit en höjning av dessa skattefria bottenbelopp med 500 kronor för gifta och 250 kronor för ogifta som en första etapp. Vi är givetvis mycket tillfreds-

ställda över att högerpartiet har anslutit sig till detta förslag.

Centerpartiet har, som herr Nilsson i Svalöv nämnde, däremot inte velat gå med på förslaget. Centerpartiet har i stället begärt en plan till höstriksdagen för en successiv höjning med upp till 1 000 kronor respektive 500 kronor. Egentligen tror jag inte det finns så stora meningsskiljaktigheter mellan oss och centerpartiet vad beträffar önskan att få en successiv höjning. Vi har inte på något sätt gjort gällande att 500 kronor skulle vara slutsteget, utan det är bara ett första steg. Vi räknar med att man skall fortsätta med att höja ortsavdragen. Det som vi inte är säkra på är om man skall stanna vid 1 000 kronor. Det är möjligt att det kan vara motiverat att låta den successiva höjningen sträcka sig ännu högre. Vi har därför inte nu anslutit oss till denna absolut fixa målsättning att höja avdragen med 1 000 kronor för gifta och 500 kronor för ogifta. Vi tycker att det är bättre att nu begära en höjning med 500 respektive 250 kronor och sedan gå vidare så snart omständigheterna medger det.

Som herr Nilsson i Svalöv sade är det rimligt, att kommunerna kompenseras för inkomstbortfallet i följd av en höjning av de kommunala ortsavdragen. Jag kan i mycket hålla med herr Nilsson i Svalöv beträffande höjningen av ortsavdraget, men på en punkt är vi inte riktigt överens. Vi är överens att det är naturligt, att staten bör avlyfta en del av de utgifter som nu vilar på kommunerna och som staten i själva verket bestämmer över. Vi på vårt håll vill dock gå ett steg längre. Det är inte säkert att denna avlastning kan göras omedelbart. Det kanske kan bli en period emellan. Därför föreslår vi — till skillnad från högerpartiet — att kommunerna skall ha ett kontant statsbidrag till dess man fått ett fast beslut om denna överflyttning av utgifterna från kommunerna till staten.

Den ekonomiska politiken m. m.

Detta ingår i det förslag vi här lägger fram.

Statsfinansiellt sett är dessa skattereformer inte något problem. För kommande budgetår betyder den reform som vi föreslår ett bortfall på den statliga inkomstskatten på 50 miljoner kronor. Men, herr talman, räknar man för ett helt budgetår ut vad det kostar att kompensera kommunerna kommer man upp i en summa av 345 miljoner kronor. Detta kommer inte att slå igenom på nästa budgetår — alltså det budgetår vi nu diskuterar — där vi har ett överskott på cirka 800 miljoner kronor.

Folkpartiet har föreslagit en förstärkning av budgeten genom besparingar och inkomstförstärkningar på netto 230 miljoner kronor. Vi har också lagt fram andra förslag som minskar lånebehovet. Vi kan därför tryggt säga att överbalanseringen även ur konjunkturpolitisk synpunkt blir fullt betryggande enligt vårt förslag.

Herr Nilsson i Svalöv talade om folkpensionärernas svårigheter och jag kan instämma med vad han sade. Om en folkpensionär bara har inkomst genom folkpensionen och inte några väsentliga inkomster därutöver betalar han i praktiken ingen som helst skatt. Får han däremot extra inkomster på några tusen kronor drabbas han hårt. Dels riskerar han, när han kommer över vissa gränser, att förlora en del av det kommunala bostadstillägget, dels får han eller hon inte längre möjlighet att tillgodoräkna sig det extra avdraget för nedsatt skatteförmåga och får således en marginalskatt som blir mycket hård. Vi har därför tyckt att det vore rimligt att man skyndsamt utreder denna fråga och till riksdagen lägger fram förslag om särskilda bottenavdrag för folkpensionärer med smärre biinkomster.

Här skiljer vi oss från högerpartiet. Högern vill höja det skattefria bottenavdraget för alla folkpensionärer, både för dem som äger en miljon kro-

Den ekonomiska politiken m. m.

nor och för dem som ej har någonting alls, för dem som har en inkomst på 80 000 kronor och för dem som har en inkomst på 8 000 kronor. Vi tycker inte att det är motiverat att på detta sätt generellt höja ortsavdraget, en höjning som inträder vid 67 års ålder. Vi tycker i stället att det är rimligt att konstruera ett skattefritt bottenavdrag så att detta får den effekten att folkpensionärer, som har smärre extra inkomster vid sidan av folkpensionen, skall slippa betala skatt.

Herr talman! Herr Nilsson i Svalöv uppehöll sig ganska länge vid högerns skatterabatt och redogjorde för systemet. Detta innebär ju att man betalar sin skatt i vanlig ordning men vid årsskiftet 1962/63 får en anvisning, som motsvarar 10 procent av den statliga skatten. Med hjälp av denna skall man betala källskatt. Utnyttjar man den inte på det viset, skall anvisningen automatiskt förvandlas till en femårig, femprocentig statsobligation. Det är inte alldeles säkert att man kan få ut dessa pengar 1962/63. Det står i högerförslaget, och herr Nilsson betonar det uttryckligen, att man »lämpligen» kan få ut dem. Jag antar att det är beroende på konjunkturläget i det ögonblicket. Detta förslag var inte aktuellt vid de kontakter vi hade mellan partierna och det har inte heller varit föremål för någon egentlig realdiskussion i utskottet.

För vår del har vi velat koncentrera oss på höjningen av de skattefria bottenbeloppen. Vi är för övrigt inte övertygade om att konstruktionen av högerförslaget är den lämpligaste.

Herr talman! Till sist vill jag ta upp bevillningsutskottets betänkande nr 63, som huvudsakligen berör åtgärder för att stimulera det frivilliga sparandet. Finansministern föreslår här en höjning av försäkringsavdraget samt avdraget för inkomst av kapital. Vi har ingenting att invända mot det. Vi har emellertid föreslagit att avgifterna till

sjukförsäkringen — där har vi samma inställning som högern — skall brytas ut ur försäkringsavdraget och redovisas på en särskild rad. Där skall man kunna dra av sjukförsäkringsavgiften till dess fulla belopp. Jag tror att detta vore en bra reform. Vi väntar att det skall ske en höjning av ersättningen från sjukförsäkringen, vilket kommer att medföra höjda avgifter. Det kommer antagligen förslag om att företagarna skall få bättre förmåner i sjukförsäkringen vilket givetvis också kommer att medföra — i den mån de begagnar sig av möjligheten — högre avgifter. Därför är det lämpligt att redan nu sätta denna avgift på en särskild rad — på samma sätt som folkpensionsavgiften — och låta vederbörande dra av den fulla kostnaden. Det löser också det problem som herr Nilsson i Svalöv var inne på, nämligen den orättvisa som förelegat mellan olika kategorier företagare. Det sägs ibland att avvägningen mellan företagare och löntagare är orättvis, när det gäller den skattemässiga behandlingen av sjukförsäkringsavgifterna, men jag tycker inte det är rätt att påstå det. Beskattningsförhållandena är så olika för företagare och löntagare att det inte går att göra sådana jämförelser.

Däremot finns det en orättvisa mellan sådana företagare som driver sin rörelse i form av enskild firma eller handelsbolag och sådana som driver rörelsen i aktiebolagsform. Där var direktörerna i aktiebolagen gynnade. Genom den nu föreslagna konstruktionen löses även det problemet och rättvisa skipas. Förslag om denna ändring har framkommit från många olika håll, och jag tycker därför det är lämpligt att genomföra den reformen nu. Det skulle också ha det goda med sig att större utrymme gives för frivilliga försäkringar inom ramen för försäkringsavdraget, vilket vi föreslår skall vara detsamma som i finansministerns förslag.

Den ekonomiska politiken m. m.

Vidare har vi här att göra med en motion, i vilken yrkas att ofullständiga familjer — d. v. s. familjer där en av föräldrarna saknas — skall ha rätt att göra samma avdrag för inkomst av kapital som tillkommer familjer där båda föräldrarna finns i hemmet. Den regeln gäller redan beträffande försäkringsavdrag, och vi tycker det är lämpligt att den skall gälla även i detta fall.

Sedan har vi också från folkpartiets sida föreslagit vissa förenklingar i schablonavdragen. Vi anser att man kan ta bort det schablonavdrag som finns för försäkringar och som innebär att man kan göra avdrag vare sig man har försäkring eller inte. Vi har också föreslagit vissa andra förenklingar. Utskottet skriver att det inte är säkert att det är någon förenkling, men det måste nog bero på att utsiktet inte har tagit del av taxeringsmyndigheternas erfarenheter i det fallet. Det är nämligen ovedersägligt att åtgärden skulle innebära en förenkling och en rationalisering av skattesystemet.

Vad sedan gäller de sparstimulerande åtgärderna föreligger det en rad olika yrkanden. Där har vi koncentrerat oss på skattepremiering för medel som insättes på särskilt sparkonto och på upprättande av allmänna utjämningskonton, och vi begär där att förslag framlägges till höstriksdagen. Arbetet på att komma fram till en sparvänlig skattepolitik måste fortsätta, men för dagen är vi från folkpartiet inte beredda att stödja de andra förslag som framlagts. Vi anser att de bör ytterligare utredas.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservation nr II) i bevillningsutskottets betänkande nr 60, reservationerna nr II), IV) och V) i bevillningsutskottets betänkande nr 62 samt till reservationerna nr III), V), VIII) och IX) i bevillningsutskottets betänkande nr 63.

Herr VIGELSBO (cp):

Herr talman! Det har riktats en hel del frågor till mig, och i den mån jag är mannen att besvara dem skall jag göra det litet senare.

Vi har i dag att ta ställning till skattefrågorna, och alla tycks vara ense om att skatterna är för höga. Det har man emellertid ansett i alla tider. Den diskussionen fördes redan så långt tillbaka i tiden som när jag var pojke. Även då talade man om de höga skatterna, fastän de var mycket blygsamma i förhållande till de skatter vi har i dag. Att skatterna har stigit sammanhänger givetvis med hela utvecklingen på det ekonomiska området och på de ökade krav medborgarna ställer på service från samhällets sida.

Men låt oss tänka oss att vi nu inför riksdagens avslutning gör en djupdykning i årets rekordstora motionsflod och beräknar vilka skatter vi skulle fått, om alla motionerna hade bifallits. Vi har väl ibland tyckt det vara hårt att inte få en motion bifallen, men gör man en summering av vad det skulle ha inneburit, om alla motioner om utgiftsökningar och skattelindringar blivit bifallna, så hade vi säkerligen kunnat konstatera att vi legat ännu sämre till än vi i dag gör. Försvaret, socialvården, undervisningsväsendet, sjukvården samt bostads- och vägbygget kräver ständigt växande belopp.

Alla synes med skäl kunna göra anspråk på att vara svältfödda. De kräver ständigt ökade anslag för verksamhetens normala funktion.

Då intet av här nämnda områden kan anses vara självförsörjande, måste nya skattemedel undan för undan anvisas för att denna utveckling skall kunna betalas. Undra sedan på att skatten stiger, helst som det också synes föreligga betydande svårigheter att anpassa och begränsa denna utveckling med hänsyn till vad som står till buds i form av ökat realvärdeskapande.

Den ekonomiska politiken m. m.

På vårt håll är vi av den uppfattningen, att en mera realistisk avvägning av vad man från tid till annan kan kosta på sig borde göras för att vi därmed skulle kunna hålla skattetrycket under bättre kontroll — detta sagt också med adress till regeringsbanken och utredningsbyråkratien i kanslihuset.

Stora grupper inom samhället har lyckats genom fortlöpande lönehöjningar säkra sin ställning. Att dessa lönehöjningar också kan indexmässigt värdesäkras innebär för dessa grupper en trygghetsställning av betydande värde mot bakgrunden av den kostnadsstegrande och inflationistiska utveckling som alltjämt pågår.

Men det finns dock alltjämt stora grupper med låg inkomst, grupper vilka enligt mitt förmenande alltjämt saknar denna trygghet. För låglönegrupper och pensionärer har alltid kommunalskatterna varit de mest betungande utgifterna, den dominerande posten på skattsedeln. För dessa grupper har tidigare införts s. k. ortsavdrag, och från och med 1958 är de kommunala och de statliga ortsavdragen lika stora. Trots en fortgående penningvärdeförsämring har ortsavdragen bibehållits oförändrade sedan 1953 med undantag för den enligt andra grunder motiverade höjningen av de kommunala ortsavdragen 1958.

Den långa tid, som förflutit sedan den senaste justeringen av ortsavdragen ägde rum, innebär följaktligen att de små inkomsttagarnas ställning kraftigt försämrats. Därom synes nu lyckligtvis alla vara överens. Överens synes man också vara om att både de statliga och de kommunala ortsavdragen nu måste bli föremål för en ordentlig höjning.

Nyanserna i de framförda förslagen synes inte så mycket vara knutna till höjningarnas storlek som till tidpunkten då de skall börja tillämpas och till frågan om kompensation för kommunerna. Inom centerpartiet har vi ansett att man redan nu måste ha en viss mål-

sättning när det gäller den höjning man skall eftersträva. Vi har ansett att såväl de statliga som de kommunala ortsavdragen etappvis bör höjas till 2 500 kronor för ogifta och 5 000 för äkta makar. Den första etappen bör kunna fastställas till 500 kronor för äkta makar och 250 kronor för ensamstående. Vi förväntar att regeringen till höstriktsdagen har en plan klar härför, så att reformen så snart som möjligt skall kunna träda i kraft och möjligen kunna tillämpas redan vid nästa års taxering.

På visst håll har man sagt i fråga om våra anspråk i detta avseende, att man skall avvakta den pågående skatteberedningens förslag i ärendet. Det är alldeles uppenbart att det kan ligga någonting i det påståendet. Men enligt vad vi har oss bekant har man gång på gång under de senaste åren brutit ut vissa viktiga detaljer ur ett utredningskomplex, förelagt dem för riksdagen och beslutat utan att avvakta utredningens resultat i dess helhet. Vi anser på vårt håll att denna reform är av sådan angelägenhetsgrad att den så snart som möjligt skall genomföras.

När man från högerns sida talar om att vi gemensamt med socialdemokraterna inte vill vara med om en skattesänkning, är det resonemanget felaktigt. Vi har nämligen inte begränsat oss endast till den statliga skatten, utan vi har sett på det totala skattetrycket. Om man gör det, kommer situationen kanhända, herr Nilsson i Svalöv, att bli något annorlunda. Vi kan nämligen inte komma ifrån att kommunalskatten, som jag tidigare sagt, är den mest betungande. Vid en omedelbart företagen höjning av ortsavdragen till 500 kronor för äkta makar och 250 kronor för ogifta, som vi alla är överens om, kommer kommunerna att drabbas av ytterligare inkomstbortfall. För att likväl en lindring av det kommunala skattetrycket skall kunna åstadkommas, är det nödvändigt att staten ersätter det uppkomna inkomstbortfallet. Nödvändigt är

Den ekonomiska politiken m. m.

också att staten återställer värdet av de en gång för olika ändamål beviljade bidragen.

På grund av penningvärdeförsämringen har hela grunden för den ursprungliga kostnadsfördelningen mellan stat och kommun blivit helt förtryckt. Jag ber att få lämna en redovisning, på basis av uppgifter från vederbörande kommunala organisationer, över den utveckling som ägt rum här. Landskommunerna har på grund av det i genomsnitt mindre skatteunderlaget dubbelt så höga kostnader per skattekrona för det obligatoriska skolväsendet som stadskommunerna. Genom bidragsreglernas konstruktion har statsbidragets skatteutjämnande verkan dessutom i viss mån gått förlorad på så sätt att landskommunerna fått sina bidrag sänkta. Den bidragsänkning som skett jämfört med år 1948 beräknas medföra årliga kommunala utgiftsökningar på i genomsnitt 65 miljoner kronor för åren 1957—1959.

För skolmåltiderna har statsbidragen sänkts från 70 procent 1948 till 15 procent 1960.

För skolbyggnader beslöts 1945 att kostnaderna skulle fördelas lika på stat och kommun. Nu är emellertid statsbidraget nere i 37 procent, innebärande en årlig utgiftsökning för kommunerna med cirka 40 miljoner kronor.

Kommunernas andel i folkpensionskostnaderna har kraftigt ökat — deras utgifter härför var 1948 79 miljoner kronor eller 37,3 procent av de totala kostnaderna. År 1959 hade kommunernas kostnader stigit till 367 miljoner kronor eller 55,6 procent av totalkostnaderna. Till detta kan också läggas den orättvisa med vilken den kommunala andelen av dessa kostnader drabbar kommunerna: under det att vissa kommuner betalar endast 0,25 per skattekrona får andra betala 3,20 per skattekrona.

För närvarande utgår 45 miljoner kronor i statsbidrag till vatten- och av-

loppsledning. På grund av den långa väntetiden för dessa statsbidrag — i regel 6—7 år — beräknas omkring en tredjedel av bidragen åtgå till räntekostnader.

Samma är förhållandet på landstingssidan. Statsbidragen till anstalterna för vård av kroniskt sjuka motsvarade 1927 cirka 33 procent av driftskostnaderna, medan de i dag utgör endast 6 å 7 procent. Medan statsbidraget sedan 1927 bibehållits vid 1:50 per vård dag har driftskostnaderna under tiden 1946—1958 ökat från 8 till 25:90 per vård dag.

För epidemisjukvården, där statsbidraget alltfört utgår med 2 kronor per vård dag, har driftskostnaderna under tiden 1946—1958 ökat från 13:50 till 52:30 per vård dag.

Till folktandvården utgår sedan 1950 ett oförändrat statsbidrag med 16 kronor per fullständigt behandlat barn, medan kostnaderna även där ökat väsentligt.

Denna utveckling har, herr talman, medfört att kommunernas och landstingens utgiftsökningar blivit onormalt stora, med ty åtföljande kommunala skattestegringar. Att dessa onormalt stora skattestegringar i hög grad drabbat de mindre inkomsttagarna torde ligga i öppen dag. Det är följaktligen mycket angeläget att den nya ortsavdragsreformen fortast möjligt genomföres och att kommunerna tillförsäkras full kompensation för det härigenom uppkomna inkomstbortfallet samt att statsbidragen till kommunerna, i den mån vissa kostnadskrävande kommunala uppgifter inte i sin helhet övertages av staten, återställas till sitt ursprungliga värde.

Nu kan visserligen anföras, att detta för statens vidkommande blir en mycket kostnadskrävande operation. Men jag utgår från att alla de reformer som beslutats här i riksdagen, där kommunerna mer eller mindre engagerats ekonomiskt, många gånger utan att kommunerna själva haft något att säga till

Den ekonomiska politiken m. m.

om, varit avsedda att från statens sida hederligen honoreras. Att så inte skett kan kanske, om man skall döma med allt det överseende som är möjligt, betraktas som olycksfall i arbetet. Vi förväntar således den begärda ortsavdragsplanen till höstriksdagen, så att det kan bli en lindring av den hårda belastning som kommunerna och kommunalskattbetalarna nu är utsatta för.

När herr Nilsson i Svalöv påstår att vi i centerpartiet inte vill höja ortsavdragen för att få skattesänkning måste jag konstatera, att herr Nilsson läser dåligt innantill. I utskottsutlåtandet står det, att om budgetsituationen skulle bli otillfredsställande måste givetvis kompenserande åtgärder vidtagas. Detta är ju så självklart att inte ens herr Nilsson i Svalöv borde kunna bestrida det eller ha en annan uppfattning. Det gäller att se till att budgetsituationen inte blir otillfredsställande — och det tänker vi söka göra genom besparingar, även om vi inte kan tillämpa högerns recept.

Herr Nilsson behöver nog inte befara några nya tankebanor i det förhållandet att vi nu resonerar med socialdemokraterna i utskottet. Det är väl inte märkvärdigare att vi gjort det i denna fråga än att högern och socialdemokraterna kan gå på samma linje i fråga om utlandshjälpen — eller att högern och socialdemokraterna går emot våra förslag om förbättrade folkpensioner och förbättrad kreditförsörjning för småföretagarna.

Det har visserligen undvikits i denna diskussion, men i övrigt har det talats om den rödgröna front som skulle vara på väg att återuppstå. Var man fått detta ifrån vet jag inte, herr Nilsson nämnde det inte när han var inne på detta kapitel. Det har emellertid stått att läsa om den i högerns och i folkpartiets tidningar, och det har stått i Dagens Nyheter om den rödgröna fronten samma dag som man utnämnde Per Edvin Sköld till ordförande i jord-

bruksutskottet. Enligt vad jag kan se i förteckningen över kammarens ledamöter är han inte ordförande i jordbruksutskottet. Hur det förhåller sig i verkligheten känner jag inte till. Jag menar att dessa uppgifter samma dag i Dagens Nyheter är lika vederhäftiga båda två. Bakgrunden till detta försök att färgsätta ett eventuellt samarbete mellan oss och socialdemokraterna är att vi en gång sammanträffade med bevillningsutskottets ärade ordförande — för vilken vi huser mycket varma sympatier som människa, även om vi inte i alla frågor delar hans åsikter — och talade med honom 15 minuter.

En högertidning har in extenso återgivit följande avsnitt ur ett föredrag av en mycket framstående högerman:

»Däremot lyckades man nå ur borgerlig synpunkt efterlängtat resultat i fråga om småbrukarstödet genom en 'ohelig allians' mellan de borgerliga och kommunisterna.» Slutmeningen lyder: »Detta visar vad som kan åstadkommas, när de borgerliga partierna är överens.»

Om man skall färgsätta fronter i riksdagen, hur skall en sådan front färgsättas? Den får väl betecknas inte som rödgrön utan som i hög grad ultraviolett. Vi har från centerpartiets sida i varje fall inte försökt åstadkomma någon rödgrön front, och utskottsutlåtandet torde också ge vid handen att så inte är fallet.

Med ovan angivna motivering hemställer jag, herr talman, att få yrka bifall till reservation III) av herr Sundin och mig i bevillningsutskottets betänkande nr 62, liksom också till den med VI) betecknade reservationen i samma utlåtande.

Frågan rörande särskilt bottenavdrag för folkpensionärer anser vi inom centerpartiet också ha mycket stor aktualitet och snarast böra utredas. På den punkten, herr talman, ber jag få yrka bifall till den med IV) betecknade reservationen av herr Spetz m. fl.

Den ekonomiska politiken m. m.

Herr NILSSON i Svalöv (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag är inte den som söker strid med något av de borgerliga partierna — snarare tvärtom. Men jag måste ändå säga några ord till herr Vigelsbo, och det skall jag försöka göra i hovsam form.

Herr Vigelsbo framhöll att centerpartiet ville ha en reform på ortsavdragets område så snart som möjligt. Det betvivlar jag inte, men varför inte i så fall sluta upp kring högerpartiet och folkpartiet i dag — då skulle vi ha ganska stora möjligheter att redan nu i dag kunna fatta ett positivt beslut om en höjning av ortsavdragen.

Herr Vigelsbo sade att man skall se på det totala skattetrycket när man diskuterar denna sak. Av hans sätt att framföra detta fick jag närmast den uppfattningen att högerpartiet och folkpartiet inte skulle ha tagit hänsyn till det totala skattetrycket. Herr Vigelsbo underströk att det var kommunalskatterna som var det stora problemet. Just detta har både högern och folkpartiet starkt tryckt på såväl i sina motioner som i sina reservationer. Av de 345 miljoner kronor i skattelättnader som vi yrkar utöver vad regeringen och utskottet för övrigt föreslår, kommer 180 miljoner kronor på kommunalskatterna och 165 miljoner kronor på den statliga skatten.

Jag har den uppfattningen, att när man talar om det totala skattetrycket skall man ta in i bilden å ena sidan den direkta skatten, som består av stats- och kommunalskatt, och å andra sidan den indirekta skatten. Vad den indirekta skatten beträffar är det omsättningsskatten som väger tyngst, och finansministern har klart sagt i propositionen, att det inte kan bli tal om någon total skattelättnad: sänker man de direkta skatterna måste de indirekta skatterna höjas. Utskottsmajoriteten, till vilken centerpartiet anslutit sig, har

visserligen mjukat upp denna skrivning något men högst oväsentligt.

Herr Vigelsbo anhöll att vi inte skall tala om någon koalition, därför att vissa överenskommelser träffas. Nej, herr Vigelsbo, det skall vi inte göra, men jag anser att vi i första hand skall söka få till stånd borgerliga uppgörelser. Det går inte att komma ifrån att det påståendet givits spridning i hela centerpartipressen, att det var högerpartiet som inte ville träffa en överenskommelse om ett gemensamt uppträdande i *ortsavdragsfrågan* — märk att det rörde denna sak — och att detta berodde därpå att högern inte ville ge kompensation för det skattebortfall som orsakas kommunerna genom höjning av de skattefria ortsavdragen. Det stod senast i en ledare i Skånska Dagbladet i lördags. Jag skulle vara mycket glad om herr Vigelsbo ville vara så ärlig att han säger att det som står i denna ledare på den punkten är oriktigt. Vid de förhandlingar som fördes mellan utskottets representanter för högern, folkpartiet och centerpartiet fanns på listan en punkt — som herr Vigelsbo väl vet — som rörde kompensation åt kommunerna. Såväl högerpartiet som folkpartiet instämde omedelbart i detta förslag. Förslaget rörde i första hand invalidpensionerna. Även andra saker nämndes.

Herr VIGELSBO (cp) kort genmäle:

Herr talman! Vi fick en uppmaning av herr Nilsson i Svalöv att sluta upp kring högerpartiet för att klara ortsavdragen. Det är roligt att se den frontförändring som ägt rum inom högerpartiet nu. När vi tidigare diskuterade regleringen av ortsavdragen och ersättningen till kommunerna för skattebortfallet, så vill jag minnas att högerpartiet gick emot dessa förslag. Det har högern gjort också i motioner vid flera tillfällen. Högerpartiet har velat om inte helt avslå denna ersättning så dock

Den ekonomiska politiken m. m.

kraftigt begränsa den. När det gäller den ersättning som kommunerna nödvändigtvis måste ha för att kunna klara sina finanser tror jag alltså inte att vi har så mycket att vinna på en uppslutning kring högern.

Jag vill också uttala min förvåning över att högern i så hög grad skjuter in sig på centerpartiet. Har ni inte tänkt vänta tills socialdemokraterna kommer? Vi skulle ju inte slåss inbördes. Det var ju meningen att försöka få vad man kallar en borgerlig front, även om den spricker på flera punkter. Härondagen var det ju en felröstning, men i Dagens Nyheter stod det dagen därpå att den ende som röstade rätt var den som röstade fel.

Herr NILSSON i Svalöv (h) kort gemmäle:

Herr talman! Jag fick inget svar av herr Vigelsbo på min fråga, om inte vi från högerpartiets sida vid förhandlingarna ville vara med om att kommunerna skulle kompenseras för det skattebortfall som uppkommer genom en höjning av ortsavdragen. Vi gav till och med konkreta exempel på hur det skulle ske. Herr Vigelsbo svängde sig genom att tala om den »snö som föll i fjol». Det skall man inte göra. Det är dagens betänkande vi skall diskutera och jag hoppas Vigelsbo återkommer.

Herr BRANDT i Aspabruk (s):

Herr talman! Såväl statsfinansiellt som samhällsekonomiskt har vi hittills haft en särskilt gynnsam utveckling med god sysselsättning, högsta produktionsökning sedan 1950-talet och en livlig investeringsverksamhet. Vi har haft en rekordartad utrikeshandel samt en kraftig stegring av den privata konsumtionen. Vi kan konstatera att hela vårt näringsliv befunnit sig i en väldig expansion. Trots denna uppåtgående konjunktur har vi haft praktiskt taget stabila priser. Denna utveckling har givetvis också återspeglats i statsfinan-

sernas utveckling. Den har varit gynnsammare än väntat. Därtill har naturligtvis i ganska betydande grad också omsättningsskatten bidragit, vilket man bör lägga märke till.

Statsinkomsterna beräknas för innevarande år bli cirka 900 miljoner kronor större än vad det beräknades i riksstaten, medan utgifterna glädjande nog blivit lägre än beräknat, varigenom ett inte oväsentligt budgetöverskott kan noteras på driftbudgeten. På totalbudgeten är det ett överskott som begränsar sig till något över 200 miljoner kronor för innevarande år och till cirka 460 miljoner kronor för nästa budgetår. Statens upplåning blir därigenom mindre än vi är vana vid. Man får faktiskt gå ett tiotal år tillbaka i tiden för att finna en lika gynnsam budgetbalans.

När detta konstateras får man inte glömma bort att omsättningsskatten som sagt har spelat en stor roll. Den beräknas inbringa nära 1,5 miljard kronor. Utan den skulle ju överskottet inte ens vara värt att nämna. Därtill kommer de väldiga inkomststegringar som beskurits av den progressiva beskattningen. Hade detta inte skett och hade vi inte haft omsättningsskatten, vilken också den beskurit en med hänsyn till nationalproduktens ökning alltför hög inkomststegring, så skulle vi naturligtvis ha haft en prisstegring i stället, som skapat motsvarande balans i samhället. Jag bortser då ingalunda från de övriga åtgärder som regeringen vidtagit för att söka hålla en samhällsekonomisk balans.

Lika gynnsam är inte prognosen för budgetåret efter nästa. De redovisade siffrorna visar att anspråken på statskassan kommer att växa ständigt. För budgetåret 1962/63 kan vi förutse en utgiftsökning på mellan 1 och 1,5 miljard kronor. Det överskott vi kan räkna med under nuvarande och nästa budgetår på driftbudgeten kommer snabbt att smälta samman.

Den ekonomiska politiken m. m.

Det råder väl också samstämmighet om att vi just nu befinner oss i en period med ansträngt konjunkturläge. Investeringsbehoven och investeringsviljan tenderar att spränga våra materiella och personella resurser. Därom råder inget tvivel. Prisnivån visar redan en dragning uppåt. Revalveringen av den tyska marken och den holländska gulden har medfört en viss stegring av importpriserna. Även den med all säkerhet relativt starka stegringen av löne- och inkomstnivån inom landet kommer att påverka prisnivån.

Bevillningsutskottet finner nu, med anledning av dessa omständigheter, att departementschefens bedömning av såväl det aktuella konjunkturläget som det statsfinansiella långtidsperspektivet måste leda till en restriktivitet i budgetpolitiken och att det bör eftersträvas, att statsutgifterna — jag vill betona det — i så hög grad som möjligt kan finansieras med verkliga inkomster i stället för med lån. Utskottet tillstyrker att de i propositionen uppdragna riktlinjerna för finanspolitiken följes.

När departementschefen sålunda uttalar att det ur samhällsekonomisk synpunkt — alltså inte ur budgetsynpunkt — inte finns utrymme för någon skattesänkning och att den sänkning av skatten som genom ortsavdragens höjning förordas måste kompenseras genom åtgärder i skattesystemet i övrigt, är detta också utskottets bestämda mening. Det går inte att bedöma möjligheterna för skattesänkning enbart genom att stirra på driftbudgetens överskott.

Det är allmänt erkänt numera att skatter och andra statsinkomster har två syften, dels att ge täckning för utgifterna och dels ett samhällsekonomiskt syfte, nämligen att vara köpkraftsindragande för att kunna bekämpa inflation och depression. I dagens läge är inflationsfaran stor. Man får inte ta risker som leder oss in i en period med sjunkande penningvärde och inflationens alla andra infernaliska konsekvenser. Det finns

ett köpkraftsgap även nu i nationalbudgeten och detta kommer säkert att växa med ständig risk att vi hamnar i en inflation som vi inte kan behärska. Om den saken tycks alla vara ense. Högern medger klart och tydligt — och det har också understrukits av herr Nilsson i Svalöv — att risken för en isolerad inhemsk inflation är betydande. Högern anser sig därför inte kunna föreslå skattelättnader utan att samtidigt yrka på inskränkningar av statsutgifterna. Det sker efter känt mönster som kommer att drabba de mindre inkomsttagarna i vårt land ganska hårt.

Då emellertid högerens alternativ är ogenomförbart — det existerar ju inte i verkligheten utan endast på papperet — så är också hela deras yrkande om skattelättnader inte värt mera än det papper det är skrivet på, om de vill genomföra skattelättnader — som de säger — med bibehållen samhällsekonomisk balans.

Även folkpartiet understryker att skattesänkningar i form av höjda ortsavdrag — jag skall återkomma till det senare — måste bedömas med hänsyn till budgetmässiga — det är väl det samma som statsfinansiella och allmänekonomiska förutsättningar. Folkpartiet fortsätter med att säga, att överbalansering av driftbudgeten bör eftersträvas för nästa budgetår, alltså skattelättnader för budgetåret 1963/64. Den skattelättnaden bör till huvudsaklig del täckas av besparingar eller andra åtgärder till budgetens förstärkning säger folkpartiet. Det har som bekant föreslagits sådana, men riksdagen har inte bifallit dem. Följaktligen har inte heller folkpartiet täckning för sitt yrkande i detta avseende, om det samtidigt skall vidhålla sitt krav om att detta inte får påverka den nuvarande spänningen i samhällsekonomien.

Folkpartiet yrkar också på slopande av schablonavdragen. Det betyder helt enkelt att man vältrar över skattebördor på de mindre inkomsttagarna. Des-

Den ekonomiska politiken m. m.

sa drabbas hårdast av den åtgärden. Centerpartiet står på utskottets sida.

När det gäller uttagningsprocenten kommer samtliga partier fram till, att de inte kan yrka på någon sänkning av den direkta skattens uttagningsprocent. Herr Nilsson i Svalöv betonade uttryckligen att detta skett därför att man inte ville äventyra samhällsekonomien.

Det är ganska intressant att studera alla dessa olika yrkanden från oppositionens sida och deras diskussion om »rödgrön front» o. s. v. Man får närmast ett intryck av att oppositionen är ganska färglös. Alla vill de måla med sin egen palett och det tycks vara utslutande grå färger. Man avslöjar ytterligare sin oförmåga att skapa ett bärande alternativ till socialdemokratiens politik.

Högern har kommit med ett hemligt vapen som de trodde skulle chockera. Jag vet inte i vilken mån det har chockerat de övriga partierna. Deras »bomb» gäller rabatt på skatt. Det förslaget är i princip ingenting annat än ett tvångssparande. De anser att skatten skulle kunna sänkas. De pengar, som skattebetalaren rår om eller åtminstone borde rå om enligt högerns mening, skulle denne inte få ut förrän vid årsskiftet 1962/63. Till dess skulle pengarna stå inne på spärrat konto i riksbanken. Under tiden erhöles då skattebetalaren 5 procents ränta på dem.

Denna skatterabatt skulle kosta cirka 450 miljoner kronor. Det betyder, att staten för att klara den summan nästa budgetår måste fondera ytterligare 450 miljoner kronor. Att högern föreslår detta system av skattelättnad är, som jag sade, ett ytterligare bevis för att högern medger att det i dagens samhällsekonomiska situation inte finns utrymme för en skattesänkning — eller med andra ord en »förstärkning av köpkraften». Men med hänsyn till att situationen inte blir ljusare när detta

belopp skall utbetalas, anser sig bevillningsutskottet från de synpunkter det har lagt till grund för sitt bedömande inte kunna tillstyrka förslaget. Det har, såvitt jag förstår, inte heller andra partier ansett sig kunna göra.

Jag går här efter över till ortsavdragen. Här råder i princip enighet om att de statliga och kommunala ortsavdragen snarast bör höjas. Men buden skiljer sig i fråga om tiden och i viss mån också i fråga om storleken. Högern och folkpartiet föreslår 250 respektive 500 kronor från och med nästa år — alltså inte för årets inkomster — medan centerpartiet vill ha förslag redan vid höstriksdagen. Det skulle, såvitt jag förstår, gälla årets inkomster, d. v. s. nästa års taxering. Centerpartiet föreslår därjämte en plan för en successiv höjning upp till plus 500 respektive 1 000 kronor, men till att börja med nöjer sig partiet med samma bud som övriga partier.

Utskottet understryker att en höjning av ortsavdragen är en av de mest angelägna reformerna på den direkta beskattningens område, inte minst med hänsyn till att en sådan höjning i särskild grad lättar skatten för de mindre inkomsttagarna. Men så säger man, vilket herr Nilsson i Svalöv anmärker på, att denna förändring »såvitt möjligt» skall ske vid nästa års riksdag. Nu spelar det säkerligen inte någon som helst roll vad riksdagen beslutar beträffande den saken, ty det finns inga praktiska möjligheter för regeringen att tidigare lägga fram förslag. Skatteberedningen och regeringen måste överväga vilket alternativ som skall komma i fråga. Några praktiska möjligheter att få igenom ett förslag i enlighet med centerpartiets yrkande finns inte, utan man måste avvakta en närmare utredning — hur nu denna än skall ske. Om budgetsituationen blir otillfredsställande genom en sådan höjning, som ändå skulle kosta 165 miljoner kronor för staten och cirka 180

Den ekonomiska politiken m. m.

miljoner för kommunerna måste, understryker utskottet, kompensera åtgärder beträffande skattesystemet vidtagas.

Man måste också beakta budgetperspektivet på lång sikt. Detta är utskottets mening. Omskrivet i enklare ordalag betyder det helt enkelt att utskottet ställer sig tvivlande inför om det kommer att finnas något utrymme för en sådan sänkning av skatten eller en höjning av ortsavdragen, om man tar hänsyn inte endast till budgetens balansering utan också till samhällsekonomien i stort. Om vi beslutar en höjning av ortsavdragen, något som vi alla i princip är ense om — enigheten gäller i stort sett även storleken — menar utskottet att andra åtgärder i likhet med vad finansministern understrukit måste vidtagas.

Då säger man: Är det fråga om en höjning av omsättningsskatten eller vad är det som utskottet avser? Ja, utskottet har underlåtit att skriva något bindande på den punkten. Man får se vad som kan bli det lämpligaste. Utskottet understryker också klart att en höjning av ortsavdragen inte torde kunna genomföras utan att konsekvenserna för kommunerna uppmärksammas och att de i olika sammanhang framförda förslagen om kompensation åt kommunerna bör prövas. Men utskottet tar ingen ställning till yrkandena om överflyttning av utgifter från kommunerna till staten.

Vi har här enligt min mening en ganska vital fråga som kräver särskild uppmärksamhet. Personligen — jag vill inte säga att jag talar å utskottets vägnar härvidlag — vill jag kraftigt understryka nödvändigheten av att man undersöker möjligheterna att överflytta sådana uppgifter som framförts i de olika motionerna. Jag kan i långa stycken vara med om exempelvis vad högern skriver i sin motion, och jag kan även vara med om vad andra har sagt. Utgifterna för landstingen och kommunerna ten-

derar stadigt att stiga och kommunalskatterna kanske kan komma att bli oss övermäktiga. De tenderar att öka ytterligare. De har faktiskt ökat med 50 procent under de senaste tio åren, och det är ju de mindre inkomstagarna som drabbas hårdast av kommunalskatten. Jag hälsar därför detta nyvaknade intresse från högerns sida att hjälpa kommunerna med den allra största tillfredsställelse, ty det är som herr Vigelsbo nyss sade att högern i detta fall framfört yrkanden som gjort att alla andra partier har fått strida mot högern för att inte riksdagen skulle beskära ersätningen till kommunerna.

Det är vad som faktiskt har skett. Om högerns förslag hade genomförts, hade vi fått en ännu större höjning av kommunalskatten. Högern kan alltså inte påta sig någon ära i detta fall eller klandra andra partier som herr Nilsson i Svalöv underförstått tycktes vilja göra när han säger att andra partier inte är intresserade av någon snar höjning av ortsavdragen. Om jag förstärker det hela riktigt går högern nu den rakt motsatta vägen och talar i motionerna om att överflytta utgifter från kommunerna till staten. Som jag sade tidigare finner jag det sympatiskt och hälsar med tillfredsställelse att man har ändrat sig på den punkten.

När alla understryker att höjningen av ortsavdragen främst hjälper de mindre inkomstagarna, är detta väl i stort sett riktigt, men jag skulle nog vilja säga att man inte får glömma bort att det finns många som inte blir ett dugg hjälpta av denna åtgärd, eftersom många har inkomster som inte når upp till nuvarande skattegräns. Därtill kommer att de största inkomstagarna genom denna höjning av ortsavdragen får den största skattelättnaden och den största hjälpen så länge vi har nuvarande progressivitet. Man kan naturligtvis alltid diskutera om detta är riktigt.

När herr Gustafson i Göteborg talar om marginals kattens verkningar och

Den ekonomiska politiken m. m.

säger att skattesystemet nu är otillfredsställande, irrationellt, har en utformning som inte är önskvärd och medför konsekvenser som inte är bra, är väl detta påstående riktigt. Det är därför som finansministern har tillsatt skatteberedningen, som förutställningslöst skall undersöka allt detta. Vad den inte skall göra är att politiskt ta ställning. Men om man diskuterar marginalskatt och progressivitet har ju dessa — det kan jag gärna understryka — den nackdelen, att alla avdrag, både avdraget för kommunalskatt liksom avdraget för socialförsäkringsavgifter eller vad det nu kan vara, den verkan, att de största inkomsttagarna får den största skattelättnaden. Man kan också säga att de får betala den lägsta försäkringsavgiften. Detta är en konsekvens som man inte skall glömma bort när man diskuterar marginalskatten.

När herr Gustafson i Göteborg talar om marginalskattens verkningar med så och så många procent om man tar en inkomst av den och den storleken, skulle jag vilja erinra om att vi har dock — man måste säga det för att få fram frågans rätta relation till andra — under de gångna åren höjt ortsavdragen ganska väsentligt. Vi har i stället för ortsavdrag för barn infört barnbidragen. Om jag exempelvis tar år 1949, så hade en tvåbarnsfamilj i ortsgrupp 3 med 10 000 kronor i inkomst ett totalt ortsavdrag för man, hustru och två barn på 1 170 kronor — om jag inte minns fel — men nu har familjen ett ortsavdrag på 3 650 kronor plus barnbidrag på 900 kronor, vilket gör 4 550 kronor. Det är en väsentlig höjning av ortsavdraget. Därtill kommer barnbidragen. Det betyder en skatteutveckling av helt annan karaktär än den man får fram om man bara tar hänsyn till skatteskalorna. Det rubbar emellertid ingenting i resonemanget om marginalskatten — jag erkänner gärna detta — på en merinkomst. Det är ju uppenbart.

Men, herr talman, med hänsyn till

dessa omständigheter och till att kompensationsfrågan beträffande kommunerna ännu icke har lösts, hade det åtminstone enligt min mening — jag vill gärna säga detta uppriktigt och klart — varit mest tillfredsställande om skatteberedningen hade kunnat lösa frågan om progressiviteten i skattesystemet och alla andra ting som beredningen skall överväga innan något beslut fattas i ortsavdragsfrågan. Då detta nu inte är praktiskt genomförbart, finns inte någon annan möjlighet, om man vill nå fram till ett snabbt resultat, än att besluta om den föreslagna höjningen av ortsavdragen.

Jag vill här å utskottets vägnar också beröra frågan om indexreglering av de ortsavdrag vi här talar om. Visst vore det i och för sig av stort värde, om man kunde förebygga förskjutningar i skattebelastningen mellan olika kategorier av skattskyldiga på grund av penningvärdeförsämringen. Bevillningsutskottet underströk detta också 1956, då liknande yrkanden framfördes. Men nu har vi ändå ett källskattsystem. Om vi vill ha detta kvar, möter så stora praktiska svårigheter att lösa frågan om indexreglerade ortsavdrag att man måste avstå ifrån det. Grunderna för källskatten måste fastställas i så god tid före beskattningsåret och källskatttabellerna, att de hinner tryckas och distribueras, och det skulle som sagt bryta sönder hela systemet, om man på denna punkt skulle bifalla motionärernas yrkande.

Jag skall inte säga mer om detta. Utskottet avstyrker därför förslaget. De särskilda avdragen för folkpensionärer vill utskottet heller inte tillstyrka. Utöver ortsavdragen kan skattskyldig enligt bestämmelserna beviljas särskilt avdrag på upp till 3 000 kronor på grund av väsentligt nedsatt skatteförmåga, som det heter. Om en skattskyldig huvudsakligen har inkomst av folkpension, skall han enligt författningen i regel räknas till dem som har väsentligt ned-

Den ekonomiska politiken m. m.

satt skatteförmåga och är alltså berättigad till detta extra avdrag på upp till 3 000 kronor. Det innebär att en folkpensionär som för sin försörjning är helt beroende av folkpensionen får, om inga andra särskilda omständigheter föreligger, så stort avdrag att han inte får någon skatt. Har han därjämte andra inkomster blir det beskattning efter särskilda regler enligt gällande bestämmelser. Ett bifall till motionerna skulle betyda en avvikelse från syftet med nuvarande bestämmelser, och därför avstyrker utskottet förslagen i denna del.

Om barnavdraget vid beskattningen behöver man väl inte orda mer. Det har diskuterats så många år och i så många omgångar att ytterligare diskussion torde vara alldeles överflödig. Utskottet anser att det inte finns någon anledning att ha två olika typer av beskattning av familjerna — det skulle komplicera skattesystemet — och avstyrker därför förslagen även i denna del.

Jag skall, herr talman, sluta nu. Det vore kanske mycket mera att säga, men herr Kristenson i Göteborg kommer att beröra ytterligare en del spörsmål i detta sammanhang, varför jag nöjer mig med det anförda och yrkar bifall till bevillningsutskottets förslag i dess betänkanden nr 60 och 62.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag gav i mitt anförande exempel på hur kraftigt marginalskatten har stigit trots de skattesänkningar riksdagen beslutat, hur inflationen automatiskt skärpt skattetrycket mer än riksdagen har lättat det. Herr Brandt i Aspabruk gjorde vissa försök att resonera bort detta men slutade med att säga att de siffror jag angivit givetvis var riktiga, och det är de också.

Beträffande ortsavdragen använde herr Brandt viss tid till att tala om att en höjning av dessa skulle gynna de högre inkomsttagarna. Jag kanske får

fästa uppmärksamheten på det utskotts-
betänkande, som herr Brandt försvarade. Där säger utskottet att det anser att ortsavdragsreformen är en av de mest angelägna, inte minst med hänsyn till att densamma är ägnad att i särskilt hög grad lätta skattetrycket för mindre inkomsttagare. Hur detta går till kan man för övrigt se av en tabell som är bifogad den motion vi väckt. Beträffande ortsavdragen vill vi för övrigt fästa uppmärksamheten på att vi i folkpartiet klart sagt ifrån att det måste bli kompensation till kommunerna. Om man inte under den närmaste tiden kan göra den överflyttning från staten till kommunerna som vi önskar, skall kommunerna i avvaktan på denna reform ha kontant statsbidrag.

Vad beträffar schablonavdraget sade herr Brandt att vårt förslag skulle innebära en övervältring på de lägre inkomsttagarna. Först och främst vill jag påminna om att vi icke från folkpartiets sida vill göra någon ändring vad beträffar schablonavdraget för löntagare på 100 kronor. Vidare ges större möjlighet till avdrag för försäkringspremier genom vårt förslag. Vi vill ta bort det avdrag för försäkringspremier som man får vare sig man har betalt några sådana eller inte. Detta avdrag tycker vi i likhet med många myndigheter är ganska orimligt.

Här sägs att detta förslags genomförande skulle medföra en särskild belastning för folkpensionärerna. Den som inte har annan inkomst än folkpensionen betalar emellertid ingen skatt alls. Förslaget drabbar således inte dem. Vad beträffar folkpensionärer som har inkomster vid sidan om folkpensionen löser man inte deras problem genom att ge dem 150 kronors avdrag för försäkringspremier som de inte har erlagt. Då skall man som vi föreslagit införa ett ökat skattefritt bottenavdrag för sådana folkpensionärer och då kan man inte stanna vid så små summor.

Vad beträffar barnavdragen måste gi-

Den ekonomiska politiken m. m.

vetvis skatteberedningen ta upp frågan om dessa vid sina överläggningar.

Med herr Brandts bevisning beträffande skatterna går det aldrig att sänka skatten i detta land. Det går inte i goda tider och inte heller i dåliga tider. För folkpartiets skattesänkingsförslag finns det en god samhällsekonomisk täckning.

Herr NILSSON i Svalöv (h) kort genmäle:

Herr talman! Herr Brandt konstaterade inledningsvis att han skulle bemöta de borgerliga partierna var för sig. I enlighet därmed bemötte han dels högerpartiet och dels folkpartiet, men i fråga om centerpartiet sade han att det står på utskottets sida och därför inte behövde bemötas. För högerens vidkommande gjorde han gällande att högern inte kan genomföra de skattelättnader den föreslagit, ty då blir det överslag i samhällsekonomin.

Jag skall fatta mig kort på denna punkt och bara säga, att det blir det inte, om man utgår från högerpartiets politik och de sparförslag som vi under årets riksdag framlagt. Då kan vi mycket väl genomföra våra skattelättnadsförslag utan risk för överslag i ekonomin.

Herr Brandt sade att skatterabatten innebär ett tvångssparande. Jag skulle tro att herr Brandt närmast tagit fasta på att denna skatterabatt kan, om man så vill, omvandlas till en statsobligation på fem år. Jag vill emellertid betona att det är frivilligt huruvida pengarna skall stå kvar i fem år eller ej. Börjar man utnyttja skatterabatten redan i januari 1963 blir det inte något tvångssparande, som är större än vad investeringsfonderna som vi nu har innebär.

Jag har tidigare i dag frågat herr Brandt vad utskottet syftade till med orden att kompenserande åtgärder måste vidtagas i skattesystemet, om ortsavdraget skall höjas. Herr Brandt gick förbi denna min fråga och sade, att det får utredningen klara upp. Detta vill jag

tolka så, att det inte behöver bli högre omsättningsskatt. Men om kompenserande åtgärder ändå skall införas i skattesystemet och det inte blir högre omsättningsskatt, ja, i så fall syftar väl utskottet till antingen en höjning av uttagningsprocenten eller ännu högre marginalskatter. På den punkten har utskottet inte lämnat någon förklaring.

Herr BRANDT i Aspabruk (s) kort genmäle:

Herr talman! Det kan ju verka som en motsägelse när jag säger, att ortsavdragens höjning verkar på det sätt som jag tidigare har framhållit. Men jag sade — jag har anteckningen här — att när alla understryker, att ortsavdragshöjningen främst hjälper de mindre inkomsttagarna, är detta väl i stort sett riktigt. Men man får inte glömma bort, att många inte blir ett dugg hjälpta med en sådan åtgärd. Detta är väl alldeles obestridligt när det gäller personer, vilkas inkomst inte når upp till skattegränsen. Som en annan konsekvens pekade jag samtidigt på att för personer, som har den högsta progressionen, alltså 65 procent, betyder reformen 325 kronor i skattelättnad, medan den som har 11 procent eller 25 procent får så mycket lägre vinst av ortsavdragshöjningen. Det var detta jag syftade på.

Herr Gustafson i Göteborg kan väl inte bestrida, att schablonavdragets slopande drabbar just de mindre inkomsttagarna? På den punkten ger jag mig aldrig.

Jag skulle vilja fråga: Kan man verkligen lita på att högern och folkpartiet vill ta ett riktigt krafttag för att kompensera kommunerna, så att vi kan undgå skattehöjningar om ortsavdragshöjningen genomföres?

Vidare säger herr Gustafson i Göteborg, att »enligt herr Brandts resonemang kan man aldrig sänka skatten». Det beror helt på den samhällsekonomiska utvecklingen. Jag vill understryka att näst krig är inflation det värsta

Den ekonomiska politiken m. m.

som kan drabba en nation. Det kan ingen förneka. Vi befinner oss faktiskt nu i en situation, där alla slåss om alla materiella och personella resurser, och vi kan komma in i ett läge, som vi inte kan behärska, med inflation som följd. Vem kritiseras då? Jo, regeringen, som inte kan hålla stånd mot trycket. Är det i den situationen klokast att förstärka köpkraften genom skattesänkning, med resultat att vi får prisstegringar, som slukar hela skattesänkingsbeloppet och mera till? Det är inte säkert att den, som yrkar på skattelättnader i en situation då sådana kan få till följd en prisstegring som drabbar mångdubbelt mer än skattelättnader, är mest människovänlig och hjälper folkpensionärer, små inkomsttagare m. fl.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp) kort genmäle:

Herr talman! Vad herr Brandt sade om det självklara faktum, att de som inte betalar skatt inte kan få någon skattesänkning, kan jag hålla med om. Men det är väl inte relevant i denna situation.

Beträffande schablonavdraget sade herr Brandt, att »där ger jag mig aldrig», och då är det ingen idé att argumentera på den punkten. Det är tydligen omöjligt för herr Brandt att ta intryck av argument från annat håll.

Herr Brandt frågade även, om man kunde lita på att folkpartiet och högern verkligen kommer att ge kommunerna kompensation för inkomstbortfallet i samband med de höjda ortsavdragen. Har inte herr Brandt läst våra motioner och reservationer, och har inte herr Brandt lyssnat till vad jag har sagt i mitt anförande? Jag kan endast svara för folkpartiet, och jag vill upprepa vad vi har sagt tidigare. Vi har klart uttalat, att om man inte skulle hinna bli klar med överlyftningen av utgifter från kommunerna till staten, vill vi att kommunerna skall ha kontant statsbidrag

under mellantiden. Klarare kan det knappast uttryckas.

Jag kan hålla med herr Brandt när han säger, att näst krig är inflation det värsta som kan drabba ett land. Från oppositionens sida är vi tillfredsställda med att regeringen nu till skillnad mot i början på 1950-talet fått klart för sig den fara, som inflationen utgör. Men det är ett misstag att tro, herr Brandt, att man lämpligast hejdar inflationen enbart med skattehöjningar. Så enkelt är inte problemet. Herr Brandt säger vidare, att om det nu för innevarande budgetår blir 1 000 miljoner kronor större skatteinkomster än vad man tidigare har räknat med, får vi inte röra någonting därav, ty då kan det bli inflation.

Så enkla argumenteringar kan man inte klara sig med. Vi har från folkpartiets sida sagt, att läget är sådant, att vi behöver en överbalanserad driftbudget. Vi har inte gjort några överbud när det gäller skattesänkningar. Vi har koncentrerat oss på denna ortsavdragsreform och har inte velat gå längre. Varför? Jo, därför att den samhällsekonomiska situationen är sådan, att man måste vara försiktig. Men det innebär inte att man skall säga nej till skattesänkningar. Med herr Brandts argumentering kan man försvara vilket skattetryck som helst. Vi är inte villiga att spela med i den melodien.

Herr BRANDT i Aspabruk (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Gustafson i Göteborg säger, att det inte är så enkelt att bekämpa inflationen som att bara höja skatterna. Det är jag fullt på det klara med. Men om det redan finns ett köpkraftsöverskott och man förstärker det, måste väl herr Gustafson medge att en sådan åtgärd ökar inflationsfaran?

Vidare säger herr Gustafson, att »det är bra att regeringen och socialdemokraterna nu insett, att det är fara för

Den ekonomiska politiken m. m.

inflation; det är vi i oppositionen som har varnat för den». Men förhåller det sig inte på det sättet, att det är vi som har kämpat mot inflationen genom att vidtaga åtgärder för att minska inflationsfaran?

Det har alltid varit populärt på er sida att tala om vilket krångel socialdemokraterna ställer till med. Detta krångel har många gånger bestått av åtgärder som vidtagits just för att klara den samhällsekonomiska balansen.

Jag har roat mig med att skriva upp de motioner som ledamöter från oppositionen har väckt vid denna riksdag. Skulle alla dessa ha bifallits, hade vi inte haft ett korvöre i statskassan. Det förekommer yrkanden om skattesänkningar för alla möjliga kategorier utom för löntagarna. Dem har man totalt glömt bort. De skulle få bära följderna av ett avskaffande av omsättningsskatten på investeringsvaror, livsmedel och andra ting. Man vill ta bort skatten på både det ena och det andra området och ge lättnader både här och där. Jag skall inte trötta kammaren med att räkna upp allt. Jag konstaterar bara att det är tur att det finns en majoritet i riksdagen som inte faller för alla dessa försök att göra sig populär ute i bygderna; annars skulle vi helt enkelt inte klara situationen.

Nej, herr Gustafson i Göteborg, det lär aldrig gå att bevisa att det skulle vara oppositionen som har varnat för inflationsfaran i vårt land, medan regeringen har drivit en annan politik. Det har skett en avvägning mellan olika krav — det har jag framhållit tidigare — men en sådan politik är svår när exempelvis centerpartisterna vill ha mera pengar till vägarna, folkpartiet mera till bostadsbyggandet och högern mera till industrien. Frågan är: Var skall man placera pengarna och med de resurser som finns skapa samhällsekonomisk balans? Den avvägning som skett genom den socialdemokratiska politiken är så hygglig att vi — nära

nog för första gången i världshistorien — har kunnat stabilisera prisnivån under en högkonjunktur.

Herr MAGNUSSON i Borås (h):

Herr talman! Det var rätt intressant att lyssna till herr Brandts senaste inlägg, där vi bl. a. fick reda på att näst krig är inflation en av de värsta olyckor som kan drabba en nation. Ja, socialdemokratien här i landet har nu suttit vid makten ungefär 25 år, och herr Brandt vet hur penningvärdet under den tiden har försämrats. Det är mycket värdefullt att från socialdemokratiskt håll äntligen ha fått ett erkännande av vad det inneburit för svenska folket att under ett kvartsekel hålla sig med en socialdemokratisk majoritet.

På socialdemokratiskt håll anser man att kampen mot inflationen måste ha formen av skattehöjningar och nya sådana. Enligt herr Brandt skulle högerpartiet och de andra borgerliga partierna, som vill ha skattesänkningar, aldrig föreslå några sänkningar som är till fördel för löntagarna. Som ett exempel nämnde han omsättningsskatten. Men även löntagarna här i landet köper väl livsmedel, herr Brandt.

Den enorma ökning av statens skatteinkomster som under den senaste tiden ägt rum visar tydligt de mycket hårda verkningarna av vårt progressiva skattesystem, som gör att marginalskatterna numera får en mycket kraftig effekt även när det gäller s. k. vanliga arbetsinkomster. Den senaste inflationistiska utvecklingen på löne marknaden har fört upp allt flera medborgare i inkomstklasser, där marginalskatterna får svåra verkningar. Statens anspråk på en stor andel av löneökningarna är vid det här laget en verklighet för praktiskt taget alla inkomsttagare.

Kravet på skattesänkningar har till sist blivit finansministern övermäktigt och föranlett honom att tillsätta en

Den ekonomiska politiken m. m.

skatteutredning. Vi inom högerpartiet har ju under hela 50-talet pekat på de orimligt stora, automatiska skattehöjningar som sker genom att det allmänna inkomstläget lyftes upp, vilket har medfört mycket besvärliga återverkningar ur beskattningssynpunkt för inkomsttagarna.

Ett förverkligande av skatteutredningens eventuella förslag kommer emellertid att ligga ganska långt fram i tiden. Samtidigt är det redan uppenbart att staten i fortsättningen kommer att få mycket stora budgetöverskott. Under sådana förhållanden är det angeläget att man ser till att dessa budgetöverskott icke utgör en alltför stor frestelse till ökad offentlig konsumtion med åtföljande krav på subventioner. Det är därför som högerpartiet bl. a. har krävt att en del av budgetöverskottet skall återbetalas till skattebetalarna i form av en skatterabatt.

Hårdnande internationell konkurrens nödvändiggör en effektivisering av vårt näringsliv. Inom både jordbruk, industri, hantverk och handel behövs det moderna maskiner och redskap för att arbetsresultaten skall kunna förbättras så mycket som möjligt. Förutsättningen härför är att man kan spara en del för dessa investeringar. Våra små och stora företag måste konsolideras och sättas i stånd att bedriva en effektiv verksamhet.

Det är angeläget med ett sparande som inte endast står till finansministerns förfogande, utan som också innebär att näringslivet får en chans att tillgodose sina berättigade anspråk på kapital. Vid en fri kapitalmarknad lär icke staten kunna dirigera vilka företag som skall få låna. Under de senaste åren har emellertid den socialdemokratiska politiken gått ut på att man skall försöka hindra det företags-sparande som har visat sig vara till så stort värde för produktionsutvecklingen.

Inom högerpartiet har vi den upp-

fattningen att alla möjligheter måste tillvaratas för att ge människorna chansen att spara för framtiden. Det måste komma till stånd ett ökat enskilt sparande, som också kan skänka den enskilda individen större oberoende och frihet för framtiden.

Såväl intresset som möjligheterna att spara är givetvis olika. Vi har från högerpartiets sida framlagt en del förslag i syfte att skapa förutsättningar för att så många människor som möjligt skall kunna delta i sparandet och jag skall, herr talman, ta mig friheten att motivera dessa olika förslag som återfinnes i våra reservationer till bevillningsutskottets betänkande nr 63.

Dessa reservationer bygger i huvudsak på motioner som väcktes redan vid riksdagens början. Yrkandena har emellertid något ändrats med anledning av proposition nr 160 med förslag till höjning av försäkrings- och kapitalavdragen. Efter alla år av motionerande från vår sida i denna riktning hälsar vi givetvis dessa förslag med tillfredsställelse, låt vara att det har gått så lång tid att de nu föreslagna höjningarna i stort sett icke motsvarar mer än penningvärdeförsämringen.

Vad beträffar försäkringsavdraget har vi i reservation III föreslagit, att avgifterna för den obligatoriska sjukförsäkringen utbrytes och får avdragas såsom en särskild post i inkomstdeklarationen. Härigenom kommer försäkringsavdragen på 400 respektive 800 kronor att i sin helhet stå till förfogande för att stimulera det enskilda frivilliga försäkringssparandet, vilket varit deras ursprungliga uppgift. Med en sådan åtgärd skulle man också åstadkomma en rättelse av det mycket orättvisa förhållandet, att egna företagare för närvarande får själva betala hela avgiften för sin sjuk- och olycksfallsförsäkring, medan löntagarna får en del av denna försäkring erlagd av arbetsgivaren. Sjuk- och olycksfallsförsäkringsavgiften gör på detta sätt ett

Den ekonomiska politiken m. m.

större intrång i det skattefria försäkringsavdraget för företagare och jordbrukare än för andra grupper.

Det förslag som här ligger på bordet innebär att schablonavdragen för försäkringar skulle försvinna. De folkpensionärer — för att ta ett exempel — som inte har några försäkringspremier att betala går därmed förlustiga avdraget. Vi har emellertid från högerpartiet — som herr Nilsson i Svalöv har framhållit — föreslagit en höjning av ortsavdraget för folkpensionärerna med 1 500 kronor, varigenom de får kompensation.

Kapitalavdraget kan icke alltid utnyttjas av vissa enskilda företagare såsom hantverkare, handlande, verkstadsägare, jordbrukare, fastighetsägare m. fl., beroende på att det kapital som de äger finns nedlagt i deras rörelse. Ett icke oväsentligt sparande äger också där rum. Förutsättningen för att de skall kunna utnyttja avdraget är att de gjort sitt företag till aktiebolag. Den utdelning som bolaget gör måste emellertid vara beskattad. Om vederbörande själv äger bolaget, gör han därmed icke någon vinst. Här föreligger en uppenbar orättvisa, som kan rättas till på sätt som föreslagits i min motion. Den inkomst som ägaren förskaffar sig på sin rörelse eller sin fastighet beräknas då att till 4 procent å det i rörelsen nedlagda kapitalet ha uppkommit genom inkomst av kapital.

Från rättvisesynpunkt måste det också vara tillåtet för de s. k. ofullständiga familjerna att få göra samma kapitalavdrag som de fullständiga. Man kan inte underlåta att finna det litet egendomligt att när t. ex. hustrun lämnas ensam samhället genast kommer och kräver mera i skatt å det kapital som hon och hennes man sparat ihop för att säkerställa familjen i händelse något skulle inträffa. När nu detta inträffar och t. ex. mannen avlider kräver samhället omedelbart ökade skatteuttag från familjen. Detta problem har

tagits upp i motion nr 208 av fru Gunne m. fl. och fullföljts i reservation nr V). Jag skall inte närmare gå in på den saken, då jag vet att fru Gunne kommer att närmare motivera sin motion.

Sedan länge har vi i högerpartiet sett såsom ett led i en egendomsägande demokrati att kapitalet kan spridas till så många människor som möjligt. Det är också angeläget att så mycket som möjligt av sparkapitalet göres till riskvilligt kapital i näringslivet. Vi har därför ansett att man för den som har ett mindre kapital i aktier kan tänka sig en skattefrihet på avkastningen härav intill 200 kronor för ogifta och 400 kronor för gifta. Vi återkommer även i år med en sådan motion, och den har fullföljts i reservation nr II).

Vi har i år liksom tidigare tagit upp förslag om olika former av målsparande. Sålunda har vi bl. a. föreslagit att under en sexårsperiod skall å särskilt bostadskonto få insättas av ensamstående högst 6 000 och av äkta makar högst 12 000 kronor. De insatta medlen skall användas för förvärv av eget hem eller andel i bostadsrättsförening. Hinder möter icke att fastigheten är uppförd å jordbruksfastighet. Skulle medlen tagas ut från banken och användas till annat ändamål än det avsedda, blir de givetvis föremål för beskattning. Vi föreslår även att den som redan har eget hem men gör större amorteringar än som kan anses normalt får göra avdrag härför intill 700 kronor per år. Såsom normal amortering har vi angivit 1 1/2 procent. Då sådana amorteringar görs av dem som har hemmavarande barn under 16 år skall detta maximum höjas med 200 kronor för varje barn.

Vissa personer kanske inte finner det lämpligt att använda sina besparingar för de av mig nu nämnda motiven. Många vill t. ex. ge sina barn en god uppfostran och då kan det vara lämpligt att man börjar spara härför re-

Den ekonomiska politiken m. m.

dan när barnen är små. Vi har därför föreslagit att avdrag i deklarationen skall få ske för ett belopp av högst 1 200 kronor om året, om pengarna sätts in på ett s. k. utbildningskonto. Detta utbildningskonto skall vara upp- rättat innan barnet fyller 12 år.

Herr talman! Med denna motivering ber jag att få yrka bifall till reservationerna II), III), IV), V), VI) och VII) i bevillningsutskottets betänkande nr 63.

I detta anförande, under vilket herr förste vice talmannen övertog ledningen av förhandlingarna, instämde herr Nordgren (h).

Herr NILSSON i Gävle (k):

Herr talman! Herr Vigelsbo uttryckte för en stund sedan sin glädje över att riksdagen inte bifaller alla motioner som väcks. Jag föreställer mig den glädje som herr Vigelsbo kände här- omdagen då den lilla olyckshändelsen inträffade i första kammaren, ty det är väl inte bara andra partiers motioner som skall avslås utan också motioner som står centerpartiet nära. Jag vågar väl inte dra slutsatsen att herr Vigelsbo hade ett litet finger med i den olyckshändelsen.

Det är mycket, herr talman, som är motsägelsefullt i vårt samhälle och det är mycket som är motsägelsefullt i partipolitiken. Just nu går tre borgerliga partier plus det kommunistiska till storms mot regeringen i det vällovliga syftet att söka övertyga denna regering om lämpligheten av att sänka våra skat- teutgifter. Målsättningen tycks sålunda, ytligt betraktad, vara likartad för de nämnda partierna, men ack, så olika ut- gångsläget ändå är — ja, inte bara ut- gångsläget utan jämväl målsättningen.

Här gäller som alltid annars regeln att det som sker är inte det som synes ske, utan det som verkligen sker. Ingen kan övertyga mig om annat än att de borgerliga partiernas skattesänkings-

kampanj inte är baserad på någon upp- riktigt önskan att sänka skatten för de små inkomsttagarna i samhället utan helt enkelt utgör ett led i deras allmän- na politiska kampanj mot regeringen, mot socialdemokratien och därmed också mot kommunisterna och hela den svenska arbetarrörelsen.

Att de borgerliga partierna inte lyc- kats ena sig om ett skattesänkingspro- gram — alltså kring en verklig skatte- sänkning — bekräftar egentligen vad jag nu har sagt. Svårigheterna att ena sig uttrycker inte bara de borgerliga partiernas egna partitaktiska speku- lationer utan också rädslan att om de enigt lade fram ett sådant förslag — alltså ett verkligt skattesänkingsför- slag — så skulle kommunisterna i riks- dagen stödja detsamma och därmed säkra dess genomförande.

Herr Nilsson i Svalöv lockade ju på sitt sätt centerpartiet över till folkpar- tiet och högern. Han sade att om des- sa partier enades, skapades det möj- ligheter för ett positivt beslut här i riksdagen. Det beror väl åtminstone en aning på oss. Ty det är väl så, herr Nilsson i Svalöv, som räven sade, att rönnbären är sura. Det är möjligt att kommunisterna skulle ha stött de bor- gerliga partierna därest ett allvarligt menat skattesänkingsförslag skulle ha lagts fram, men det är långt ifrån sä- kert. De borgerliga partiernas målsätt- ning är som sagt inte en allmän skatte- sänkning, utan hela syftet med de borgerliga partiernas framstöt på det- ta område är att komma åt regeringen. Målsättningen är inte en allmän skatte- sänkning, utan målsättningen och hela syftet med de borgerliga partier- nas framstöt på detta område är att komma åt regeringen. Denna min tan- kegång bekräftas av de borgerliga par- tiernas ståndpunktstagande i fråga om exempelvis omsättningskatten.

Nu har vi mera klarhet i denna frå- ga. När vi kommunister vid årets riks- dag föreslog att omsen skulle tas bort

Den ekonomiska politiken m. m.

på livsmedlen — det var ett delkrav — då blev vi i stort sett ensamma. Några förslag från borgerligt håll att slopa omsättningsskatten behöver ingen befara skall läggas fram på riksdagens bord. På denna punkt är det borgerliga luredrejeriet helt avslöjat. Nu är det de borgerliga partierna som tillsammans med regeringen slår vakt kring denna orättvisa beskattning. Tankens giganter, som den borgerliga samlingen gör anspråk på att förfoga över, öser ur sin visdoms ocean. Är det inte minst sagt märkligt, att varje gång de vill konstruera en reform på skattepolitikens område, så blir det reformer som sänker skatten mindre för de små och mera för de stora inkomstagarna. Skulle det verkligen inte vara möjligt att någon gång få se ett förslag från denna sida till en skattereform, som betydde att man sänkte skatten mera för de små inkomstagarna och mindre för de stora inkomstagarna? Ja, mina damer och herrar i den borgerliga samlingen, det är en märklig ensidighet som ådagaläggs på den kanten.

Med denna erinran vill jag ha sagt, att även om det i dag till synes är så att de tre borgerliga partierna och det kommunistiska partiet önskar en skattesänkning, är det i verkligheten endast kommunisterna som ärligt och uppriktigt kämpar för denna målsättning. Regeringens roll i detta sammanhang anser jag långt ifrån vacker. Den spelar — hittills — med framgång på de borgerliga partiernas splittring. Men denna position kan den bara bevara medelst en ständig eftergiftspolitik. Som exempel kan anföras, att medan den borgerliga regeringen i England infört en bolagsskatt på drygt 53 procent, sänkte riksdagsmajoriteten här hemma, på regeringens förslag, bolagsskatten till 40 procent.

När de verkligen generösa skatte- och avskrivningsreglerna för bolagen — detta är herr Strängs formulering — leder till en väldig anhopning av ka-

pital, som i de privata bolagens händer kan utgöra en fara för samhälls-ekonomien, så inrättas speciella investeringsfonder i riksbanken, för vilka staten ställer sig som garant och försäkrar dessa privatbolag en utdelning på genomsnittligt 8 procent — en icke föraktlig utdelning på överskottskapitalet och en säker penningplacering!

Vilka är det då som kan utnyttja dessa förmånliga penningplaceringar? Enligt statistiska centralbyrån är det inte småföretagarna som förtjänar de grova pengarna. Om jag tar bruttovinsten i procent av bruttointäkterna visar det sig att för samtliga industrigrenar ligger företagen med mellan 26—50 arbetare på 4,7 procent. För företag med över 1 000 arbetare ligger bruttovinsten på 14,3 procent. Konstruktionen i regeringens s. k. antiinflationistiska åtgärder gynnar sålunda de stora företagen medan den missgynnar de små företagen. Att det finns pengar hos dessa storföretagare visar den uppställning som återfinnes i Kungl. Maj:ts proposition nr 162, där vi får veta att det år 1959 fanns cirka 1,5 miljard kronor på dylika fonder, och mera kommer i år.

Andra ensidiga åtgärder som i huvudsak främjar kapitalinnehavare eller folk som har råd att spara på bank är det s. k. premiesparandet, ökad avdragsrätt för inkomster å kapital, ökad avskrivningsrätt för försäkringsavgifter etc. Jag är naturligtvis inte motståndare till att framför allt småsparare uppmuntras och inte heller till att mindre kapitalinnehavare får en riktig utdelning på sitt kapital. Men jag frågar mig: Var finns de åtgärder som gynnar de verkligt små inkomstagarna — folk med 10—12 000 kronor i årsinkomster? Vad gör man för att hjälpa dessa? Vi har här i landet cirka 150 000 barnfamiljer som uppbär bostadsrabatter. Det är familjer, vilkas inkomster inte räcker att betala den egna hyran utan som tvingas ta emot statsbidrag för att kunna bo människovärdigt. Vad gör

Den ekonomiska politiken m. m.

man för dessa familjer? Finns det några förslag som sänker deras skatter?

Skattetrycket för små och medelstora inkomsttagare börjar bli outhärdligt. Den borgerliga propagandan utnyttjar detta med raffinerad demagogi och vinner faktiskt ett visst gehör bland arbetarväljarna. Ett samhälle i utveckling måste naturligtvis räkna med ökade utgifter för såväl sociala som kulturella ändamål. Nya inkomstkällor måste därför till, samtidigt som utgifterna för uppenbart improduktiva ändamål måste sättas på sparlåga.

Skattepolitikens utformning har därför blivit en huvudfråga. Enbart det faktum att det sedan 1950 utfärdats över 120 skatteförfattningar, att 14 utredningar lämnat förslag som ännu ej föranlett lagstiftning och att i januari månad 1961 inte mindre än 15 skatteutredningar är i verksamhet visar att en grundlig översyn av hela skattesystemet är ofrånkomligt.

Den nya skatteutformning som måste komma måste emellertid också till sitt innehåll vara demokratisk. Det innebär att en långt större del av statsinkomsterna måste tas direkt från produktionen, och att den statliga verksamheten på produktionens område utvidgas för att därmed skapa nya inkomstkällor för statskassan.

Nödvändigheten härav visar riksräkenskapsverkets redovisning, att av 1 293 bolag med ett aktiekapital på minst en miljon kronor redovisade 179 miljonbolag vid den senaste taxeringen ingen taxerad inkomst. Den nuvarande formen för bolagsbeskattningen ger allför stora möjligheter för bolagsstyrelserna att godtyckligt redovisa vilken vinst de vill och att av skattepolitiska skäl undanhålla från beskattning väldiga belopp, som sedan vanliga inkomsttagare tvingas att betala.

Andra reformer, som enligt vår mening måste till, är systemet med socialavgifter. Enbart folkpensionsavgifterna för innevarande år beräknas uppgå

till 1 090 000 kronor och för nästa år till 1 140 000 kronor. Det är ett elementärt rättvisekrav att folkpensionerna och även sjukförsäkringen helt finansieras utan särskilda avgifter, d. v. s. på samma sätt som övriga sociala reformer.

I direktiven till de sakkunniga för »omprövning av skattesystemet i dess helhet» rekommenderas fortsatt övergång till indirekt beskattning. Vi anser dessa utredningsdirektiv helt otillfredsställande ur de mindre inkomsttagarnas synpunkt. De innebär nämligen att ännu tyngre skattebördor kommer att läggas på dem som har den minsta bärkraften för att lätta skattetrycket för dem som har den största bärkraften.

Vi vidhåller vårt förslag från 1960 års riksdag om en sänkning av den direkta skatten i enlighet med den skatteskala som vi då anförde i vår motion nr 430 i första kammaren.

Den innebär i korthet, att gift inkomsttagare med upp till 9 000 kronor i årsinkomst helt befrias från statlig inkomstskatt. Därefter föreslår vi en sänkning i glidande skala upp till årsinkomster på 25 000 kronor.

Vårt förslag till skattesänkning kostar sammanlagt omkring 700 miljoner kronor. Vi har emellertid samtidigt anvisat vägar till nya inkomster för statskassan. Bland annat föreslår vi att förmögenhetsbeskattningen höjs med genomsnittligen 2 procent, att det införes beskattning av kursstegringsvinster, att bolagens förmögenheter beskattas och att företagsbeskattningen i övrigt effektiviseras för att motverka skattefusk samt att inkomster av oförtjänt markvärdestegring indrages till stat och kommun.

Våra förslag är väl genomtänkta. Skalan på vårt förslag till skattesänkningar har kontrollerats av skatteexpertis och är fullt genomförbar. Med hänsyn till de grupper som kommer i åtnjutande av vårt förslag till skattesänkningar uppstår ingen fara för någon inflationistisk

Den ekonomiska politiken m. m.

utveckling — de tillhör i stort sett låglönegrupperna och dessa hotar inte den samhällsekonomiska balansen.

Med detta yrkar jag, herr talman, bifall till motionen nr 359 i första kammaren och nr 414 i andra kammaren.

Herr ANTONSSON (cp):

Herr talman! Det var ursprungligen inte min avsikt att stanna inför det polemiska avsnittet i denna debatt. Polemiken har ju förts i huvudsak utanför riksdagens väggar den senaste tiden. Men herr Nilssons i Svalöv anförande bar ett så omiskännligt drag av släktskap med den debatten, att jag ser mig nödsakad att nu säga ett par ord. Jag syftar på det avsnitt i hans anförande, som gällde kritiken mot centerpartiet.

Det är väl ändå ganska märkligt att herr Nilsson i Svalöv nu ådagalägger ett så klart intresse för kommunernas finanser och ömmar så varmt för dessa. Det är inte många dagar sedan vi här i kammaren hade att behandla förslaget om statsbidrag till skolmåltider, där det inom parentes sagt föreligger en eftersläpning på cirka 40 miljoner kronor. Vi hade från centerpartiet krävt att denna eftersläpning skulle kompenseras, och riksdagen har för övrigt gjort en beställning två år i rad och sagt samma sak, nämligen att man borde tillgodose kommunerna i detta fall.

Det var, herr Nilsson i Svalöv, inte bara så att högern den gången var emot att man skulle återställa realvärdet, utan högern var också emot att man över huvud taget skulle låta det nuvarande lilla bidraget utgå till kommunerna på detta område. Jag skulle ur högers partimotioner kunna nämna en hel rad andra förslag, som innebär att man minskar statsbidragen till kommunerna.

Eftersom jag ändå kommer in på dessa frågor, som herr Nilsson i Svalöv sysslade med, kan jag gärna beröra något av den offentliga debatt som på sista tiden har förts beträffande partiernas

inbördes relationer i de skattefrågor vi just nu diskuterar. Man har anklagat centerpartiet för att ha spräckt samverkan mellan de demokratiska oppositionspartierna i fråga om ortsavdragsreformen. Man har också sagt att det förts intensiva förhandlingar mellan centerpartiet och regeringspartiet och man har till och med antytt att man nu har en ny koalition på lut.

Hur är då verklighetsbilden? Vad som förevarit är att det förts vissa samtal mellan företrädarna för högern, folkpartiet och centerpartiet kring dessa ting. När det stod klart att högern icke ville frångå sitt förslag — jag vill nästan säga sitt kufiska förslag — om den s. k. skatterabatten på 450 miljoner kronor, ansåg både centerpartiet och folkpartiet att det inte fanns förutsättningar för ett gemensamt uppträdande. Jag skall nu inte kritisera högern för att den lagt fram detta förslag; det må vara högers ensak. Men jag föreställer mig att den dåvarande finansministern herr Sköld skulle ha blivit mycket tillfreds när han på sin tid lade fram vad som betecknades som ett förslag om tvångssparande, om högern den gången hade intagit samma attityd som i detta förslag.

Vi har inte heller kunnat acceptera högers avrustningsprogram sådant det också presenterats i högers partimotion i dessa ting. Det gäller en summa på mellan 400 och 500 miljoner. Eftersom högern menar att dessa två belopp, alltså skatterabatten, som skall spärras på ett särskilt konto i riksbanken, och vad sparförslaget ger, tar ut varandra, har vi inte kunnat vara med på en sådan uppgörelse. Vi accepterar inte något som vi gärna kan kalla ett avrustningsprogram.

Jag vill tillägga att centerpartiet vill ha statsfinansiellt utrymme för vissa andra reformer, nämligen reformer på det kommunalekonomiska området. Vi får nästa år en höjning av folkpensionerna. Vi har därvidlag tidigare häv-

Den ekonomiska politiken m. m.

dat — och kommer väl att göra det även i fortsättningen — att man bör gå ett steg längre. Vi får även frågan om den mycket kostnadskrävande invalidpensioneringen. Detta är ytterligare skäl för att vi inte har kunnat acceptera högerens statsfinansiella linje som den nu har förelegat.

I det läget måste jag fråga mig vad det är som spräckt förhandlingarna. Jag tror det var ganska stor enighet mellan folkpartiet och centern om att man inte kunde gå med på högerens krav i detta fall.

Får jag sedan, herr talman, säga ett par ord om vad som förevarit mellan regeringspartiet och centerpartiets ledamöter i bevillningsutskottet. Som jag har uppfattat saken visade det sig vid behandlingen av vår partimotion, att socialdemokraterna hade ganska stor sympati för denna. De socialdemokratiska utskottsledamöterna tog kontakt med centerpartiets ledamöter. Det visade sig att man kunde komma överens i långa stycken, om ortsavdragsreformen i princip och även om kommunkompensationen, men man kunde inte enas om tidpunkten för genomförandet. Så fick den saken förfalla. Något annat har såvitt jag vet inte förekommit vid denna debatt, som har blåsts upp alldeles för mycket. Det har alltså inte träffats någon uppgörelse, herr Nilsson i Svalöv. Men ändå anklagar man centerpartiet precis som om en uppgörelse skulle ha skett. Jag avvaktar med intresse om någon från höger eller folkpartiet ville stå upp här och förklara att detta inte är en riktig redogörelse för vad som förevarit.

För mig ter det sig även ganska märkligt att vissa liberala pressorgan har instämt i denna kritik. Det är märkligt därför att herr Ohlin i remissdebatten lönsade något som betecknades som en ny giv. Konklusionen av herr Ohlins anförande var den, att nu stod vi inför ett tidsläge och ett parlamentariskt läge, där man kunde tänka sig, och att det

rent av var önskvärt att ett eller två av oppositionspartierna försökte samarbeta med regeringen i sådana sakfrågor där enighet kunde vinnas. Det betecknades som en betydelsefull avspänningssignal i fråga om regeringens och oppositionens relationer. Stora delar av den liberala pressen betecknade detta som ett befriande grepp i svensk politik. På sina håll uppfattade man det t. o. m. som en signal till återupplivande av den klassiska vänstersamverkan mellan liberaler och socialdemokrater, låt vara enbart på riksdagsplanet.

Men hurudant är då läget i just denna fråga, om vi tänker på herr Ohlins allmänna förutsättningar, för vårt politiska handlande? Enligt min åsikt har vi här en typisk sakfråga utan alltför starkt politiskt sprängstoff, där ansträngningar borde kunnat göras av såväl socialdemokratien som centern och folkpartiet för att träffa en uppgörelse om en trepartisamverkan. Det borde ha legat i linje med herr Ohlins nya giv. Så har emellertid inte skett. I stället har man gått den motsatta vägen och anklagat centerpartiet för att någon uppgörelse inte kommit till stånd. Jag har svårt att se sambandet mellan proklamationerna och handlandet i detta fall.

Jag skall här inte kritisera pressen. Jag är på det klara med att dess uppgift bl. a. är att kritiskt granska politikernas handlande. Den fria opinionsbildningen är ett av våra största värden. Men när man ser vad som skett i denna fråga, tycker jag man kan tillåta sig den reflexionen att med frihet följer ansvar. Jag frågar mig då, om det är försvarligt att vi, i den mycket sansade parlamentariska atmosfär som i dag råder, misstänkliggör varje rådslag mellan de demokratiska partierna. Jag har tyckt mig märka, att om en företrädare för socialdemokratien samtalar med en representant för centerpartiet och detta upptäckes av någon från de andra oppositionspartierna, så kommer

Den ekonomiska politiken m. m.

det genast i pressen en uppgift om att nu är en ny koalition på väg. Så är det ju alls inte. Den saken är inte aktuell. För det första behöver socialdemokratien inte något stöd parlamentariskt eller siffermässigt, och för det andra har vi på vårt håll inte något intresse av en koalition, eftersom vi på väsentliga punkter inte kan följa den socialdemokratiska politiken. Detta har också framgått under vårriksdagen.

Nej, denna opinionsbildning tjänar inget annat syfte än att vidmakthålla en negativ misstänksamhet mellan partierna, som gör vår demokrati mindre funktionsduglig. Herr Nilsson i Svalöv uttryckte det så att vi hade kvar våra tankebanor från 1951. Jag skall emellertid inte kommentera den saken. Men sedan sade herr Nilsson i Svalöv också att finansministern i kompletteringspropositionen har anfört att ortsavdragsreformen inte kan genomföras med mindre än vi samtidigt vidtager kompletterande åtgärder i skattesystemet, vilket centerpartiet skulle ha accepterat. Detta är fel, och det vet herr Nilsson i Svalöv. Han gjorde ett riktigt referat av vad finansministern skrivit i kompletteringspropositionen, men det är inte detsamma som vad utskottet sagt. Utskottet ställer inte som villkor att skatterna höjes på andra områden, därför att vi genomför ortsavdragsreformen. I stället skriver utskottet att om den statsfinansiella situationen till följd av denna mycket kostnadskrävande reform gör det nödvändigt att justera skatterna på andra områden, så får man tänka på det. Men det är ingen bindning. Framför allt är det inte någon bindning vid herr Strängs tankegångar i kompletteringspropositionen.

Det skulle sedan också vara frestande att dröja något inför den bild av den statsfinansiella och konjunkturpolitiska situation sådana den tecknas i kompletteringspropositionen.

Jag skall nu inte göra detta. Men så mycket kan väl ändå sägas, att den all-

männa varuskattens införande markant förstärkte de statsfinansiella resurserna, vartill även bidrog en ungefär samtidigt inträffande och alltfört pågående allmän högkonjunktur. Bilden av den statsfinansiella läget är därför i dag ljusare än på mycket länge. Den konjunkturpolitiska bilden ger — det har understrukits tidigare — dock anledning till en viss försiktighet. Alltför djupa tag får inte tas för att sänka skatterna. Men när den budget, som löper ut om ungefär en månad, sannolikt visar ett överskott på betydligt mer än en miljard är det väl naturligt, att både oppositionen och regeringen frågar: Är det möjligt att i avvaktan på skatteberedningens allmänna översyn och dess förslag till omläggning av vårt framtida skattesystem genomföra delreformer inom skattepolitiken, och vilka reformer är i så fall angelägnast? Man har då stannat inför ortsavdragsreformen.

Min personliga åsikt avviker i någon mån, åtminstone i nyanser, från den allmänna politiska opinionen när det gäller angelägenhetsgraderingen av de skattereformer som kan bli aktuella såsom delreformer. Inte så att jag är obenägen att medverka till en ortsavdragsreform. Jag är väl medveten om att ortsavdragens ursprungliga och alljämt gällande syfte är att utgöra ett skattefritt existensminimum. Jag är också klar över att penningvärdeutvecklingen gör det fullt befogat att höja ortsavdragen, så att de återfår sitt skattepolitiska realvärde. Men enligt min åsikt har reformer på kommunalskattens område — utöver kompensationsför ortsavdragen — minst lika hög angelägenhetsgrad. Jag vill inte att vi skall tappa bort kommunalskatteproblemet, när vi bedömer den allmänna statsfinansiella situationen så, att vissa reformer kan genomföras.

Herr talman! Jag vet att man riskerar att uppfattas som sockenpolitiker med ganska begränsade perspektiv, om

Den ekonomiska politiken m. m.

man skjuter den kommunalskattepolitiska situationen i förgrunden. Men en sådan uppfattning är när det gäller dessa frågor i grunden felaktig. Detta är ett område med mycket vittgående samhällseliga och även idémässiga framtidsperspektiv. Det gäller ju helt enkelt, om ett stort antal medborgare på grund av differenserna i skatteunderlag skall betala det dubbla eller mångdubbla för vissa primära samhällsnyttigheter såsom skola, åldringsvård och pensioner i jämförelse med andra medborgare.

En av statsminister Erlanders främsta appeller inför valet 1960 gick ut på att vi skall söka skapa ett solidaritets-samhälle på alla områden. I långa stycken har vi redan gjort det. Vi vet alla, att vår sociallagstiftning bär mycket stark prägel av dessa solidaritetstankar. Men jag frågar kammarens ärade ledamöter: Hurudan blir bilden, om man tillämpar principen om solidaritetssamhället på det kommunalekonomiska området? Jo, den blir sådan, att man måste säga sig, att här har vi det mest angelägna området för reformer i solidaritetens anda.

Det kommunala skatteunderlaget varierar i stort mellan 20 och 80 skatte-kronor per invånare. Utdebiteringen varierar i stort sett mellan 10 och 20 kronor. På grund av penningvärdeför-sämringen har bidragskvoten från staten för vissa uppgifter sänkts mycket starkt, om vi tar exempelvis år 1948 som utgångspunkt. I fråga om skolbyggnader har den sänkts från 50 till 37 procent, i fråga om skolmåltider från 70 ända ned till 15 procent och i fråga om de pensionsförmåner, till vilka kommunerna bidrar, från 63 till 44 procent. För vatten- och avloppsanläggningar, som är så angelägna i en lång rad kommuner, har det skett en sänkning från 50 till 17 procent. Detta innebär, att om man lägger samman kommunernas kostnader för exempelvis obligatoriskt skolväsende, folkpensioner och ålder-domshem, så kan utdebiteringen varie-

ra från 1:50 kronor per skattekrona i en kommun till 6 kronor i en annan kommun. För enbart folkpensionskostnaderna kan utdebiteringen variera från cirka 20 öre till över 3 kronor. Kostnaderna bara på detta område har ökat från 79 miljoner 1948 till nära 400 miljoner i dagens läge.

Jag såg nyligen i pressen, att representanter för Norrland vid en uppvaktning för statsministern påpekat, att en skogsarbetare i Norrland, som tjänar 6 000 kronor, via kommunalskatten får betala lika mycket i bidrag till folkpensionskostnaderna som en person i exempelvis vissa trakter i södra Sverige med 60 000 kronors årsinkomst. Detta är en ordning som inte kan få fortsätta. Vi måste söka skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommunerna att driva en expansiv och framåtsyftande politik.

Nu säger man, att detta problem löser vi med kommunindelningsreformen. Men det är just denna syn som är fel. Den bästa belysningen härav får man genom att titta på skattekraften i mycket stora regionala områden. Inom så stora regioner som landstingsområdena varierar skatteunderlaget från cirka 60 kronor per invånare till 26 kronor per invånare — den sista siffran avser Gotlands läns landsting. Det går alltså inte att komma till rätta med problemet den vägen.

Om jag skulle göra en personlig angelägenhetsgradering anser jag att den viktigaste reformen är att återställa värdet av statens bidrag till kommunerna för olika uppgifter. Därefter kommer strävandena att skapa en ordentlig kommunal skatteutjämning, som eliminerar olikheterna i skattekraft. I tredje rummet kommer ortsavdragsreformen.

För att inga missförstånd skall uppstå vill jag mycket starkt understryka, att jag kan acceptera en ordning, där reformarbetet på dessa tre områden bedrivs parallellt, i synnerhet som re-

Den ekonomiska politiken m. m.

formerna hänger mycket nära samman i tekniskt avseende.

I fråga om skatteutjämningen har centerpartiet framfört ett intressant uppslag, vilket jag hoppas kommer att övervägas närmare. Vi har sagt, att man bör överväga att införa ett grundbidrag, utformat så, att kommunerna via staten får tillskjutet ett visst skatteunderlag, ett visst antal skattekronor, och att statens bidrag skulle utgå på detta efter en viss maximerad utdebitering i procent, exempelvis på den genomsnittliga kommunala utdebiteringen.

Jag avslutar detta avsnitt med att uttala den förhoppningen, att reformarbetet under de närmaste åren kommer att inriktas på dessa områden, ty det är här vi har de stora problemen i vår allmänt erkända strävan att skapa ett solidaritetssamhälle.

Jag borde, herr talman, sluta här. Men eftersom jag har suttit med i den Eckerbergska utredningen om sparstimulerande åtgärder, — vilken nu behandlas i föreliggande proposition — om höjning av kapitalavdraget och av försäkringsavdraget, skall jag tillåta mig ett par kortfattade reflexioner.

Incitamentet för enskilt sparande har obestriddligen försämrats allt eftersom vi byggt ut våra sociala trygghetsanordningar. Men det är nog fortfarande väsentligt, att vi har en stor enskild kapitalbildning, ett enskilt sparande. Det enskilda sparandet innebär uppskjuten konsumtion, vilket i sin tur betyder, att man via den uppskjutna konsumtionen kan tillgodose angelägna investeringsbehov. Vidare minskar det övertrycket i statsfinanserna och den allmänna ekonomien och innebär trots allt alltfört en trygghetsgaranti för medborgarna.

Jag vet väl att det finns kretsar, där man anser att sparandet skall ske på kollektiv väg, på institutionell väg, men jag är för min del klar över att det enskilda sparandet bör stimuleras, även om det kostar staten en del pengar. Vi

är tre reservanter i den Eckerbergska utredningen, som anser att utredningsmajoritetens förslag är alltför begränsade. Vi har i endräkt framlagt två förslag. Det första avser ett långsiktigt banksparande, vilket skulle premieras genom skatteavdrag, men jag stryker under att det gäller ett proportionellt och inte ett progressivt skatteavdrag. Vårt andra förslag avser ett utjämningskonto, som egentligen innebär att man inför en begränsad öppen resultatutjämning för människor med ojämna inkomster. På dessa punkter var reservanterna från högern, centern och folkpartierna ense.

Men nu har det märkliga inträffat, att högern har desavuerat sitt ungdomsförbunds ordförande, som var ledamot av utredningen och gått fram med sina gamla sparmotioner. Visserligen har högern måhända haft svårare att acceptera den kompromiss som vi åstadkom, d. v. s. att premien för sparandet skulle vara proportionell och icke progressiv, vilket jag för min del höll mycket hårt på. Jag anser dock att även denna detalj bör hållas i minnet när man talar om att samverkan i olika sammanhang spräckes.

I min reservation har jag sagt, att om man skall stimulera det enskilda sparandet, skall man inte bryta ut vissa former av målsparande, exempelvis bostadssparande och utbildningssparande, och göra dem till föremål för stimulans, ty dels kan man härigenom minska lusten till sparande i andra former, dels blir självklart den positiva samhällsekonomiska effekten mindre, om sparstimulansen begränsas till vissa delar av det frivilliga sparandet. Jag har sålunda menat, att man borde åstadkomma ett brett »folksparande», där alla former av nysparande premieras — oavsett målet för sparandet och oavsett formen för sparandet. Man bör inte ställa vissa folkgrupper eller vissa former av sparande utanför.

Jag har i reservationen skisserat ett

system där varje form av reellt nysparande — exempelvis amorteringssparande som utgör en tredjedel av det personliga sparandet, sparande i obligationer, aktier och andelar i ekonomiska föreningar, investeringar i rörelse, jordbruk eller annan fastighet — skulle stimuleras med en proportionell premie i form av avdrag på slutskatten. Man skulle kunna experimentera och se, om det inte vore möjligt att ge denna premie ett konjunkturpolitiskt syfte genom att göra den variabel. Jag har nämnt siffrorna 7—12 procent. Under en högkonjunktur, då det är särskilt angeläget att stimulera sparandet, skulle man alltså ha en högre premie och i en vikande konjunktur, då man vill stimulera konsumtionen, skulle premien sätas lägre.

Det har inväntats att det inte skulle gå att kontrollera vad som är nysparande om man tar med så många sparformer. Jag trodde också det till en början, men när dessa saker bearbetades närmare visade det sig, att man genom en s. k. kontant sammanställning, som skattemyndigheterna redan nu använder för att mäta förmögenhetsförändringar hos enskilda, mycket väl skulle kunna tillgodose önskemålet om kontroll på detta område.

Man har vidare sagt, att det inte går att införa en skattepremiering därför att man aldrig kan bedöma hur mycket sparande som skulle ha ägt rum utan en sådan premiering. Detta är herr Spetz inne på i sin motion och reservation. Men denna invändning drabbar ju inte bara skattepremierat sparande. Den gäller alla sparstimulerande åtgärder — ungdomens lönsparande, det planerade allmänna lönsparandet, bostadssparandet, och den gäller de ting vi i dag diskuterar: de höjda försäkringsavdragen och avdragen på inkomst av kapital. Man kan aldrig få reda på vilken sparvolym som skulle ha kommit till stånd utan några sparstimulerande åtgärder.

Herr talman! Man frestas gärna när

Den ekonomiska politiken m. m.

man suttit med i en utredning att uppta tiden alltför länge. Det kanske jag redan har gjort. Jag skall sluta med att yrka bifall till reservationen från centerpartiet till bevillningsutskottets utlåtande nr 63.

I detta anförande instämde herrar *Gustavsson* i Alvesta, *Börjesson* i Falköping och *Wahrendorff* (samtliga cp).

Herr NILSSON i Svalöv (h) kort genmäle:

Herr talman! Herr Antonsson började med att kritisera högern genom att säga, att dess förslag att kommunerna skulle kompenseras för skattebortfallet i och med höjningen av ortsavdragen nog inte var så helhjärtat menat. För att visa detta tog herr Antonsson som exempel skolmältiderna, som vi behandlade häromdagen och framhöll att högern då gick emot kompensation. Ja, herr talman, vi gick emot det, men vår principiella inställning är som jag redan sagt förut i dag den, att vad staten beslutar om skall staten betala. Det är de därav berörda utgifterna som vi först vill befria kommunerna ifrån. Skolmältiderna beslutar kommunerna själva om, och därför står kostnaderna för dem inte först på listan över det som vi vill ha överflyttat till staten.

När herr Antonsson gör gällande att högern anslutit sig till centerpartiets ståndpunkt i fråga om kommunernas kompensation, så får man nästan den uppfattningen, att centerpartiet, om inte springer ifrån sin gamla ståndpunkt så dock vill uppskjuta ett beslut som står denna deras gamla ståndpunkt nära när nu högerpartiet förordar kompensation till kommunerna.

Herr Antonsson tog så upp den kontakt som de borgerliga utskottsledamöterna haft i ortsavdragsfrågan, och han gjorde detta med utgångspunkt från vad som stått i pressen. Detta borde emellertid herr Antonsson ha aktat sig för. Herr Vigelsbo har redan erkänt att vad

Den ekonomiska politiken m. m.

som stod i Skånska Dagbladet i lördags, att högern spräckte uppgörelsen genom att ej vilja ge kommunerna kompensations, var felaktigt. Herr Antonsson sade nu att överenskommelsen misslyckades på grund av högerens förslag om skatterabatt. Men herr Gustafson i Göteborg har redan i dag omtalat, att detta förslag inte var uppe vid kontakten. Detta herr Gustafsons uttalande är riktigt. Följaktligen har pressen även här lämnat en felaktig uppgift.

Centerpartiets förhandlingar med socialdemokraterna vet jag ingenting om mer än vad som kan utläsas ur utskottets betänkande. Socialdemokraterna och centerpartiet är ense om allt utom en sak, nämligen tidpunkten för ett beslut om höjning av ortsavdragen. Studerar man emellertid betänkandet noggrant, så finner man att de i praktiken är ense också där, ty centerpartiets förslag om beslut vid höstriksdagen kan inte påverka källskatten under 1962, eftersom källskattetabeller och dylikt redan är i ordning när riksdagen fattar sitt beslut.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Antonsson gav här ett referat av vad som hände vid de kontakter som de tre oppositionspartiernas ledamöter i bevillningsutskottet hade med varandra. Han gav också ett referat av vad som förekommit i bevillningsutskottet. Nu är herr Antonssons förutsättningar att ge ett sådant referat inte de allra bästa, eftersom herr Antonsson inte deltog i överläggningarna och inte heller i bevillningsutskottets sammanträde. Det är därför ganska naturligt, att den skildring herr Antonsson gav inte på alla punkter är rättvisande.

Jag har ingen anledning att gå in på vad som förekom vid dessa överläggningar. Låt mig bara säga, att när vi från folkpartiets sida tog initiativet till överläggningarna, så var det därför att

vi ansåg, att det inte skulle behöva förekomma några skiljetecken mellan oppositionspartierna på denna punkt utan att det borde finnas förutsättningar för ett samarbete. Men jag konstaterar, att resultatet blev att centerpartiet inte samarbetade med någon.

Herr ANTONSSON (cp) kort genmäle:

Herr talman! Får jag säga till herr Nilsson i Svalöv, att jag inte kan bedöma hur helhjärtat högerens intresse för kommunerna är. Vad jag framhöll var, att det intresset är ganska nymorat. Jag tog som exempel de frågor vi tidigare under vårriksdagen behandlat. Nu säger herr Nilsson i Svalöv, att jag härvid inte borde ha tagit med frågan om skolmältiderna. Han myntade tesen, att högern anser att när staten beslutar, så skall staten också betala. Jag tycker nog att skolmältiderna är ett dåligt exempel på den tesen. I en rad andra frågor, där beslutanderätten är fördelad på i stort sett samma vis mellan staten och kommunerna, har högern yrkat nedskärning av anslagen. I fråga om anslagen till bidrag till driften av folkskolor har högern yrkat nedskärning med 19 miljoner. På anslaget till bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet yrkar högern nedskärning med 5 miljoner kronor i år och 12 miljoner nästa år, och i fråga om anslaget till bidrag till byggnadsarbeten vid vissa yrkesskolor yrkar man nedskärning med 2 resp. 4 miljoner kronor.

Jag vet inte om herr Vigelsbo erkänt, att Skånska Dagbladet haft fel i någon ledare. Jag har inte följt med Skånska Dagbladets alla ledare. Vad jag påstod var — och det skulle vara intressant att se om herr Gustafson i Göteborg kan motsäga det — att vi inte kunde enas därför att högern höll på sin skatterabatt och menade att den uppvägdes av det besparingsprogram som högern tidigare lagt fram. Eftersom inte något av

Den ekonomiska politiken m. m.

mellanpartierna varit med om detta program, kunde de inte heller acceptera skatterabatten.

När herr Gustafson i Göteborg gör ett försök att underkänna min redovisning utan att presentera några sakskaäl — han gör bara antydningar — vill jag ställa frågan: Är mitt referat av vad som förekommit oriktigt?

Herr Gustafson i Göteborg säger, att man ansåg att det fanns förutsättningar för ett gemensamt uppträdande från de demokratiska partiernas sida. Om vi nu skall kivas om denna fråga, som jag inte tycker är mycket att kivas om i vårt lugna parlamentariska läge, vill jag fråga direkt: Menar herr Gustafson i Göteborg, att den största skulden till att dessa förhandlingar sprack vilar på centerpartiet?

Herr NILSSON i Svalöv (h) kort genmäle:

Herr talman! I fråga om förhandlingarna mellan de borgerliga partierna i ortsavdragsfrågan vill jag än en gång säga, att skatterabatten aldrig var uppe vid dessa förhandlingar.

Jag vill börja, där herr Gustafson i Göteborg slutade i sin förra replik. Han sade, att centerpartiet förhandlade åt båda hållen men att det inte blev något resultat. Varför? Det visste han inte! Nej, ingen vet. Men jag tror att gårdagens deklaration från centerpartiets förtroenderåd ger förklaringen, ty där heter det att förtroenderådet för centerpartiets riksdagsgrupp vill »framhålla att partiet i fortsättningen liksom hittills utan att fråga andra partier om lov kommer att träffa sina avgöranden i enlighet med vad som vid varje tillfälle kan bedömas som mest förnuftigt och gagneligt för samhället». Jag tyder detta så, att centerpartiet vill stå alldeles fritt. Jag vill betona att det här inte är fråga om att »be om lov», utan här gäller det en borgerlig samverkan, där man både tar och ger.

Från centerpartiets sida har man klandrat mig för att jag talat om tankebanorna från 1951 och därmed skulle ha sagt att det var detsamma som koalition. Nej, det är inte detsamma som koalition. Men att tankebanorna är desamma som då och betyder viss släktskap med socialdemokratiska tankegångar ser vi bl. a. av bankoutskottets utlåtande i dag i ränte frågan. Vi såg det i bevillningsutskottets betänkande i lagervärderingsfrågan, och vi såg det i konstitutionsutskottets memorial rörande Operakällaren etc. Att följa samma tankebanor är en sak; att gå i koalition är en annan!

Herr VIGELSBO (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag kanske skall rätta till det här. Det är nog riktigt som herr Nilsson i Svalöv säger, att när vi satt och resonerade om ett enhetligt uppträdande i denna fråga, så talade vi inte om skatterabatten. Men vi hade en känsla av att det var någonting som högern satt och tjuvhöll på. Högern kom på det sättet att bromsa upp dessa förhandlingar, och det var av den anledningen som de sprack. Herr Nilsson i Svalöv har tidigare sagt, att man räknade med att begära en sänkning av uttagningsprocenten men skatterabatterna hade man aldrig talat om. Men vi visste att det fanns någonting i bakfickan, och därför var vi rätt försiktiga i vårt uppträdande.

När jag nu har ordet vill jag bemöta en sak som herr Brandt i Aspabruk sade. Han framhöll, att i den stora motionsflod som presenterats av de borgerliga hade de genomgående glömt bort löntagarna. Det har däremot inte finansministern gjort i sin långtidsprognos. Över hur lång tid denna sträcker sig vet jag inte. 3,5 procent i årlig höjning skall statstjänstemännen ha — sedan får den samhällsekonomiska utvecklingen bli vilken som helst. Jag tycker att det är farligt att utställa så-

Den ekonomiska politiken m. m.

dana växlar, när finansministern å andra sidan har sagt, att han hyser en viss tveksamhet om hur utvecklingen kommer att se sig inom långtidsprognosens ram.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Antonsson frågar varför vi skall kivas i denna sak. Det har vi ingen anledning att göra. Anledningen till att jag kände mig uppkallad i denna debatt var att herr Antonsson gav ett felaktigt referat av vad som hade förekommit vid överläggningarna. Sedan inbjöd han representanter för folkpartiet och högerpartiet att verifiera detta.

För att nu ta ett exempel har det visat sig att den skatterabatt, som enligt herr Antonsson spelade en så avgörande roll vid dessa överläggningar, över huvud taget inte nämndes. Det är bara ett exempel, herr Antonsson, på att det tyvärr inte var ett helt tillfredsställande referat från dessa överläggningar som lämnades. Någon anledning att kivas om detta har vi inte på något sätt, utan vi har bara velat beklaga, att centerpartiet inte fann det möjligt att samarbeta med något av oppositionspartierna.

Herr ANTONSSON (cp) kort genmäle:

Herr talman! Till herr Nilsson i Svalöv vill jag säga, att det nog inte tjänar någonting till att försöka med det gamla tricket att påstå att centerpartiet har förhandlat åt båda hållen samtidigt. Det var ju så, att man först samtalade inom den demokratiska oppositionen. Sedan togs, såsom jag har uppfattat saken, kontakter ifrån bevillningsutskottets socialdemokratiska ledamöter, eftersom de hyste sympatier för grunddragen i vår motion. Då är det väl fel att påstå, att vi har förhandlat åt båda hållen samtidigt.

Inom parentes sagt vill jag säga, att vi inte är ledsna; snarare är vi glada åt

om vi kan få de mera väsentliga grundtankarna i vår partimotion bifallna i ett utlåtande, som socialdemokraterna har skrivit under.

Sedan sade herr Nilsson i Svalöv, att det dokument som sändes ut från centerpartiets förtroenderåd avslöjar vår position. Ja, vad står det då i detta dokument? Jo, man säger att vi i fortsättningen liksom hittills inte kommer att fråga andra partier om lov att träffa avgöranden i enlighet med vad vi vid varje tillfälle bedömer som mest förnuftigt och gagneligt för samhället. Skulle inte också högern vara beredd att skriva på ett uttalande, enligt vilket man menar att man får stå ensam, om man har en annan åsikt än andra partier om vad som är förnuftigt och gagneligt för samhället? I ett sådant fall behöver man väl inte gå och fråga andra partier om lov att ha en åsikt, om det är så, att man vid förhandlingar inte har kunnat komma överens.

Herr Gustafson i Göteborg antydde fortfarande, att jag hade presterat felaktigheter i min presentation av högers förslag om denna sak — jag är ledsen över att debatten stannat vid dessa replikskiften — men han har inte kunnat prestera något annat än att skatterabatten inte nämndes. Men det var väl ändå så, att man visste om att högern skulle komma med någon form av allmän skattesänkning. Man antydde det också från högerhåll vid dessa tillfällen. Från de andra mittpartiernas sida hade man då klart för sig, att man inte kunde åstadkomma en uppgörelse.

Herr KRISTENSON i Göteborg (s):

Herr talman! Jag skall i huvudsak uppehålla mig vid bevillningsutskottets betänkande nr 63. Efter den broderliga träta, som förekommit inom de tre borgerliga partierna, får man väl lyckönska till resultatet av förra årets val och till att det inte blev dessa tre partier som fick väljarmajoritet; de beskyller varandra för tjuv- och rackarspel och för

Den ekonomiska politiken m. m.

att inte vara ordhålliga mot varandra. Det hade inte varit några värdiga representanter i spetsen för det politiska livet.

I fråga om ortsavdragsreformen förklarar både högern och folkpartiet, att de menar allvar med sitt tal om kompensation till kommunerna för skattebortfallet. Efter den förra ortsavdragsreformen om ersättning till kommunerna motionerade högern under många år om att denna ersättning skulle försvinna. Därvidlag rönt högern ett starkt motstånd från vårt parti, från centerpartiet och från folkpartiet. Vid förra årets riksdag avgavs emellertid motioner från folkpartihåll, vilka väsentligt skulle ha försämrat ersättningen till kommunerna i enlighet med den tidigare reformen. Det är att hoppas, att de nu angivna löftena från höger- och folkpartihåll skall visa sig vara av bättre kvalitet än tidigare.

Vad beträffar betänkandet nr 63 där man behandlar sparavdrag och försäkringsavdrag, är vi alla överens om att ett så stort sparande som möjligt bör förekomma. Detta krävs också, om vi vill att vårt land skall kunna hävda sig i den internationella konkurrensen, som blir allt hårdare. Vi har oerhört stora egna behov i vårt land. Vi önskar fler bostäder, vägar, sjukhus, skolor, industrier etc.

Av vårt nuvarande sparande är 50 procent personligt sparande. Trots påståenden från många håll att vår socialpolitik skulle medföra att det personliga sparandet sjunker, har det under många år stigit. Resten av sparandet sker hos företagen, hos staten och hos kommunerna. Det sparande som sker i företagen bidrar i stor utsträckning till att självfinansiera företagens investeringar. Nu kräver oppositionen att man skall genomföra nya förslag till förbättring av sparmöjligheterna. Sparandet skall premieras. Är vi då så säkra på att det är just premieringen av sparandet, som är den mest bidragande orsa-

ken till att det personliga sparandet stiger? Det kan väl vara helt andra orsaker — lusten att skaffa sig konsumtionsvaror med längre varaktighet eller andra ting som människor önskar sig.

När det gäller utredningens förslag — den utredning som herr Antonsson talade om — om ett allmänt lönesparande, så är finansministern enligt sitt uttalande i proposition 160 positivt inställd till att detta förslag i någon form skall genomföras och kan vi vänta ett förslag om ett lönesparande på riksdagens bord till hösten.

I fråga om det ökade bostadssparande, som både högern och alla andra har talat och motionerat om, så är de allra flesta överens om — det gäller både inom utredningen och remissinstanserna i sina yttranden över utredningens förslag — att denna fråga bör lösas i samband med bostadspolitiken och icke i skattesammanhang.

Utredningen har ingående diskuterat ett system med skatteminskning som premiering av nysparande. Den har konstaterat, att det inte går att skilja det nysparande som premieringen ger upphov till från annat sparande. Därför måste allt redovisat årligt sparande premieras. Hur herr Antonsson än försöker att konstruera olika lösningar för att undgå detta, kommer man inte ifrån, att de kommer att innebära ett oerhört merarbete för taxeringsnämnderna och alla övriga som skall kontrollera detta. Premierna kommer inte enbart att kunna ges till den som har gjort det verkliga nysparandet, utan de kommer att få ges till alla dem som i någon form visar upp ett sparande under året, även om det skett genom överföring från något annat konto, t. ex. från föräldrars till barn. Detta kommer naturligtvis att öka kostnaderna långt utöver vad reservanterna har tänkt sig. Att premiera någon form av visst sparande eller sparande för något visst ändamål var ju också herr Antonsson på det klara med inte går. Högern har dock här en av-

Den ekonomiska politiken m. m.

vikande mening och håller före, att ett sådant premieringsändamål skulle kunna införas. Det blir säkerligen svårt. Varför skall vissa ändamål som man sparar till premieras, medan däremot annat sparande icke kommer att erhålla samma premiering?

Regeringens nu föreslagna åtgärd att höja det skattefria beloppet för räntekomst på kapital från 300 kronor för ogift till 400 kronor och för gifta från 600 kronor till 800 kronor betyder, att en ogift kan ha en förmögenhet på 8 500 kronor och gifta på 17 000 kronor utan att behöva betala skatt på avkastningen. Att på detta sätt höja det skattefria avdraget bör vara en god stimulans till sparande.

I en reservation har framförts förslag om att sparavdraget skall utsträckas till att gälla även fysiska personer som har inkomst av rörelse, jordbruk eller annan fastighet, och att avdraget skall vara en efter 4 procent ränta beräknad avkastning av det egna kapital som den skattskyldige har nedlagt i förvärvskällan. Till stöd för detta yrkande har framhållits den större rättvisa mellan olika kategorier inkomsttagare som detta skulle leda till. Regeln är beträffande denna fråga den, att sparavdraget får utnyttjas av samtliga inkomsttagare som har behållen inkomst av kapital, alltså även av dem som har inkomst av rörelse, jordbruk eller annan fastighet. Inga uppgifter tyder på att dessa personer skulle utnyttja detta avdrag i mindre omfattning än vad andra inkomsttagare gör. Vid avgörandet måste det naturligtvis också tillmätas stor betydelse, att beskattningsreglerna för dem som har bokföringsmässig redovisning ger rörelseidkare och jordbrukare stora möjligheter att genom vinstreglerande åtgärder få uppskov med beskattningen av intäkterna. Det uppstår härigenom skattemässiga fördelar som är avsevärt större än sparavdraget kan erbjuda.

När det gäller tanken att införa sam-

ma sparavdrag för ogift med hemmavarande barn som för gift har utskotts-majoriteten framhållit, att ogift försörjare och varje dennes barn är var för sig berättigad till sparavdrag med det lägre beloppet. Någon samtaxering sker ju icke av föräldrars och barns inkomster. Det finns därför inget som helst skäl att ge försörjaren dubbelt sparavdrag i en sådan situation.

Den ökade skattefriheten för inkomst av kapital kompletteras också med ett höjt försäkringsavdrag. Detsamma föreslås höjt för gifta och ensamstående med barn från 600 till 800 kronor och för annan skattskyldig från 300 till 400 kronor.

Dessa två förslag, försäkringsavdragets och sparavdragets höjning, innebär ett skattebortfall för staten med 33 miljoner kronor och för kommunerna med 25 miljoner kronor. Drygt hälften beräknas bero på försäkringsavdragets höjning.

Nu kan man naturligtvis uttala tvekel på det berättigade i att genomföra denna höjning. Det blir i stor utsträckning enbart inkomsttagare med relativt stora inkomster som kan tillgodogöra sig denna skattesänkning. Att genomföra en sådan skattesänkning som kommer de stora inkomsttagarna till del kan verka litet olustigt.

I motioner och även reservationsvis har framförts förslag om att försäkringsavdragets schablonregel borde slopas. Endast det verkligt erlagda premiebeloppet skulle få avdragas till ett högsta belopp av nu föreslagen höjd. Om detta genomföres, så leder det till skattehöjningar för alla de skattskyldiga som har låga inkomster och därför har små eller kanske inga försäkringskostnader. En stor grupp, som skulle drabbas av denna skattehöjning som folkpartiet föreslår, är pensionärerna och inkomsttagare med mycket låga inkomster. Inte heller skulle denna reform leda till ett förenklat taxeringsarbete som det påstås.

Den ekonomiska politiken m. m.

Det har också framförts önskemål om en reform så att företagare blir likställda med löntagare i fråga om sjukförsäkringsavdrag. Företagarna borde på rörelsebilagan få göra avdrag för de avgifter som motsvarar arbetsgivaravgiften för löntagare. Någon större orättvisa kan det för närvarande inte existera på detta område, eftersom en företagare, som tecknar en frivillig tilläggsförsäkring, härvid får ett ganska stort statsbidrag. Det uppgår till nästan lika stort belopp som han skulle få i skatteminskning, därest premien vore avdragsgill vid taxeringen. Därför har man för närvarande ingen anledning att göra denna förändring.

Vidare vill man ha sjukförsäkringsavdraget på en särskild rad på deklara-tionsblanketten, så att sjukförsäkringsavgiften i princip blir lika avdragsgill som pensionsavgiften. Härtill är bara att säga, att när sjukförsäkringen genomfördes 1955, så höjdes det dåvarande försäkringsavdraget från 200 och 400 kronor till respektive 300 och 600 kronor för att utrymmet för övriga försäkringar utöver den obligatoriska sjukförsäkringen skulle bibehållas. Det finns alltså ingen anledning att göra någon förändring på denna punkt, eftersom sjukförsäkringsavdraget beaktats redan vid 1955 års reform.

Med det anförda ber jag att få yrka bifall till bevillningsutskottets förslag i dess utlåtande nr 63.

Herr MAGNUSSON i Borås (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall bara göra ett par påpekanden till herr Kristensons i Göteborg anförande.

Med anledning av hans uttalande om de avdrag, som företagarna skulle ha rätt att göra för det kapital som är investerat inom jordbruk eller annat företag, skall jag bara be att få påpeka att situationen är ju den, att om vederbörande har t. ex. 20 000 kronor inne-stående på bank, så har han rätt att

göra kapitalavdraget, men om han tar ut pengarna från banken och köper en gård eller ett företag så går han förlustig avdraget. Nu säger herr Kristenson, att det är inte så farligt eftersom företagaren har möjlighet att vidta vinstreglerande åtgärder. Ja, men, herr Kristenson, det är ju något helt annat. Avskrivningar och vinstreglerande åtgärder medför endast en uppskjuten beskattning och är inte jämförbart med detta kapitalavdrag.

Vad sedan beträffar de företagare som får betala premier för sina olycksfallsförsäkringar är herr Kristenson tydligen medveten om att här föreligger en orättvisa gentemot företagarna. Han säger emellertid att det inte är så farligt, ty samtidigt med att företagaren tar en frivillig försäkring får han statsbidrag. Ja, visst får han det. Men det är inte säreget för företagarna att de får statsbidrag, utan statsbidrag utgår för sjukförsäkringarna för alla medborgare i detta samhälle. Orättvisan mot företagarna rättas alltså inte till därmed.

Likadant är det beträffande kapitalavdraget för de ofullständiga familjerna. Om den saken sade herr Kristenson, att det inte finns någon anledning till ändring här, därför att någon samtaxering ej sker av föräldrars och barns inkomster. Situationen är dock den, att sedan en person exempelvis avlidit kan nuvarande ordning leda till en högre beskattning.

Herr KRISTENSON i Göteborg (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill säga till herr Magnusson i Borås, att om en egen företagare eller en jordbrukare har lagt ned 20 000 kronor i sin rörelse har han därmed större möjligheter att skattevägen få en — skall vi kalla det — återbäring genom att han kan göra vinstreglerande dispositioner, då bör han inte därför få större skattesänkning än den löntagare, som har 20 000 kronor och enbart kan utnyttja sparavdraget

Den ekonomiska politiken m. m.

när det är fråga om inkomst på kapital som är insatt på bank.

Vidare förhåller det väl sig inte riktigt på det sättet, herr Magnusson, att det utgår statsbidrag på arbetsgivar delen av sjukförsäkringen? En löntagare, som har 14 000 kronor om året, betalar i egenavgift 109 kronor. Hans arbetsgivare betalar 134 kronor 62 öre. Det sistnämnda beloppet vill ni skall medges som avdrag. En företagare med motsvarande inkomst i åldern 40—49 år betalar i egenavgift 229 kronor, alltså 120 kronor mer än löntagaren. Det är alltså för det beloppet som han skulle kunna få skattesänkning. Men han har ett statsbidrag, som uppgår till 39 kronor 31 öre. Om de egna företagarna vill gå med på att inte erhålla statsbidrag för att hålla nere sina egenavgifter för frivilligförsäkringen, kan man naturligtvis tänka sig att överväga att införa regler, som tillåter dem att i stället göra motsvarande avdrag vid taxeringen.

Herr OHLIN (fp):

Herr talman! Man kan väl säga, att vi i dag bevittnar sista fasen i herr Strängs drama — ja han kan väl åstadkomma fler dramer, men jag tänker nu på det som han startade på våren 1959, när han utmålade vilka mångmiljardlån vi skulle tvingas till, om inte omsättnings skatten infördes. 4 200 miljoner kronor skulle vi behöva låna detta budgetår 1960/61, som nu snart är till ända. Och vad blev resultatet? Jo, en upplåning på 200 miljoner kronor räknar man med nu, men den kanske blir mindre och kanske ingen alls. Även om man drar ifrån vad omsättningsskatten netto har inbringat, skiljer sig resultatet med ungefär 3 miljarder kronor från den bild, som herr Sträng reste omkring och målade för Sveriges folk sommaren 1959. Driftbudgeten visar ett kassaöverskott, som man beräknar till mer än 1 400 miljoner kronor.

Låt mig emellertid inte strö ännu mera salt i herr Strängs väl alltjämt blö-

dande sår, utan låt mig beröra den andra fasen i dramat. Herr Sträng och hans partivänner hade under valkampanjen fräckheten — jag kan inte använda något annat ord — att försöka ge svenska folket intrycket, att om folkpartiets finanspolitiska linjer följdes, skulle budgeten bli underbalanserad. Vi fick då och då se några siffror, enligt vilka 500 miljoner kronor skulle fattas i driftbudgeten för oss. Jag såg t. o. m. i en cirkulärartikel i Norrländska Socialdemokraten, att det skulle fattas 1 500 miljoner kronor i driftbudgeten med folkpartiets uppläggning.

Sådant nonsens var det som regeringspartiet förde fram under valkampanjen. Sanningen är ju den, att det är fullt klart att med de förslag som folkpartiet framförde skulle driftbudgeten detta år förete ett mycket stort överskott, ja, frågan är om man inte kan säga det största överskott, som vi någonsin har haft här i landet. Herr Sträng har älskat att emellanåt använda uttrycket »otillständigt» om saker som framförts från andra partiers sida. Jag undrar om vi inte kan vara överens om, även finansministern och jag, att den kampanj som i fjol fördes mot folkpartiets finanspolitik förtjänar betecknas med detta hans eget adjektiv.

Jag skulle dessutom vilja fråga finansministern, om han fortfarande vidhåller, att den av regeringen föreslagna brännoljeskatten, som riksdagen avvisade, var ett klokt förslag som riksdagen borde ha bifallit.

Från vår sida har hela tiden en försiktig politik hävdats, och vi gör det även för budgetåret 1961/62 och följande budgetår. Jag vill gärna understryka, att jag tror att finansministern, trots de många misslyckade prognoserna, i ett avseende har rätt: man får räkna med att budgeten under åren närmast efter 1961/62 kommer att vara mindre stark än under 1961/62. Man får ta hänsyn härtill, vilket vi också har gjort i våra förslag. Men jag skyndar mig att

Den ekonomiska politiken m. m.

tillägga, att jag tror att herr Strängs bedömning av budgetåret 1961/62 och det därefter följande underskattar storleken av den löne- och inkomststegring, som är sannolik från och med början av 1962 och att därför de siffror, som vi kommer att möta, blir högre än de som herr Sträng tentativt rör sig med.

En sådan framtidsbedömning, som jag här har presenterat, föranleder en viss försiktighet i fråga om skattesänkingsförslag. Det föranleder dock givetvis inte att alla sådana reformer bör uppskjutas. Herr Gustafson i Göteborg har utförligt redogjort för vad vi tänker oss omedelbart avseende ortsavdragen och för de närmaste åren i andra avseenden. Jag kan därför nöja mig med att endast göra en uppräknig.

För det första bör ortsavdragen höjas med 500 resp. 250 kronor, och kompensation ges åt kommunerna. För det andra bör den gräns, där staten börjar skärpa inkomstskatten genom att göra den progressiv, lyftas väsentligt över nuvarande belopp på cirka 7 000 kronor för ensamstående och 14 000 kronor för makar. Den statliga skatten bör vara proportionell för det stora flertalet skattebetalare. För det tredje — jag nämner det mera i förbigående — anser jag fortfarande att frågan om lindrigare skatt på inkomstökning och extrainkomster bör tas upp till mycket allvarlig prövning.

För det fjärde bör inte folkpensionärer, som har en måttlig inkomst vid sidan om folkpensionen, av den anledningen beskattas. Man bör kunna finna en konstruktion som gör sådana smärre inkomster skattefria och dämpar den mycket höga marginalbeskattning, som folkpensionärerna för närvarande möter när deras extrainkomster går över den gräns som skattemyndigheterna satt upp för skattefrihet. Där sker en avtrappning som i realiteten betyder en mycket hög marginalskatt. Man måste göra något åt den saken.

För det femte är det klart att försäk-

ringsavdrag, som tillkommit för att uppmuntra folk till försäkring, inte bör innefatta avgifter för obligatoriska försäkringar. Dem kan man inte uppmuntra folk till. Alltså bör den obligatoriska sjukförsäkringsavgiften läggas utanför de avdrag som finansministern själv föreslår. Herr Kristenson i Göteborg talade om dessa försäkringsavdrag och gjorde gällande att det på något sätt vore orättvist, inte minst mot folkpensionärerna, om man beviljade lättnad för dem som har högre försäkringar. Detta skulle drabba alla andra skattebetalare, även folkpensionärerna. Jag måste uttrycka en viss förvåning över herr Kristensons i Göteborg resone-mang. Om en reform kostar en tusendel av den statliga inkomstbeskattningen för fysiska personer, torde väl den höjning av en folkpensionärs statsskatt, som därigenom kan uppkomma, i de flesta fall röra sig om väsentligt mindre än en krona. Vill herr Kristenson och hans vänner tänka på folkpensionärerna, borde de ha accepterat det från folkpartiet framförda förslaget om lindrigare beskattning av folkpensionärer, ty det gäller inte bråkdelar av en krona — kanske 10—20 öre — utan naturligtvis väsentligt större belopp.

Frågan om förvärvsavdrag för gift kvinnas inkomst av eget arbete anser vi vara en stor rättvisefråga. Från socialdemokratiskt håll för man en kampanj, som går ut på att vi inte har någon sambeskattnig här i landet för det alldeles överväldigande antalet kvinnor med egen inkomst, och nämner siffror som skall visa att bara en eller annan procent får någon skatthöjning genom sambeskattningen. Det är ett mycket vilseledande tal, ty man utelämnar alla hänsyn till kostnader för inkomstens förvärvande och låtsas helt enkelt att det inte finns någon grund för ökat förvärvsavdrag. Sedan säger man: »Ni får inte någon högre skatt om ni gifter er.» Om makans inkomst genom eget arbete medför kostnader för inkomstens för-

Den ekonomiska politiken m. m.

värvande, borde hon rätteligen ha avdrag för dessa. Hon bör inte betala skatt för något annat än den verkliga nettoinkomsten. Tar man skälig hänsyn till detta förhållande, kommer man inte alls fram till socialdemokraternas siffror. De utgår från att vederbörande åtnjuter förvärvsavdrag av nuvarande omfattning, men vi vet alla att dessa inte på något sätt kompenserar för kostnader för inkomstens förvärvande. Vad vi i folkpartiet hävdar är ingenting annat än att man skall ta till riktpunkt att gift kvinna som alla andra skall betala för nettotinkomsten med avdrag för rimliga kostnader för inkomstens förvärvande. Man får inte anta att sådana kostnader praktiskt taget inte förekommer eller bara rör sig om småbelopp.

Beträffande omsättningsskatten och energibeskattningen skulle jag gärna vilja göra en kort kommentar. Vår inställning finns antydd i reservationen. Alla vet att vi har varit och är emot en omsättningsskatt som läggs ovanpå alla andra skatter och används som ett sätt att höja det totala skattetrycket. Vi är för en sänkning av den direkta beskattningen och önskar en fördomsfri prövning av olika slags indirekt beskattning inom ramen för ett sänkt totalt skattetryck.

Den nuvarande omsättningsskatten är för närvarande föremål för så mycket onyanserat beröm att jag inte kan avstå från en liten kommentar. Denna skatt utgår ju på industriens förbrukningsartiklar och investeringar i betydande utsträckning. Den kan ibland övervältras på andra, ibland inte. Skatten uttas alltså inte alls efter någon enhetlig norm utan är i vissa fall en konsumtionsbeskattning och i andra en företagsbeskattning. Belastningen blir följaktligen såväl för konsumenter som för företagare mycket ojämn och beroende av rent tillfälliga omständigheter.

Vår export belastas av att exportvarorna inte är fria från vare sig varus katt eller energiskatt. Importen belas-

tas däremot inte i motsvarande grad. Kan detta vara en rationell konstruktion? Omlägges inte varus katten till en ren konsumtionsskatt eller till en annan neutral skatt, måste man ifrågasätta nödvändigheten av en eventuell restitutionsrätt vid export eller något slags utjämningskatt vid import enligt mönster från flera håll i Västeuropa. Sådant är emellertid tekniskt mycket komplicerat att genomföra och det är omöjligt att exakt fastställa grunderna för vare sig restitution eller utjämningskatt. Jag vill inte här ta ställning till dessa betydelsefulla och svårlösta spörsmål utan bara påpeka att regeringen hittills helt gått förbi dem.

En höjning av omsättningsskatten — det talas ju om att regeringen överväger en sådan — skulle skärpa olägenheterna av den nuvarande konstruktionen. Då får också frågan om samordning av punktskatterna, vilken alla i princip är ense om bör ske, ökad betydelse.

Det råder en mycket oklar praxis i fråga om gränsdragningen för varus kattens tillämpningsområde. Jag skall be att få ta ett konkret exempel. Regeringsrätten har i ett fall förklarat, att kokiller, som tillverkas vid järnbruken av eget järn för egen användning, skall varubeskattas, trots att de ju under produktionsprocessen slås sönder och materialet sedan användes på nytt i densamma. Det är alltså inte fråga om att sälja dem, men ändå skall de varubeskattas, och detta trots att de till upp emot 50 procent utgöres av råvara. Man beskattar här alltså i verkligheten ett uttag av råvara. Den s. k. fjortondagarsregeln möter det tydligen stora svårigheter att tillämpa i praktiken.

Till bristerna i det nuvarande skattesystemet får man väl också räkna den väldiga administrativa apparat, som erfordras — det är ett par hundra tusen människor som måste ägna sig åt upp börd av skatten.

Jag har velat dra fram allt detta, herr

Den ekonomiska politiken m. m.

talman, för att klargöra att finansministern inte har funnit någon idealisk skatt och att det inte kan vara rimligt att begränsa skatteutredningens arbete. Det är tvärtom motiverat att ta upp frågan om olika slag av indirekt beskattning till fördomsfri prövning. Jag skulle vilja be finansministern att ompröva de direktiv han har givit skatteutredningen och vilka utan tillräcklig motivering inskränker dennas handlingsfrihet.

Vad jag sagt här om omsättningsskatten gäller i viss mån även energiskatten, som tar in ungefär 575 miljoner kronor. Jag tror att dessa två skatter delvis måste ses som ett gemensamt problem. De berör nämligen vår konkurrenskraft gentemot utlandet. Anser herr finansministern, att vår konkurrenskraft på världsmarknaden är så stark att vi kan fortsätta att lägga ökade skatter på produktion och företagsamhet och därtill skatter som drabbar exporten hårdare än importen? Om han inte anser det måste det i varje fall få konsekvenser då det gäller hans planer på en höjning av omsättningsskatten nästa vår.

Hur bedömer finansministern över huvud taget utsikterna såvitt avser kostnadsutvecklingen här i landet? Finns det risk för en kostnadsinflation i Sverige, herr finansminister? Vi hör så mycket talas om den samhällsekonomiska balansen och detta med all rätt, men det skulle vara intressant att också få höra något om hur finansministern bedömer risken för en skärpning av den pågående kostnadsinflation, som i icke ringa mån är resultatet av hans egen skattepolitik.

Näringslivets konkurrensförmåga påverkas också av företagets möjligheter till eget sparande. Därvidlag kommer förmodligen en försämring att inträda. Investeringsfonderna räcker såvitt jag kan förstå inte till för att möjliggöra ett önskvärt företagssparande. Vi har tidigare understrukit önskvärdenheten av att ATP-fonderna användes på ett sådant

sätt, att företagets finansieringsmöjligheter kan förbättras. Jag tror för min del att det förhållandet, att företagen kan disponera vissa belopp genom sparande eller genom automatisk rätt till återlåning hos fonderna har stor betydelse, därför att det underlättar en snabb rationalisering t. ex. genom anskaffning av moderna maskiner. Det är tidsmomentet som är så betydelsefullt.

Jag skall ta ett konkret exempel. För några år sedan besökte jag ett svenskt företag, som efter kriget genomgått en mycket gynnsam utveckling och upparbetat en betydelsefull export av delvis nya varor. De visade på en maskinläggning som hade kostat ett par miljoner kronor i inköp från utlandet och förklarade att de till en början — det var under valutarestriktionernas dagar — hade fått nej på sin ansökan om att få importera denna maskin. De hade emellertid lagt ned ett maximum av energi för att övertyga myndigheterna om att det inte gjorde detsamma om de fick importera maskinen genast eller litet längre fram, och de hade verkligen lyckats bryta igenom det motstånd som eljest mötte därvidlag. De hade sparat pengar i företaget så att de kunde köpa anläggningen med egna medel. Företagschefen sade till mig att den omständigheten, att företaget på det sättet, tack vare att egna medel fanns till förfogande, kunde skaffa maskinen genast i stället för att förhandla om att få låna, gjorde att företaget kom före konkurrenterna i Europa och lyckades få ett övertag inom stora delar av den europeiska marknaden. Det är detta tidsmoment som är så betydelsefullt och som gör att man inte kan hänvisa till att företagen så småningom ju kan få låna på annat håll. Den *egna* kapitaltillgången är ofta en förutsättning för att företaget skall kunna rationalisera och expandera i tid.

Det är av sådana skäl, herr talman, som vi inom folkpartiet fortsätter att driva kravet på en sparfrämjande skattepoli-

Den ekonomiska politiken m. m.

tik, såsom herr Gustafson i Göteborg ny-
ligen framhöll. Det gäller beskattningen
både av enskilda personer och av före-
tag.

Jag vill gärna tillägga att när jag ta-
lar om sparfrämjande skattepolitik men-
nar jag en sådan insatt i ett större sam-
manhang, en sparfrämjande politik över
huvud taget här i landet. Inte minst
bör man då tänka på att bostadspoliti-
ken bör göras sådan att de, som är vil-
liga att spara väsentliga delar av kost-
naderna för en ny bostad, kan få en
bostad snabbare än vad som eljest är
möjligt, så att det föreligger ett konkret
val mellan att spara och få bostad snart
eller att använda pengarna till annat
och få en bostad längre fram. Man måste
konkret visa att det lönar sig att spara.

På tal om bostadsbyggandet vill jag
tillägga att jag inte är så pessimistisk
som man på regeringsbanken har visat
sig vara då vi nämnt denna ökning av
bostadsbyggandet till 80 000 lägenheter.
Jag anser tvärtom att denna ökning till
80 000 på fem år måste betraktas som
ett minimiprogram. Det innebär ju i
själva verket bara att man skall öka
med 2 000 lägenheter per år, d. v. s.
ungefär 3 procent om året. Detta bety-
der i stort sett att en oförändrad andel
av våra produktiva krafter skall använ-
das till bostadsproduktion. Skulle verk-
ligen någon enda medlem i denna kam-
mare vilja föreslå att vi skall minska
den andel av de produktiva krafterna
som används till bostadsbyggande? Var-
om inte, bör man redan av detta skäl
öka bostadsbyggandet till angiven om-
fattning. Om man dessutom kan genom
ökning av sparandet bereda utrymme
för en ökning av den energi som sätts
in på bostadsbyggandet, bör detta kun-
na ökas i snabbare takt än angivits.

De i går och i dag publicerade siff-
rorna över de växande bostadskoerna
i en del större städer visar väl ange-
läget det är att här göres allt vad som
göras kan.

Jag vill också hänvisa till behovet av

flera skolbyggnader, delvis av den enk-
lare och mindre kostsamma typ som vi
tidigare har hävdad och fortsätter att
hävda såsom lämplig i nuvarande läge.

Jag skall inte förlänga denna debatt
ytterligare utan sluta med att ange att
den försiktighet, som folkpartiets skat-
tesänkingsprogram och skattereform-
program är uttryck för, nu torde vara
uppenbar för alla. Ovederhäftigheten i
den socialdemokratiska kritik som
framförts mot oss i tidigare samman-
hang, där man beskyllt oss för mot-
satsen, torde vid detta laget vara uppen-
bar. Vi vill ha sunda statsfinanser och
en sund samhällsekonomi, men vi häv-
dar bestämt att en skattepolitik, som
gör det mera lönande att arbeta och att
spara, är överlägsen den som vi har här
i landet för närvarande och som bär
Gunnar Strängs signatur. Att denna
skattepolitik måste reformeras, det har
för övrigt sent omsider erkänts även
från regeringspartiets sida. Redan det-
ta är ett stort framsteg jämfört med alla
tidigare förnekanden av att vår kri-
tik skulle vara berättigad. Jag vill slå
fast detta att vi alla är överens om att
en radikal revision av den svenska skat-
tepolitiken är nödvändig. Det borde
inte råda mer än en mennig om att hu-
vudriktlinjen för reformerna bör vara
att lägga grunden för en snabbare ök-
ning av produktionen, vilket kommer
alla folkgrupper i detta land till godo
i form av ökat välbstånd.

Herr HJALMARSON (h):

Herr talman! Bankernas utlåning har
ökat. Den har från april förra året till
april i år ökat med 7,7 procent. Samti-
digt har produktionen ökat med 7 å 8
procent, exporten med 13, importen
med 17 och lönenivån med någonting
sådant som 10 procent. Intensivare
ekonomisk verksamhet kräver mer rö-
relsemedel, i synnerhet om aktivitets-
ökningen i betydande utsträckning tar
sig den formen att nya företag, inte
minst små och medelstora, söker sig ut

Den ekonomiska politiken m. m.

på de stora marknaderna. Man kan inte på en och samma gång föra vidlyftiga resonemang om vidgade exportkreditgarantier och vara upprörd över att kreditinstituten finansierar exportkrediter.

Bankernas utlåning skulle ha ökat för mycket. Kreditprövningen skulle inte ha varit tillräckligt hård. I regel är det andra toner vi brukar få höra. Konkurens mellan bankerna skulle alltså ha drivit fram ett risktagande av icke önskvärt slag. Det är möjligt. Men konkurrensen är nödvändig och blir mer och mer betydelsefull i en expanderande ekonomi.

Kreditinstituten skulle inte ha lämnat investeringskrediter. De hade framför allt bort begränsa tidigare lämnade fleråriga kreditramar. Detta låter sig lätt sägas, men det är lättare att säga tulipanaros än att göra den. Förra året gav riksdagsmajoriteten Statens skogsindustrier en kreditram. Har den begränsats? Nej! Den har genom beslut vid detta års riksdag fullföljts med 20 miljoner. Bankerna hade inte bort lämna nya investeringskrediter. I princip är tanken riktig i nuvarande konjunkturläge, men det finns ingen princip, som är så riktig att den omedelbart och helt låter sig tillämpas i sammanhang av detta slag. I viss mån måste man laga efter läglighet. Å andra sidan får man innerligt hoppas, att bankerna inte beviljat investeringskredit av det slag riksdagsmajoriteten gjorde häromdagen med motiveringen att man inte kunde vara alldeles säker på att företaget i fråga skulle gå omkull.

Den ökade bankutlåningen återspeglar i mycket betydande grad det ökade behov av rörelsekrediter som en växande omsättning, högre löner, högre skatter och kundernas krav på leverans-krediter skapar i alla företag, inte minst i de små.

Banken kan säga nej. Visst kan den det. Men vad gör företagsledningen då? Får den tillräckligt lång tid på sig, kan

den anpassa sig efter det krympande kreditutrymmet, men ett drakoniskt besked med omedelbar verkan ger bara två alternativ: att inskränka driften och permittera anställda eller att söka reda på den grå marknad som finns utan att man riktigt vet var den finns. Riksbanksledningen har ju genom sin straffräntesats varit vänlig nog att ange nio procent som norm för den som måste skaffa likvida medel utöver det normala. För några dagar sedan konfronterades riksdagen med ett företag i akuta och brännande likviditetssvårigheter. SAS fick sina miljoner och fick dem före den 1 juli. Protester från riksbanken har inte avhört.

Man skärper alltså inte kreditpolitiken över en natt. Man gör det ej heller efter några stela och tvära regler. Kreditpolitik är i sällsynt hög grad politik där man kommer överens om målsättningen, skapar förutsättningarna för ett gott och förtroendefullt samarbete med alla parter och i all den mån det är möjligt röjer undan hindren för dem i deras arbete. Med repressalier kan man inte förmå kreditinstituten att göra det omöjliga möjligt. Demonstrationer ger sällan resultat — numera inte ens makt-demonstrationer. Det har man insett i den internationella politiken. Det är hög tid att man gör det också i inrikespolitiken.

Det naturliga skulle ha varit att ge signal till skärpt återhållsamhet medelst en diskontohöjning. Då hade man haft chans att undvika den värsta form för räntestegring som finns — ränteglidningen. Denna utväg står emellertid knappast öppen. Riksbanken har — under trycket av de försuttna tillfällenas ekonomiska politik — tvingats låsa den svenska räntan vid en nivå, som i och för sig är hög men blivit än högre genom att de ledande industriländerna sett sig i stånd att successivt sänka sina räntor. De har därmed skapat förväntningar om sjunkande nivå.

Sedan 1957, då den rörliga räntans

Den ekonomiska politiken m. m.

politik proklamerades i vårt land, har den normerande diskontosatsen ändrats två gånger. I maj 1958 genomfördes en sänkning, i januari 1960 återfördes diskontot till högräntenivå igen. Under samma tid har tyskarna justerat sin officiella ränta tio gånger, brittena likaledes tio och den amerikanska centralbanken tolv gånger. Från sommaren 1960, då man i alla dessa tre typiska industriländer noterade höga diskonton för att stärka greppet om utvecklingen, har nivån undan för undan drivits ned — i Tyskland från fem till tre procent, i USA från fyra till tre och i Storbritannien, där nödvändigheten att skydda pundet som världsvaluta ställer särskilda krav, från sex till fem procent. Det har alltså visat sig omöjligt att här hos oss föra en i modern bemärkelse rörlig räntepolitik med dess snabba och följsamma nyanser. Det har visat sig omöjligt att föra räntepolitik på en nivå, som vid en internationell jämförelse kan betraktas som konkurrenskraftig. Det saknas anledning — jag stryker under det — att rikta kritiken mot riksbanken. Den måste arbeta under de förutsättningar som andra och då i första hand regeringen skapar.

Varje gång vi välsignats med en ny skattepålaga har den motiverats med »konjunkturskäl». Varje gång har det hetat: »Genom att ta denna pålaga minskar vi statens behov att låna; därigenom lägger vi grunden för en verklig lågräntepolitik.» Ingen orkar längre räkna hur många gånger den utfästelsen gjorts. Det räcker med att konstatera att — i praktiken — leder högskattepolitik till högräntepolitik. De två är socialdemokratiska tvillingar, vilket årets, för att inte säga de sista dagarnas, händelser på ett nästan groteskt sätt belyser. En inkomstström, vars storlek ingen kunnat förutse, har reducerat statens upplåningsbehov under löpande budgetåret med 85 procent av det ursprungligen beräknade. Efter den socialdemokratiska konstens alla regler

skulle detta — om allt vore riktigt och naturligt balanserat — ge utrymme för en räntesänkning. Ingen vågar tala om den. Det enda som skulle kunna övervägas är en räntehöjning. Den är omöjlig. Därför får man — hur man än skylter ifrån sig — ta risken av en okontrollerad och okontrollerbar ränteglidning. Detta säger en del om den politik, som förts och förs.

Tre omständigheter betingar det läge, som fått växa fram:

1) Sönderstyckandet av kredit- och kapitalmarknaden i tre bitar; en med absolut företrädesrätt, den statliga, en med hög förtursrätt, bostadssektorn, och en som får det som blir över, kommunernas och näringslivets. Det väsentliga är inte *hur* man skär sönder en marknad, utan *att* man gör det, att man mixtrar med en mekanism, där funktionsduqligheten hos varje del hänger på att varje annan del kan och får fungera.

2) Stegringstakten i de offentliga utgifterna. Endast med penningpolitikens alla bromsar ständigt hårt åtdragna låter den sig förenas med en skenbart lugn utveckling. Bromsbanden slits och ju mer slitna de blir, desto hårdare måste bromsarna dras åt. Hastigheten i utgiftstegringarna, som är politiskt bestämd, konfronterar oavbrutet de politiskt bestämmande med nödvändigheten att genom olika ingrepp hålla det övertryck tillbaka, som deras egen politik skapar. Grytan hotar ständigt att koka över, och då man inte vill minska på elden under den, tvingas man till den ena konstlade avledningsmanövern efter den andra. Den höga utgiftstakten betingar de höga skatterna, som i sin tur betingar de höga räntorna. Cirkeln är slutet och rörelsefriheten slut.

3) Det kan väl talas om skattelättnader, men offentliga utgifter, som växer snabbare än inkomsterna i samhället, fogar in varje enskild skattesänkning i en höjning av det sammanlagda skattestrycket. Det tar sin tid, men till slut

Den ekonomiska politiken m. m.

upptäcker människorna, att skatten nästa år alltid är högre än i år. De planerar med den utgångspunkten och därmed är utvecklingen bunden. En allmän omsättningsskatt premierar sparandet, heter det. Den drabbar konsumtionen, men inte de medel människor sätter undan för framtiden. När den enda eventualitet man kan räkna med är stigande omsättningsskatt, blir effekten den motsatta. Att köpa i dag kostar fyra procent. Att köpa i övermorgon kostar mer, förmodligen åtskilligt mer än fyra procent.

Kreditrestriktiviteten, herr talman, måste gälla över hela fältet. Den får varken göra halt inför bostadsproduktionen eller inför de investeringar, som man ger företräde genom att kalla dem basinvesteringar. Skall inte kreditprövningen behöva göras outhärdligt hård, skall behovet av rörelsemedel kunna tillgodoses. Skall inte små och stora exportföretag tvingas att avstå från kunder som kräver kredit, måste alla kreditanspråk få vägas och prövas mot varandra på lika betingelser.

Vi måste angripa de häftiga likviditetstopparnas problem. Till stor del rör det sig om företeelser av utrikeshandelsnatur, åt vilka vi ingenting kan göra eller i varje fall endast mycket litet, men det finns andra områden, där något kan göras. Vårt skattesystem är en faktor i bilden; en annan är den väldiga anhopningen av utgifter under årets sista månader. Vi måste bestämma oss för och planera för en stegringstakt i de offentliga utgifterna, som inte föder och vidmakthåller ett oavbrutet inflationstryck. Med offentliga utgifter menar vi såväl statliga som kommunala, och med statliga utgifter avser vi också dem som kommunerna svarar för men vilkas villkor och belopp helt bestäms av staten.

Det finns två vägar att gå. Antingen kommer vi överens om att begränsa de sammanlagda offentliga kraven, så att staten kan minska sina anspråk på kom-

munerna. För den linjen har vi inte lyckats vinna gehör. Då återstår bara den andra utvägen, att successivt till staten överföra de utgifter, som nu redovisas som kommunala men som är statliga. På så sätt skapar vi en riktig kostnadsredovisning. Vi skapar reella förutsättningar för kommunal självstyrelse och för en god kommunal hushållning. Det gör man däremot inte med generella subventioner till kommunerna.

Det klagas över standardkonkurrens mellan kommunerna. Det är regering och riksdag som startat den konkurrensen. Det är i icke ringa grad expansiva »experter», mantalsskrivna i statliga verk och myndigheter, som håller den vid liv.

Det är nödvändigt att vi lär oss se på de offentliga utgifterna inte bara som kostnader utan som fasta kostnader, och ingenting är mer ödesdigert för ett företags rörelsefrihet än för snabbt stigande fasta kostnader. Det vet varje småföretagare i vårt land. Ju friare förbindelserna över gränserna blir, desto tydligare framstår ett folkhushåll som vårt just som ett företag — ett medelstort företag i hård konkurrens med andra företag av alla storlekar.

Socialdemokraterna planerar för skattehöjningar, vi i högerpartiet för skattesänkningar. Där går skiljelinjen och den är oöverstiglig — av det enkla skälet att den går tillbaka på skiljaktigheter i de grundläggande värderingarna. För oss är den spridda personliga äganderätten ett mål. För oss är den enskildes rätt och plikt att själv hushålla grunden för all hushållning. När det blir uppenbart att en överbeskattning skett och sker, är det därför självklart för oss att det här rör sig om pengar som skall återbetalas till medborgarna så snart ske kan.

Årets budgetöverskott kan inte frigöras på en gång. Den förda politiken gör ett uppskov nödvändigt. Visst kan man, om man är särskilt förtjust i

Den ekonomiska politiken m. m.

ordet, kalla detta ett tvångssparande, men då skall man medge att regering- en t. ex. år efter år tvingar skattebeta- larna i kommunerna till ett högst om- fattande tvångssparande. Det väsent- liga är emellertid att det bara finns två alternativ för medborgarna: att defini- tivt avstå från vad de har betalt för mycket i skatt till staten, att göra tvångssparandet evigt, eller att få peng- arna tillbaka efter en övergångstid, vil- ken skall användas för att skydda peng- arnas värde.

Att det totala skattetrycket kan sän- kas allteftersom inkomsterna i samhäl- let stiger, är inte bara önskvärt. Det är nödvändigt, så nödvändigt att hela ut- giftsplaneringen måste göras från den utgångspunkten. Det är nödvändigt för att skydda penningvärdet. Det är nöd- vändigt för att få fram en rättvis fa- miljebeskattning och för att vi radikalt skall kunna angripa det samhällsönda som de höga marginalskatteerna redan är och alltmer blir. Rätt till husranssa- kan, ett vimmel av taxeringskontrollan- ter och skärpta straff ger ingen varak- tig lösning på de svårigheter ett allt vanligare skattetänkande skapar. Man kan hindra människor att vara oheder- liga men inte tvinga dem att vara he- derliga.

I en starkt expanderande ekonomi — en ekonomi av det slag vi måste ha för att inte sacka efter i utvecklingen — är höga marginalsatser ingenting annat än utslag av ett föråldrat sätt att tänka. Vi behöver fler och fler män- niskor med kvalificerad praktisk eller teoretisk utbildning. Vi behöver fler och fler som är beredda att ta ansvar. Man skall inte tro att man löser detta problem genom att ge människor gra- tisutbildning. Det är en fråga om ersättning för arbetsinsatser — den ersättning man får behålla själv. Att höja lönerna räcker inte. Vi måste sänka skatteerna.

Avundsjuk småsnålhet lönar sig ald- rig. Att neka människor med ansvars-

fyllda arbetsuppgifter rimliga skatte- lättnader därför att inte alla, i kronor räknat, kan få samma skattelättnader är dålig ekonomi. Det är att upphöja kortsyntheten till princip. Det är orim- ligt att ha ett system, där såväl i en- skild som offentlig verksamhet lönerna mer och mer måste sättas med hänsyn till skatteerna för de medarbetare man vill förvärva. Det finns inga bärande skäl för en skatt som växer snabbare än inkomsten inom de vanliga arbets- förtjänsternas ram.

För några år sedan angav finansmi- nistern den vanliga familjeinkomsten till 14 000 å 15 000 kronor. Den ligger i dag säkert någonstans mellan 15 000 och 20 000 kronor. Ju större kraven på medarbetarna i enskild och allmän tjänst blir, desto vanligare blir arbets- förtjänster mellan 20 000 å 30 000 kro- nor. Den sortens inkomster bör be- skattas med en proportionell skatt och ingenting därutöver. Vi når inte målet på en dag, men om vi lägger in detta mål i en beslutsam planering för ett sammanlagt lägre skattetryck, då når vi det.

Herr HEDLUND (cp):

Herr talman! I dag om någonsin har väl finansministern anledning att vara belåten med statsinkomsterna. I finans- planen för 1960 räknade han med drygt 15 miljarder kronor, vilket redan det var en ökning från föregående riksstat med 2,3 miljarder. Därav kom, som vi vet, 1,4 miljard på den nya omsättnings- skatten och 900 miljoner på övriga in- komsttitlar. I kompletteringspropositio- nen nu har statens inkomster beräknats till 16,4 miljarder kronor, och för nästa budgetår räknar man med en inkomst- summa på cirka 17 miljarder kronor.

Jag tror man kan säga att utveck- lingen bekräftar att den *skattehöjning* som omsättningsskattens genomförande innebar *ur statsfinansiell synpunkt* — och det var väl från denna utgångs- punkt den motiverades — såvitt man

Den ekonomiska politiken m. m.

kan se av händelseutvecklingen efteråt inte var påkallad. När jag säger »ur statsfinansiell synpunkt» är jag angelägen framhålla, att inkomstförstärkningen numera behövs för att hindra inflation.

Det är med tillfredsställelse vi ser att finansministern i kompletteringspropositionen har tagit fasta på det många gånger framförda uppslaget om en långtidsprognos för statens inkomster och utgifter. Från vårt håll har vi vid upprepade tillfällen anmält intresse för den saken. Vi finner nämligen att en sådan prognos är en grundläggande förutsättning för att staten skall kunna rätta munnen efter matsäcken, d. v. s. se till att inkomster och utgifter går ihop.

De brännande problemen i dag knyter sig till den samhällsekonomiska situationen. Priserna har visserligen hittills visat tämligen god stabilitet. Men vi kan inte bortse från att det i samhällsekonomin finns ett betydande efterfrågeöverskott som utgör ett allvarligt hot mot stabiliseringssträvandena. En mycket väsentlig anledning härtill är naturligtvis att svenska folket har beviljat sig inkomststegringar på inte mindre än 10 procent. I det läget skall det stå klart att vi måste visa återhållsamhet även med investeringarna. För min del tror jag faktiskt inte att det finns anledning till en hårdare kritik mot riksbankens beslut om en begränsning av affärsbankernas lånerätt — det är ju nödvändigt med restriktivitet. Detta har också Bankföreningen givit uttryck åt i ett uttalande, som enligt meddelande i pressen lär vara enhälligt. Där heter det: »Det aktuella konjunkturläget innefattar uppenbara risker för en överexpansion av efterfrågan inom såväl investerings- som konsumtionssektorn. I ett sådant läge är det av största vikt att bankernas kreditgivning hålls tillbaka så att potentiella inflationstendenser inte underblåses av en ökning av kreditvolymen.

Bankerna är medvetna om dessa risker och om vikten av medverkan från deras sida till den nödvändiga konjunkturstabiliseringen.»

Det är ord som i fråga om klarhet inte lämnar något övrigt att önska, och det skulle klä oss från samtliga partier i riksdagen om vi försökte stödja sådana här strävanden, försökte hjälpa till att på det sättet göra denna tråkiga situation så kortvarig som möjligt. Ju enigare uppslutning som kan åstadkommas kring en sådan här åtgärd, desto effektivare bör den bli. Att åtstramningen i första hand skall rikta sig mot konsumtionskrediterna behöver jag väl knappast stryka under. Bankerna har ju också förklarat sig villiga att medverka härvidlag.

Vad inkomstutvecklingen beträffar vore det en oskattbar fördel, om vi kunde finna någon form för inkomsthöjningarnas bestämmande som innebär att inte en del av inkomsthöjningarna äts upp av höjda priser och blir luft. Jag vet att detta är en from önskan i dag, ingenting mer. Men detta problem kommer nog att omsider kräva sin lösning på ett eller annat sätt. Det blir de stora organisationerna på arbetsgivarsidan och arbetstagersidan som tillsammans måste ta upp problemet och försöka ordna så, att man i inkomsthöjning får ut vad som är möjligt men icke går därutöver — med påföljd att en del av den nominella ökningen blir en chimär.

Naturligtvis kan man ha olika meningar om vilka medel som kan behöva tillgripas för att förhindra en penningvärdeförsämring. Vi hörde nyss herr Hjalmarson rekommendera sin metod — tyvärr är jag inte i tillfälle att stödja honom här. Han propagerade för en diskontohöjning som ett medel — om jag fattade honom rätt; har jag fattat honom fel hoppas jag att han talar om det för mig. Om jag alltså fattade herr Hjalmarson rätt menade han att en diskontohöjning skulle ha varit

Den ekonomiska politiken m. m.

påkallad i stället för den åtgärd som vi nu diskuterar d. v. s. kreditåtstramningen. Skulle jag ha misstagit mig på innebörden i vad herr Hjalmarson sade, skulle ingen bli gladare än jag. Vi får väl se om jag får anledning att vara glad eller inte.

Den restriktivitet som straffröntan medför innebär som bekant följande. Bankerna har rätt att hos riksbanken låna pengar mot samma ränta som tidigare d. v. s. efter 5 procent respektive 6 procent upp till 50 procent av sitt eget kapital. Först när de vill låna mer än som svarar mot 50 procent av det egna kapitalet blir det fråga om straffränta. Det måste anses vara en mycket blygsam andel av bankernas utlåningsvolym som nu drabbas av den högre räntan. För min del tror jag ingalunda att detta får tillåtas slå igenom på något sätt i utlåningsräntorna. Vi vet att marginalen mellan inlåningsräntan och utlåningsräntan under de senare åren vid två tillfällen har ökats. Den marginalen bör till någon del komma till användning här, och den kommer väl till pass, när det gäller att undgå höjning av utlåningsräntan till följd av straffavgiften på den blygsamma andelen av utlåningsvolymen som det är fråga om.

Jag är ense med dem som har sagt att om det är fråga om restriktivitet vid investeringar, bör restriktiviteten gälla över hela fältet, alltså även den prioriterade sektorn innefattande statens utgifter — och jag måste säga även bostäderna. På senare tid har regeringen hållit tillbaka statliga investeringar, det skall vi inte förneka, men därmed är inte sagt att inte ytterligare återhållsamhet är nödvändig.

I fråga om bostäderna vill jag understryka att vi inom centerpartiet liksom andra naturligtvis vill att det skall byggas så många bostäder som över huvud taget är möjligt med hänsyn till tillgängliga resurser i form av arbetskraft, material och kapital. Men vi är också

på det klara med att om man måste strama åt en del av sektorn, t. ex. den som gäller investeringar, får man inte vara ensidig. De människor, som skall bo i de nya lägenheterna, måste också ha bästa möjliga garanti för en utkomst som sätter dem i stånd att betala sina hyror, även i en situation då konjunkturen kan komma att vara något mer åtstramad än den är nu.

Det efterfrågeöverskott som finns på konsumtionssidan aktualiserar ytterligare frågan om åtgärder för att främja det personliga sparandet. Försök hittills — det må rättvisligen medges även från håll där man hårt driver på för att få till stånd ytterligare åtgärder — har inte givit alltför markanta resultat. Det är en sak. Resultat har det i någon mån blivit, och vi för prova oss fram vidare, variera metoderna något och försöka nå det mål vi strävar efter, nämligen en ökning av det frivilliga sparandet. Herr Antonsson har här tidigare redogjort för centerpartiets inställning till den frågan, och jag har därför ingen anledning att närmare gå in på det spörsmålet.

Man tycks över lag ställa stora förväntningar på framtiden. Man går ut ifrån att det skall bli en fortgående inkomstökning och standardhöjning. Även om man måste ha klart för sig att det kan bli växlingar också i framtiden — något av växling mellan magra och feta år — är det väl ändå anledning att utgå ifrån en fortgående höjning under förutsättning att vi själva arbetar efter bästa förmåga och förstånd för att åstadkomma en sådan standardhöjning. Vi måste skapa förutsättningarna.

1960-talet har inte utan fog redan karakteriserats som ett utbildningens decennium men också som det decennium då det är nödvändigare än någonsin att lösa kapitalproblemen för att uppnå de mål som ligger inom räckhåll. Det är många önskemål av grundläggande art för framtiden som väntar. Man kan peka på angelägenheten av utbyggnad

Den ekonomiska politiken m. m.

och upprustning på utbildningens, på vårdresursernas, på vägarnas och kommunikationernas, på kraftförsörjningens område, o. s. v. Detta gäller den offentliga sidan. Inom den privata sektorn har vi stora behov av rationaliseringar och investeringar, av förbättringar och konsolidering av skilda slag för att kunna möta den nya och säkert hårdare konkurrensen i de friare marknadernas tecken. Sparandet och kapitalbildningen är härvidlag av grundläggande betydelse. Vi måste faktiskt i någon mån kunna avstå av dagens möjligheter till förmån för byggandet för morgondagen. Man måste överlag försöka ådagalägga sparsamhet och återhållsamhet. Annars är det fara värt att vi försämrar grunden för framtiden. Förmår vi inte hålla takten i investerings- och förbättringsverksamheten utan mera betydande inflationspåspädningar kan vårt relativa välstånd börja utvisa stagnationstendenser i förhållande till omvärlden.

Jag tycker nog att finansministern har tagit väl lätt på uppslagen till spärstimulerande åtgärder. Jag har ingenting emot det som föreslås i propositionen i ämnet. Tvärtom. Höjningen av kapitalavdragen och försäkringsavdragen utgör ju i likhet med den ortsavdragshöjning som begärts bl. a. av centerpartiet något av en anpassningsåtgärd. Men jag tycker mig ändå sakna det personliga engagemang som finansministern annars brukar kunna lägga i dagen när det gäller att genomföra saker och ting. Det är faktiskt som om han sin plikt likmätigt lagt fram propositionen och tillagt orden: »Det där kanske vi kan fundera på någon gång längre fram, när det blir tillfälle till det.»

Det finns en hel del i sparfrämjandeutredningen att fundera på. Det tror jag det finns också i reservationerna. Dessa innehåller ju förslag som syftar till spärstimulerande åtgärder över hela fältet. Det särskilda sparkontot och utjämningskontot är så utformade, att en-

var banksparare skall kunna välja den form som passar honom bäst. Utjämningskontot innebär uppskjutande av beskattningen, men dessa presumtiva skattemedel drar med sig många andra pengar in i banker och kreditinrättningar i övrigt. Den konsumtionsåterhållande effekten blir alltså enligt vår mening större än om dessa skattemedel används för en överbalansering av budgeten. Detta är mycket väsentligt. Just detta att dessa pengar drar med sig andra pengar in på bankinrättningarna gör dem värdefullare än motsvarande summor använda för att överbalansera budgeten.

Jag hemställer att finansministern tar sig en ny funderare på dessa spörsmål.

Det skattetryck vi fick med omsättningsskatten är en alltför hård belastning. Även om vi får ha klart för oss att vi i framtiden måste lägga ökade uppgifter på samhället i vissa avseenden — kostnadskrävande uppgifter i fråga om t. ex. utbildningen, kraftförsörjningen, vägupprustningen och tillgodoseendet av eftersatta grupper — måste vi inrikta strävandena på att möjliggöra en sänkning av skattetrycket. Nu är ju hela detta skattesystem under utredning, och någon större reform bör ju inte genomföras förrän det arbetet blir färdigt. Men vissa delreformer bör kunna beslutas. Det statsfinansiella läget är sådant att det — om nödvändig sparsamhet iakttages — bör tillåta en skattesänkning. Det avgörande för frågan nu måste emellertid vara den konjunkturpolitiska bedömningen. Jag kan inte komma ifrån att konjunktursituationen inbjuder till försiktighet, en inte så liten försiktighet heller. Det är bl. a. därför som vi i centerpartiet vill att frågan om en skattesänkning inte skall avgöras nu utan tas upp vid höstriksdagen, då vi bör ha möjligheter att säkrare bedöma konjunktursituationen för det kommande året.

Jag hörde berättas att en av de socialdemokratiska utskottsledamöterna

Den ekonomiska politiken m. m.

hade fattat vår motion så, att vi var beredda att införa en höjning av ortsavdraget med hela 1 000 kronor från den 1 januari. Ja, det är riktigt, om läget när vi kommer fram till den dagen är sådant, att en dylik höjning är försvarbar. Är den inte försvarbar, får det vara ett tag. Då väntar vi tills vi anser att det är rådligt att göra en höjning. Men jag vill som sagt på en gång säga att om det skulle ha blivit någon förändring i konjunkturläget i höst, så att man vågar ta 1 000 kronor i ökning utan risk för inflation, så är vi beredda att förorda det från 1962. Lika säkert är också att om läget är sådant att det inte är försvarbart att göra en sådan höjning, så kommer vi inte att göra det. Sedan må de andra partierna göra som de vill, och de må rikta vilket klander de vill mot oss för att vi inte följer med. Det bekymrar oss föga. Vi försöker handla efter bästa förstånd.

Jag skall inte yttra mig om högerns skatterabattförslag. De där pengarna skulle ju enligt förslaget utbetalas någon gång 1963. Likheten med tvångsparande har andra talat om, och den saken lägger jag mig inte i nu. Jag tänker bara i detta sammanhang göra en reflexion. Naturligtvis är motiveringen från högerns sida den, när man vill ställa undan pengarna, att man i dag inte vågar släppa ut dem. Men vet någon att man vågar det bättre 1963? Kan inte inflationssituationen vara etter värre då? Det kan visa sig ännu mera oförsvarligt att då utbetala pengarna. Skall man då ta tillbaka löftet eller skall man låta det basa? Såvitt jag kan förstå finns det bara de sakerna att välja på i ett sådant läge. Någon gyllene medelväg finns inte. Det finns över huvud taget ingen medelväg i en sådan situation.

Nej, spar med förslagen om skattesänkning tills vi ser klart att vi har möjligheter, och tag då till en rejäl lättnad på en gång! Tag till 1 000 kronor i höjning av ortsavdragen! Låt oss göra

det redan i höst om det går. Går det inte, så får vi spara och hoppas att svenska folket föredrar detta dröjsmål framför den situation som skulle uppstå om vi släpper ut en del pengar, ökar statens lånebehov, tvingar ut staten i konkurrens med näringslivet, försvårar näringslivets möjligheter att få pengar, riskerar en höjning av räntan, båda dessa saker i sin tur förande med sig ett försämrat konkurrensläge på utlandsmarknaden. Var och en har sina motiv och sina skäl för sina ställningstaganden. Vi har dessa skäl. Vi tror att de är riktiga. Andra tror kanske på sina. Det må de göra.

Vad skall det bli för slags skattelättnader? Vi har en statlig utredning som gör en avvägning bland annat mellan direkt och indirekt beskattning. För vår del skulle vi nog se saken så, att det nu bör vara någon form av lättnad av den direkta beskattningen. På det ganska vida fältet finns det inte så litet att välja på. Naturligtvis kan man sänka uttagningsprocenten vid den statliga beskattningen. Vi för vår del avvisar en sådan tanke. Införandet av omsättningskatt och höjningen av en del socialförsäkringsavgifter har ju haft tungändan i de lägre inkomstskikten. En sänkning av uttagningsprocenten kan därför inte vara riktig. Den ger en mycket blygsam skattelättnad för mindre och medelstora inkomstagare. En annan väg är att genomföra en skattelättnad genom att konstruera om skatteskalorna. Det kan finnas skäl även för en sådan åtgärd. Men det är något som vi tror att man bör vänta med i avvaktan på skatteutredningens förslag.

Skall man nå en rimlig fördelning av skattelättnaderna bör man därför bl. a. gå ortsavdragshöjningens väg. De statliga ortsavdragen skulle behöva höjas med över 1 000 kronor för gifta och hälften för ogifta för att deras realvärde skall återställas. Även de kommunala ortsavdragens värde har gröpts ur. Vi vill som mål för ortsavdragshöjning-

Den ekonomiska politiken m. m.

en ha skattefritt 5 000 kronor vid både statlig och kommunal beskattning oavsett bostadsort, med avståndstillägg för de norra delarna av landet.

Om det för kommunernas del blir nödvändigt att på grund av skatteunderlagsbortfallet höja utdebiteringsprocenten så måste det till en kompensation. Den skall bestämmas på samma gång. Kommunerna skall veta vad de har att rätta sig efter. Höjer man ortsavdragen så skall man samtidigt lova kommunerna att de får så och så mycket i kompensation.

I skatteresonemangen utelämnar man ofta den kommunala beskattningen. Man talar om den statliga skatten som om den vore den tyngsta för det stora flertalet. Så är det ju inte alls. För inkomstagare upp till 25 000 kronor — och det är de flesta, 75 eller 80 procent — är kommunalskatten och landstingsskatten tillsammans tyngre än statskatten. Man talar om saken som om det vore bara statskatten det gällde.

Eftersom den primära kommunalskatten och landstingsskatten tillsammans för de flesta människor är tyngre än den statliga, måste åtgärderna sättas in där. Vi skall komma ihåg att den kommunala utdebiteringen har stigit med i genomsnitt 50 procent, från cirka 10 kronor till 15 kronor, under 1950-talet. Orsakerna härtill är till avsevärd del att kommunerna och landstingen har fått nya uppgifter av staten och att direkta kostnadsövervältringar från stat till kommun har ägt rum. Jag kan som exempel nämna att statsbidragskvoten i fråga om skolbyggnader har sänkts från 50 till 37 procent, och i fråga om folkpensionskostnader, till vilka kommunerna bidrar, från 63 till 44 procent. Statens medverkan vid finansieringen av skolmältiderna har sjunkit från 70 till 15 procent — det är en bra bit, även om det finns de i riksdagen som tycker att det inte räcker till.

Kostnadsövervältringarna känns givetvis tyngst för de skattesvaga kommu-

nerna. Som uttryck härför kan nämnas att skolkostnaderna per skattekrona varierar mellan en krona och sex kronor och i fråga om folkpensionskostnaderna mellan 20 öre per skattekrona och 3: 20. Inte minst med tanke på konsekvensen av övervältringarna är det angeläget att statsbidragens realvärde återställs så fort ske kan. Det är åtgärder som tillika med ortsavdragets höjning måste ställas i förgrunden. Man måste vidtaga dem när den samhällsekonomiska situationen så medger. Men samhällsekonomin är nu inte sådan att det går för sig.

Orsakerna till kostnadsskillnaderna per skattekrona ligger främst i olikheterna i skatteunderlag. De sämst ställda kommunerna har ungefär 20 skattekoronor per invånare, och de bäst ställda har ungefär 80 per invånare. Denna skillnad innebär, att de bäst ställda har fyra gånger så stort skatteunderlag som de svagast ställda.

En mycket stor del av de kommunala utgifterna är givna. Ungefär 75 procent är bestämda i lagar och författningar, som vi har utfärdat här. Följden av detta blir mycket stora skillnader i skatten för medborgare i samma inkomstläge. En 10 000-kronorsinkomsttagare i en kommun med 20 kronors utdebitering betalar 650 kronor mer i skatt än motsvarande inkomsttagare i en kommun med 10 kronors utdebitering. För en inkomsttagare med 24 000 kronor är motsvarande skillnad 1 800 kronor. Detta gäller gifta inkomsttagare. För ogifta inkomsttagare är skillnaden faktiskt ännu större. Om inte detta är en skatteorättvisa, då vet jag inte när man över huvud taget skall tala om orättvis beskattning, i all synnerhet om man också beaktar att just där skattestrycket är som allra hårdast, där är de förmåner man lyckats åstadkomma med denna skatt väsentligt mindre betydande än de förmåner man kan få fram i andra kommuner med stort skatteunderlag och med låg utdebitering. Det är

Den ekonomiska politiken m. m.

klart att det inte går att få fram någon millimeterrättvisa, och det är inte någon som har tänkt sig en sådan ordning. Det går inte att åstadkomma att medelutdebiteringen 14:98 skall bli gällande överallt, men så här stora skillnader kan man inte tolerera. Här måste en effektiv utjämning komma till stånd.

För vår del skulle vi tro att man kan ha anledning att överväga ett system som innebär, att staten garanterar kommunerna ett visst skatteunderlag på de skattekronor som ligger mellan det faktiska skatteunderlaget och det garanterade skatteunderlaget. Staten kommer kanske att tillskjuta 60—75 procent av den genomsnittliga kommunala utdebiteringen. Tekniskt kan man gå till väga på olika sätt och naturligtvis också välja andra nivåer.

Jag har med detta velat ge ett exempel på vår tankegång i denna fråga. Lägg märke till att med en sådan konstruktion behåller man det kommunala incitamentet till sparsamhet. En form där man eliminerar detta incitament är inte försvarbar, utan man måste se till att incitamentet blir kvar även efter en sådan reform. Det är sålunda ett incitament både till sparsamhet och till en förbättring av det egna kommunala skatteunderlaget. Gör man en sådan reform, bör man effektivt kunna skära ned antalet bidragsformer från stat till kommun. I dag tror jag att det finns 50 olika former. Genomför man en sådan radikal reform, bör man kunna komma ned till några få, kanske inte större antal än att man kan räkna dem på ena handens fingrar. Jag hoppas att det, av vad jag redan sagt, har framgått att ortsavdragshöjningen och statsanslagens höjande i syfte att återställa realvärdet hänger ganska nära ihop. Kompensation till kommunerna för ortsavdragshöjningen, återställandet av statsbidragens realvärde och införandet av detta grundbidrag till kommunerna, som jag nyss skisserade upp, kan genomföras lättast, om de planeras i

ett sammanhang. När jag säger planeras betyder det naturligtvis att allt inte skall genomföras på en gång. Det blir för dyrt. Man får göra upp en plan hur man tänker sig genomförandet — i mån av vad man har råd till och om det är lägligt. Dessa reformer möjliggör en betydande lättnad av kommunalskatten.

Jag vill inte heller nu gradera det ena eller det andra ur angelägenhets synpunkt. Vad vi hemställer till regeringen om, herr statsminister, är ett utarbetande av en plan, syftande till att ordna upp dessa saker, ett höjande av ortsavdragen, kompensation till kommunerna i samband därmed, återställande av statsanslagens realvärde till kommunerna och gärna i det sammanhanget ett planerande av en effektiv skatteutjämning i enlighet med de linjer som jag nyss gav uttryck för. Naturligtvis är vi tacksamma ju förr en sådan plan kan finnas tillgänglig. Ingen kan ju riktigt spä i konjunkturen. Det kan komma en åtstramning fortare än någon anar. Det saknas inte helt tecken på den saken. Då väger de samhälls-ekonomiska synpunkterna, som jag lagt så stor vikt vid i dag, inte tungt i vågskålen. Man kommer kanske då att helt bortse från dem.

Herr andre vice talmannen övertog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr **HJALMARSON** (h) kort genmäle:

Herr talman! Det riktiga nu skulle ha varit en diskontohöjning. Vi borde ha drivit en politik, som hade kunnat ge oss möjligheter till den. Men det har vi inte gjort, herr Hedlund. Vår ränta har låsts på en för hög nivå, inte minst vid en internationell jämförelse. Därför kan vi icke tillgripa diskontohöjningen just nu. Den höga räntenivån är främst ett resultat av den kredit- och finanspolitik vi har fört under en följd av år här i landet. Rätteregleringsla-

Den ekonomiska politiken m. m.

gen, kreditprioriteringen, s. k. frivilliga överenskommelser och bibehållandet av en onödigt hård valutareglering har medverkat till att driva räntenivån i höjden.

Föreställningen att man med än den ena, än den andra skatten skulle kunna lätta trycket för kommuner och näringsliv har visat sig falsk. Vi har icke förordat denna politik, vi har rekommenderat andra vägar. Om nu herr Hedlund själv skulle vilja ta en del av sina tidigare ställningstaganden på detta område under omprövning skulle det vara en vinning. Med den goodwill som herr Hedlund tydligen åtnjuter i kanslihuset, skulle vi kanske med gemensamma ansträngningar kunna skapa förståelse för en politik som så småningom gjorde det möjligt för oss att genomsnittligt sett kunna röra oss på en något lägre räntenivå. Förutsättning för det skapar man inte genom att bara *tala* om den som ett önskemål. Man måste driva en politik som gör önskemålet genomförbart.

Herr **HEDLUND** (cp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Hjalmarsons senaste anförande innebär tydligen, att om vi i dag hade haft en något lägre ränta skulle det ha varit möjligt att höja den. Var det så? Jag skulle vilja fråga herr Hjalmarson varför han inte under åtstramningsperioden 1959 föreslog sänkning, när vi från centerpartiets sida — det fanns andra här i kammaren och jag tror att herr Geijer i första kammaren var inne på samma tankegång — ville ha sänkt ränta i det åtstramningsläge som var för att komma ned på en lägre nivå? Det är möjligt att herr Hjalmarson tänkte så, men inte tillräckligt högt för att vi skulle kunna uppfatta det.

Herr Hjalmarson var inne på en del förslag som skulle kunna genomföras med hjälp från kanslihuset. Det trodde han skulle gå mycket bra. Men, herr

Hjalmarson, vi skall väl inte ha Sam Nilsson med då?

Herr **HJALMARSON** (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag tror att det är alldeles tillräckligt om herr Hedlund följer med mig! Då skall vi nog kunna övertyga finansministern om att han skall driva en kredit- och finanspolitik huvudsakligen av den typ som vi sedan länge har förordat. Det är en politik som ligger mycket nära de riktlinjer som man har tillämpat runtom i de stora industriländerna, där man har lyckats komma fram till den lägre och rimligare räntenivå som både herr Hedlund och jag finner eftersträfvansvärd.

Herr **HEDLUND** (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag antar att fler än jag gång på gång har hört samarbetsinbiter från högerhåll. Vi hörde nyss hur ett sådant samarbete skall gå till. Herr Hjalmarson och jag skulle följas åt till kanslihuset för att där förorda den politik som högern vill föra. Behöver jag säga mer till kammaren?

Herr **HAGBERG** (k):

Herr talman! Jag skall inte säga många ord. När vi nu håller på med den allra sista diskussionen vid denna riksdag, vill jag konstatera, att de stora nyheterna inte har kommit från regeringens sida. Det stora som har skett är väl splittringen av den borgerliga fronten och de borgerliga partiernas kapitulation i omsättningskattefrågan och — kanske med ett reserverat undantag för herr Hedlunds parti — i fråga om tjänstepensionen. Jag noterar också att den största motsättningen mellan regeringspartiet och det kommunistiska partiet har gällt den ekonomiska politiken — i synnerhet ränte- och skattepolitiken — och militariseringspolitiken.

Den ekonomiska politiken m. m.

Vad beträffar den ekonomiska politiken anser jag mig kunna dra den slutsatsen av denna riksdag, att det råder i stort sett samförstånd mellan regeringspartiet och de borgerliga partierna. Det var nära att denna ekonomiska debatt hade fått som ett ackompanjemang ett bullrande sammanbrott för den s.k. EFTA-organisationen. Nu blir det väl det ekonomiska tema som höstriksdagen eller nästa års riksdag slutgiltigt kommer att röra sig om.

Det fanns ett försonande drag i detta försök att skapa ett slags internationell organisation vad beträffar handelspolitiken, nämligen det löfte om tullsänkningar som skulle raliseras. Jag noterar i dag att genomförda tullsänkningar på 20 procent inte på något sätt har avspeglats i priser eller i den allmänna prisnivån. Staterna har alltså avstått från bestämda tullinkomster, men var har dessa tullinkomster hamnat? De har inte kommit konsumenterna till godo. De har uppenbarligen hamnat i fickorna på de stora monopolen, och det är väl detta drag i den ekonomiska utvecklingen och den ekonomiska politiken som kommer att karakterisera de närmaste årens utveckling.

Därför är det ju ett faktum att inflationen fortsätter. Tempot är något avskattat, men själva processen försiggår och den befordras av en improduktiv upprustning, av indirekta skatter och av högräntepolitiken. Miljarder byter ägare. Småspararna, som det talas så mycket om, de som har sparat litet pengar på sparbanksböcker och särskilt de som köpt livförsäkringar och andra försäkringar är de som blir dragna vid näsan av denna inflation.

Jag skulle här vilja notera att regeringen själv konstaterat att högräntevapnet inte längre är ett vapen för att, som det heter, styra eller påverka konjunkturer. Därmed har väl den sista skansen fallit i det konventionella försvaret för den högräntepolitik som förts. Varför då fortsätta med denna

högräntepolitik? Varför inte försöka inrikta krafterna på att få ned de höga räntorna?

Den fråga som dominerar denna ekonomiska debatt i resignationens tecken är ju skattepolitiken. Alla vill ha låga skatter, men alla menar inte detsamma med vad de säger om låga skatter. För närvarande får enligt skatteutredningens material en familj med 10 000 kronors årsinkomst betala 35 procent, alltså 3 500 kronor av dessa 10 000 kronor, för att klara direkta och indirekta skatter samt de sociala avgifterna. Den familj som har 20 000 kronors inkomst — det skulle vara förfärligt många att döma av den tidigare debatten, men så många är det i alla fall inte som här har gjorts gällande — får betala 8 000 kronor, alltså 40 procent i direkta och indirekta skatter jämte folkpensions- och sjukförsäkringsavgifter. Det är ju sådana förhållanden som gör att skatterna upptar människornas tankar och att det snart inte går att tala om någonting i politiken, som inte återförs till de höga skatterna. Regeringen har erkänt detta och försökt komma ifrån det s. k. skattetänkandet. Men är det inte på det sättet, att de åtgärder som vidtagits hittills i dessa frågor överflyttar skattetänkandet från de stora och mellanstora inkomsttagarna till de små inkomsttagarna?

Jag har räknat ut vad den budget, som vi i kväll skall besluta om, innebär om inkomsterna fördelas på direkta och indirekta skatter. Räknar jag med sociala avgifter till indirekta skatter — jag anser nämligen, att de i princip verkar på samma sätt som de indirekta skatterna — utgör de direkta skatterna 45 procent och de indirekta 55 procent av skatteinkomsterna. Den utredning, som nu har arbetat, sägs ha fått direktiv, som innebär en uppfordran att ytterligare skärpa det indirekta skattestrycket i syfte att därigenom åstadkomma vissa lättnader i de direkta skatterna. Regeringen har i sin proposition

Den ekonomiska politiken m. m.

också gjort ett uttalande till förmån för att man skyndsamt skulle bryta ut ur sammanhanget och utreda frågan om de höjda ortsavdragen.

Av föreslagna lättnader i fråga om de direkta skatterna är en höjning av ortsavdraget det kanske rättvisaste för de små inkomsttagarna. Men skall jag ställa denna reform i paritet med frågan om de sociala avgifterna, anser jag för min del det mera befogat att genomföra en lättnad i beskattningen på de sociala avgifternas område. För närvarande behöver personer med 4 000 kronor i inkomst inte betala skatt. Men i sociala avgifter får de betala 230 kronor. Äkta makar med 8 000 kronor i inkomst får betala 310 kronor i statlig skatt och 459 kronor i sociala avgifter. De som har 12 000 kronor — och det är kanske den viktigaste kategorien — får betala 630 kronor i ortsgrupp 3 i statlig skatt men 631 kronor i sociala avgifter.

Dessa siffror säger mig, att det är de sociala avgifterna som är mest prekära. Där är sänkningar mest befogade. Jag skulle vilja rikta den uppmaningen till den frånvarande regeringen — som dock får reda på vad som sägs här i alla fall — att den innan löftet om en höjning av ortsavdragen infrias tar upp till prövning, huruvida inte de sociala avgifterna bör erhålla företrädesrätt. För vår del skulle vi hellre stödja regeringen, om den lägger fram ett förslag i den riktningen, än stödja förslaget om en höjning av ortsavdraget. Därmed vill jag inte säga, att jag anser det oskäligt eller oriktigt att höja ortsavdragen, men om man skall ta hänsyn till de sämst ställda här i landet, måste de sociala avgifterna komma före en ortsavdragshöjning.

Jag vill även erinra om att i den motion, som har framförts från kommunistiskt håll, har tanken på ortsavdragen utvecklats på ett helt annat sätt. Vi vill nämligen ha en omflyttning av skattetrycket. Vi har därför föreslagit

en skärpning av bolagsskatterna och förmögenhetsskatterna för att möjliggöra en sänkning av de direkta skatterna enligt en skala som innebär, att makar med upp till 9 000 kronor i inkomst blir skattebefriade till staten och att viss skattelättnad erbjudes ända upp till 25 000 kronors inkomst. Vårt förslag innebär en helt annan princip för skattelättnader, och när herr Ohlin på folkpartiets vägnar utlovade en fördomsfri prövning av olika former för framtida beskattning, undrar jag, om inte i varje fall den stora massan av folkpartiets väljare anser att det är på den vägen som en rimlig lösning av skattefrågan skulle kunna ske.

Vårt förslag innebär inte en minskning av statens inkomster. Det skulle ge staten samma inkomster som den för närvarande har. Därmed har jag inte sagt, att jag anser det skäligt att man, såsom för närvarande sker, under två år tar ut 2,5 miljarder kronor mer i skatter än som åtgår för driftutgifterna. Denna överbalansering är det bästa beviset på hur grundlös den motivering var, på vilken regeringen byggde förslaget till omsättningsskatt. Denna motivering har som bekant för länge sedan övergivits, och nu använder man sig av en helt annan motivering. Men inte heller den är riktig, ty man kan inte säga, att en ökning av konsumtionen med låt mig säga 1,5 miljard kronor skulle skapa ett inflationstryck i en situation då konsumtionsvarorna finns i överflöd. Det är nämligen inte på konsumtionen utan på investeringssektorn som det allvarliga inflationstrycket kommer.

Herr talman! Herr Nilsson har redan yrkat bifall till den kommunistiska motionen i frågan. Jag instämmer i detta yrkande och vill till slut bara meddela att vi vid de omröstningar som skall äga rum kommer att stödja regeringsförslaget mot de borgerliga alternativen, även om vi kan medge att det i något fall kan åberopas vissa skäl

Den ekonomiska politiken m. m.

också för dessa. Det grundläggande för vårt ståndpunktstagande är det löfte som givits av regeringen och dess representanter i bevillningsutskottet att redan vid nästa års riksdag komma med åtgärder. Vi försöker härmed också påverka dessa utlovade åtgärder så att de sätts in på de punkter där de är mest angelägna.

Herr von SYDOW (h):

Herr talman! Riksdagen debatterar i dag den kanske allra viktigaste uppgift som vi har, nämligen utövandet av den beskattningsrätt för att inte säga beskattningsskyldighet gent emot det svenska folket som är oss ålagd. När vi för denna debatt har vi förmånen av att göra vår bedömning mot bakgrunden av prognoser, beräkningar och konstateranden som är bilagda kompletteringspropositionen i form av konjunkturbedömningar. Det finns ingen anledning att rikta någon anmärkning mot dessa. Tvärtom skulle jag vilja ge en komplimang för den noggrannhet och omsorg med vilken alla dessa kalkyler är gjorda, så långt det nu står i mänsklig makt att göra slika beräkningar.

Jag har bara en enda randanteckning att göra, och det är på det ställe i kompletteringspropositionen där finansministern citerar riksräkenskapsverket och säger att vi under år 1961 torde kunna förvänta i allt väsentligt samma stegring av bolagsinkomsterna som vi hade år 1960. Som jag tror mig ha nämnt en gång tidigare här i kammaren torde detta dock icke bli fallet. Vi har som alla vet fått omkostnadsfördyringar under år 1961 som vi på grund av det allmänna konjunkturläget — den mängdkonjunktur vi lever i — icke kan ta tillbaka genom att höja våra priser. Det antagande som finansministern åberopar från riksräkenskapsverket lär därför icke hålla streck, åtminstone inte i den omfattning som ligger

i de ordalag riksräkenskapsverket har valt.

Jag har emellertid inte antecknat mig på talarlistan för att tala om den saken, och jag uppträder heller inte som talare här för att återigen resonera om företagsbeskattningen, ty den betraktar jag såsom en vid denna riksdag avdömd sak. Det enda jag kan säga är att Orsa kompani alldeles bestämt lovar att komma igen till företagsbeskattningen vid nästkommande riksdag.

Jag har velat ta till orda, herr talman, med anledning av den punkt i högerreservationerna som speciellt rör progressiviteten i beskattningen för fysiska personer. Där hemställs om ett uttalande av riksdagen i en riktning som jag inte här närmare behöver redogöra för. Jag har begärt ordet just i detta avsnitt därför att den progressiva statsbeskattningen för fysiska personer i allra högsta grad berör näringslivet; med näringslivet menar jag i detta sammanhang inte bara stor- och småindustri, hantverk och handel utan också jordbruk, i den mån de använder utomstående, betald arbetskraft. Det råder nämligen ingen tvekan om riktigheten av vad som sägs i motionerna och även i reservationerna från högerhåll, nämligen att progressiviteten är starkt löneuppdrivande. Var och en som är i arbetsgivarställning och har att handskas med lönefrågor vet mycket väl att så fort det blir tal om lönehöjning räknar samtliga grupper av anställda numera — öppet utsagt eller icke men i varje fall kallt — med hur mycket de får behålla efter skatt och framställer sina krav och önskemål därefter. Följden blir hårt uppdrivna löner. Hur skall vi möta denna utveckling? Vi kan inte göra det på annat sätt än genom den rationalisering och de investeringar som det talas om i nästan vartannat anförande i denna kammare.

De kostnader som den nuvarande progressiva skalan således medför är en bidragande orsak till att vi måste öka

takten på våra investeringar, och vad en sådan hets på investeringsfronten för med sig har vi alla sett, inte minst i dessa sista dagar. Just med hänsyn till den påtagliga risk för rubbningar i vår samhällsbalans som en högt uppdriven investeringstakt obestriddligen medför är det uppenbart riktigt att kräva att progressivitetsskalorna skall väsentligt ändras. Naturligtvis kan man diskutera på vilket sätt denna ändring skall ske. Högerpartiet har i sin motion angivit en väg. Folkpartiet har också ägnat denna fråga stor uppmärksamhet. Något måste i varje fall ske och, herr talman, det ligger fara i dröjsmål.

Någon talare sade tidigare i dag att de tre borgerliga partierna gärna vill agera såsom tankens giganter. Vi inom industrien gör inte anspråk på någon sådan hedersbenämning, men vi har kanske förvärvat någon liten erfarenhet av att studera vinst- och förlusträkningar och balansräkningar och framför allt av att bedöma risker i kapitalhänseende. När man i dag fått del av aktiebolaget Sveriges vinst- och förlusträkning med åtföljande prognoser för de närmaste åren kan man inte finna något mera riskfritt än verkligt betydande skattenedskärningar. Naturligtvis hälsar vi med glädje det initiativ finansministern själv tagit i fråga om kapitalavkastning och försäkringsavgifter. Om jag minns rätt innebär detta emellertid bara en skattebesparing på några och 50 miljoner kronor, vilken ligger helt och hållet inom en vanlig felräkningsmarginal. Effekten härav är bara en liten vindkåre, som på intet sätt är tillräcklig för att råda bot på det våldsamma utslag progressivitetsskalorna numera ger efter alla lönehöjningar och inte minst i fråga om sambeskattnings på förvärsarbetande gifta kvinnor och därmed sammanhängande frågor.

Vad som framför allt behövs, ärade ledamöter av andra kammaren, är en vilja att verkställa skattesänkningar av någorlunda betydenhet. Förutsättning-

arna och möjligheterna finns, men finns viljan? Den frågan tycker jag man har rätt att ställa.

Så sent som i går hittade jag ett litet tidningsurklipp, avseende förhållandena i ett land, som under vår generation gått igenom två förödande världskrig och som särskilt efter det sista gått igenom en synnerligen långsam och plågsam återhämtningsprocess, ett land som ingalunda kan hänföras till kategorien u-länderna. Jag syftar på England. I notisen, som härstammar från tillförlitlig engelsk källa, meddelas följande. En engelsk familj med två barn och en årsinkomst motsvarande 8 600 kronor betalade för tio år sedan, alltså år 1951, 525 kronor i direkt skatt; i dag betalar den ingen skatt alls. En familj med två barn och en årsinkomst av 11 500 kronor betalade 1951 1 365 kronor i skatt; i dag betalar den 300 kronor. För tio år sedan hade England en labourregering. Vilken färg regeringen har i dag förbjuder mig min blygsamhet att tala om.

Herr talman! Mot bakgrunden av de särskilda erfarenheter alla vi som är i arbetsgivares ställning inom industri, hantverk, handel eller jordbruk har, vill jag yrka bifall till de högerreservationer som är framställda i detta ärende. Jag kan inte finna dem annat än vettiga ur affärsmässiga och samhälleliga synpunkter.

Som tiden nu var långt framskriden beslöt kammaren på förslag av herr andre vice talmannen att uppskjuta den fortsatta överläggningen i detta ärende till det sammanträde, som enligt utfärdad kallelse komme att taga sin början kl. 19.30 innevarande dag.

§ 4

Till bordläggning anmäldes statsutskottets memorial nr 144, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag för budgetåret 1961/62 till Statens dövskolor m.m.: Avlöningar m. fl. anslag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 16.59.

In fidem
Sune K. Johansson

Måndagen den 29 maj

Kl. 19.30

§ 1

Föredrogs statsutskottets memorial nr 144, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag för budgetåret 1961/62 till Statens dövskolor m. m.: Avlöningar m. fl. anslag.

Kammaren, som på framställd proposition biföll utskottets hemställan om memorialets företagande till avgörande efter allenast en bordläggning, godkände den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen.

Herr TALMANNEN yttrade:

Efter samråd med första kammarens talman får jag meddela, att gemensam omröstning avseende frågan i den nu godkända voteringspropositionen kommer att anställas vid början av kamrarnas sammanträden i morgon.

§ 2

Den ekonomiska politiken m. m.
(Forts.)

Herr talmannen meddelade, att överläggningen rörande bankoutskottets utlåtande nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv, m. m. jämte i ämnet väckta motioner, bevillningsutskottets betänkanden nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 39 § 3 mom. och

46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) jämte i ämnet väckta motioner, nr 62, i anledning av väckta motioner om höjning av ortsavdragen vid beskattningen, m. m., och nr 60, angående beräkning av bevilningarna för budgetåret 1961/62, m. m., jämte i ämnet väckta motioner, samt statsutskottets utlåtande nr 141, i anledning av motioner, väckta i anslutning till Kungl. Maj:ts förslag angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1961/62 m. m., nu komme att fortsättas; och lämnades därvid, jämlikt förut gjord anteckning, ordet till

Herr förste vice talmannen MALMBORG (fp), som anförde:

Herr talman! I statsutskottets utlåtande nr 141 behandlas tvenne högermotioner, väckta i anslutning till Kungl. Maj:ts förslag angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1961/62. Ifrågavarande motioner innesluter ett följdyrkande till vissa i de båda likalydande motionerna I: 670 och II: 802 framställda yrkanden, vilka motioner remitterats till bevillningsutskottet. Den till statsutskottets utlåtande fogade reservationen anknyter till följdyrkandet.

I reservationen erinrar man om att reservation om bifall till grundmotionerna föreligger i bevillningsutskottets betänkande nr 60, och under förutsättning av riksdagens bifall till denna reservation yrkas nu bifall till följdyrkandet. Utskottets avslagsyrkande bygger på förutsättningen, att bevillningsutskottets

Den ekonomiska politiken m. m.

betänkande nr 60 vinner riksdagens bifall, vilket senare måste anses vara en ovedersäglig realitet.

Under hänvisning till det anförda ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare yttrade:

Herr BJÖRKMAN (h):

Herr talman! Under förmiddagens debatt gled utskottets talesman, herr Brandt i Aspabruk, hastigt över vårt förslag om återinförande av barnavdragen i beskattningen. Det fanns enligt herr Brandt ingen anledning att orda mer om detta, eftersom vi redan diskuterat frågan i så många år. Och visst har den diskuterats många gånger, men det är i och för sig inget skäl att avfärda den. Tvärtom! Den är fortfarande lika aktuell, även om vi är ensamma om att föra fram den i år. Herr Brandt inskränkte sig till att åberopa, att utskottet ansett det vara föga rationellt att ha två olika system vid sidan av varandra för att beakta barnfamiljernas särskilda förhållanden. Det skulle komplicera skattesystemet.

Av detta skulle man kunna dra slutsatsen att vårt system är det enda rationella och att andra länders kombinerade system är irrationella. Mig veterligt är Sverige det enda land, som vid beskattningen icke tar hänsyn till förekomsten av barn. England exempelvis har ett kombinerat system med differentiering efter antal barn och barnens ålder då det gäller såväl barnbidragen som barnavdragen. Där har man inte funderat på att avskaffa barnavdragen vid beskattningen. Inte ens era partivänner i England, herr Brandt, har framfört denna idé. För engelsmännen är det uppenbarligen någonting självklart att man tar hänsyn till försörjningskostnaderna vid utformningen av beskattningen.

Vårt eget skattesystem bygger på skatteförmågeprincipen. Att den skall gälla

även framgent, framgår av direktiven till skatteberedningen. Innebörden är att två personer med samma skatteförmåga skall betala samma skatt. Ingen kan rimligen bestrida att en barnfamilj har sämre skatteförmåga än en ensamstående och en barnlös familj i samma inkomstläge. Ortsavdragen är ett uttryck för denna skatteförmågeprincip: att från beskattningen bör undantas den del av inkomsten som icke har någon skattekraft. Ortsavdragen är nu dubbelt så stora för gifta som för ensamstående. Här har sålunda en avvägning gjorts. Men varför skall denna inskränka sig till en avvägning enbart mellan gifta och ensamstående och ingen hänsyn tas till om det finns barn eller intet i familjen?

Genom ändringen 1947 sattes skatteförmågeprincipen ur spel då det gäller barnfamiljerna. Med den utveckling vi haft sedan dess — med starkt stigande inkomster och penningvärdeförsämring — hade ett bibehållande av avdragsrätten i dag varit till större gagn för det övervägande antalet barnfamiljer. Avdragen var 1947 icke så obetydliga som det ofta görs gällande. I ortsgrupp V var de 930 kronor för vart och ett av de två första barnen och 1 410 från och med tredje barnet. Hade de följt med i höjningen av Ortsavdragen — och det är högst sannolikt att de skulle ha gjort det om de funnits kvar — skulle de i dag ha utgjort omkring 1 600 kronor för de två första barnen och cirka 2 500 kronor för tredje och följande barn. I ortsgruppen III och IV skulle de ha varit något lägre. Skulle barnavdragen ha samma realvärde som när de infördes 1938 kommer man upp till inte mindre än cirka 2 200 kronor för de två första och 3 300 kronor för varje följande barn i ortsgrupp IV. Med den oerhört hårda marginals-katt vi nu har skulle skattelättnaden för barnfamiljerna ha varit högst väsentlig.

Som jag tidigare nämnde har bevillningsutskottets majoritet glidit förbi frågan med endast några ord. Utskottet

Den ekonomiska politiken m. m.

har icke ens åberopat den sittande skatteberedningen. Enligt direktiven skall den pröva »en ändrad avvägning av den direkta beskattningen mellan barnfamiljer och ensamstående och ett ökat hänsynstagande till försörjningsbördan». I fråga om familjebeskattningen heter det i direktiven att det bör prövas, »huruvida den nuvarande fördelningen av skattebördan mellan barnfamiljer och övriga är riktigt avvägd».

De citat jag här anfört har i en tidigare debatt vid årets riksdag åberopats från regeringsbanken. Tror majoriteten inom utskottet att man inom skatteberedningen kommer förbi frågan om barnavdragen, om man skall följa direktiven? Vilka andra vägar finns det att gå? Är det några som är för oss vanliga dödliga förborgade?

Vi har inom högerpartiet ansett att riksdagen skulle hemställa, att skatteberedningen skulle få i uppdrag att så snart ske kan framlägga förslag om barnavdragens återinförande. Det är en angelägen och rättvis reform för att lätta skattebördan på barnfamiljerna.

Tidigare har det, när vi fört fram detta krav, hävdats, att barnavdragen skulle gynna de större inkomsttagarna. Det var ett huvudargument redan 1947 när avdragen avskaffades. Det argumentet är icke sakligt grundat. Barnavdragen fyller samma funktion som ortsavdragen. Även dessa senare är självfallet till större fördel för högre inkomsttagare om man endast ser till skattebeloppet i kronor. Men relativt medför ortsavdragen största fördelen för de lägre inkomsttagarna. Det har vi nu fått belägg på i finansministerns kompletteringsproposition och i bevillningsutskottets betänkande nr 62.

I kompletteringspropositionen framhåller finansministern att en höjning av ortsavdragen är en av de mest angelägna skattereformerna. Jag har svårt att tro att finansministern skulle betrakta en reform, som mest är till fördel för de högre inkomsttagarna, som den an-

gelägnaste. I bevillningsutskottets betänkande säges det klart ut att denna reform är en av de mest angelägna inom den direkta beskattningens område, inte minst med hänsyn till att densamma är ägnad att i särskild grad lätta skattestrycket för de mindre inkomsttagarna. Här gäller samma antagande som jag gjorde i fråga om finansministern. Det är bra att detta nu blivit sagt av bevillningsutskottet.

För egen del skulle jag vilja tillägga att vi i dag även behandlar en höjning av försäkringsavdragen, och förra året höjde vi ju förvärvsavdraget för förvärvsarbetande gift kvinna. Båda dessa former av avdrag liksom alla andra avdrag innebär en större skattesänkning i kronor räknat för högre inkomsttagare än för lägre. Det är en konsekvens av det progressiva skattesystemet och ingenting annat.

I fråga om progressiviteten skulle jag vilja komma med ett par ord utöver vad herr von Sydow tidigare i dag anförde. Jag behöver inte orda mycket om vilka skadeverkningar denna våldsamma progressivitet för närvarande har i många avseenden. Det förvånar mig, att finansministern inte nämnt något därom i kompletteringspropositionen. Det är annars ett ämne som finansministern tagit upp vid flera tillfällen under vårens lopp. Skall det tolkas som att ortsavdragshöjningen fått högsta prioritet och en ändring i progressiviteten skjutits undan till ett avlägset fjärran? Jag hoppas att så icke är fallet.

Det är just den drastiska marginalskatten som föder skattetänkandet och skattetalet i alla sammanhang där två människor är församlade. Vi har kommit in i ett ohållbart system när man vid lönesättningen måste ta särskild hänsyn till marginalskatten. Vi har föreslagit, att riksdagen skall uttala sig för att skatteberedningen bör inrikta sitt arbete på att skyndsamt lägga fram förslag till nytt skattesystem med proportionell beskattning upp till åtminstone 20 000 å 30 000

kronor för gifta och att progressiviteten för inkomster därutöver skall sänkas väsentligt. Med en proportionell inkomstskatt kan man kombinera en progressivskatt på vilken man inte tillämpar den rörliga uttagningsproceduren. Den synes för övrigt vara fixerad vid 100 lika säkert som i granit. Rörligheten har blivit en fiktion.

Vi vet intet i dag om hur länge skatteberedningen kommer att arbeta. Herr Strängs propäer om att ortsavdragshöjningen skulle ha prioritet synes ha stött på patrull inom utredningen. I likhet med herr von Sydow vill jag framhålla, att det är fara i dröjsmål med en ändring av progressiviteten. Skadeverkningarna går på djupet och åstadkommer en röta, som det kommer att bli svårt att skära bort.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till de reservationer som högerledamöterna i bevillningsutskottet avgivit i de punkter jag här behandlat.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **STRÄNG**:

Herr talman! Jag kanske inledningsvis skall bekänna att det är litet påfrestande att komma så här på sladden och nu försöka redovisa budgeten och vår syn på samhällsekonomin och skattepolitiken. Detta får delvis skylas på de litet besvärliga arbetsformer som vi har i det här huset, och jag skall mot min vana i de ekonomiska debatterna söka fatta mig så kort som möjligt. Jag förutsätter att riksdagen sätter pris på detta i denna avslutningsstund. Det är kanske ändå på sin plats efter dagens replikskiften att regeringen får tillfälle att redovisa sin syn på det ekonomiska läget litet mera allmänt.

I första hand ställs man naturligtvis inför frågan: Står vi i dag inför ett inflationshot? Det är ju det konjunkturpolitiska perspektivet som bildar bakgrunden till allt vad finansministern har skrivit i sin kompletterings-

Den ekonomiska politiken m. m.
proposition och som är försvaret för den restriktivitet, som regeringen visat inför inviterna till omedelbara beslut om skattesänkning.

Jag skulle vilja svara på frågan om vi står inför ett inflationshot helt enkelt så, att inflationen naturligtvis kan bli en realitet, om vi offerar på lättsinnets altare genom att fatta omedelbara beslut om skattesänkningar, som av naturliga skäl visserligen inte kan sättas i kraft förrän i varje fall om något halvår,

(Herr Ohlin: Kostnadsinflationer!)
eller om övriga lättnader i registret av olika balansbevarande åtgärder som vi nu tillämpar. Fullt så kortfattad skall jag inte bli, herr Ohlin, att jag bara skall svara på herr Ohlins fråga och sedan gå ned och sätta mig; man får nog ha litet tålmod också.

Vi får, förmenar jag, driva en hård penningpolitik med en klar inriktning på likviditetsbegränsning och en stark finanspolitik med inriktning på minsta möjliga statsupplåning, en aktiv arbetsmarknadspolitik med allt som ligger i detta begrepp, en pacificering av företagens starka likviditet, allt i investeringsbegränsande syfte. Det är därför vi också presenterar riksdagen förslaget om avsättning till nya investeringsfonder. Vi har träffat överenskommelse med företagen om investeringsbegränsningar. Våra försök att avläsa det praktiska resultatet härav ger vid handen, att man kanske vågar säga att vi har en investering som ligger 100 miljoner lägre på den privata sektorn än vad den skulle ha gjort, om icke överenskommelsen mellan regeringen och Industriförbundet träffats. Jag kan vidare hänvisa till alla de åtgärder i säsongsutjämnande syfte, där även kommuner, landsting och städer är inkopplade.

Jag förmenar, att om vi följer detta program fast och målmedvetet, har vi goda chanser att klara den samhälls-ekonomiska balans, som i vår alltmer

Den ekonomiska politiken m. m.

ekonomiskt integrerade tid framstår som så absolut nödvändig.

Jag kanske också med några ord skulle motivera denna attityd av relativ optimism och förtröstan. Vi har visserligen en ytterligt ansträngd arbetsmarknad, men vi har hittills icke iakttagit de desorganisationsfenomen, som vi var tvingade att iaktta tidigare under 1950-talet, när vi hade arbetslöshets- och sysselsättningssiffror som var ungefär desamma som dagens.

Vår produktionsutveckling är fortfarande glädjande stark. Industriproduktionen ligger 6 à 7 procent högre för den del av 1961, som kan statistiskt avläsas, än för motsvarande del för ett år sedan. Det är klart, att om vi kan hålla den takten under 1961 har vi en mycket verksam buffert, som balanserar ökad efterfrågan och köpkraft. Vårt sparande håller vi på en hög nivå — överraskande hög vågar jag säga. Vår bytesbalans utvecklas något bättre än vi räknade med i januari månad. Vår valutareserv är faktiskt högre än tidigare under 1950-talet.

Vi har inte kunnat hålla en absolut prisstabilitet — ingen kan gärna begära det mot bakgrunden av de kraftiga inkomststegringar och åtföljande prisjusteringar till jordbruket, som genomförts framför allt under det senaste halvåret.

Nu skall den svenska ekonomin naturligtvis ses i sammanhang med den internationella ekonomiska utvecklingen. Jag kan kanske därvidlag redan nu delvis gå herr Ohlin till mötes och säga någonting om mina synpunkter på den kostnadsstegring — eller kostnadsinflationsrisk — som han talade om i sitt inlägg.

Jag har — men jag är kanske inte så teoretiskt bevandrad i dessa frågor — ibland frågat mig om det finns någon distinkt skillnad mellan begreppen kostnadsinflation och efterfrågeinflation. Skillnaden finns i den ekonomiska debatten, det är jag väl medveten om. Jag

tror emellertid att det i praktiken är mycket svårt att skilja på dessa båda begrepp — det är egentligen två sidor av samma mynt. Men om herr Ohlin med sin fråga vill ha en redovisning för hur vi bedömer våra chanser att klara oss i den internationella konkurrensen för den tid vi nu närmast försöker överblicka, kan man väl hänvisa till att bytesbalansens utveckling inte varit negativ utan snarare bättre än vad vi räknat med. Vidare finner vi, om vi ser oss omkring ute i världen, att alla våra konkurrentländer torde vara i samma situation som vi. En del av de stora konkurrentländerna har en svårare situation än vi med hänsyn till att de redan har fått ta kostnadsstegringar i form av allmänna lönehöjningar, som har legat på både 10 och 12 procent. Vid sidan om detta har de en så pass intensiv konjunktur att löneglidningsfenomenet sannerligen inte är något okänt faktum där heller.

Vi har dessutom den fördelen — om vi nu egoistiskt skall se detta konkurrensmässigt — att vi i varje fall under 1961 varit befriade från den oro på arbetsmarknaden, som i många länder resulterar i både små och stora konflikter och störningar i ekonomin och väl i själva verket är någonting av en ekonomisk blödarsjuka för nationen.

Slutsatsen av detta skulle följaktligen bli, att jag tror att vi har goda chanser att bibehålla stabiliteten — jag skall använda uttrycket den relativa stabiliteten. Vi skall kunna fortsätta med produktionsökningen. Jag räknar med att vi skall ha en god och full sysselsättning och konkurrensmässig slagkraft.

Men det är alldeles uppenbart att dessa chanser inte får spelas bort. Ett av villkoren härför är en stark budget, praktiskt taget totalbalanserad, som den har varit för det nu snart tilländalupna året, och en relativt lindrig upplåning för kommande år.

Det är klart att en sådan stark bud-

Den ekonomiska politiken m. m.

get alltid frestar. Men om vi diskuterar de budgetalternativ som presenterats, så blir det en mycket teoretisk debatt, eftersom riksdagen under de senaste veckorna har avslagit praktiskt taget alla de oppositionens förslag, som är integrerande delar av de skuggbudgeter som presenterats vid sidan av regeringens budget. Enkelt uttryckt kan man därför säga, att vad vi i dag diskuterar är det omedelbara beslutet om en försämring av budgeten som blir följden av de höjda ortsavdrag vilka utgör den aktuella realistiska politiken. Men även om man diskuterar utifrån skuggbudgetsynpunkterna, så är de försök till försämringar. Jag kan precisera om det behövs, men jag har lovat att inte inveckla mig i onödigt sifferkseri.

Vad jag emellertid har inregistrerat med ovanligt stor tillfredsställelse är vad som står i utskottsutlåtandena och reservationerna i år. Där har vi även från oppositionspartierna en accept på att konjunkturpolitik och budgetpolitik är två sidor av samma mynt. Här brukar annars våra kontroverser vara betydligt mera markerade och avståndet väsentligt mera påtagligt än i år.

Riksdagen har ansvaret för att finanspolitiken inte försvagas, vilket skulle innebära hårdare ingripanden på penningpolitikens område. Jag såg av ett TT-meddelande att herr Hjalmarson hade gjort vissa reflexioner kring denna gamla enkla sanning, och han är antagligen beredd att komma tillbaka till det temat. Jag skall därför inte utveckla det vidare.

Jag tror att skruvarna i ränte- och kreditpolitiken i dag är så hårt åtdragna, att vi inte lämpligen bör gå hårdare fram där. Vägen blir oframkomlig, om man lättar på finanspolitiken. Det kan vara riktigt ibland att tala om en totalbalanserad budget. Tidigare har det varit en förkättrad finanspolitik att säga att vi behöver ett väsentligt överskott på driftbudgeten

vid dessa tillfällen. Jag har under de gångna åren fått lida mycken smälek för min uppfattning i det stycket. Nu tror jag emellertid man får börja revidera sina uppfattningar på den punkten, eftersom finanspolitiken börjar återvinna en del av erkännandet i konjunkturpolitiken.

Detta är väl en naturlig följd av den alltmer vanliga principen att arbeta med relativt hög ränta och hårda kreditåstramningar, vilket gjort att man kommit underfund med att inte heller det är en särskilt angenäm medicin. En stark finanspolitik mottages därför med större beskedlighet nu — kanske t. o. m. måttlig entusiasm — därför att en alltför hård penningpolitik har ytterst påtagliga verkningar. Det har man kommit underfund med på allra sista tiden.

I budgeten har redovisats ett upplåningsbehov på omkring 450 miljoner kronor för budgetåret 1961/62. Det behovet är baserat på folkhushållets prognosticerade inkomststegringar, såsom man nu vågar bedöma dem. Jag lyssnade till en liten del av herr Ohlins anförande, där han ansåg att vi gjort en alltför försiktig beräkning av framför allt det sista budgethalvåret, d. v. s. för tiden januari t. o. m. juni 1962. Jag kan dock trösta herr Ohlin med att vi har gjort jämförande beräkningar. Vi har räknat med en inkomsthöjning på 3,5 procent och med en inkomststegring på 7 à 8 procent för hela budgetåret. Saldot har blivit praktiskt taget lika i båda fallen, därför att det med en högre inkomst också följer en väsentlig ökning av de statliga utgifterna på framför allt statstjänarnas lönesida. Skillnaden är därför inte särskilt påtaglig.

Vi har här heller inte tagit med någon täckning för ofrånkomliga merkostnader på grund av ökade invalidpensioner och förbättrad moderskapsförsäkring samt för tilläggsstater, som vi erfarenhetsmässigt vet kostar 200 à 300 miljoner kronor om året. Inte heller har vi räknat

Den ekonomiska politiken m. m.

med hjälpen till u-länderna, i vilken fråga vi för några dagar sedan var ense om att under budgetåret 1962/63 ta kraftigare tag än vad vi vågat göra under 1961/62. Vi har också och inte minst att räkna med den andra standardhöjningen till folkpensionärerna.

Om vi sålunda ser litet längre fram i tiden än bara till budgetåret 1961/62, så är det framför allt ett parti här i kammaren som mycket energiskt och envetet har drivit kraven på en prognos, som sträcker sig längre än till det närmaste budgetåret, nämligen centerpartiet. Vi har också försökt att prestera en sådan prognos i kompletteringspropositionen och har i år till skillnad mot tidigare år inte bara redovisat önskemålen utan också försökt göra en grov budgetbehandling. Vi har så att säga diskonterat höstarbetet för att därmed kunna ge intryck av och uttryck för en mera realistisk slutsats för det budgetår som kommer efter 1961/62. Skulle man rätta sig efter dessa prognoser, så skulle vi för det budgetår som kommer efter 1961/62 åter vara tvungna att diskutera ett statligt upplåningsbehov på låt mig säga 1 miljard kronor. Det har varit en ganska normal upplåning under 1950-talet. Den har kanske varit i överkant, men vill man se det hela litet längre än till bara det närmaste perspektivet, så bör dessa synpunkter inte glömmas.

Jag skulle vilja summera ihop det sagda så att finanspolitiken inte kan försvagas, om vi skall kunna ta vårt ansvar för balansen i samhällsekonomien i dagens läge. Det är således den konjunkturpolitiska och samhällsekonomiska motiveringen. Men den motiveringen stöddes och kompletteras av en budgetpolitisk motivering, om vi betraktar läget på längre sikt än enbart för budgetåren 1961 och 1962. Det är från dessa utgångspunkter jag sagt mig att man får bedöma även skattepolitiken.

Nu har ortsavdragen stått i debattens

centrum, och önskvärldheten av en höjning av dem får väl betraktas som en önskan som omfattas av en praktiskt taget enhällig riksdag. I vissa mera omogna förslag vid riksdagens början — jag syftar på de motioner från höger och folkparti som visserligen inte var undertecknade av våra värderade partiledare men av så pass prominenta riksdagsledamöter, att de får anses ha auktorisation från partiledningens sida — tog man upp frågan om ortsavdragen. Det är rätt intressant att i efterhand konstatera, vilken uppfattning höger och folkparti hade på denna punkt för ett par månader sedan. När jag säger höger och folkparti förutsätter jag att man inom dessa partier tillämpar samma praktiska arbetsmetodik som vi gör inom vårt parti: viktiga frågor underställs förtroenderådet och partiledningen, innan de släpps fram. Skulle man ha en lättsinnigare form för motionerande i de övriga partierna bör motionerna kanske rubriceras som Tage Magnussons motion, för att nu ta det första namnet, eller Ebbe Rydén's motion i stället för som högerns, respektive folkpartiets motion. Men det är som sagt rätt intressant att se, hur man betraktade problemet om ortsavdragen vid början av riksdagen. Så länge jag inte blir dementerad säger jag för enkelhetens skull högermotionen och folkpartimotionen.

I högermotionen slogs fast att man väl skulle kunna tänka sig en höjning av ortsavdraget i både den statliga och den kommunala beskattningen. Men man sade också ifrån, efter viss argumentering:

»Av detta följer att en ortsavdragshöjning i och för sig icke motiverar krav på bidrag från statens sida för att neutralisera eller modifiera utdebiteringshöjningen. Med hänsyn till att den avdragshöjning vi förordat är relativt blygsam» — det rör sig här om 200 respektive 400 kronor — »och därför inte kan ge upphov till någon synner-

Den ekonomiska politiken m. m.

ligen stor utdebiteringshöjning, anser vi inte heller andra skäl tala för en sådan kompensation till kommunerna.»

I den från folkpartiet emanerande motionen uttrycker man sig på ett annat sätt. Där inskränkte man sig till att föreslå en delreform, så att Ortsavdragens höjning begränsades till att avse endast en höjning av avdragen i den statliga beskattningen. Man argumenterade på följande sätt: »Att Ortsavdragen nu formellt är lika stora i den statliga och kommunala inkomstbeskattningen anser vi inte få utgöra hinder för en höjning av de statliga Ortsavdragen, när detta av andra skäl i och för sig framstår som en väl motiverad reform.»

Jag läste dessa motioner med stort intresse, men jag gjorde den reflexionen att uppläggningsen inte kan vara riktig. Vi har företagit en radikal höjning av de kommunala Ortsavdragen senast 1957, och det var en relativt given uppfattning då, att en kompensation till kommunerna finge ordnas på ett eller annat sätt. Sedan hör det till historien, att man från både Högerpartiet och Folkpartiet under de senaste åren och intill de sista av dessa dagar lagt fram motioner och besparingsförslag som inneburit, att staten skulle spara på sina bidrag till kommunerna.

När vi nu emellertid läser de motioner och reservationer som slutgiltigt läggs på riksdagens bord i denna intressanta fråga finner vi att min uppfattning — som hittills hävdats och som jag gissar även i fortsättningen kommer att konsekvent hävdas av centerpartiet — fått anhängare på både höger- och folkparti-håll. De nu av partiledarna signerade motionerna ger nämligen klart uttryck för uppfattningen att det arrangemang med höjda Ortsavdrag i den statliga och kommunala beskattningen, som man nu bestämt sig för, gör det nödvändigt att på ett eller annat sätt ta hänsyn till det skattebortfall som kommunerna råkar ut för. Man har diskuterat möjligheten att kompensera kommunerna genom att

på staten föra över vissa utgifter som för närvarande belastar kommunerna.

I denna fråga, som tidigare varit så kontroversiell, har vi alltså nu i princip blivit eniga. Och därest centerpartiets ledare herr Gunnar Hedlund är inne vill jag komplimentera honom för den framgång han haft i förhandlingarna med folkpartiets och högerns ledare, när han fått dem att acceptera den ståndpunkt som nu intas. Det är ett framsteg som gör, att vi kanske inte behöver tvista så mycket mera om denna fråga i fortsättningen.

Det är klart att det finns andra angelägna skattereformer än en höjning av Ortsavdragen. Regeringen har i sin redovisning till riksdagen sagt, att frågan om Ortsavdragen är en av de angelägna reformerna. Men vi är inte beredda att i dagens läge presentera en katalog över en revision av skattelagstiftningen.

Jag håller gärna med herr Ohlin om att en angelägen reform — och detta är också ett svar på herr Björkmans senaste inlägg — är en hyfsning av progressionen och marginals-katten framför allt i de inkomstlägen, där nu en stor del av svenska folket befinner sig och kommer att befinna sig under de närmaste åren.

Det finns andra synpunkter på detta problem, nämligen de som rör de s. k. försäkringsavgifterna. Kunde vi bara komma till rätta med dem, skulle vi åstadkomma en radikal reform i skatteförenklingens intresse. Vi skulle kunna befria hundratusentals människor från att sitta och deklarerat, det vore onekligen ett mycket stort framsteg.

Det där är saker och ting, som jag menar att vi skall fundera på. Vi kan väl inte vänta — det har jag utgått ifrån — fyra eller fem år, vilket är den tid som den stora skatteutredningen säkerligen får ta på sig för att genomlysas och behandla hela det komplex som är den förelagt. Det har ju inte företagits någon egentlig skatteöversyn i vårt land sedan slutet av 1920-talet.

Den ekonomiska politiken m. m.

Vi kan väl, som sagt, inte vänta på den stora utredningen, utan här blir det fråga om att preliminärt göra en provisorisk lösning. Jag har inte sagt att denna uteslutande skall inskränka sig till ortsavdragen, den kan omfatta även annat. Men just med denna principiella uppfattning har jag inte kunnat acceptera som en realistisk utgångspunkt att en sådan beställning skall vara effektuerad till höstriksdagen. Det tar nog längre tid att se över dessa frågor.

Nu hoppas jag emellertid, att riksdagen inom en icke alltför avlägsen framtid ändå skall få chansen att konkret debattera dessa frågor, som vi i dag diskuterar mera hypotetiskt och abstrakt.

I inläggen i denna kammare och även i medkammaren har ett argument upprepats som inte har särdeles mycket av jungfrulig fräschör över sig. Man har frågat: Om inte finansministern vill vara med på att sänka skatterna nu när budgeten ser ut som den gör, när skall man då sänka skatterna? Finansministern vill ju inte vara med på skattesänkningar vare sig i högkonjunktur eller lågkonjunktur. Han vill inte diskutera skattesänkning, vare sig budgeten är stark eller svag.

Låt mig i all stillsamhet erinra om att vi under de senaste decennierna — låt oss säga sedan krigstiden slut — gradvis har förbättrat vårt samhälle år efter år. Vi gör det drägligare för de gamla och de sjuka, och vi tar solidariskt ansvar på ett helt annat sätt än tidigare för arbete och sysselsättning under de konjunkturer när det behövs, och vi betalar solidariskt vad det kostar. Vi satsar väldiga belopp på att ge den nya generationen undervisning och utbildning, och vi bygger ut de sektorer, vilka i olika sammanhang betjänar medborgarna. Det är det gamla samhället präglad av torftighet och otrygghet som nu ersätts med ett annat och nytt samhälle, vilket denna kammare och medkammaren i sitt dagliga bestyr lägger

bit för bit till för att göra bättre och bättre. Det betyder högre standard, bättre chanser. Allt detta är väl jämförbart med en skattesänkning, värdemässigt, om man vill se problemet som jag tycker att man skall se det hela.

Kan vi åstadkomma detta utan egentliga skattehöjningar, kan vi genomföra detta samhällsbygge, denna välståndstegring, denna marsch mot ett rikare liv utan skattehöjningar, då är det detsamma som skattesänkning. Jag menar att alternativen skall ställas ungefär så här: att stoppa utvecklingen och sänka skatterna, eventuellt rasera bara för att skattesänkningen skall ha prioritet; eller att utveckla samhället vidare och kunna göra det utan ytterligare skattehöjningar, vilket har varit min kanske något optimistiska prognos.

Det har blivit något av ett monotont och på grund av den ofullständiga redovisningen halvt tal, vilket jag sammanfattande skulle vilja beteckna som ett tal om skattesänkning till varje pris. Men det är det priset som bör och skall redovisas, och om priset är att vi sviker riksdagens löften, slår dövsrat till för ofrånkomliga behov, vägrar att se vad framtiden kräver och vad god medborgaranda kräver, blir priset kanhända så högt att folkflertalet inte vill acceptera det.

Herr talman! Jag hade tyvärr — som jag sade inledningsvis — inte möjlighet att från statsrådsbanken avlyssna alla de värdefulla nyanser som jag vet traditionellt förekommer i mina värderade oppositionsledares inlägg. Jag har fått nöja mig med en bristfällig redovisning från ett TT-referat, men jag vill kommentera det i allra största korthet. I detta TT-referat sägs det att vi nu bevittnar sista fasen av det drama, som herr Sträng startade våren 1959 — det är herr Ohlin som talar. Referatet fortsätter: Finansministern utmålade då det mångmiljonlånebehov som skulle bli aktuellt utan omsättningsskatt. Det talades om 4 200 miljoner — resultatet

Den ekonomiska politiken m. m.

blev 200 miljoner. Här står nu finansministern i all sin skröplighet som räk-nemästare, menar herr Ohlin. Skall man vara korrekt, herr Ohlin, bör man också omtala att i de diskussioner vi förde både på våren 1959 och hösten 1959, gjorde finansministern sig till tolk inte för summan 4 200 miljoner utan för summan 3 000 miljoner. Summan 4 200 är ett referat som jag gjorde av den s. k. besparingsutredningens sammanställning av petitaframställningen, men i det protokoll, som jag faktiskt tagit med mig, som fördes vid våra partiledardiskussioner, är summan 1 000 miljoner lägre. Är man ute i en viss mission, nämligen att beskriva regeringens skrala räknekonst, så spelar kanske en miljard till eller från inte så stor roll. Jag skall inte uppehålla mig vid den lilla bagatellen.

Men så fortsätter herr Ohlin med att säga att socialdemokratien hade fräckheten att vid sin kampanj under fjol-året och tidigare tala om att det fattades 500 miljoner i folkpartiets budget. Om herr Ohlin sätter sig ned och tittar på vårt officiella valmaterial och, om det finns något kvar, ett TT-referat av vad jag sade — det är ju jag som sitter på de anklagades bänk — skall han finna att jag sagt, att folkpartiets budget var 500 miljoner klenare än regeringens, och det vidhåller jag än i dag.

Herr Ohlin tog till ganska starka ord. Han talade om fräckhet och om nonsens. Det är klart att så här i riksdagens slutskede kan vem som helst bli litet trött, alldeles särskilt om man suttit här i huset både dag och natt och inte ens får igenom det enda lilla förslag där man med svett och möda inom oppositionen blivit enig och sedan dessutom misslyckats i dessa avgörande förhandlingar. Men snälla Bertil Ohlin, inte skall väl ilskan gå ut över mig för det! Nu är jag inte långsint, och jag hoppas att vi skall vara goda vänner igen när herr Ohlin sovit ett par nätter i

lugn och ro; herr Ohlin är ju liksom jag bekant för att ha god nattsömn.

Vad som är det väsentliga är ju hur vi bedömde läget på hösten 1959. Vi bedömde det så med de prognoser — säg gärna bristfälliga — som vi hade till vårt förfogande, att om ingenting oförutsett skulle inträffa, skulle det bli nödvändigt med en statlig upplåning på 3 miljarder. Detta ansåg regeringen inte att vi orkade med. Därför fram-lades förslaget om omsättningsskatten. Vi tänkte: Kan vi pressa ned upplåningen till 2 miljarder så är det visserligen ett äventyr för sig, men läget blir bättre. Men vi trodde inte på hösten 1959 att vi skulle få den starka konjunkturuppgång som vi avläser 1960 och 1961, och vi hade ännu på ögats näthinna den relativt försiktiga och dämpade konjunkturen under 1957 och 1958. Det var vår bedömning. Från den bedömningen lanserades förslaget om en omsättningsskatt.

När vi diskuterade omsättningsskatten i den svenska riksdagen på hösten 1959 bedömde både högern, folkpartiet, centerpartiet och kommunisterna prognoserna likartat med regeringen. Det skulle vara en oförskämdhet från min sida om jag gjorde gällande att ni o-besett bara svalde vad regeringen presenterade. Ni har naturligtvis alldeles egna och självständiga uppfattningar om hur den ekonomiska utvecklingen skall gå och hur stort behovet av förstärkningar av budgeten skulle bli. Från dessa era egna självständiga bedömningar kom ni fram till ungefär samma resultat som regeringen. Ni presenterade alternativa budgeter, som jag faktiskt bara för att friska upp minnet har tagit med mig. Jag skall bara nämna slutsummorna.

Ni ville inte vara med om att förstärka budgeten med en omsättnings-skatt, men ni var beredda att förstärka den med andra direkta punktskatter och genom vissa förslag till besparingar. Slutresultatet av detta blev att högern skulle förstärka budgeten inte med

Den ekonomiska politiken m. m.

netto 1 000 miljoner utan med netto 1 500 miljoner. Herr Hjalmarson skall respekteras för detta djärva och friska tag. Herr Ohlin kom i sitt förslag fram till 975 miljoner. Han ansåg att budgeten behövde en förstärkning som var 25 miljoner mindre än vad regeringens omsättningsskatt gav.

Visst är 25 miljoner pengar, det må en finansminister gärna omvittna. Men dessa belopp är ändå inte tillräckligt stora för att så att säga representera skillnaden mellan den som räknar rätt och den som, för att använda herr Ohlins ord, har svenskt rekord i skral räknekonst. Centerpartiet presenterade ett förslag som låg på mellan 875 och 900 miljoner, och det kommunistiska partiet var lika antiinflationenergiskt som högern; dess förslag slutade på 1 405 miljoner.

Har man detta klart för sig och vill lägga ihop att ett och ett är två och två och två är fyra, så förstår jag inte hela denna diskussion som man framför allt odlar inom folkpartiet med er — jag har en gång använt uttrycket — de politiska prognosernas vaxholmsgubbe Waldemar Svensson i spetsen. Jag begriper inte den argumentation ni för. Om ni själva ansåg från egna bedömningar att läget var lika allvarligt som regeringen ansåg från sina bedömningar och presenterade alternativa förslag, som innebar samma förstärkning av statsfinanserna, så är det väl litet nögt att bara tala om att felräkningarna finns på ett håll?

Men herr Ohlin ägnade sig också litet åt allvarliga ting. Han tog upp frågan om omsättningsskatten och sade, att den utgår på industriens förbrukningsvaror och nyinvesteringar, trots att den rätteligen borde — om jag fattade honom rätt — utgå på konsumtionen. Exportvarorna är nu befriade från oms, står det i detta TT-referat. Det är riktigt så till vida som — för att ta herr Ohlins exempel — dessa kokiller är omsbelagda av olika skäl, som jag

närmare kan redovisa; jag har t. o. m. skaffat en promemoria från riksskatte-nämnden om dessa kokiller, ty frågan var i säck innan den kom i påse. Det är riktigt att exporten är beskattad, så till vida som omsättningsskatten är så konstruerad, att vissa element i det som går på export är omsbelagda.

Men var finns då i dag den värsta inflationsrisken? Den finns i varje fall inte ännu på konsumtionssidan, utan den torde finnas på investeringssidan och då framför allt i industriens väldiga investeringsambitioner. Ekonomer av facket har vid flera tillfällen talat om, att finansministern är alldeles för beskedlig när det gäller att rikta svärdet mot industriens investeringar. I detta läge skulle de behöva klämmas åt bra mycket kraftigare än vad som skett. Omsättningsskatten faller med två tredjedelar på konsumtionen och med en tredjedel på investeringarna. Den tredjedelen har inte reducerat industriens investeringsambitioner. De som anser sig kunna dessa frågor menar att det fortfarande är på det hållet som vi har den största inflationsrisken.

Jag kan hålla med herr Ohlin om en sak. På andra håll i Europa har man tvingats göra undantag för omsättningsskatten på vissa råvaror som ingår i industriell tillverkning, och man lämnar även restitution vid export av varan. Men det är litet annorlunda om man har en omsättningsskatt på 12 procent än om man har en omsättningsskatt på 4,2 procent. Så länge omsättningsskatten är av denna förhållandevis ringa omfattning, har jag avvisat alla krav på undantag. Det fina med vår omsättningsskatt är ju, att den är så fri från undantag.

Herr Ohlin ställde en fråga: Vidhåller finansministern än i dag att det var nödvändigt med den extra höjning av energiskatten, som vi inte fick igenom, eftersom vi upplevde denna originella allians mellan de tre borgerliga partierna och kommunisterna vid omröst-

Den ekonomiska politiken m. m.

ningen på denna punkt. Jag skulle vilja svara herr Ohlin, att om dessa 225 miljoner i dag låge i budgeten, skulle både herr Ohlin och jag vara säkrare för den inflationsrisk, som vi alla har talat om och som faktiskt är en realitet. Om dessa 225 miljoner kronor låge i budgeten, vore det tänkbart, att det hade kunnat medföra en något försiktigare användning av den andra halvan av inflationens motmedel. Det är det enda svar, jag anser mig kunna ge.

Bostadsbyggandet kan mycket väl, säger herr Ohlin, öka i den takt som folkpartiet förordar. Målsättningen är 80 000 lägenheter inom, om jag minns rätt, en femårsperiod. Jag tog upp den frågan i remissdebatten i januari. Jag sade då, och jag upprepar det nu, att om vi har arbetskraft och kapital i sådan utsträckning, att vi utan inflationsrisk kan öka våra ansträngningar på bostadsområdet, är det ingen i regeringen eller i mitt parti som har någonting emot att följa med på 80 000 lägenheter, ty behovet är dokumenterat.

Men jag har nyss i medkammaren haft en debatt med herr Ewerlöf, som kraftigt vände sig mot att de kreditrestriktioner som nu iscensättes inte går ut över bostadsbyggandet, utan — som han uttryckte det — ensidigt träffar den industriella sektorn. Jag vill på denna punkt inte polemisera mot herr Ohlin utan snarast mot högerpartiet, eftersom jag utgår från att herr Ewerlöf här företrädde en officiell partiåskådning.

1961 kommer vi att bygga 70 000 lägenheter, och samma antal byggde vi under 1960. De industriella investeringarna inklusive reparation och underhåll ökar med 11 procent 1961 i förhållande till 1960. De industriella investeringarna exklusive reparation och underhåll ökar 15 procent i förhållande till fjolåret. Det är en skillnad som ger ett helt annat utgångsläge. Ser man det hela i ett längre perspektiv bakifrån har ju ändå bostadsbyggandet under

utvecklingens gång fått nöja sig med en lägre procentuell andel av vår totala investeringskvot än industrien.

Jag nöjer mig med denna lilla siffermässiga exemplifiering. Jag skall inte utbreda mig på den punkten. Jag har tyvärr redan tagit alltför mycket av kammarens tid i anspråk. Jag ber om ursäkt för det men ni har ju en lång och vilsam sommar framför er, ärade kammarledamöter, och detta är sista gången denna session ni behöver lyssna till mig. Jag behöver således inte vidare utveckla denna fråga om bostadsbyggandets behov med hänsyn till den strukturförändring, som vi har att motse på det industriella området och byggnadsområdet och där industrien inte kan expandera om den inte har någonstans att placera sina anställda.

Herr Hjalmarson har hållit ett anförande, som jag har läst igenom tre gånger i dess TT-utskrift. På grund av en dålig fattningsförmåga hos mig eller hos TT:s referenter har jag inte kunnat få ett riktigt grepp på problemet. Herr Hjalmarson hör, att jag inte i något avseende skyller på honom!

I detta referat heter det: »Det naturliga skulle ha varit att ge signal till skärpt återhållsamhet med en diskontohöjning» — i stället för en kredittätstramning, om jag fattat saken rätt. Jag tror att herr Hjalmarson är ganska ensam om den uppfattningen. Denna nya kredittätstramning och denna straffränta i riksbanken — jag tror att herr Hedlund har berört dessa saker tidigare — är inte ekonomiskt sett en sådan fruktansvärd tunga för bankerna, som man kanske kan föreställa sig. Det är under relativt korta perioder, som bankerna lånar pengar till denna straffränta. Det blir knappast något, som försämrar de i och för sig goda årsresultat, som våra affärsbanker under senare år traditionellt har kunnat redovisa. Jag förmenar, och jag delar där herr Hedlunds uppfattning, att åtgärden med en maximering av upplåningen i riksbanken och

Den ekonomiska politiken m. m.

straffränta på överskjutande belopp inte ger något som helst underlag för en räntehöjning eller diskontohöjning i bankernas utlåningsverksamhet.

Sedan fortsätter herr Hjalmarson — jag använder mig nu av litet lösryckta citat på de punkter, där jag har lyckats förstå honom: »Varje gång har det hetat: Genom att ta denna pålaga minskar vi statens behov att låna; därigenom lägger vi grunden för en verklig lågräntepolitik. Ingen orkar längre räkna hur många gånger den utfästelsen gjorts. Det räcker med att konstatera att — i praktiken — leder högskattepolitik till högräntepolitik.»

Ja, är det alldeles omöjligt att dra den enkla slutsatsen, att vi ibland här i landet får en sådan tillspetsad konjunktur, att det är nödvändigt med både högskattepolitik och högräntepolitik för att kunna klara den samhällsekonomiska balansen? För mig är det ganska naturligt, och jag tror att herr Hjalmarson kan ge mig rätt på den punkten.

Herr Hjalmarson summerar därefter och säger: Det finns tre omständigheter, som betingar det läge som fått växa fram. Det är sönderstyckandet av kredit- och kapitalmarknaden i tre bitar: den statliga bostadssektorns med hög förtursrätt och kommunernas och näringslivets, som får vad som blir över. Ja, skulle jag vara kinkig, skulle jag påpeka, att det förefaller mig som om det bara vore fråga om två bitar: en bit som har förtursrätt och en som inte har det. Men vi skall inte märka ord när vi diskuterar. Om vi emellertid ser saken i stort, har jag nyss argumenterat om bostadspolitiken, och herr Hjalmarson kan inte vederlägga mig när det gäller mitt påstående, att bostadsinvesteringarna ligger stilla 1961, medan framför allt industriinvesteringarna och även kommuninvesteringarna har ökat i förhållande till i fjol. De statliga investeringarna ligger lägre under det kommande budgetåret än under det snart gångna. Här finns alltså ett klart uttryck för våra

försök att balansera konjunkturen genom att pressa de sektorer vi behärskar för att ge utrymme åt de fria sektorernas expansion. Jag vill också ställa den enkla frågan: Hur skulle kammarens värderade ledamöter reagera, om alla de beslut, som efter moget övervägande och långvarig diskussion har genomförts här i kammaren, inte skulle effektueras? Delar inte riksdagen den uppfattningen med mig, att om riksdagen har fattat beslut, är det regeringens skyldighet att effektuera dem?

Herr Hjalmarson kommer sedan som en andra punkt in på de offentliga utgifterna och säger, att dessa växer snabbare än inkomsterna i samhället. Efter detta beklagande slutar herr Hjalmarson överraskande nog med att framhålla — fortfarande enligt TT-referat — att det återstår bara att successivt till staten överföra de utgifter, som nu redovisas som kommunala men som i själva verket är statliga. Ja, kammarens ledamöter får själva sätta »bindestreck» emellan de där båda uppfattningarna. Jag är inte mannen att göra det.

Då det gäller herr Hedlunds anförande vill jag bara erinra om en enda synpunkt i detsamma. Herr Hedlund säger att sparandet är av grundläggande betydelse och att finansministern tycks ha tagit för lätt på förslagen till sparstimulerande åtgärder.

Det är onekligen på det sättet, att om man närmare granskar sparandets utveckling i vårt land kommer man ganska överraskande fram till att sparandet har utvecklats progressivt. Jag har blivit glatt överraskad, när jag har avläst statistiken på detta område. Den är en verifikation på att svenska folket för varje år som går blir allt bättre sparare. Vi har använt ett gammalt uttryck när det gäller de totala investeringarna och deras andel av nationalprodukten — jag är medveten om, och herr Ohlin och jag har diskuterat det många gånger, att det är en siffra som kan ställas under debatt — men »trenden» i utvecklingen

Den ekonomiska politiken m. m.

ger ändå en ganska god bild av vad som händer. Denna trend visar, att siffran 26,3 procent från förkrigstiden 1938—1939 i dag är nära 34 procent eller exakt 33,8 procent. Det är den högsta siffran som vi någonsin har redovisat. Man har statistiskt försökt visa hur sparandet per capita utvecklats i vårt land och har kommit fram till att det på 1950-talet i runt tal har fördubblats. På 10 år har svenska folket per capita lärt sig att öka sitt sparande till det dubbla. Det är en fin utveckling, menar jag. Kan denna sparverksamhet fortsätta tillsammans med viss annan institutionell sparverksamhet — ATP och våra försök att stimulera försäkringssparandet genom det förslag som riksdagen i dag har att ta ställning till — kanske vi vågar säga, att till och med 1960-talet med dess för alla uppenbara behov och krav på rikliga kapitaltillgångar kan betraktas med en viss försiktig optimism.

Ja, herr talman, med detta har jag lämnat en redovisning för regeringens syn på det ekonomiska problemet och skattefrågorna.

Herr VIGELSSBO (cp) kort genmäle:

Herr talman! Finansministern har framfört sina gratulationer till centerpartiets ordförande. Han är tyvärr förhindrad att vara med, och därför ber jag å hans vägnar få framföra ett tack för dessa gratulationer i anledning av den framgång som vi har haft då det gäller att vinna högern och folkpartiet för den ortsavdragsreform som vi önskat.

Men jag måste säga, herr finansminister, att det är många som har gratulerat oss tidigare. De har gratulerat oss därför att vi har lyckats vinna också den socialdemokratiska majoriteten i bevillningsutskottet och till och med lyckats påverka herr finansministern. Vi har fått gratulationer för detta också, och jag ber att få framföra ett tack till dem som gjort det och som eventuellt finns här i kammaren.

Herr OHLIN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Ja, det gick som det brukar gå med finansminister Sträng: hans reaktion till kostnadsinflationen är densamma som den vanliga reaktionen när man tar en varm tegelsten. Han tar den ett ögonblick, så släpper han den och vågar inte vidare syssla med den. Frågan om huruvida man kan tänka sig att ha en någorlunda stabil prisnivå, när man har skattehöjningar, lönestegringar och andra inkomststegringar på 8—10 procent om året vågar han inte diskutera. Han uttalar en förhoppning om att det skall gå likadant i andra länder, men risken för kostnadsinflation går han förbi.

Beträffande herr Strängs totalbalans kan man säga, att han har ett olyckligt förhållande till den saken. När han föreslår totalbalans, blir det något helt annat, d. v. s. väldiga underskott i densamma. När herr Sträng slutar tala om totalbalans, då uppnås — mirabile dictu — nästan total balans just det året. Ja, detta beror om alla vet på att budgeten svänger med konjunkturerna. Det är dessutom uttryck för ett finanspolitiskt tillvägagångssätt, som har gammal hävd i den svenska finanspolitiken och som står i absolut motsättning till herr Strängs hävdande av totalbalanseringsprincipen.

Herr Sträng talade här åtskilligt om *enskilda* folkparti- och högermotioner som lämnades i januari och dessa partiers senare intagna ståndpunkt. Jag är litet överraskad över det. Herr Sträng själv sade i statsverkspropositionen i januari ingenting alls om t. ex. sina båda skattesänkningar, höjningen av försäkringsavdraget och höjningen av avdraget för kapitalinkomster. Men på våren hade han kommit till insikt om det. Ändå intresserar han sig för att det inte var exakt samma innehåll i en enskild motion i januari som i en partimotion några månader senare. Däremot intresserade sig herr Sträng inte för att herr Hedlund — inte i januari utan den

Den ekonomiska politiken m. m.

16 maj — undertecknade en motion, vari föreslogs en höjning av ortsavdraget med 500 kronor såsom ett första steg, under det att herr Hedlund den 29 maj i år, d. v. s. i dag, kommit till insikt om att man när man skall vidtaga en förändring borde ta ett stort steg, innebärande en höjning av ortsavdraget med 1 000 kronor. Det är ändå bara 13 dagar för denna åsiktsförskjutning. Men herr Sträng har som alla vet vida mindre iakttagelseförmåga när det gäller herr Hedlund än när det gäller övriga oppositionsledare.

Beträffande kommunerna, herr finansminister, har folkpartiet aldrig föreslagit något som innebär ökade bördor.

Herr Sträng försvarar sig nu med att folkpartiets förslag var 500 miljoner kronor klenare än regeringens budgetförslag. Det är för det första alldeles felaktigt och för det andra vill herr finansministern väl ändå inte bestrida, att hela den socialdemokratiska kampanjen i fjol gick ut på att ge det intrycket, att folkpartiets förslag ledde till underbalans. Jag vet väl att herr Sträng själv använde försiktigare formuleringar, men hela det intryck ni försökte suggerera fram var, att folkpartiet rörde sig med en underbalanserad budget. Det finns många socialdemokratiska tidningar att åberopa därvidlag.

Finansministern säger nu, att vi hösten 1959 ville förstärka budgeten med ungefär lika mycket som han ville och att vi alltså bedömde situationen ungefär som han. Men detta är ju en alldeles tokig historieskrivning. För det första minns ju ändå finansministern, hur jag redan på våren 1959 och sedan även på hösten samma år emfatiskt bestred hans prognos rörande driftbudgetens utveckling, när vi diskuterade den frågan. För det andra kan man väl inte påstå, att vår budgetpolitik var 500 miljoner kronor svagare än regeringens, om man nästa ögonblick påstår, att det endast

var 25 miljoner som skilde. För det tredje har vi så många gånger fått höra vilken svag finanspolitik vi förslår, och regeringen har gått emot våra skatteförslag. Men nu säger herr Sträng: »Ja, det var ju bara 25 miljoner som skilde.» Det är, herr finansminister, verkligen ett senkommet erkännande. Jag är tacksam för den förändring, som Er bedömning har undergått. Jag skulle vilja säga att den nästan är för stor. Därmed tar Ni i varje fall avstånd från allt vid Ni själv och andra talare i regeringspartiet har påstått om vår finanspolitik.

Finansministern glömde bl. a. bort, att vi föreslog en del skattesänkningar och att vi motsatte oss höjningen av energibeskattningen och oljebeskattningen med 225 miljoner kronor. Får en finansminister, när han gör jämförelser och försöker övertyga om att han tecknar en riktig bild, glömma bort en sådan siffra som 225 miljoner kronor? Vi har nu hört honom säga, att det var berättigat att höja skatten med ytterligare 225 miljoner kronor. I dagens läge anser herr Sträng, att det skulle varit önskvärt med en ytterligare skattehöjning på 225 miljoner kronor. Det är ett talande yttrande, herr finansminister!

Herr SVENSSON i Ljungskile (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag har blivit döpt till de politiska prognosernas vaxholmsgubbe. Därom är endast att säga, att vad herr Sträng sätter för etikett på mig påverkar inte ett dugg hans balansräkningar och felräkningar. Det är väl ändå ofrånkomligt, att under hela sommaren 1959 — söndag efter söndag i två, tre månader — var herr Sträng ute och talade om hurudant det statsfinansiella läget var och konstaterade, att det förelåg ett lånebehov för det då löpande budgetåret på cirka 3 000 miljoner kronor och för nästa budgetår på cirka 4 000 miljoner kronor. Enligt de papper, som vi fick se när vi träffades i kanslihuset, slutade lånebehovet på 4 250 miljoner

Den ekonomiska politiken m. m.

kronor — 35 miljoner mera än vad som stod i besparingskommitténs betänkande. När vi försökte få finansministern att moderera denna siffra med hänsyn till att till grund för densamma låg ett råmaterial, som man aldrig brukar använda, smet finansministern undan och vägrade att lämna några andra siffror än dessa, som svävade i luften. Det lär inte gå att komma ifrån det.

Jag har tidigare relaterat vad som då hände och även fått min relation godkänd av finansministern. När finansministern nu talar om att det finns ett protokoll från dessa kanslihusförhandlingar, vilket vi som var med inte har sett, kan inte heller detta påverka saken.

Jag har vidare tillåtit mig konstatera, att i denna lånesiffra låg ungefär 1 000 miljoner som var en ren luftpost, därför att finansministern hade tagit med petitamaterialet utan någon väsentlig bearbetning. Sedan försvann den luftposten, och inkomstprognoserna blev bättre. Och så har siffran för lånebehovet sjunkit undan för undan för att nu vara nere i 230 miljoner kronor. Jag skulle för min del knappast tro, att det blir någon upplåning alls det här året.

Jag skulle nog herr talman, vilja säga ytterligare ett par saker till finansministern, men jag har begärt ordet senare, varför jag får återkomma.

Herr HJALMARSON (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag har fått riksdagsstenografernas återgivande av mitt inlägg här i förmiddags. Jag tillåter mig att citera direkt ur det:

»Det naturliga skulle ha varit att ge signal till skärpt återhållsamhet medelst en diskontohöjning. Då hade man haft chans att undvika den värsta form för räntestegring som finns — ränteglidningen. Denna utväg står emellertid knappast öppen. Riksbanken har — under trycket av de försuttna tillfällenas ekonomiska politik — tvingats låsa den svenska räntan vid en nivå, som i och för sig är hög men blivit än högre

genom att de ledande industriländerna sett sig i stånd att successivt sänka sina räntor. De har därmed skapat förväntningar om sjunkande nivå.» Därför kan man inte tillgripa diskontohöjningen i nuvarande läge.

Ibland får vi här i landet en så tillspetsad konjunktur, att vi måste föra både en högskattepolitik och en högräntepolitik, säger finansministern. Vad vi har fått här i landet är en permanent högskattepolitik och en permanent högräntepolitik oavsett konjunkturerna, herr Sträng!

Vi säger även i vår partimotion i maj, att en höjning av ortsavdragen, som i och för sig inte innebär annat än ett återställande av realvärdet från 1957, inte motiverar någon kompensation. Men det finns å andra sidan ingen anledning att kommunerna skall betala utgifter som de inte får bestämma över. Det kan ju vara lämpligt att flytta över sådana kostnader just i samband med en ortsavdragshöjning. Det finns, herr Sträng, ingen principiell skillnad mellan Tage Magnussons motion i januari och vår partimotion i maj.

För att »arbeta vidare», för att citera herr Sträng, är skattesänkningen den effektivaste vägen just nu. Medborgarnas behov inom den privata sektorn väger lika tungt som de behov herr Sträng redovisat. Vi vill alla ha vägar, skolor, sjukhus o. s. v., men vi vill också ha flera egnahem, bättre underhåll av bostadsfastigheterna samt fortsatta investeringar i industri, handel och hantverk. Allt detta är inte mindre viktigt än de ting finansministern presenterar. Skillnaden mellan herr Sträng och oss ligger däri, att vi önskar att avvägningen mellan behoven inom den offentliga sektorn och inom den enskilda sektorn skall ske med utnyttjande av en effektiv fungerande kapitalmarknad, där säkerhet och lönsamhet principiellt faller utslaget.

Våra förslag till höjda ortsavdrag, inbegripet de särskilda höjningarna för

Den ekonomiska politiken m. m.

pensionärerna, motvägs i sin helhet av besparingar i statsbudgeten. Dessa besparingar täcker både inkomstbortfallet för staten och de kostnader staten skulle ta på sig för att minska skattebördan i kommunerna. Vårt budgetalternativ är minst lika starkt som herr Strängs.

Även jag har läst ett tidningsreferat, ett referat över vad herr Sträng sade i första kammaren, där han gjorde gällande, att vi med vårt skatterabattförslag presenterar en försvagning av budgeten. Låt mig bara erinra om följande. I januari månad räknade finansministern med ett budgetöverskott på 200 miljoner kronor för nästa år. De kalkyler över statsutgifternas utveckling för de närmaste åren, som man räknar med i dag, var i allt väsentligt kända redan i januari. Det har med andra ord inte tillkommit något egentligt nytt på utgiftssidan; det nya är inkomsttillskottet. Finansministern har aldrig räknat med att detta inkomsttillskott skulle behövas för att klara den framtida utgiftssidan, och det behövs inte heller.

Så har vi till sist, herr talman, talet om hänsyn till konjunkturen, svepskåpet, som blivit standard i den socialdemokratiska argumentationen mot varje skattelättnad. Ett löfte om skatterabatt från och med årsskiftet efter nästa skulle ha en mycket gynnsam inverkan på löneförhandlingarna. Det borde regeringen vara särskilt glad över, såsom den fyllt upp löne marknaden med explosivt stoff de senaste åren.

Vidare har regeringen ett och ett halvt år på sig för att förbereda ett återställande till medborgarna av vad som tagits ut för mycket i skatt. Det är fullt tillräckligt. Om regeringen vill göra en anpassning neråt på utgiftssidan av konjunkturpolitiska skäl, kan den också göra det, precis som herr Sträng gjort under det nu löpande budgetåret. Att anslag blivit beviljade innebär nämligen icke något tvång att omedelbart använda dessa anslag. Det är här, herr talman, liksom i alla andra sammanhang viljan

det kommer an på. Det är viljan att åstadkomma utrymme för en rejäl skattelättnad som saknas hos den sittande regeringen.

Herr HEDLUND (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag sympatiserar i viss mån med de tankegångar som herr Waldemar Svensson gav uttryck för, när han beskrev budgetläget för ett par år sedan och talade om de siffror som presenterades då. Med hänsyn till inkomster och utgifter i statsbudgeten tror jag att den inkomstförstärkning som då kom till stånd inte var erforderlig. Men i dagens situation har vi en annan sak att ta hänsyn till, nämligen det samhällsekonomiska läget. Om man tar hänsyn till det, är det fullt befogat med hela den överbalansering vi har. Jag förstår absolut inte herr Hjalmarsons inställning i detta sammanhang. Varje ytterligare krona, som staten måste låna upp på marknaden, undandras näringslivet, och jag skulle tro att herr Hjalmarson liksom jag är intresserad av att hjälpa detta näringsliv så långt det över huvud taget är möjligt.

Finansministern lär ha sagt någonting om sparandet här för en stund sedan — tyvärr var jag frånvarande då — som skulle innebära att vi har ett mycket stort sparande. Det personliga sparandet har ökat undan för undan, och det skulle utgöra en anledning till att underlåta att engagera sig hårt i sparfrämjande åtgärder. Med anledning därav vill jag säga, att ett ytterligare sparande måste, trots den stegring vi fått, dock vara av mycket stort värde. Hade vi haft ett ytterligare sparande, kan det hända att man inte behövt vidtaga de kreditrestriktioner som under de senaste dagarna satts in.

Herr Strängs anförande andades — har man berättat mig — en viss tillfredsställelse över att centerpartiet haft en realistisk syn på det samhällsekonomiska läget. Om uppgiften är riktig tackar jag för omdömet, och jag vill i detta

Den ekonomiska politiken m. m.

sammanhang bara uttala den förhoppningen, att vi när det samhällsekonomiska läget så medger skall kunna tillsammans ta det krafttag för att åstadkomma en höjning av ortsavdragen och ett återställande av realvärdet på statsanslagen till kommunerna, som centerpartiledamöterna och socialdemokraterna i utskottet i stort sett tycks vara överens om.

Slutligen ett par ord till herr Ohlin. Han tyckte inte om att jag skulle ha kommit lindrigt undan i herr Strängs anförande. För min del skulle jag inte på något sätt finna illa vara, om herr Ohlin skulle komma mycket lindrigt undan när herr Sträng talar. Däremot skulle jag kanske bli litet ledsen, om jag tyckte att herr Ohlin hade blivit alltför illa åtgången, men det finns det ju inte någon anledning till.

Herr HAGBERG (k) kort genmäle:

Herr talman! Herrar Ohlin och Waldemar Svensson i Ljungskile gör gällande, att herr Sträng räknat fel på 4,2 miljarder när han föreslog införande av omsättningsskatten. Jag tycker att vi skulle kunna ta herr Sträng på orden när han i dag säger att det »bara» var 3,2 miljarder. Men i varje fall är ju 3,2 miljarder mer än vad omsättningsskatten har gett under dessa år, och herr Sträng skulle alltså i dag ha erkänt, att omsättningsskatten var fullständigt onödig och att han drev panikpropaganda och vilseledde både riksdagen och det svenska folket beträffande statens behov av medel för att på det sättet få igenom omsättningsskatten.

Nu vet jag att herr Sträng kommer att säga: Det är inflationen som saken gällt. I sitt anförande ville han också göra gällande, att om inte kommunisterna förhindrat genomförandet av den extra bensinskatten, som skulle ha gett en halv miljard kronor de här båda åren, skulle han ha känt sig mycket mindre orolig för inflationen; man skulle ha varit mycket tryggare, om

man haft den där halva miljarden. Kärr herr Sträng, tror ni verkligen på detta?

I år är det 20-årsjubileum sedan man första gången på allvar började tala om inflationsfaran — det skedde väl år 1941. Under den tiden har det gått sämre än som förutspåddes i en revy: »Om du spar en tia i dag får du tillbaka en femma i morgon». Det har framlagts många olika recept, bl. a. indirekta skatter, men inflationen har frodats och utvecklats oberoende av alla sådana åtgärder. Och nu försöker herr Sträng inbilla sig, att om han hade fått den halva miljarden på bensinskatten, hade han kunnat vara lugn för inflationen. Vi tror det inte.

Det var emellertid inte för att vara elak som jag begärde ordet, utan därför att jag ville upprepa en fråga som jag har ställt till regeringen. När regeringen säger — och det skall vi ha all möjlig aktning för — att det är nödvändigt att försöka höja ortsavdragen kanske med 500 eller 1 000 kronor för en familj, så frågar jag: Skulle inte regeringen vilja vara vänlig att före framläggandet av detta förslag överväga, om det inte vore bättre för den vanliga människan att man i stället sänkte de sociala avgifterna?

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Nu har det väl ordentligt tackats från centerpartiets sida när både ordinarie och ställföreträdande gruppledaren har framfört sin tacksamhet. Herr Vigelsbo talar också om att han från olika håll har fått gratulationer för uppgörelsen med socialdemokraterna i bevillningsutskottet. Ja, det kan han väl vara värd. Jag har i min tur gratulerat herr Hedlund för att han vid de förhandlingar, som föregått uppgörelsen, har fått herr Hjalmarson och herr Ohlin att se litet annorlunda på kommunproblemet. Men man är ju alltid nyfiken och näsvis. Törs jag fråga

Den ekonomiska politiken m. m.

herr Vigelsbo: Har herr Ohlin och herr Hjalmarson också varit framme och gratulerat? Det är emellertid kanske att gå litet för långt i eftergift till herr Hedlund, och jag skall därför inte säga att jag misstänker att så är fallet.

Herr Ohlin tog i sitt inlägg upp frågan om vad som hade skett tidigare och sade: »Det är väl inte så märkvärdigt, om vi inom folkpartiet har ändrat oss från riksdagens början och fram till maj månad. Det har ju också finansministern gjort. Han sade ingenting om försäkrings- och kapitalavdragen när han i januari månad lade statsverkspropositionen på bordet.» Det finns en mycket banal förklaring härtill. Remissförfarandet och övriga förberedelser för sparpropositionen var inte avslutade vid det tillfället. Först när den saken var avklarad under vårmånaderna kunde ju regeringen göra sina bedömningar och komma med sina förslag på denna punkt.

Herr Ohlin tar upp den gamla frågan om siffermaterialet bakom våra förhandlingar och säger: »Emfattiskt bestred jag finansministerns beräkningar.» Sedan frågar herr Ohlin: »Om det nu bara skilde 25 miljoner kronor mellan regeringsförslaget och folkpartiförslaget, hur kan då folkpartiförslaget vara 500 miljoner kronor klenare?» Det finns faktiskt en förklaring till det också, hur underligt det än låter. *Officiellt* skilde det 25 miljoner kronor mellan regeringsförslaget och folkpartiförslaget. Det var detta officiella förslag som herr Ohlin bland annat bar ut i valrörelsen, när han gjorde gällande att hans budget var lika stark som regeringens. Det måste logiskt bygga på en bedömning av inkomster och annat som liknade regeringens, eftersom skillnaden var så liten. När vi sedermera satte herr Ohlins förslag under lupp och skalade bort alla de luftposter och felräkningar som där förelåg visade det sig, att den reella skillnaden var 500 miljoner kronor — men det är en annan historia, som en

gång Rudyard Kipling lär ha sagt, och den har ingenting att göra med det officiella förslaget, som var resultatet av herr Ohlins bedömningar av räkenskapsmaterialet.

Även herr Waldemar Svensson kommer tillbaka till dessa beräkningar. Jag kan villigt erkänna, att jag inte har tagit upp dem tidigare, även om jag många gånger skulle ha haft anledning. Att jag nu faktiskt besvärar kammaren med denna debatt beror på att ni folkpartister aldrig tappar lusten att diskutera detta siffermaterial och den s. k. felräkningen på 4 miljarder kronor. Någon gång kan till och med ett så ängsligt tålomod som det jag bär inombords ta slut, och då vill jag diskutera denna fråga offentligt.

Jag skall hänvisa till det protokoll som fördes. Det börjar med en redovisning på fyra sidor från finansministern av vad vi räknade med som automatiska höjningar i budgeten och vad som var petitaframställningar samt en inkomstberäkning som vi då betraktade som realistisk. Den låg på 6 procent. Det är från dessa utgångspunkter — jag säger det klart och tydligt — som vi redovisade ett upplåningsbehov av 4 miljarder kronor. Jag läser nu mitt inlägg inlantill från protokollet: »Det måste till en oerhört hård budgetgranskning. Trots detta torde slutsiffran snarare bli högre än lägre än de tre miljarderna.» Det är emellertid måttstocken för mina bedömningar. Jag säger vidare, att tre av besparingsutredningens ledamöter sitter här vid bordet, och de känner till hur svårt det är. Jag fortsätter: »En statlig upplåning på 3 000 miljoner framstår mot denna bakgrund som orimlig; vi måste ha en inkomstförstärkning.» Den inkomstförstärkningen tog från regeringens sida formen av en omsättningskatt.

Nu båtar det föga att vaska den byken så mycket längre. Jag har fått tillfälle att säga detta, och det har varit nödvändigt, ty jag tror att jag därmed kanske

Den ekonomiska politiken m. m.

kan tvinga mina värderade opponenter i folkpartiet att välja ett annat tema för sina söndagsföredrag år 1961.

Vad är det väsentliga på denna punkt? Jo, att vi i dag har en budget med omsättningsskatt, vilken budget är sådan som den här har redovisats och som intet av oppositionspartierna på allvar vågar attackera och försämma med hänsyn till spänningen i det allmänna ekonomiska läget.

Herr Hjalmarson säger: »Vi önskar en annan avvägning.» Vi har diskuterat detta många gånger, och det blir bara en repetition om jag fortsätter. Så påpekar herr Hjalmarson: »Våra förslag innebär icke att vi försämrar regeringens budget. De motvägs av besparingar på andra områden.» Hur många gånger skall jag behöva upprepa, att dessa besparingar är avvisade av riksdagens båda kamrar under de senaste veckorna? Om herr Hjalmarson och hans partivänner avstår från att rösta för sin egen reservation försämrar han icke budgeten, men om han som läget är i dag röstar för reservationen och mot all förmodan skulle få riksdagen med sig försämrar han budgeten; det kommer man aldrig ifrån.

Slutligen kanske jag för herr Hagberg kan tala om, att när vi skall diskutera den eventuella preliminära och tillfälliga skattereform som jag hoppas att vi skall kunna presentera för riksdagen, kommer väl även den av honom anförda synpunkten med vid bedömningen. Jag vågar dock självfallet inte i dag uttala mig om hur förslaget kommer att se ut. När det däremot gäller herr Hagbergs räkneexperiment är jag faktiskt frestad — ta nu inte illa upp, herr Hagberg — att använda det gamla uttrycket: »Var åter man en så god middag?»

Herr OHLIN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Låt mig konstatera mycket kort: vår bedömning av det statsfinansiella läget och utsikterna på vå-

ren och hösten 1959 var en helt annan än finansministerns. Han har inte kunnat eller vågat bestrida detta trots alla kringgående rörelser. Våra förslag skulle ha lett till ett mycket stort överskott i budgeten under detta budgetår, 1960/61, som var det år för vilket herr Sträng då absolut underkände våra förslag. Den kritik, som herr Sträng och hans vänner då riktade mot våra förslag, har erfarenheten visat vara grundlös.

Herr Sträng brukar tala — jag såg ett stenografiskt referat för kort tid sedan — som om omsättningsskatten hade netto tillfört statskassan 1 000 miljoner kronor och som om oppositionens alternativ hade varit att bara säga nej till omsättningsskatten, utan att ha något annat i dess ställe. Han har brukat fråga: Om vi inte hade haft omsättningsskatten, hur hade vi då varit ställda i detta konjunkturläge? I dag erkänner emellertid finansministern, att oppositionspartierna hade alternativ till omsättningsskatten, alternativ som han till och med beskriver delvis i ganska optimistiska ordalag.

Herr talman! Partiledarförhandlingar brukar vi på goda grunder inte närmare kommentera. För sådana slutna förhandlingar brukar väl inga partier närmare redogöra. Men får jag bara lov att säga en sak därom, när finansministern nu upprepar, att det enda resultatet av mödosamma förhandlingar var att vi kom överens om småbrukarhjälpen: Småbrukarhjälpen berördes såvitt jag minns inte alls vid partiledarförhandlingarna. Den saken överlämnades till andra diskussioner. Däremot kan jag tala om för finansministern, att när vi började var intresset för höjda ortsavdrag mycket mera olika än vad det är i dag. Jag kan på sätt och vis beklaga att det inte blev ett ännu mera likartat intresse för höjda ortsavdrag, men ett närmande har ändå skett. Andra exempel skulle kunna anges på områden där förhandlingarna haft verkan, men detta tänker jag inte ge mig in på i dag.

Den ekonomiska politiken m. m.

Till sist herr talman: herr Sträng talade som vanligt om den originella alliansen mellan oppositionen och kommunisterna som fällde brännoljebeskatningen. Det betraktas alltså fortfarande på regeringsbänken som alldeles naturligt, att kommunisterna röstar med regeringspartiet, som de ofta gör, men när kommunisterna någon gång röstar med en samlad opposition är detta någonting mycket egendomligt och originellt. Detta talesätt är verkligen mycket överraskande och lika avslöjande.

Herr HAGBERG (k) kort genmäle:

Herr talman! Om den här goda middagen som herr Sträng talar om skulle bestå i att han hindrade inflationen med hjälp av dessa syndapengar som kommer in genom omsättningsskatten, så har han ju i alla fall inte lyckats bjuda oss på den. När han därför i sitt tidigare anförande talade om den halva miljard som bensinskatten skulle ha givit såsom någonting som verkligen kunde trygga den där goda middagen, skulle jag vilja säga: Tänk om det hade varit så enkelt att klara inflationen! Då hade vi säkert också varit beredda att ge honom den där halva miljarden. Så många miljarder som de svenska livförsäkringsköparna och småspararna har förlorat på inflationen, hade det verkligen varit värt en sådan insats för att slippa den. Men ingen tror på att det hade varit möjligt, inte heller herr Sträng.

Sedan skulle jag beträffande hans svar på min propå bara vilja säga, att jag väntar inte mer av regeringen i dag än den förklaring som herr Sträng gav, att man skall överväga spørsmålet om inte frågan om försäkringsavgifterna bör tas med vid bedömningen när förslag framlägges i syfte att i någon liten mån lätta det tunga skattetrycket.

Herr HJALMARSON (h) kort genmäle:

Herr talman! Det statliga lånebehovet ökar inte enligt vårt alternativ, herr Hedlund. Tvärtom. Läs i handlingarna!

Våra sparförslag, säger finansministern, är avvisade av riksdagen. Ja, det är de, herr Sträng, men inga utgifter blir definitiva förrän riksstaten har antagits. Det är genom riksstatsens framläggande och genom framläggande av de olika alternativen till denna som vi får den samlade redovisning för de olika partiernas inställning, som vi här har att ta ställning till i kammaren. Jag skulle vilja fråga, om jag nu får begagna det uttryck som en annan talare använde här nyss: Käre herr Sträng, hur många gånger skall men egentligen behöva påminna om detta? Jag är för min del i likhet med herr Sträng en optimist av naturen. Jag tror att så småningom skall väl också finansministern acceptera den moderna uppfattningen på detta område, men, herr talman, det skall villigt medges att det tar tid. Varför? Jo, herr talman, därför att det finns nog ingen av kvinna född i denna värld, som är så rasande konservativ som ett socialdemokratiskt statsråd.

Herr HEDLUND (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag vet förstas inte om jag skall säga käre herr Hjalmarson!

Herr Hjalmarson säger att det statliga lånebehovet inte skulle öka, om riksdagen antog hans förslag och att jag kan läsa om detta i handlingarna. Jag tror säkert att det står i handlingarna att utgifterna inte skulle öka, men lika säkert är också, att om man minskar statens inkomster, så måste statens upplåningsbehov öka. Det förhållandet lär inte ens herr Hjalmarson kunna trolla bort.

Efter alla dessa gratulationer skulle det väl inte vara så mycket att säga annat än bara tack. Jag skall dock något mera utförligt omtala, att vi anser oss kunna vara belättna med att centerpartiets grundsyn på kommunernas ekonomi på ganska kort tid tycks ha slagit igenom fullständigt. Det är inte så länge sedan vi hade motioner uppe här i

riksdagen från både högern och folkpartiet, som gick ut på att man med anledning av den förra dyrortshöjningen skulle minska statens stöd till kommunerna. Det var rätt stora belopp man på detta sätt skulle undandraga kommunerna. Detta skedde så sent som i fjol och även år 1959.

Nu vill jag bara hoppas, att denna förändrade grundsyn på kommunernas ställning, som sammanhänger med att kommunalskatten är den tyngsta bördan för 80 procent av landets befolkning, håller i sig, så att vi tillsammans kan höja ortsavdragen och som compensation till kommunerna för detta återställa realvärdet av statsanslagen till kommunerna. Då skulle jag tacka!

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **STRÄNG**:

Herr talman! Jag fann i herr Ohlins inlägg något av irritation över att jag vid olika tillfällen talat om att omsättningsskatten är ett nödvändigt medel för att i dagens läge på ett något så när rimligt och hyfsat sätt kunna prestera en stabil finanspolitik. Herr Ohlin tycker inte om detta. Godtar herr Ohlin inte omsättningsskatten, skulle han väl emellertid också — om han inte vill försämra finanspolitiken — vara tvungen att fiffa upp sitt gamla förslag från 1959, som skulle ge ungefär samma intäkter som omsättningsskatten. Det räcker inte med det förslag, som presenterats i år, eftersom herr Ohlin ju i dagens läge accepterar omsättningsskatten som en naturlig inkomstkälla på budgeten.

Slutligen vill jag säga till herr Hjalmarson, när han säger att utgifterna inte ännu är definitivt låsta, att jag fick den uppfattningen, att herr Hjalmarson menade att talmannen först måste slå klubban i bordet för det utlåtande, som vi i dag behandlar, för att avgörandet skulle vara slutgiltigt. När herr Hjalmarson verkligen den förhoppningen, att riksdagen nu i det allra sista avslut-

Den ekonomiska politiken m. m.

ningsskedet skulle vara beredd att riva upp alla de beslut, som har fattats med så stora majoriteter under de sista veckorna? Det är, herr talman, klädsamt med blåa ögon, men hur blåa som helst får de inte vara!

Herr **OHLIN** (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall inte svara på herr Strängs sista inlägg, eftersom jag har fått ordet för att ge en liten replik till herr Hedlund. Denne talade om att även folkpartiet tidigare velat vältra över kostnader på kommunerna. Det är ett misstag, herr Hedlund. Vårt förslag, som innebar en minskning av det statliga bidraget till kommunerna med anledning av den förra höjningen av ortsavdragen, innefattade dessutom borttagande av vissa schablonavdrag, vilket skulle öka kommunernas skatteinkomster, och även borttagande av omsättningsskatten. För kommunerna skulle den positiva verkan av dessa båda förslag ha övervägt den negativa verkan av det minskade statsbidraget.

Herr **HEDLUND** (cp) kort genmäle:

Herr talman! Det som herr Ohlin sade var rätt!

Herr **HAGNELL** (s):

Herr talman! Häromdagen fick vi se ett program i televisionen, som handlade om det svenska samhället såsom det uppfattas av utländska ögon. Det var ett program som gav gott betyg åt den svenska välfärdsstaten med den sociala och ekonomiska politik, som har bedrivits här under de senaste decennierna.

Nu står vi inför nya problem som gäller framtidens ekonomiska politik.

I den proposition vi har framför oss i dag, nr 150, går finansministern in på dessa framtidsfrågor. Ett ställe i propositionen har särskilt intresserat mig, nämligen den punkt i vilken finansministern tar upp behovet av »ytterligare

Den ekonomiska politiken m. m.

koncentration av arbetskraften till de mest produktiva användningsområdena» inom näringslivet. Det som Kungl. Maj:t där berör i sin proposition är således en ytterligare omflyttning av arbetskraften inom det svenska näringslivet. Det är en omflyttning som dock förestår antingen vi vill det eller inte. Frågan är emellertid vilken politik vi skall bedriva i det sammanhanget. Vi vill ha en omflyttning, framgår det av propositionen, för att därigenom få över arbetskraft till de produktiva användningsområdena. Därigenom får vi fram en ökad produktion. Genom den ökade produktionen får vi mera varor att fördela bland människorna och en möjlighet för konsumenterna att leva på en högre nivå.

Men det är inte enbart den sidan av saken som är intressant. Det finns många yrkesgrupper och stora delgrupper inom ännu fler yrkesområden, som hör till låglönegrupperna här i landet. Det är människor som lever på näringslivets skuggsida och som bör få större möjligheter än hittills att komma över till dess solsida. Det finns inom samhället stora inkomstolikheter, som inte har någonting med skillnader i prestation eller arbetsinsats att göra.

Vi kanske kan säga att detta är en av de saker som arbetsmarknadens parter på vanligt sätt får avgöra i sina förhandlingar. Så är det emellertid inte. Kungl. Maj:t tar själv upp problemet i sin proposition. Vill vi snabbt ha fram lösningar på detta område, vill vi fort förverkliga standardförbättringarna för människorna, vill vi att den omflyttning Kungl. Maj:t talar om i propositionen skall ske i för människorna så smärtfria former som möjligt får vi räkna med att samhället måste engagera sig i dessa näringslivets frågor under de närmaste decennierna.

Det gäller för oss att försöka få över människorna till bättre betalda yrken från de låglöneyrken där de kanske sitter fast. Så länge det var fråga om

arbetslöshet, som vi ville utväxla mot full sysselsättning, var problemet i och för sig kanske enklare än det problem vi har framför oss i dag. Det problem vi nu har är att under full sysselsättning försöka slussa över människorna till dessa bättre betalda yrkesområden.

Det är svåra problem som propositionen tar upp. Det är svårigheter för löntagarna att flytta inom en bransch på grund av geografiska förhållanden. Att finna en ny bostad åt familjen är inte så lätt; det är inte lätt att sälja det egna hemmet på den gamla platsen. Det är svårigheter för löntagarna att flytta även därför att yrkesutbildningen inte alltid passar på det nya arbetet. Det hjälper inte alla gånger att löntagarna skulle kunna få betydliga löneförbättringar, om de flyttade över från sitt låglöneområde till bättre betalt område. Det finns stora lönedifferenser — för att ta ett exempel, mellan två stora industrier: textilindustrin ligger kanske 3 000 kronor lägre än metallindustrin inom samma dyrortsgrupp — men ändå flyttar inte människorna hastigt över till de bättre betalade industrierna. I viss mån beror det på skillnaden i arbetets art, men det är inte hela förklaringen. Vad som fattas är emellertid ofta en möjlighet för specialträning, under några veckor åtminstone, för att vederbörande skall få chansen att komma över till de bättre betalda arbetena. Jag tror att det är därvidlag samhället behöver engagera sig i större grad än hittills.

Det har visat sig att industrien varit villig att hjälpa till på detta område i betydande mån. Ibland har det gällt utländsk arbetskraft. På fem à sex veckor har man kunnat träna greker, som aldrig förut stått vid en maskin, så att de kunnat hamna i en högkvalificerad svensk metallindustri. Dessa fem—sex veckor har inte bara inneburit undervisning i vad vederbörande behövt kunna inom metalområdet utan också undervisning i svenska språket.

Det finns tydligen möjlighet att med några få veckors träning få människor in på högre betalda yrken. Dessa möjligheter kan industrien delvis tillgodose, men samhället kan också komma in i bilden. Arbetsmarknadsstyrelsen är inne på detta område men i alltför begränsad omfattning. Den inriktar sig framför allt med sina kurser på att hjälpa dem som är arbetslösa och dem som arbetar inom företag där de håller på att bli arbetslösa.

Jag skulle önska att Kungl. Maj:t med sin proposition, där det talas om »ytterligare koncentration av arbetskraften till de mest produktiva användningsområdena», ville se till att vi i framtiden får en ännu aktivare politik från arbetsmarknadsstyrelsen. Denna skulle nämligen kunna sätta i gång kurser på sådana orter, som är utpräglade låglöneområden, och ge dem som arbetar där möjlighet att lära sig ett nytt yrke, så att andra industrier kunde komma till dessa orter, industrier som kanske är mera framtidsbetonade än låglöneindustrin.

Det är svåra frågor. Arbetsgivarna har sina intressen, företagsägarna har sina speciella intressen inom en sådan tillbakagående bransch som kanske en låglönegrupp arbetar i. Det lokala samhället har sina svårigheter, och staten har sina i samband med dessa omflyttningar propositionen nämner. Det som måste förestå här är tydligen ett samarbete i högre grad mellan staten och näringslivet, i vilket också de anställda får möjlighet att delta genom sina organisationer. Det behövs ett trepartssamarbete på detta område för att denna koncentration av arbetskraft i avsikt att förbättra levnadsförhållandena skall kunna ske så smidigt som möjligt och utan onödigt dröjsmål.

När vi har en period av full sysselsättning är det inte något »fel» att det fattas arbetskraft. Det skall fattas arbetskraft i det svenska näringslivet, det bör nämligen vara tomt i botten: det

Den ekonomiska politiken m. m.

skall inte finnas människor till de allra lägst betalda arbetena, sådana som man för några tiotal år sedan ännu hade gott om arbetskraft till. Där skall vara tomt på folk nu. Vi har ingen anledning att så att säga fylla på i botten, även om man från utländska ambassader vänder sig till oss och ber att vi skall ta hand om deras arbetslösa. Vi skall inte utföra kuliarbete och inte ha folk till det i detta land, även om det kan finnas människor som skulle vilja ha sådana jobb. Vi vill med standardstegringen få bort låglönegrupperna, inte konservera dem genom ökad tillströmning av arbetare. Allt arbete i samhället skall gå ut på att lyfta upp och förbättra, inte fylla på i botten. Det har emellertid ofta funnits en strävan att ta in billig arbetskraft. För omkring 50 år sedan tog man in galizier för att lönerna var »för höga» i det svenska lantbruket.

Låt oss ta in folk som kan göra en positiv insats och hjälpa oss med den omflyttning som Kungl. Maj:t skisserat i propositionen, men låt oss driva en sådan politik att vi inte konserverar den nuvarande strukturen och upprätthåller näringsgrenar som inte har någon framtid eller där man inte är villig att betala sina anställda tillfredsställande löner. Den arbetskraft vi har skall användas till de mest produktiva arbetsuppgifterna och till de bäst betalda yrkena. Vi skall inte på grund av falsk solidaritet företagen emellan fördröja avfolkningen från låglöneindustrierna utan istället hjälpa till att ge höglöneområdena den arbetskraft de efterfrågar.

Det är en mycket viktig sak som propositionen berört. Det gäller att ge de effektiva industrierna arbetskraft och att ge människorna en högre standard. Det är en sak, som är värd att ägna betydande uppmärksamhet under de närmaste årtiondena, såväl från statens som från löntagarnas och företagarnas sida.

Herr förste vice talmannen övertog nu ledningen av förhandlingarna.

Den ekonomiska politiken m. m.

Fru ERIKSSON i Stockholm (s):

Herr talman! För ett år sedan tillsattes en skattekommitté på 30 å 35 herrar, som skulle göra en översyn av vårt skattesystem och även se över företagsbeskattningen. Man väntar att den kommittén skall ta mycket lång tid på sig. Det hörde vi av finansministern. Han var därför inte främmande för att nu göra en del reformer. En av de delreformer, som då tycks ha fallit alla partier på läppen utan stora förberedelser, är tydligen ortsavdragsreformen. Den oroar mig inte i och för sig, ty har vi ett ortsavdrag, är det självklart att det inte behöver vara fixerat för eviga tider. Och har vi godtagit motiveringen för detsamma en gång, så är det inte egendomligt om man försöker höja avdraget. Men det som oroar mig är att reformen plötsligt skall stå i förtur framför alla andra skattelättnader.

Det är också ett par uttryck i utskottsmajoritetens motivering som verkar rätt svårsmälta. På sidan 16 i bevillningsutskottets betänkande nr 62 påstår utskottet att en höjning av ortsavdragen, både de statliga och de kommunala, är en av de mest angelägna reformerna inom den direkta beskattningens område. Där står även att en sådan reform i särskild grad gynnar de mindre inkomsttagarna. Intet av dessa påståenden kan vara riktigt, och det förvånar mig att utskottsmajoriteten har känt sig tvingad att skriva dessa meningar i betänkandet.

Den skatt som i dag trycker de små inkomsttagarna hårdast är, som herr Hedlund och herr Hagberg redan framhållit, ingalunda statsskatten, utan det är andra delar av skattebördan som är tyngst för mindre inkomsttagare, nämligen avgifterna för sjukförsäkring och pension samt kommunalskatten. Det är de stora posterna och den tunga ändan för de låga inkomstgrupperna, som herr Hedlund sade.

Jag vill ta ett exempel som nyligen varit publicerat i dagspressen. En fa-

milj i dyrortsgrupp 3 med 8 000 kronors inkomst har en statsskatt på 310 kronor och betalar 459 kronor i försäkringsavgifter samt 540 kronor i kommunalskatt. För en familj med 12 000 kronors inkomst är statsskatten 630 kronor, avgifterna 631 kronor och kommunalskatten 1 125 kronor. För en familj med 20 000 kronors inkomst är statsskatten 1 770 kronor, avgifterna 842 och kommunalskatten 2 295 kronor.

Avgifterna för försäkringar samt kommunalskatten är sålunda de dominerande utgifterna för relativt små inkomsttagare. Om man vill lätta deras bördor, måste det därför ligga närmare till att gå på andra skattelättnader än att sänka statsskatten.

Vi förde detta resonemang, när vi började genomföra höjningarna av de kommunala ortsavdragen, vilka sades skola bli en lättnad för de lägre inkomsttagarna. Det var ett resonemang som ingen då bestred riktigheten av, och det kan därför inte heller vara fel i dag, när vi står i begrepp att genomföra en skattelättnad. En höjning av ortsavdraget kommer inte att betyda mycket för de lägre inkomsttagarna. Det blir vid 12 000 kronors årsinkomst en sänkning med ungefär en femtilapp jämte ungefär 75 kronor i sänkt kommunalskatt. En sänkning kan alltså inte vara särskilt motiverad ur de små inkomsttagarnas synpunkt.

Däremot får den som har 40 000 kronor ett par hundra kronors skattelättnad. Då skall man inte säga att höjningen av ortsavdragen bäst tjänar de små inkomsttagarna. Om man särskilt vill tillgodose dem som har det sämst ställt och om man vill anslå 300 å 400 miljoner kronor härför i minskat skatteuttag, så finns det helt andra möjligheter. Det är också alldeles riktigt som utskottet säger att en så kostnadskrävande reform måste genomföras under beaktande av budgetperspektivet på lång sikt.

Det sägs också att konsekvenserna för

Den ekonomiska politiken m. m.

kommunerna bör uppmärksammas. Men det hade varit riktigt att tillägga, att det också bör uppmärksammas, vilka konsekvenser en dylik skattereform får för barnfamiljerna. Dessa har inte nämnts som förtursberättigade, något som jag är förvånad över. Såsom undertecknare står i alla fall herr Hedlund, vilken har ett skott på sitt träd i herr Wahlund, som brukar tala om barnfamiljerna. Han finns inte med i diskussionen i dag, och det har från centerpartihåll inte nämnts ett ord om att barnfamiljerna står särskilt illa till.

Varken högern eller folkpartiet vill heller sätta barnfamiljerna i förtur, ehuru högern har ett förslag, där det talas om större ortsavdrag för barnfamiljerna.

Hur står det då till för barnfamiljerna? Jo, deras skatteförmåga är synnerligen dålig i jämförelse med skatteförmågan hos dem som inga barn har. Skatteförmågan är inte beroende endast av inkomsten utan även av försörjningsbördan. En familj, som inte har barn, eller en ensamstående har helt andra möjligheter att klara sig på en 10 000-kronors lön än den som har ett par barn. I stället för att jämna ut den ekonomiska skillnaden mellan familjer med barn och familjer utan barn håller vi på att göra klyftan mellan dessa kategorier större. Vi står helt enkelt inför risken att proletarisera familjer med barn — det är inte för stora ord.

Jag kan inte förstå att man blundar för barnfamiljernas läge. Den sjunkande nativiteten bevisar ju att människorna räknar ekonomiskt i dessa stycken. Familjerna blir allt yngre och befinner sig alltså bland dem som har de lägsta inkomsterna och de minsta möjligheterna att klara sig.

Om man använder de 300—400 miljoner, som nämnts i de borgerligas motioner med förslag till ortsavdragsreform, för barnfamiljerna, vore det möjligt att ge dessa 50 procents höjning av barnbidraget. Skulle man bestämma sig

för herr Hedlunds modell och ta en tusenlapp till ortsavdragshöjning för en familj, kunde man komma upp till fördubblat barnbidrag, om pengarna i stället användes för barnfamiljerna.

Jag undrar om någon vågar hävda, att en femtiolapp egentligen kan ändra det ekonomiska läget för en 12 000-kronorsfamilj. Skulle den inte vara mer betjänt av att andra familjer med 12 000 kronors inkomst, som hade fler barn, finge en väsentlig förbättring genom att deras barnbidrag höjdes ordentligt, än av att nu se att de högre inkomsttagarna får en i varje fall relativt stor skattelättnad. Är det inte lättare för de lägre inkomsttagarna att se barnfamiljerna få en slant än att se endast högre inkomsttagare vinna på en reform? Avunden är nog inte så stor mellan barnlösa och folk med barn som man tycks tro i politiska kretsar. Det verkar som om det funnes en rädsla för att gynna barnfamiljerna, som om man vore rädd att förlora röster på det. Jag kan inte tyda detta på något annat sätt.

Här har man framhållit att kommunerna måste ha ersättning, att vi måste jämna ut puckeln i skatteskälorna, och man har angivit en rad andra förändringar på beskattningsområdet, men man har icke nämnt ett ord om att barnfamiljerna ekonomiskt är sämst ställda just nu. Jag kan inte förstå att detta bara skulle bero på att man glömt det, utan det måste bero på att man helt enkelt inte vill inse hur barnfamiljerna har det ekonomiskt och inte räknar med det som en politisk vinst att förbättra deras ekonomiska situation.

Barnbidraget tillkom en gång som ersättning för något som vi kan kalla ortsavdrag för barn. Då vi skall besluta — inte i dag men av allt att döma om några år — att höja ortsavdragen, vore det därför riktigt att återställa värdet av barnbidraget, vilket som jag nyss nämnde från början var avsett som ersättning för de slojade ortsavdragen för barn. Vi kan inte diskutera en höjning

Den ekonomiska politiken m. m.

av ortsavdragen utan att samtidigt räkna med en justering av barnbidraget — inte en justering på en femtilapp, en sådan där liten slant som man droppar ned bara för att ha gjort något — utan en justering som verkligen ger barnfamiljerna bättre ekonomi och får dem att känna att vi försöker lätta skattebördan för dem. Detta är ingenting som vi behöver ta ställning till i dag, men jag anser det nödvändigt att det är nämnt bland alla de framtidsprojekt för att lindra skatterna som hela dagen har förts fram från både borgerligt och socialdemokratiskt håll utan att ett ord har nämnts för barnfamiljerna.

Fru GUNNE (h):

Herr talman! Det är tre problem som jag skulle vilja beröra i korthet, så här mot slutet av debatten. Om det första kan jag fatta mig mycket kort, ty det har utförligt behandlats av herr Björkman, och jag vill bara säga att jag till alla delar instämmer i vad han yttrade i fråga om en rättvis beskattning av barnfamiljerna.

Samtidigt är det mig emellertid ett alldeles speciellt nöje att kunna uttrycka min sympati för väsentliga delar av det anförande som fru Nancy Eriksson just har hållit. Jag är övertygad om att vi båda delar en viss allvarsam syn på vårt lands befolkningsfråga och på de ekonomiska åtgärdernas roll när det gäller att stärka barnfamiljernas allmänna ställning i vårt samhälle. Men på grund av våra olika politiska åsikter är det alldeles uppenbart att de vägar vi anvisar blir något olika.

Den andra frågan, som jag skulle vilja ta upp här, utgörs av ett av de problem som berördes i högerpartiets motion II: 801. Där är man inne på tankegångar om en gynnsammare beskattning av folkpensionärernas extrainkomster. Det föreligger enligt min uppfattning mycket starka skäl till en reform i denna riktning, skäl som jag funnit i det arbete jag sysslar med i kommunala samman-

hang. Vi har där alltmer kommit att inse hur viktigt det är för åldringarnas hälsotillstånd och livsglädje att de äger en lämplig sysselsättning. Det är lyckligast om de kan få fortsätta att arbeta med förtjänst så länge krafterna står bi. För dem själva och för samhället betyder detta ett uppskjutande av vårdbehovet. Det vore utan tvekan en investering som skulle ge goda resultat, om man på det sätt som föreslagits i högermotionen stimulerade åldringarna till en arbetsinsats.

Det andra skälet är att våra friska pensionärer är en reserv av arbetskraft, som i vissa lägen, inte minst för närvarande, kan utgöra en betydelsefull insats t. ex. inom vårdområdet, där bristen på personal oroar oss alla så allvarligt. Den arbetskraftsreserven skulle aktiveras genom medvetandet om att en något högre inkomst än folkpensionen plus det nuvarande ortsavdraget inte omedelbart skulle drabbas av beskattning.

Den tredje frågan är fortsättningen av en följetong, som jag tillsammans med en annan av kammarens ledamöter skrivit in i kammarens protokoll, när frågan tidigare debatteras om de ensamstående familjeförsörjarnas rätt till högre kapitalavdrag. För dagen skall jag endast göra några konstateranden.

På utredningsplanet, genom proposition nr 160 och genom bevillningsutskottets ställningstagande har en förnyad uppslutning skett kring kapitalavdraget såsom en sparfrämjande faktor. Detta vill jag understryka, eftersom jag tidigare tyckt mig finna en viss tveksamhet på den punkten.

Under några år har jag och några medintresserade försökt vinna gehör för förslaget att ge de ensamma familjeförsörjarna samma rätt till sparavdrag vid inkomst av kapital som de äger beträffande försäkringspremier. Man har invänt att det är ytterst få som skulle beröras av reformen. Invändningen står sig knappast inför den som ser frågan ur rättvisesynpunkt. Om det nu rörde

Den ekonomiska politiken m. m.

sig om en reform som vore till förfång för flertalet kunde invändningen diskuteras ur lämplighetssynpunkt, men förändringen är så obetydlig med hänsyn till skattebortfallet att det närmast är genant att höra talas om de få det gäller.

Den andra huvudinvändningen går ut på att de ofullständiga familjerna klarar sig genom att insätta kapital i barnens namn och att var och en då kan utnyttja det enkla avdraget. Detta antyds av utskottet med följande uppseendeväckande sats: »Någon samtaxering sker icke av föräldrars och barns inkomster.» Detta vet jag verkligen — d. v. s. jag erkänner att man generellt kan uttrycka sig på det sättet — men nu hör det onekligen till sammanhanget, att detta inte är någon speciell favör för de ensamma familjeförsörjarna, utan den råkar vara gemensam för alla familjetyper. Och man kan rimligen inte vifta bort en olikhet genom att erinra om något som är gemensamt.

Nu existerar emellertid fall, där rörelser och jordbruk fortbestår som oskiftade dödsbon. Det kan också finnas förhållanden som gör att den återstående familjeförsörjaren föredrar att ha besparingarna placerade i eget namn, även om de avses för barnen. Det är här det dubbla kapitalavdraget skulle ha sin stora betydelse. Det finns ingen anledning att principiellt betrakta detta avdrag annorlunda än försäkringsavdraget.

Till sist, herr talman, vill jag bara nämna att det inte förbigått mig att centerpartiets utskottsrepresentanter, som tidigare har stött detta förslag och vilkas talesman i kammaren tidigare givit förslaget sitt förord, i år inte är med på reservationen till förman för förslaget. Anledningen till denna händelse är för mig hölj d i dunkel, och jag skall inte för ögonblicket forska närmare efter den.

Jag ber att få instämma i de yrkanden som framställts om bifall till reservation nr V i bevillningsutskottets betänkande nr 63.

Herr **MAGNUSSON** i Jönköping (cp):

Herr talman! Jag har varit med om att väcka motionen nr II: 547, vari hemställes »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt prövning vid pågående skatteöversyn av frågan om återställande av de skattefria ortsavdragen till det realvärde, som avdragen hade efter den senaste beloppsjusteringen, så ock av möjligheterna att genom indexreglering för framtiden garantera upprätthållande av ortsavdragens realvärde, samt om framläggande snarast möjligt av de förslag, som prövningen kan föranleda».

Vid samtliga de tillfällen, då riksdagen beslutat om ändringar av de skattefria ortsavdragen, har avsikten varit att ortsavdragen skulle motsvara en minimelevnadskostnad och alltså vara skattefria. Men den fortgående penningvärdeförsämringen har ju undan för undan minskat ortsavdragens reella värde.

Här har alltså i stället en ökning skett av skattetrycket utan att vederbörande fått någon som helst realinkomstökning. Vi anser därför att starka skäl talar för att åtgärder vidtas för att, för det första, ortsavdragens realvärde återföres till sitt ursprungliga värde och för det andra, att de indexregleras.

Att detta krav är rättvist har utskottet vid sin behandling av motionen inte velat direkt bestrida, men det anser sig ändå inte kunna tillstyrka det. Därför står ju orättvisan kvar även för framtiden. Utskottet är positivt till tankegången men menar att den utformning vårt källskattesystem har omöjliggör reformens genomförande. Jag tror inte att det rent skattetekniska problemet skulle vara omöjligt att lösa. Helt säkert har i vårt land svårare problem än detta lösts. Ortsavdraget är det sista avdraget på den taxerade inkomsten. Om man drar av 4 000 kronor eller 4 100 för att få fram den beskattningsbara inkomsten kan väl gå på ett ut. Om sedan källskattesystemet möjligen skulle

Den ekonomiska politiken m. m.

göra att vederbörande skattebetalare får vänta något på den återbäring som en indexreglering skulle ge betyder mindre. Huvudsaken är väl att vederbörande får den skattelindring som han är berättigad till på grund av den penningvärdeförsämring som har skett. När man på andra områden kan genomföra en indexreglering för att motverka penningvärdeförstöringen, så borde man väl åtminstone kunna undersöka om det inte vore möjligt även när det gäller det skattefria ortsavdraget.

Med denna motivering vill jag, herr talman, yrka bifall till den vid bevillningsutskottets betänkande nr 62 fogade reservationen av herrar Sundin och Vigelsbo.

Herr talmannen återtog ledningen av förhandlingarna.

Herr SVENSSON i Ljungskile (fp):

Herr talman! I sin sista replik till mig tidigare här i debatten tycktes finansministern vilja säga, att han egentligen inte brytt sig om att tidigare svara på kritiken av de prognoser man diskuterade hösten 1959. Men i dag hade han kommit så långt, att han tyckte att det var bäst att liksom vinka undan det där som ju egentligen hade varit någonting i marginalen som väsentligen var felaktigt.

Den vändning debatten tog från finansministerns sida gör att jag måste be att få läsa in några saker i protokollet. Jag börjar med vad som hände den 25 maj i fjol, alltså i den debatt om budgetregleringen som motsvarar dagens debatt. Jag sade där att jag för säkerhets skull ville läsa in i protokollet de slutsatser som besparingsutredningen hade kommit till och som litet uppriskade framlades för oss av kanslihuset. Nu ber jag, herr talman, att få läsa in det stycket också i årets protokoll: »Av sammanställningen framgår att myndigheternas äskanden för budgetåret 1960/61 (inkl. vissa av kommittéer

och utredningar framlagda förslag som nu är färdigberedda) på driftbudgeten överstiger de i besparingsutredningens prognosmaterial beräknade egentliga statsutgifterna med 400 miljoner, medan äskandena på kapitalbudgeten understiger besparingsutredningens siffror med 75 miljoner kronor. Om man räknar med samma antagande beträffande inkomster, statsskuldräntor och bostadsavskrivningar som besparingsutredningen och gör samma schablonmässiga tillägg för höjda löner m. m. skulle ett bifall till myndigheternas äskanden resultera i ett driftbudgetunderskott på ca 2 700 miljoner kronor samt ett totalbudgetunderskott och därmed behov av ny upplåning på ca 4 600 miljoner kronor. Därest emellertid inkomsterna i enlighet med en förnyad preliminär inkomstberäkning uppräknas med ca 500 miljoner kronor och några bostadsavskrivningar inte heller under budgetåret 1960/61 anses erforderliga skulle ett bifall till myndigheternas äskanden — med tillägg för en marginal av ca 100 miljoner kronor för ytterligare tilläggsstater utöver löner — resultera i ett driftbudgetunderskott på ca 2 200 miljoner och ett totalbudgetunderskott på ca 4 250 miljoner kronor.»

Jag erinrade vidare om att finansministern för egen del höll sig anspråkslöst i skymundan och att »det fanns inte någon som helst chans att få statsrådet att säga någonting vid sidan av dessa siffror». På detta svarade herr Sträng — och det var ett rätt intressant svar, när man ser det mot bakgrunden av vad herr Sträng sagt i dag: »Utgångsmaterialet för våra diskussioner var de bedömningar över budgetutfallet, som besparingsutredningen hade sammanställt, och vidare — som herr Svensson i Ljungskile helt riktigt har anfört — petitaframställningarna från statliga verk och myndigheter. Herr Svenssons påpekande, att finansministern inte i det läget kunde prestera något annat material än besparingsutredningens

Den ekonomiska politiken m. m.

prognoser och verkens petitaframställningar, är fullt korrekt. Jag kan dock inte inse, att det skulle kunna utgöra något underlag för en anmärkning mot finansministern, att han inte före budgetarbetets början var beredd att uttala sig om dess resultat. Arbetet går inte till på det sättet, att man redan under hösten gör några bestämmningar av den kommande budgetens utformning.»

Herr Strängs i dag återopade protokoll säger något annat. Det ger upplysningar om något som inte fanns, enligt herr Strängs egen utsago i fjol.

I min replik yttrade jag: »Jag vill först konstatera att finansministern inte hade någonting att anmärka på av mig relaterade fakta, och därmed kan väl framställningen av eventuella läsare av protokollet anses bevitnad och godkänd.» Litet längre fram säger jag: »Finansministern återopade vidare besparingsutredningens bedömningar, men tar jag inte alldeles fel säger besparingsutredningen mycket eftertryckligt, att den icke bedömt detta material. Utredningen hade fått det från herr Strängs departement och satt in det i en tabell utan att ta ståndpunkt till detsamma.»

Till detta säger finansministern: »Om herr Svensson studerat detta material så noga som man skulle ha anledning begära, då han nu diskuterar det, vet han också att myndigheternas siffror granskats av fackdepartementen och sedan sammanställts för besparingsutredningens behov. Några andra siffror har vi inte att arbeta med. Alla dessa siffror är prognoser, och skall man prognosticera för en tidsperiod som ligger 18 eller 24 månader framåt i tiden, i en konjunktur som växlar från typisk nedgång till typisk uppgång, är dessa siffror naturligtvis behäftade med alla de svagheter man måste reservera sig för. Herr Svensson sade själv i sitt första anförande att det var inte bara finansministern, som använt dessa siffror i den offentliga debatten, utan också en lång rad ekonomer.»

Här återkommer alltså finansministern i det ena inlägget efter det andra och konstaterar, att det inte finns några andra siffror än dessa. Det var alltså jag som i den debatten pekade på att siffrorna inte var bearbetade, medan herr Sträng konstaterade att de verkligen var i viss mån bearbetade av fackdepartementen.

Med anledning av detta påstående från finansministerns sida läste jag en av de reservationer som besparingsutredningen själv anfört. Besparingsutredningen sade nämligen så här: »Det bör dock ånyo understrykas, att dessa siffror framräknats på grundval av mycket schablonmässiga antaganden och att någon budgetprövning av de redovisade utgiftsbehoven inte gjorts inom de olika departementen.» Jag tillade: »Det är med detta råmaterial som Sveriges finansminister drev en kampanj under hela sommaren och hösten för att hamra in i svenska folket siffror som inte hade någon relevans.»

Detta från debatten i fjol. Jag kan inte förstå att det på något sätt går att få herr Strängs utsagor i fjol att stämma med finansministerns sätt att lägga upp saken i dag.

Så skall jag, herr talman, be att få gå tillbaka till proposition nr 162 på hösten 1959, då finansministern presenterade omsättningsskatten. Han börjar där med att relatera besparingsutredningens förslag och säger att enligt detta totalbudgetens underskott skulle sjunka från 4,2 miljarder 1960/61 till 3,9 miljarder 1961/62 för att därefter ligga kvar på denna nivå. Den siffran han här tar till utgångspunkt för sitt resonemang är alltså 4,2 miljarder. Sedan går finansministern in på en viss bedömning av detta material längre ned på s. 52 i proposition nr 162. Finansministern pekar där på att det är inte oväsentligt högre anslagskrav än vad som redovisats i besparingsutredningens material. På vissa punkter hade det visat sig, att utredningens prognos under-

Den ekonomiska politiken m. m.

skattat helt ofrånkomliga utgifter för budgetåret 1960/61. Det finns alltså, säger finansministern, skäl att varna för tron, att det av utredningen angivna totala utgiftsbeloppet för 1960/61 ganska lätt skulle kunna skäras ned väsentligt. Jag skall inte här anföra ytterligare citat.

När man läser detta, måste man onekligen få intrycket, att det är ovisst om och i så fall hur mycket man kan komma under besparingsutredningens utgiftsprognos. I det sammanhanget vill jag framhålla — något som jag tidigare har gjort i kanslihuset och senare även i riksdagen — att under de fyrtio år, som jag har lyssnat på den politiska debatten här i landet, kan jag inte erinra mig något annat tillfälle, då man har fört in petitaskrivelsernas hopsommrade belopp i en allvarlig statsfinansiell debatt.

Det finns naturligtvis inte någon anledning att klandra finansministern för att han inte har kunnat förutse styrkan i den nuvarande högkonjunkturen — det har ingen av oss kunnat. Vad man kunde säga på hösten 1959 var, att man hade ett råmaterial i utgiftsprognosen, vilket aldrig borde ha framlagts i oarbetat skick. Det fanns vidare prognoser med olika alternativ beträffande de fortsatta inkomsterna. Finansministern valde enligt vårt förmenande det mest försiktiga alternativet. Med hänsyn till att konjunkturen redan hade börjat att gå uppåt, skulle han väl ha kunnat vara mer optimistisk. I själva verket beräknade finansministern inkomststegringarna under de två budgetåren 1958/59 och 1960/61 till 900 miljoner kronor. De har blivit 2 700 miljoner kronor, d. v. s. cirka 1 700 miljoner kronor mer än beräknat, om jag undantar omsättningsskatten. Det är en lika stor inkomstökning som det belopp finansministern beräknade att få in brutto på omsättningsskatten jämte den förolyskade energiskatten. Sedan har, som jag förut sade, högkonjunkturen blivit kraf-

tigare än någon vågat räkna med, och det finns inte någon anledning att klandra finansministern för att han inte kunde förutse det.

Nu föreligger åter en regleringsproposition. Siffrorna i densamma har kommenterats här i dag. Jag skall bara citera en enda mening ur denna proposition, vilken återfinns på s. 16, därför att jag tycker att det är värdefullt att få den till protokollet. Finansministern talar där om utsikterna framöver och säger: »Kraven för de närmast framförliggande åren är sålunda alltid avsevärt större än vad som efter budgetgranskning blir förverkligat.» Det var vad vi sade på hösten 1959 och vad finansministern då inte ville kommentera. Jag konstaterar att denna sak nu även ingår i finansministerns egna resonemang.

Omsättningsskatten, högkonjunkturen och därmed sammanhängande förhållanden har lett till ett våldsamt inkomstflöde i statens kassor. Detta inkomstflöde har väl aldrig någonsin varit så stort som just denna månad, ty staten får denna månad in åtskilligt över 3 000 miljoner kronor. Det är inte alls underligt, att det är ont om pengar i bankerna, när skatteleveranserna på kort tid har denna väldiga volym och det följaktligen inte finns något som helst lånebehov. Det torde bli — det säger jag inte som någon replik till finansministern utan snarare som en liten upplysning till herr Hjalmarson och hans meningsfränder — i maj månad i år ett nettoöverskott i statskassan på 1 500 à 1 800 miljoner kronor. Det är ju något ganska fantastiskt.

Nu skall man inte bygga på månadsbokslut eller på sådana här lösryckta notiser. Man skall inte göra så, som herr Hjalmarson gjorde på våren 1958, då han räknade ut hur mycket statsskulden steg, medan finansministern talade. Jag kommer inte ihåg vilket belopp han kom fram till, men skulle man med utgångspunkt från maj månad i år forma

Den ekonomiska politiken m. m.

en liknande »rolighet», skulle man kunna säga att statsskulden minskas med 2 à 2,5 miljoner kronor i timmen. Sedan kan var och en räkna ut hur mycket rikare vi blir, medan han talar. Jag tror emellertid att detta inkomstflöde leder till att det knappast uppstår något lånebehov alls för statens del under detta budgetår, som är slut den 30 juni. Hur det verkligen blir får vi se, när bokslutssiffrorna föreligger.

Jag hade inte alls tänkt att tala här i dag och behandla denna sak, om inte finansministern hade begärt att få »resning i målet». Men eftersom han själv beställde en repetitionskurs, tyckte jag att jag fick vara hygglig och gå honom till mötes.

Herr REGNELL (h):

Herr talman! Det har i debatten i dag sagts att den och den har kommit lindrigt undan. Vi som är medlemmar av bankoutsiktet skulle kunna säga det samma för vår del. Vi har haft litet av frimåndag. Det är partiledarna och statsrådet Sträng som har fört debatten kring räntenivån, bankutlåning och annat som hör till bankoutsiktets arbetsområden.

Finansministern förklarade för en stund sedan, att han med alldeles ovanlig tillfredsställelse hade tagit del av utskottsutlåtandena i fråga om finans- och penningpolitiken. Som borgerlig medlem av bankoutsiktet vill jag gärna kvittera vänligheten med att säga att vi på den borgerliga kanten av utskottet naturligtvis är glada över att riksbanken i större utsträckning än tidigare har slagit in på den linje som den politiska oppositionen har rekommenderat.

Dessa frågor kommenterade bankoutsiktet redan i sitt utlåtande nr 7, daterat så tidigt som den 7 mars. I dag är det bankoutsiktets utlåtande nr 29, som är ett av de utlåtanden som ligger till grund för debatten. Det berör två

lagförslag, dels om kassareservbestämmelserna för affärsbankerna, dels om förlängning av ränteregleringslagen.

I fråga om kassareservbestämmelserna har vi inom utskottet enats om att respektera den kompromiss som vi träffade i fjol. Från oppositionshåll gör vi det i medvetandet om att den kompromissen i praktiken innebar en icke oväsentlig framgång för vår uppfattning. När vi dessutom vetat, att hela frågan snart nog kommer att aktualiseras genom en proposition, som framlägges i anledning av kreditmarknadsutredningens betänkande, har vi ansett oss kunna godta status quo tills vidare.

Annorlunda ställer det sig beträffande ränteregleringslagen. Inom högern och folkpartiet anser vi att den lagen nu mindre än någonsin fyller någon uppgift och att den följaktligen bör mönstras ut. Tråkigt nog går centerpartiet på den socialistiska linjen, precis som när herr Hedlund för en stund sedan applåderade riksbankens nya 9-procents giv.

När ränteregleringslagen debatterades för några år sedan tillät jag mig — om jag minns rätt — att säga att den årliga förlängningen av ränteregleringslagen litet påminner om hur vissa husmödrar varje vår plockar fram gamla kläder ur malpåsen, konstaterar att de inte fyller någon nyttig uppgift och så stoppar in dem i malpåsen igen. Finansministern har i ett nyligen aktuellt sammanhang visat att han inte är anhängare av otidsenlig kostymering. Man skulle önska att han visade samma civillikurage i riksdagen som i rikssalen. Det är nämligen här också fråga om en nog så otidsenlig kostymering. Redan när den skraddades för tio år sedan förklarade lagrådet, att ränteregleringslagen var olämpligt utformad. Sedan dess har det alltså gått tio år. Finansministern har haft sin ränteregleringslag undanhängd, och under tiden har han i sin egen verksamhet börjat tillämpa räntor bra nära upp till tvåsiffriga

Den ekonomiska politiken m. m.

ga procenttal. Härvidlag har lagen alltså inte haft någon som helst betydelse.

Sedan säger man att lagen har kommit att tjäna som underlag för riksbankens strävanden att förhandlingsvägen nå inflytande över utvecklingen på kreditmarknaden. Det är då att märka, att riksbanken nu manövrerar med andra medel än för tio år sedan. Investeringsfonder, statsupplåning på marknaden, friare emissionsmöjligheter för obligationer — sådant kräver ingen ränteregleringslag.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen av herr Ewerlöf m. fl., som är fogad till bankoutsrottets utlåtande nr 29.

Herr ANDERSSON i Ronneby (s):

Herr talman! Jag känner mig inte som herr Regnéll förbigången å bankoutsrottets vägnar, därför att de frågor som vi sysslar med i bankoutsrottet har blivit utförligt diskuterade hela dagen. Vi har faktiskt detta år i bankoutsrottet kunnat glädja oss åt mycket stor enighet i de ekonomiska frågor vi haft att behandla. Vi hade ett enigt dechargebetänkande, och nu är vi eniga om kassareserven och skiljer oss endast i fråga om de motioner som folkpartiet och högern har lagt fram beträffande ränteregleringslagen.

Jag delar emellertid inte herr Regnélls uppfattning och kan inte godta den beskrivning han har lämnat här i kammaren. Men alla de skäl som han anfört har tidigare bemötts, varför jag endast skall med några korta ord beröra vad herr Regnéll talade om.

Man får inte glömma att ränteregleringslagen lika väl som kassareservbestämmelserna är fullmaktslagar som inte avses bli tillämpade, om det inte blir absolut nödvändigt. Herr Regnéll säger att lagen inte har någon som helst betydelse. Då kan jag inte förstå hur den kan vara så farlig ur herr Regnélls synpunkt. Emellertid tror vi att den kan vara av ganska väsentlig betydelse

för att kunna hålla ifrågavarande områden under kontroll. Jag skulle också vilja säga att den har en direkt betydelse för den emissionskontroll som det nu finns en överenskommelse om mellan bankerna och riksbanken.

Det är alldeles uppenbart att centralbanken måste ha de möjligheter att driva en bestämd penningpolitik, som måste anpassas efter det ekonomiska program som riksdagen fastställt. Jag tror därför, herr talman, att det fortfarande finns goda skäl att låta denna fullmaktslag gälla.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr NILSSON i Göingegården (h):

Herr talman! Vid statsutskottets utlåtande nr 141 finns en reservation med hemställan om bifall till motionerna I: 681 och II: 803, vilka innebär att ett belopp på 450 miljoner kronor skall avsättas till en särskild fond samt att motsvarande belopp skall av statskontoret överföras till ett särskilt konto i riksbanken.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till denna reservation av fröken Andersson m. fl.

Härmed var överläggningen slutad.

Bankoutsrottets utlåtande nr 29*Mom. I*

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. II

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Regnéll begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller

bankoutskottets hemställan i mom. II) i utskottets utlåtande nr 29, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen av herr Ewerlöf m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Regnéll begärde emellertid röst-räkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 141 ja och 71 nej, varjämte 4 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Bevillningsutskottets betänkande nr 63

Herr TALMANNEN yttrade:

Först ställes propositioner beträffande det i utskottets hemställan under punkten A) avsedda lagförslaget, varvid varje stadgande, i fråga om vilket under överläggningen framstälts annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan, upptages särskilt och proposition därefter gives på rubrik, ingress och ikraftträdandebestämmelser. I anslutning till det i reservationen III) av herr Söderquist m. fl. beträffande 46 § 2 mom. kommunalskattelagen framställda yrkandet om utbrytande av den obligatoriska sjukförsäkringsavgiften ur det allmänna försäkringsavdraget upptages det i reservationen X) av herrar Sundin och Vigelsbo under 3) framställda yrkandet om ändring av 22 § 1 mom., 29 § 1 mom. samt punkt 1 av anvisningarna till 20 § kommunalskattelagen. Sistnämnda yrkande avser avdrag

Den ekonomiska politiken m. m.

under respektive förvärvskälla för sjuk- och olycksfallsförsäkring avseende jordbrukare m. fl. och har i reservationen anknutits till punkten B 6) i utskottets hemställan. Med avseende på utskottets hemställan under punkten B) i övrigt upptages först de moment, i fråga om vilka framstälts annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan. Slutligen ställes proposition på utskottets hemställan i övrigt under punkterna A) och B).

Punkten A) (förslag till lag om ändrad lydelse av 39 § 3 mom. och 46 § 2 mom. kommunalskattelagen) och punkten B 6) (förslag till lag om ändrad lydelse av 22 § 1 mom., 29 § 1 mom. samt punkt 1 av anvisningarna till 20 § kommunalskattelagen)

39 § 3 mom. första stycket (aktiesparande)

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen II); och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i punkten A) i utskottets betänkande nr 63, såvitt avser 39 § 3 mom. första stycket kommunalskattelagen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen II) av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprens-

Den ekonomiska politiken m. m.

ning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 154 ja och 36 nej, varjämte 27 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

39 § 3 mom. andra stycket (sparavdrag för ofullständiga familjer)

Ordet lämnades på begäran till

Herr VIGELSSO (cp), som yttrade:

Herr talman! Jag ber att få anmäla, att det har uppstått ett tekniskt missöde beträffande bevillningsutskottets betänkande nr 63. Centerpartiledamöterna står inte, som avsikten varit, som medreservanter på reservationen V) av herr Söderquist m. fl. Vi kommer vid voteringen följaktligen att stödja den reservationen.

Vidare anfördes ej.

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets förslag, innebärande avslag å det genom reservationen V) framlagda förslaget om tillfogande av ett andra stycke till 39 § 3 mom., dels ock på bifall till reservationen V); och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Gustafson i Göteborg begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i punkten A) i utskottets betänkande nr 63, såvitt avser 39 § 3 mom. andra stycket kommunalskattelagen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen V) av herr Söderquist m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 111 ja och 104 nej, varjämte 1 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

46 § 2 mom. (utbrytande av den obligatoriska sjukförsäkringsavgiften ur det allmänna försäkringsavdraget) samt

22 § 1 mom., 29 § 1 mom. och punkt 1 av anvisningarna till 20 § (avdrag för sjuk- och olycksfallsförsäkring avseende jordbrukare m. fl.)

Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan; 2:o) bifall till den vid betänkandet fogade reservationen III) av herr Söderquist m. fl.; samt 3:o) bifall till det i reservationen X) av herrar Sundin och Vigelsbo under 3) framställda yrkandet; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Magnusson i Borås begärde likväl votering, i anledning varav herr talmannen för bestämmande av kontrapositionen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka herr talmannen nu fann den under 2:o) angivna hava flertalets mening för sig. Beträffande kontrapositionen begärde dock herr Vigelsbo votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen

angående punkterna A) och B 6) i bevillningsutskottets betänkande nr 63, såvitt avser avdrag för sjukförsäkringsavgift m. m., antager det förslag, som innefattas i reservationen III) av herr Söderquist m. fl., röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit det i reservationen X) av herrar Sundin och Vigelsbo under 3) framställt- da yrkandet.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Vigelsbo begärde emellertid röst- räkning, vadan votering medelst om- röstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 78 ja och 46 nej, varjämte 94 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså till kontrapro- position i huvudvoteringen antagit den under 2:o) angivna propositionen.

I enlighet härmed blev efter given varsel följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i punk- terna A) och B 6) i utskottets betänkan- de nr 63, såvitt avser avdrag för sjuk- försäkringsavgift m. m., röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservatio- nen III) av herr Söderquist m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter

Den ekonomiska politiken m. m.

ånyo intagit sina platser och sistnäm- da voteringsproposition blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen till- kännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstnings- apparat anställdes. Därvid avgåvos 112 ja och 104 nej, varjämte 2 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskot- tets hemställan.

Rubrik, ingress och ikraftträdande- bestämmelser

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten B 1) (sparavdrag för jord- brukare m. fl.)

Herr talmannen gav först proposi- tioner i fråga om *utskottets hemställan*, nämligen dels på bifall till utskottets be- rörda hemställan, dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservatio- nen IV); och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervä- gande ja besvarad. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid votering, i an- ledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i punk- ten B 1) i utskottets betänkande nr 63, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservatio- nen IV) av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropo- sitionen blivit ännu en gång uppläst,

Den ekonomiska politiken m. m.

verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 152 ja och 38 nej, varjämte 28 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Härefter framställde herr talmannen i avseende å *motiveringen* propositioner dels på godkännande av utskottets motivering, dels ock på godkännande av utskottets ifrågavarande motivering med den ändring däri, som föreslagits under 1) i reservationen X); och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Vigelsbo begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren godkänner bevillningsutskottets motivering beträffande punkten B 1) i utskottets betänkande nr 63, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt utskottets berörda motivering med den ändring däri, som föreslagits under 1) i reservationen X) av herrar Sundin och Vigelsbo.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Vigelsbo begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid

avgåvos 118 ja och 62 nej, varjämte 38 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså godkänt utskottets motivering oförändrad.

Punkten B 2 c) (amorteringssparande)

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen VI); och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i punkten B 2 c) i utskottets betänkande nr 63, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen VI) av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Därvid befanns, att flertalet av kammarens ledamöter röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

Punkten B 3) (bostadssparande och utbildningssparande)

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen VII); och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid

Den ekonomiska politiken m. m.

votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i punkten B 3) i utskottets betänkande nr 63, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen VII) av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 158 ja och 34 nej, varjämte 26 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkten B 4), såvitt avser skattepremiering av sparande

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen VIII); och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Gustafson i Göteborg begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i punkten B 4) i utskottets betänkande nr 63, såvitt avser skattepremiering av sparande, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen VIII) av herr Söderquist m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Gustafson i Göteborg begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 112 ja och 105 nej, varjämte 1 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkten B 4), såvitt avser stimulerande av sparande

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till det i reservationen X) under 2) framställda yrkandet; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Vigelsbo begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i punkten B 4) i utskottets betänkande nr 63, såvitt avser stimulerande av sparande, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit det i reservationen X) av herrar Sundin och Vigelsbo under 2) framställda yrkandet.

Den ekonomiska politiken m. m.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Vigelsbo begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 123 ja och 39 nej, varjämte 56 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkten B 7) (justering av de s. k. schablonavdragen)

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen IX); och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Gustafson i Göteborg begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i punkten B 7) i utskottets betänkande nr 63, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen IX) av herr Spetz m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Därvid befanns, att flertalet av kammarens ledamöter röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

Utskottets hemställan under punkterna A) och B) i övrigt

Bifölls.

Bevillningsutskottets betänkande nr 62*Punkten 1) Lagstiftning rörande generell höjning av ortsavdragen*

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationerna I) i förevarande del och II); och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Nilsson i Svalöv begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i punkten 1) i utskottets betänkande nr 62, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit de vid betänkandet fogade reservationerna I) av herr Hagberg m. fl. i förevarande del och II) av herr Spetz m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Nilsson i Svalöv begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 116 ja och 73 nej, varjämte 29 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkten 2) Lagstiftning rörande höjning av ortsavdragen för folkpensionärer

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen I) i förevarande del; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Nilsson i Svalöv begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i punkten 2) i utskottets betänkande nr 62, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen I) av herr Hagberg m. fl. i förevarande del.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Nilsson i Svalöv begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 147 ja och 36 nej, varjämte 35 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkten 3) Utredning rörande generell höjning av ortsavdragen

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid betänkan-

Den ekonomiska politiken m. m.

det fogade reservationen III); och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Vigelsbo begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i punkten 3) i utskottets betänkande nr 62, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen III) av herrar Sundin och Vigelsbo.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Vigelsbo begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 118 ja och 36 nej, varjämte 64 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkten 4) Utredning rörande särskilt bottenavdrag för folkpensionärer

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen IV); och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Gustafson i Göteborg begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den ekonomiska politiken m. m.

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i punkten 4) i utskottets betänkande nr 62, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen IV) av herr Spetz m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Gustafson i Göteborg begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 112 ja och 104 nej, varjämte 2 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkten 5) Utredning rörande kompensationsåtgärder till kommunerna för skatteunderlagsbortfall i anledning av ortsavdragshöjning

Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan; 2:o) bifall till den vid betänkandet fogade reservationen I) av herr Hagberg m. fl. i förevarande del; samt 3:o) bifall till den vid betänkandet fogade reservationen V) av herr Spetz m. fl.; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Gustafson i Göteborg begärde likväl votering, i anledning varav herr talmannen för bestämmande av kontrapositionen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka herr talmannen nu fann den under 2:o) angivna hava flertalets mening för sig. Beträffande kontrapositionen begärde dock herr

Gustafson i Göteborg votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående punkten 5) i bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 62 antager det förslag, som innefattas i reservationen I) av herr Hagberg m. fl. i förevarande del, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen V) av herr Spetz m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 40 ja och 43 nej, varjämte 135 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså till kontraposition i huvudvoteringen antagit den under 3:o) angivna propositionen.

I enlighet härmed blev efter given varsel följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i punkten 5) i utskottets betänkande nr 62, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen V) av herr Spetz m. fl.

Sedan kammarens ledamöter häref-

Den ekonomiska politiken m. m.

ter ånyo intagit sina platser och sistnämnda voteringsproposition blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Gustafson i Göteborg begärde emellertid röst-räkning, vadan votering medelst omröstningsapparat anställdes. Därvid avgavos 132 ja och 74 nej, varjämte 12 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkten 6) Indexreglering av ortsavdrag och skatteskalor

Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan; 2:o) bifall till den vid betänkandet fogade reservationen I) av herr Hagberg m. fl. i förevarande del; samt 3:o) bifall till den vid betänkandet fogade reservationen VI) av herrar Sundin och Vigelsbo; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övertvägande ja besvarad. Herr Nilsson i Svalöv begärde likväl votering, i anledning varav herr talmannen för bestämmande av kontrapropositionen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka herr talmannen nu fann den under 2:o) angivna hava flertalets mening för sig. Beträffande kontrapropositionen begärde dock herr Vigelsbo votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren till kontraproposition i huvudvoteringen angående punkten 6) i bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 62 antager det förslag, som innefattas i reservationen I) av herr Hagberg m. fl. i förevarande del, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraproposition i nämnda votering antagit reservationen VI) av herrar Sundin och Vigelsbo.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavos 37 ja och 51 nej, varjämte 130 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså till kontraproposition i huvudvoteringen antagit den under 3:o) angivna propositionen.

I enlighet härmed blev efter given varsel följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i punkten 6) i utskottets betänkande nr 62, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen VI) av herrar Sundin och Vigelsbo.

Sedan kammarens ledamöter härefter ånyo intagit sina platser och sistnämnda voteringsproposition blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Vigelsbo begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat anställdes. Därvid avgavos 121 ja och 68 nej, varjämte 29 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Den ekonomiska politiken m. m.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkten 7) Utredning rörande barnavdrag

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen I) i förevarande del; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Nilsson i Svalöv begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i punkten 7) i utskottets betänkande nr 62, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen I) av herr Hagberg m. fl. i förevarande del.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Nilsson i Svalöv begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 155 ja och 34 nej, varjämte 29 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Bevillningsutskottets betänkande nr 60*Punkten A)*

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna B 1) och B 4), såvitt avser förslag till förordning rörande skatterabatt

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen I) i motsvarande del; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Nilsson i Svalöv begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i punkterna B 1) och B 4) i utskottets betänkande nr 60, såvitt avser förslag till förordning rörande skatterabatt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen I) av herr Hagberg m. fl. i motsvarande del.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Nilsson i Svalöv begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 179 ja och 34 nej, varjämte 5 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna B 1) och B 4), såvitt avser förslag till nytt skattesystem, samt punkten B 2)

Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan;

2:o) bifall till utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som för-
anleddes av bifall till reservationen I) av herr Hagberg m. fl. i motsvarande del; samt 3:o) bifall till utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som för-
anleddes av bifall till motionerna I: 359 samt II: 414; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Nilsson i Svalöv begärde likväl votering, i anledning varav herr talmannen för bestämmande av kontrapropo-
sitionen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka herr talmannen nu fann den under 2:o) angivna hava flertalets mening för sig. Be-
träffande kontrapropositionen begärde dock herr Hagberg votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren till kontraproposition i huvudvoteringen angående punkterna B 1) och B 4) i nu förevarande del samt punkten B 2) i bevillningsutskottets betänkande nr 60 antager det förslag, som innefattas i reservationen I) av herr Hagberg m. fl., röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraproposition i nämnda votering antagit motionerna I: 359 och II: 414.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Hagberg begärde emellertid röst-
räkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 48 ja och 26 nej, varjämte 143 av

kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså till kontraproposition i huvudvoteringen antagit den under 2:o) angivna propositionen.

I enlighet härmed blev efter given varsel följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i dess betänkande nr 60 under punkterna B 1) och B 4), såvitt avser förslag till nytt skattesystem, samt punkten B 2), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som för-
anleddes av bifall till reservationen I) av herr Hagberg m. fl. i motsvarande del.

Sedan kammarens ledamöter härefter ånyo intagit sina platser och sistnämnda voteringsproposition blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Nilsson i Svalöv begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat anställdes. Därvid avgåvos 153 ja och 34 nej, varjämte 31 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkten B 3)

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen II); och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Gustafson i Göteborg begärde emellertid votering, i anledning varav

Den ekonomiska politiken m. m.

efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i punkten B 3) i utskottets betänkande nr 60, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen II) av herr Spetz m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Gustafson i Göteborg begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 142 ja och 72 nej, varjämte 4 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkten C)

Utskottets hemställan bifölls.

Statsutskottets utlåtande nr 141

Utskottets hemställan bifölls.

§ 3

Föredrogs vart efter annat bevillningsutskottets memorial nr 66, angående uppskov med behandlingen av vissa till bevillningsutskottet hänvisade ärenden;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 45, i anledning av väckta motioner om lagstiftning i syfte att möjliggöra utnyttjande av byggnad på annans mark såsom säkerhet för kredit,

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 november 1946 (nr 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret, och

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 17:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt;

andra lagutskottets memorial nr 52, angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden; samt

statsutskottets memorial:

nr 138, angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden; och

nr 142, angående tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1960/61.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda memorial och utlåtanden hemställt.

§ 4

Föredrogs och lades till handlingarna andra lagutskottets memorial nr 53, föranlett av kamrarnas skiljaktiga beslut vid behandlingen av andra lagutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om viss komplettering av barnmorske-reglementet.

§ 5

Föredrogs jordbruksutskottets memorial nr 35, angående uppskov med behandlingen av visst utskottet tilldelat ärende.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 6

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från konstitutionsutskottet:

nr 342, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 70, med förslag till lag om församlingsstyrelse m. m. ävensom i ämnet väckta motioner;

från statsutskottet:

nr 264, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till organisation för undervisning och vård av barn med komplicerad utvecklingshämning m. m.;

nr 326, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1961/62 till Bidrag till internationell hjälpverksamhet jämte i ämnet väckta motioner;

nr 328, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ökad utbildning av läkare och tandläkare m. m.;

nr 329, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående dels anslag för budgetåret 1961/62 till naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter m. m., dels ock åtgärder för avskrivning av vissa studielån jämte i ämnet väckta motioner;

nr 330, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kapitaltillskott till Scandinavian Airlines System (SAS), m. m., jämte i ämnet väckta motioner;

nr 331, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter åt tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1960/61, i vad propositionen avser avskrivning av nya kapitalinvesteringar m. m.;

nr 332, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om avsättning av kommunal-skattemedel till budgetutjämningsfonden för budgetåret 1961/62;

nr 333, angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1961/62; och

nr 334, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1961/62 till avskrivning av nya kapitalinvesteringar;

från bevillningsutskottet:

nr 343, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av tilläggsavtal till avtalet den 24 december 1936 mellan Sverige och Frankrike för undvikande av dubbelbeskattning och fastställande av bestämmelser angående ömsesidig handräckning beträffande arvsskatt;

nr 344, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om statsmonopol på tillverkning av tobaksvaror, m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet;

nr 345, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i tulltaxan den 12 september 1958 (nr 475), m. m.; och

nr 346, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om rätt till avdrag vid 1962 års taxering för avsättning till investeringsfonder för konjunkturutjämning; samt

från jordbruksutskottet:

nr 324, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning rörande anslag till Särskilt stöd åt det mindre jordbruket jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 325, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar rörande särskilda åtgärder för det norrländska jordbruket och skogsbruket, m. m. jämte i ärendena väckta motioner.

§ 7

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 23.47.

In fidem
Sune K. Johansson

Tisdagen den 30 maj

Kl. 10.00

§ 1

Anställdes, jämlikt § 65 riksdagsordningen, omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 144 föreslagna, av riksdagens båda kamrar godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill,

A. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 92 och II: 117, såvitt nu är i fråga, besluta att skolhemmet å Mogård skall från och med budgetåret 1961/62 överflyttas till Charlottendals skolhem i Gnesta;

B. att motionerna I: 92 och II: 117, i vad de avse uppdrag åt skolöverstyrelsen att tills vidare låta driva Charlottendals skolhem med nuvarande vårdform, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

C. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 92 och II: 117, såvitt nu är i fråga,

dels godkänna följande avlöningsstat för statens dövsolor m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	2 007 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	106 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 315 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 114 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	86 100

Summa kronor 5 629 000

dels ock till Statens dövsolor m. m.: *Avlöningar* för budgetåret 1961/62 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 5 629 000 kronor;

D. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 92 och II: 117, såvitt nu är i fråga, till *Statens dövsolor m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 909 000 kronor;

E. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 92 och II: 117, såvitt nu är i fråga, till *Byggnadsarbeten vid statens dövsolor m. m.* för budgetåret 1961/62 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 2 487 000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat,

A. att, med bifall till motionerna I: 92 och II: 117, såvitt nu är i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förslag, att skolhemmet å Mogård skall från och med budgetåret 1961/62 överflyttas till Charlottendals skolhem i Gnesta;

B. att, med bifall till motionerna I: 92 och II: 117, såvitt nu är i fråga, hos Kungl. Maj:t hemställa om uppdrag åt skolöverstyrelsen att tills vidare låta driva Charlottendals skolhem med nuvarande vårdform;

C. att, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 92 och II: 117, såvitt nu är i fråga,

dels godkänna följande avlöningsstat för statens dövsolor m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Svar på interpellationer ang. djurskyddslagstiftningens tillämpning på hästporten och ang. djurskyddsförhållandena inom hästporten

<i>Avlöningsstat</i>	
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	2 007 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	106 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> ..	2 415 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 114 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i> ..	86 100
<hr/>	
Summa kronor	5 729 000

dels ock till Statens dövskolor m. m.: Avlöningar för budgetåret 1961/62 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 5 729 000 kronor;

D. att, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 92 och II: 117, såvitt nu är i fråga, till *Statens dövskolor m. m.: Omkostnader för budgetåret 1961/62 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 984 000 kronor;*

E. att, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 92 och II: 117, såvitt nu är i fråga, till *Byggnadsarbeten vid statens dövskolor m. m.* för budgetåret 1961/62 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 2 273 000 kronor.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit uppläst, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat, och utföll densamma med 98 Ja och 117 Nej, varjämte 4 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med .. 72 Ja och 69 Nej, vadan, då därtill lades andra kam-

marens röster
eller ..... 98 Ja och 117 Nej,
sammanräkningen
visade ..... 170 Ja och 186 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 2

Justerades protokollen för den 24 innevarande maj.

§ 3

Svar på interpellationer ang. djurskyddslagstiftningens tillämpning på hästporten och ang. djurskyddsförhållandena inom hästporten

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet KLING, som yttrade:

Herr talman! Med kammarens tillstånd har herr Gustafsson i Borås frågat mig, om jag anser att det med hänsyn till vad som skett inom hästporten de senaste åren är uppenbart, att djurskyddslagen och strafflagens bestämmelser om djurplågeri bör tillämpas också i samband med hästsport. Vidare har herr Gustafsson frågat, om jag anser att djurskyddsförhållandena inom hästporten är tillfredsställande. Slutligen har herr Gustafsson, för den händelse båda dessa frågor skulle besvaras nekande, frågat vilka åtgärder jag ämnar vidtaga för att ordna bevakning av träning och tävling med syfte att förhindra misshandel och överansträngning av hästarna.

Till svar på interpellationen får jag anföra följande.

Strafflagen innehåller i 11 kap. 13 § bestämmelse om straff för djurplågeri. Enligt detta lagrum skall den som genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes utsätter djur för

Svar på interpellationer ang. djurskyddslagstiftningens tillämpning på hästsporten och ang. djurskyddsförhållandena inom hästsporten

otillbörligt lidande dömas för djurplågeri till böter eller fängelse. Vid sidan härav finns vissa andra bestämmelser som syftar till att bereda djur skydd mot lidande. De grundläggande av dessa bestämmelser är upptagna i lagen den 19 maj 1944 om djurskydd. Denna lag innehåller dels allmänna föreskrifter om vården och behandlingen av djur och dels särskilda regler om förevisning av djur, om kastrering, kupeering och vissa andra ingrepp samt om levande djurs användning för vetenskapligt ändamål.

Tillsyn över djurens vård och behandling skall enligt 1944 års lag utövas av hälsovårdsnämnden i orten. Nämnden skall för detta ändamål utse en eller flera tillsynsmän. Vid tillsynen skall länsveterinären och distrikts- eller stadsveterinären medverka. Länsstyrelsen har att vaka över att tillsynen behörligen fullgöres, och högsta tillsynen tillkommer veterinärstyrelsen.

Den lagstiftning som jag här har omnämnt är givetvis tillämplig även i fråga om djurskyddet i samband med hästsporttävlingar. Vederbörande tillsynsorgan skall vaka över att djuren inte utsättes för otillbörligt lidande vid dessa tävlingar, och åklagarmyndigheten har att väcka åtal för djurplågeri, om anledning därtill förekommer. På interpellantens första fråga kan jag alltså svara, att djurskyddslagets och strafflagens bestämmelser om djurplågeri kan tillämpas vid hästsporttävlingar.

Vad angår de aktuella förhållandena inom hästsporten kommer jordbruksministern att i sitt interpellationssvar till herr Spångberg beröra vissa av de störningar som ägt rum och redogöra för hur tillsynen över hästsporttävlingarna är ordnad. Jag tillåter mig att hänvisa till jordbruksministerns redogörelse.

Med anledning av den sista frågan i herr Gustafssons interpellation vill jag nämna, att inom justitiedepartementet

för närvarande pågår en utredning genom särskild sakkunnig rörande reformering av lagstiftningen om djurskydd. Ett betänkande i ämnet är nu under tryckning. Detta betänkande kommer att avse vissa ändringar i och tillägg till gällande bestämmelser om djurplågeri, om användning av djur för vetenskapligt ändamål m. m. samt om handhavandet av husdjur och andra djur som hålles i fångenskap. Hästsporttävlingarna kommer inte att särskilt beröras i betänkandet. Utredningsmannen avser emellertid att härefter upptaga vissa speciella frågor, och bland dessa ingår frågan om djurskyddet inom hästsporten.

Härefter erhöll

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet NETZEN, på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Med andra kammarens tillstånd har herr Spångberg frågat mig, om jag uppmärksammat att djurplågeri ofta förekommer vid utövande av hästsport, vilket på kort tid medfört överansträngning och dödsstörtning av flera hästar, samt om jag är beredd att medverka till åtgärder i syfte att effektivt stävja dylikt djurplågeri.

I anledning av interpellantens fråga har jag genom veterinärstyrelsen införskaffat vissa uppgifter om antalet löpningar och dödsfall i samband med dessa vid trav- och galoppbanorna i landet.

Vad då först gäller *travbanorna* inträffade under 1960 två dödsfall i samband med starter. Hjärtmuskelskada uppges ha varit dödsorsaken i båda fallen. I det ena misstänkes hjärtskadan ha varit sekundär till en latent tarminfektion. Det andra fallet är mer ofullständigt utrett. Totala antalet individuella starter på travbanor var förra året omkring 55 000. — Under innevarande år har intill den 19 maj skett cirka 17 000 individuella starter på

Svar på interpellationer ang. djurskyddslagstiftningens tillämpning på hästsporten och ang. djurskyddsförhållandena inom hästsporten

landets travbanor. Två hästar har dött. Det ena fallet inträffade i samband med kollision. I det andra fallet var den direkta dödsorsaken en hjärtmuskelskada. Bakteriologiskt påvisades infektion och histologiskt en respirationskatarr. Hästen var i höstas hårt angripen av den sannolikt virusbetingade, smittsamma hosta, som då härjade framför allt i stallarna vid våra tävlingsbanor.

Vad sedan beträffar *galoppbanorna* skedde år 1960 något mer än 3 000 individuella starter. Fyra hästar avlivades eller dog i samband med dessa. Det ena av dessa fyra fall var det som inträffade den 16 oktober på Täby och där dopning konstaterades ha förekommit. Den direkta dödsorsaken var hjärtmuskelskada. I de tre övriga fallen avlivades hästarna på grund av benbrott, kotbensbrott och i ett fall relativt lindriga sårskador. — Under år 1961 har intill den 19 maj skett omkring 600 individuella starter. Ett dödsfall inträffade den 7 maj på Täbybanan med en hjärtmuskelskada som direkt dödsorsak. Vidare påvisades i det fallet svalgkatarr och infektion. I ett annat fall skadades en häst och måste avlivas, sedan den skenat mot ett staket.

I fråga om dödsstörtningar på trav- och galoppbanor före år 1960 har vissa ungefärliga uppgifter kunnat erhållas. Beträffande galoppbanorna torde frekvensen sålunda ha hållit sig omkring i genomsnitt ett dödsfall per år. För travbanornas del är motsvarande siffra förmodligen något lägre.

Såsom framgår av det nu anförda intar fallen av hjärtdöd en framskjuten plats i olycksstatistiken för den senaste tiden. Det kan därför vara av intresse att göra en jämförelse med antalet hjärtskadefall hos andra hästar än tävlingshästar för ett år som 1960. Ett något så när tillfredsställande jämförelsematerial erbjuder Skandinaviska kreatursförsäkringsbolagets uppgifter om försäkringsfall bland lantbruks- och skogs-

hästar, där ersättning utgått på grund av hjärtskada. Dessa fall var procentuellt 3,5 à 4 gånger fler än fallen av hjärtdöd vid travtävlingar men något färre än hjärtskadefallen vid galopptävlingar. Beträffande skogshästar uppges, att frekvensen av akuta hjärtlidanden är avsevärt högre än för samtliga övriga grupper.

Frekvensen av dödsfall vid hästtävlingar i Sverige betecknas också av veterinärstyrelsen som mycket låg i fråga om travtävling och som låg i fråga om galopp. Frekvensen av hjärtdöd betecknas som än lägre.

Det finns inte belägg för att vid ifrågavarande tävlingar inträffade dödsfall berott på att hästarna utsatts för onormal ansträngning och ännu mindre för att djurplågeri varit orsaken. Flertalet dödsfall torde orsakas av olyckshändelser, som föranleder avlivning. Där hjärtdöd inträffat synes hästarna, såvitt hittills kunnat visas, på grund av genomgångna eller latent infektioner ha erhållit sådana skador på hjärtat, att deras förmåga att uthärda ansträngning varit mindre än andra hästars och alltså mindre än normalt. Det har hittills inte framkommit några omständigheter, som tyder på att dessa förhållanden varit kända när hästarna startats. Det rör sig också om sjukdomstillstånd, som är mycket svåra att upptäcka och diagnostisera även för veterinär.

Varje tävlingsledning inom såväl trav som galopp är ålagd utse vissa funktionärer, som är skyldiga att ingripa bl. a. mot överträdelser av djurskyddsbestämmelserna. Banveterinären följer sålunda loppet och besiktigar hästarna före och efter löpningarna. Reglementena tillåter ej annat än »lätt drivning» av hästarna och förseelser häremot bestraffas. Särskilda bankontrollanter ser också till att missbruk av spö ej förekommer. Sjuka hästar får ej starta, och banveterinären äger därvid föreslå startförbud. Om veterinärens förslag ej föl-

Svar på interpellationer ang. djurskyddslagstiftningens tillämpning på hästsporten och ang. djurskyddsförhållandena inom hästsporten

jes av ledningen riskerar denna anmälan för djurplågeri.

Slutligen vill jag gärna understryka, att det här i regel rör sig om mycket dyrbara hästar, som efter en framgångsrik tävlingssejour har ett stort avelsvärde. Det torde vara få djur som får en så omsorgsfull skötsel, utfodring och träning som dessa, och deras värde i förhållande till prissummorna i löpningarna är så stort, att ingen gärna riskerar överansträngning och dödsstörtningar.

Såsom framgår av det nu anförda har jag från närmast ansvarigt myndighetshåll inte fått något belägg för att sådana misförhållanden, som de åsyftade, verkligen råder eller misstänkes råda på våra tävlingsbanor. Veterinärstyrelsen har emellertid meddelat, att styrelsen med uppmärksamhet följer bl. a. frågan om banveterinärernas ställning och befogenheter och att styrelsen avser att, om så erfordras, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ämnet. Såsom framgår av justitieministerns interpellationssvar till herr Gustafsson i Borås pågår också inom justitiedepartementet en särskild sakkunnigutredning rörande reformering av lagstiftningen om djurskydd.

Vidare anförde:

Herr GUSTAFSSON i Borås (fp):

Herr talman! Jag ber först att få tacka statsrådet och chefen för justitiedepartementet för svaret på min interpellation. Svaret andas full förståelse för syftet med min interpellation, men jag vill likväl knyta några reflexioner till svaret.

Justitieministern anser att djurskyddslagen väl kan tillämpas i samband med hästsporttävlingarna, men vad jag är lika intresserad av är, huruvida och i vad mån detta sker. Företas det alltid polisundersökning med vittnesförhör i samband med dödsstörtningar

och när hästar skadas under tävling? Mig synes att så alltid bör ske, varvid banveterinären och även ryttare och arrangörer samt vittnen bör höras om omständigheterna. Jag kan inte underlåta att säga, att man ibland får en obehaglig känsla av att i den mån inte en formlig anmälan till polisen sker, så blir ingen undersökning utförd. Man nöjer sig med eventuella uttalanden av banveterinären utan att alltid pröva andra möjligheter att få fram alla fakta i saken.

Jag ber att få uttala min tillfredsställelse med justitieministerns meddelande om en reformering av djurskyddslagen i allmänhet. Jag utgår från att den nya lagen kommer att gå i en humanare riktning och tar upp de berättigade önskemål som djurskyddsförningar har framfört.

Utredningsmannen säges senare skola uppta hästsporten till behandling. I samband därmed skulle jag vilja rikta en fråga till justitieministern: Har man anledning anta, att utredningsmannen också kommer att behandla frågan om kontroll under träningen inom hästsporten? Förekommer nu över huvud taget någon organiserad övervakning av träningen? Finns det inte anledning att befara, att misshandel under träning lätt kan förekomma utan att djurplågaren löper någon större risk att bli upptäckt? Jag vet att en och annan blir avslöjad och stämplad som djurplågare och även blir avförd, men hur ofta sker det?

Jag känner en person som en gång för några år sedan försökte att hos Svenska travsportens centralförbund, som jag förmodar är högsta instans härvidlag, få reda på hur många anmälningar för djurplågeri som inkommit under de senaste fem åren och i hur många fall förbundet avstängt vederbörande från deltagande i tävlingar samt vidare hur kontrollen vid tävling och träning var ordnad av hästsportorganisationen. Det

Svar på interpellationer ang. djurskyddslagstiftningens tillämpning på hästsporten och ang. djurskyddsförhållandena inom hästsporten

kom intet svar. Kan det månne bero på att vederbörande inte ville avslöja den förmodligen obefintliga eller ringa kontroll som utövas vid träning? Jag har nog en känsla av att såväl länsstyrelser som veterinärstyrelsen gärna skulle ägna denna sak en ivrigare tillsyn än vad som sker.

Den andra frågan i min interpellation har besvarats av statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet, och jag ber att även få tacka honom för svaret. Jag tycker dock att detta är mindre tillfredsställande, enär det synes ge vid handen att allt är nära nog bra. Så är det nog inte. Naturligtvis kan man alltid tvista om vad som enligt strafflagens § 11 inkluderas i orden »otillbörligt lidande» liksom vad man menar med onormal ansträngning, djurplågeri, missförhållanden eller missbruk av spö.

Genom diskussionen i pressen har man fått veta att en kusk eller jockey kan straffas om han missbrukar piskan. Om han slår sin häst en tredje gång utan att de två första slagen gjort någon märkbar nytta så straffas han ovillkorligen. Det får inte förekomma något »meningslöst» användande av piskan. Man får också veta att travet har sin domstol som avgör om piskan nyttjas alltför flitigt eller hårt... De språkliga glidningarna synes mig ge rum för vad åtminstone jag vill kalla djurplågeri. En del hästar, säger Bo Reuterskiöld, måste väckas med ett eller annat rapp. Det är ju ett rätt intressant meddelande.

Jag skulle vilja fråga jordbruksminister Netzen, om inte piskande av häst i träning eller i tävling måste betecknas som djurplågeri? Är inte orden att »väcka» hästen mildt i överkant?

Det är även en annan sak som i detta sammanhang kommer in i bilden. Ryttare och kusk försvarar sig med att säga: Vi spelar bara teater. Vi slår inte alls så som det ser ut. Vi slår på skalten eller i luften. Vi vet t. ex. att vår häst inte orkar mera, men vad skall publi-

ken — d. v. s. i första hand gäller det väl spelarna — säga, om kusken sitter sysslolös. Därför svänger kusken vilt med piskan och grimaserar för att folk skall tro att han gör allt för att söka vinna. Ja, det är ju en sjuårdeles låtsaslek. I Täbyfallet får man även veta, att ryttaren fått order att rida Dame Fortune försiktigt eller ta det lugnt; hästen skulle provas i sitt första häcklopp. För totalisatorspelarna är ju detta en ytterst intressant upplysning.

Nej, ser man närmare på saken kommer man nog inte ifrån, att inom hästsporten förekommer saker och ting som är rätt komprometterande för sportens utövare. 1956 upprördes hela svenska folket — eller nästan hela — av djurplågeriet vid »hästolympiaden» i Stockholm, och det förklarades i pressen, »att nu fick det äntligen vara nog». Men det var svenska hästexperter som på uppdrag av Sveriges olympiska kommitté, förmodar jag, och efter uppdrag av den internationella ordnat de sorgliga proven vid »fälttävlingen», där ganska kusliga tilldragelser utspelades. Visserligen fanns det en »hårding» som påstod att hästarna tyckte om att få stryk, och en svensk överste yttrade — enligt Expressen — de avslöjande orden: »Jag såg aldrig en häst piskas mer än vad som är vanligt.» Hur gick det då 1960 vid hästolympiaden i samband med olympiska spelen i Rom? Det blev precis som förut. Eventuella protester underkändes. Fälttävlingarna gick — såvitt man förstår — precis som förut och med svenskt deltagande. Med resultat att det enligt pressens skildringar var uppenbart djurplågeri. Därom vittnade även bilderna i tidningarna. Svenska hästar och ryttare deltog både 1956 och 1960.

Jag kommer tillbaka till min förra fråga: Hur tillgick det när de svenska deltagarna tränade sina hästar före dessa tävlingar? Vilken kontroll förekom då? Anser jordbruksministern att också

Svar på interpellationer ang. djurskyddslagstiftningens tillämpning på hästsporten och ang. djurskyddsförhållandena inom hästsporten

dylika träningar och tävlingar, där hästar tvingas att forcera de svåraste hinder, ibland placerade vid vattengravar, faller inom ramen för en human behandling? Anser justitieministern att hästar som deltar i hinderritter — för att uppehålla mig vid denna tävlingsform — inte utsättes för »otillbörligt lidande» och att djuren enligt lag om djurskydd § 2 behandlas väl och såvitt möjligt skyddas mot lidande? Den häst som störtade i Täby lär ha haft 10 hinder att passera. Man måste nog säga med berättigande, att man här kan tala om föga eller ingen respekt för djurskyddslagens verkliga mening. Mig synes, att vad som inträffat inom hästsporten är ägnat att inge en allt större misstro mot denna sport.

Herr SPÅNGBERG (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min interpellation. Jag finner av svaret, att vi nog har olika syn på hästsport. Vi kanske också ser litet olika på vad som är djurplågeri. Jag utläser det ur det något svävande svaret på min fråga, om jordbruksministern vill medverka till åtgärder att effektivt motverka sådana händelser som nu har utspelats på trav- och galoppbanorna.

Hästsportens folk ser på ett sätt på detta problem — det märker man, om man talar med dem — och djurskyddets folk på ett annat sätt. Personligen tycker jag att vi skulle kunna se det på samma sätt vare sig vi är hästsportfolk eller är speciellt djurskyddsintresserade eller är vanliga människor. När hästsportens folk säger att de inte anser att det är djurplågeri, att hästar stupar och dödsstörtar på trav- och galoppbanor, så tror jag att de menar det. De har den uppfattningen, och då lär det tyvärr inte kunna bli någon enhetlig syn på frågan, ty folk anser nog i allmänhet, att då man kör en häst så att den stupar, så är det djurplågeri.

På vägen hit träffade jag en f. d. riksdagsman, en gammal kollega här, som var jordbrukare. Jag frågade honom, om han hade hästar och om han ansåg att det var djurplågeri om en häst stupade i arbetet. Det är klart, sade han. Jag frågade om han ansåg, att det var samma sak, om en häst stupade vid en travtävling. Han kunde inte se någon skillnad. Jag har inte träffat någon jordbrukare som haft hästar för nyttoändamål, som inte har haft den uppfattningen. Att jag själv delar den uppfattningen torde framgå av min interpellation.

Det finns några intressanta uppgifter i jordbruksministerns svar, som jag inte är alldeles säker på att han har dragit riktiga konsekvenser av. Det framgår nämligen av svaret, att antalet olycksfall och dödsstörtningar på trav- och galoppbanor har ökat betydligt. Tidigare har det, vilket framgår av justitieministerns redogörelse, i genomsnitt inträffat omkring ett dödsfall per år på galoppbanor och något mindre än ett på travbanor. Då jag den 9 maj framställde interpellationen, hade fem hästar avlidit i samband med tävlingar sedan den 16 oktober i fjol. Sedan den 11 maj har ytterligare tre hästar störtat, och därav har en avlidit. Således har sex hästar dött på galopp- och travbanor under en tid av sju månader. Obduktionen av hästarna har visat, att två har dödsstörtat på grund av hjärtför-lamning, två på grund av hjärtslag och två till följd av olycksfall, allt detta under pågående tävlingar. I något ytterligare fall har ryttare ådragit sig svåra skador.

Jag måste säga, att dessa störtningar måste betecknas som rätt uppseendeväckande, och jag anser dem vara djurplågeri vad hästarna beträffar. Det är klart att ingen misshandlar en häst på det sättet att han slår den, sparkar den eller utövar våld mot den på sätt som kan anses vara avsiktlig misshandel. Det

Svar på interpellationer ang. djurskyddslagstiftningens tillämpning på hästsporten och ang. djurskyddsförhållandena inom hästsporten

behöver man sannerligen inte göra med en häst som är hetblodig, energisk och temperamentsfull — den jagar upp sig själv. Den behöver bara se en piska, sedan den smakat piskan en gång, för att den skall drivas fram i panik. Alla som haft med hästar att göra vet att hästens natur är sådan. En häst som fått smaka piskan blir vad travfolket kallar »suppmuntrad», när den får se piskan. Det är sannerligen ingen glädje i den »suppmuntran», utan det är rädsla för piskan som driver på hästen. Hästen anser inte piskningen vara en smekning, vilket en del av travfolket har gjort gällande. Smek en häst och den blir lugn; visa den piskan, sedan den piskats en gång, och den grips av panik — det är skillnaden!

Den som väntar på att få se en häst på travbanan piskad på ett sådant sätt, att det kan anses vara misshandel, får nog vänta förgäves på åtal, eftersom piskning i viss utsträckning anses vara normalt. Det är i det avseendet det måste bli en ändring.

Jag har nog — och många med mig — ansett att hästsportens folk själva borde vidta åtgärder för att förhindra att sådana händelser inträffar. Jag vill minnas att någon av de ledande inom hästsporten också har sagt, att hästarnas dödsstörtningar kväljer honom. Men i regel har hästsportorganisationerna bortförklarat vad som skett eller försvarat det såsom något fullt normalt. Man har framhållit att det inträffat ännu fler olyckor i andra länder, och man har bland annat åberopat Tyskland, Frankrike och England. Det är väl detta veterinärstyrelsen syftar på när den säger — enligt svaret på interpellationen — att frekvensen av dödsfall vid hästtävlingar är låg i Sverige. Ja, beklagligtvis är den högre i en del andra länder, men jag tycker sannerligen inte att det utgör något försvar för vad som sker här.

Aberopa England som exempel kan

man göra i många avseenden, men det är sannerligen inte något föredöme när det gäller hästsporten. Vill man ha exempel på verkligt råa hästtävlingar, kan man finna dem just i England. Jag kan nämna hinderlöpningen Grand National, där i regel bara en liten del av de deltagande hästarna kommer i mål. De flesta havererar mer eller mindre svårt under loppet — vid höga hinder o. d. — och detta anses av många såsom normalt. England har nog en del att lära oss om störtningarnas orsaker och om hur djurplågeri kan utövas, men det är ingenting för oss att ta efter. När jag har kommit att nämna den engelska hästsporten är jag angelägen att tillägga, att det engelska djurskyddet har bedrivit en energisk kampanj för humanare metoder och även haft en del framgångar, som medfört en viss modifiering av hindrens svårighetsgrad.

Den jämförelse som jordbruksministern gör mellan antalet ersättningar från Skandinaviska kreatursförsäkringsbolaget för hjärtskada hos lantbruks- och skogshästar å ena sidan och fall av hjärtdöd vid trav- och galopptävlingar å andra sidan kan vara hur missvisande som helst. Antalet fall är naturligtvis fullt riktigt, men jag begriper inte hur man kan göra sådana jämförelser. Möjligen beror det på brådskan inför riksdagens slut. Kanske jordbruksministern är överens med mig om att det i ena fallet ändå är fråga om hjärtskada och i det andra om dödsfall under lopp. Det är en väsentlig skillnad. För att jämförelsen skall bli riktig måste den gälla hur många hästar som avlidit under arbete i jordbruk och skogskörning. Man får alltså tala om jämförbara saker: dödsstörtningar på banor å ena sidan och dödsstörtningar i arbetet å andra sidan. Det går inte att ställa dödsfall mot sjukdomsfall. Detta är emellertid av underordnad betydelse i sammanhanget.

Det finns också en rent juridisk skill-

Svar på interpellationer ang. djurskyddslagstiftningens tillämpning på hästsporten och ang. djurskyddsförhållandena inom hästsporten

nad mellan en tävlingshäst och en arbetshäst. En lantbrukare som driver på sin häst så att den dödsstörtar i arbetet blir åtalad eller skulle bli det, om det funnes vittnen. Då en tävlingshäst störtar inför tusentals vittnen säger tävlingsfolket, att händelsen är normal och att hästen inte var riktigt kry. Han hade en infektion, fastän man inte upptäckte den förrän man obducerade honom. Förut verkade hästen frisk. Vad är det nu för resonemang?

När det gäller den juridiska sidan skulle jag också vilja fråga: Har det någonsin förekommit åtal vid hård ridning under tävling? Jag vet inte bestämt, men jag ställer frågan. Jag har riktat samma fråga till andra, men ingen känner till något sådant fall. Säger inte det också en del? Man får väl hoppas att det har varit *något* åtal. Det skulle vara intressant att få något sådant redovisat och inte minst att få veta vad som har skett i samband med det.

Jordbruksministern anför att även veterinärstyrelsen anser, att hästarna inte utsatts för onormal ansträngning och att djurplågeri inte varit orsaken till dödsstörtningarna. Jag vet inte vad som menas med djurplågeri i detta sammanhang. På nytt upprepar jag att en häst som en gång smakat piskan ordentligt — en varmblodig temperamentsfull häst som ju tävlingshästar ofta är — bara behöver se piskan igen för att falla i en panik som i och för sig är djurplågeri.

Jag är naturligtvis ense med jordbruksministern om att dessa hästar är dyrbara och fördenskull erhåller god vård i övrigt. Det kan falla utanför denna debatt, och jag har heller aldrig fört in saken i detta sammanhang. Det är helt klart, att en sådan dyrbar häst, som man ämnar tjäna in tiotusentals och åter tiotusentals kronor på och till sist använda som avelshäst därför att han kommit en hästlängd eller ett halvt hästhuvud före någon annan i tävlingar,

betraktar man som en mycket värdefull tillgång. Mot denna vård har jag inga anmärkningar att göra. Det är vid tävlingarna och eventuellt vid träningen som hästarna överansträngs. Jag vet inte om några hästar har stupat under träning. Blir kanske tävlingen hårdare än träningen? Det skulle också vara intressant att undersöka.

Hästsportorganisationerna — och de får stöd av veterinärstyrelsen — kallar förhållandet vid tävlingar med dödsstörtningar normalt, och visst kan det vara så från tävlingsorganisationernas synpunkter, men hur är det från den ihjälridna hästens? Var det kanske normalt för denne också att stupa när han blev överansträngd? Så cyniska är väl inga av oss, att vi påstår att det är normalt för hästen. Jag tror inte att man riktigt har tänkt igenom problemet, när man kallar detta normalt.

Egentligen är väl inställningen till djuren och naturen ett etiskt problem. Hästen i sig själv är ju rättslös. Han kan behandlas väl, han kan behandlas illa. Hästar blir utsatta för bådadera. Jag skulle tro, med den vetskap jag har om jordbruksministerns syn på naturen och djuren, att hans ståndpunkt är närmare min än vad som framgår av hans svar i dag. Därför hoppas vi på jordbruksministerns medverkan i framtiden trots att det har svävats på målet i interpellationssvaret.

Det måste när det gäller kontrollen nog införas skärpta bestämmelser. Tränarna borde exempelvis vara förpliktade att lämna regelbundna rapporter till banveterinären över hästarnas hälsotillstånd. Det framgår ju av svaret, att man före tävlingarna inte har upptäckt att hästarna varit sjuka. Det blir nog för hastiga rutinundersökningar, ungefär som när en läkare rutinundersöker beväringar innan de skall ut på hårda strapatser, men det är den skillnaden, att en beväring kan tala för sig. Det kan ju inte hästen. Det blir för stor

Svar på interpellationer ang. djurskyddslagstiftningens tillämpning på hästporten och ang. djurskyddsförhållandena inom hästporten

arbetsbörda för en veterinär att kanske på mycket kort tid själv undersöka ett femtiotal hästar före en tävlingsdag.

Jag har inhämtat djurskyddsföreningens synpunkter på denna fråga. Där ser man både juridiskt och praktiskt på problemet. Inte minst praktiskt. Frågan är väl för oss alla vad man kan göra för att genom rent praktiska åtgärder förebygga olyckor på tävlingsbanor. Här borde djurskyddets folk ha hästtävlingarnas folk med sig, och man borde gemensamt kunna komma till ett resultat i samarbete med veterinärstyrelsen och med stöd av jordbruksdepartementet.

Jag fick en sammanfattning från Svenska allmänna djurskyddsföreningen om hur den ser på saken. Jag skall tillåta mig att i korthet anföra några synpunkter.

Djurskyddsföreningen säger, att för att få alla tänkbara olycksorsaker ordentligt utredda krävs i första hand forskning. Föreningen avser att föreslå Svenska galoppSPORTENS centralförbund och Svenska travSPORTENS centralförbund att ställa anslag till förfogande för dylik forskning. Föreningen är villig att själv satsa 10 000 kronor för detta ändamål och anser det vara självklart, att de båda andra organisationerna, som ju tar in vinsterna på tävlingarna, vardera satsar samma belopp, och att även den tredje part, som tjänar pengar på detta — staten, som också har auktoritet — ställer ett belopp till förfogande.

Djurskyddsföreningen har tagit kontakt i frågan med veterinärstyrelsen, som givit djurskyddsföreningen löfte om förslag till hur forskningen bör bedrivas. Den bör givetvis ta sikte på att finna snabbare och säkrare metoder att upptäcka och behandla de infektioner och andra rubbningar, som hästar drabbas av och som framkallar hjärtbesvär under löpningarna. Man bör vidare söka finna säkrare metoder att fastställa, om hästarna är tillräckligt tränade för

att tillåtas starta i hårda lopp, och eventuellt också föreslå nya träningsmetoder, som minskar riskerna för kollaps.

Djurskyddsföreningen skulle ju helst se, att kapplöpningarna upphörde, men anser att detta för närvarande av många skäl är omöjligt. Föreningen har därför valt att på bästa sätt söka bidra till att minska olycksfrekvensen under tävlingarna.

Jag vill fråga jordbruksministern, om vi inte skulle kunna vara eniga åtminstone på den punkten, att det är ett humanitärt intresse som staten bör lämna sitt stöd.

Den föreslagna forskningen, säger djurskyddsföreningen, är givetvis inte den enda åtgärd som kan och bör vidtagas för att ernå förbättrade förhållanden. Rent praktiska åtgärder är också av nöden. Som exempel nämner föreningen förändrade bestämmelser för att förhindra kollision mellan ekipage vid travtävlingar, slopande av sista häcken i hinderloppen på galoppbanorna m.m. Det kan i detta sammanhang nämnas, säger föreningen, att mer än tre fjärdedelar av alla störtningar på galoppbanorna sker under hinderlopp och att nästan alla äger rum vid någon av de båda sista häckarna, företrädesvis den sista häcken. Hästarna orkar helt enkelt inte ta hindren.

Jag tillåter mig nu att fråga jordbruksministern, om han inte vill ge ett något mera bestämt löfte till medverkan i strävandena att förbättra förhållandena.

Jag slutar mitt anförande med en önskan om att en utredning måtte komma till stånd, som tar sikte på rent praktiska åtgärder för att förhindra olyckor vid hästtävlingar, och att denna utredning kommer till stånd snarast möjligt.

Chefen för jordbruksdepartementet,
herr statsrådet NETZÉN:

Herr talman! Utan att gå in på alla de

Svar på interpellationer ang. djurskyddslagstiftningens tillämpning på hästsporten och ang. djurskyddsförhållandena inom hästsporten

detaljer i och för sig värdefulla och riktiga, som senast herr Spångberg har fört på tal, är jag angelägen om att komplettera mitt interpellationssvar för att det inte skall kvarstå några missuppfattningar i fråga om min rent principiella inställning.

Herr Spångberg utgår ifrån att vi har olika syn på denna fråga. Jag medger att i varje fall i fråga om nyanserna är våra ståndpunkter något olika, men det är självklart — det trodde jag inte behövde sägas — att det inte är bara herr Spångberg och herr Gustafsson i Borås som känt sig upprörda över de upprepade dödsstörtningar, som noga har preciserats i svaret. Jag är helt övertygad om att många i denna kammare, en vidsträckt opinion och inte minst många av hästsportens egna företrädare har känt minst samma upprördhet över vad som inträffat.

Men frågan gällde herr Spångbergs kategoriska påstående, att vad som skett i dessa fall var djurplågeri. Jag är lika litet som herr Spångberg i stånd att bedöma denna fråga ur hästarnas synpunkt. Vi är båda hänvisade till att förlita oss till dem som innehar den största möjliga sakkunskap på detta område, och det måste sägas vara den veterinära sakkunskapen. Mitt svar bygger — jag redovisade det mycket utförligt — helt på de uppgifter som kunnat mobiliseras från tillgänglig sakkunskap.

Jag kan hoppa över mellanpartiet och anknyta till den sista delen av herr Spångbergs anförande. Självfallet vill jag ställa mig positiv till strävandena att stimulera den forskning och de praktiska ansträngningar, som kan bringa mera klarhet i dessa ting och öka det humanitära skyddet i de fall då det är mer eller mindre tydligt att detta inte är alldeles tillfredsställande.

Herr Spångberg frågade mellertid — med utgångspunkt från sin, som jag menar, felaktiga slutsats, att vi vet att det

är djurplågeri som har lett till de inträffade olyckorna — om jag inte ville medverka till att stävja detta djurplågeri. Jag kan inte svara på frågan när den ställs på det viset, alldenstund jag inte anser det vara klart bevisat, att det är djurplågeri som har förorsakat dessa olycksfall vid trav- och galoppbanor. Jag nöjer mig med att säga, att jag är ense med herr Spångberg om att det *kan* finnas anledning att skärpa den tillsyn som här är i fråga. Av mitt interpellationssvar framgick, att tjänstgörande banveterinär vid trav- och galopptävling i vårt land har rätt att föreslå startförbud när han misstänker att vederbörande hästs kondition inte är tillräckligt god. Men banveterinärens förslag är för närvarande inte utslagsgivande. Tävlingsledningen kan sätta sig över banveterinärens förslag men riskerar då anmälan om djurplågeri. Det är möjligt att det finns skäl och att det kan motiveras med de argument, som herr Spångberg anförde, att låta överse dessa bestämmelser och ändra dem därhän, att banveterinärernas bedömning blir definitivt utslagsgivande. Jag är emellertid inte i stånd att på rak arm avgöra vilka ändringar som i så fall lämpligen bör göras och vilken förstorad uppsättning av banveterinärer som då skulle behövas.

Så långt är jag alltså ense med de frågande, att jag anser att vad som kan göras är angeläget att göra. Men att utan vidare — och med utgångspunkt från, det måste jag nog säga, ganska lekmanamässiga bedömningar — vara hel-säker om att det är djurplågeri som i varje enskilt fall lett till dessa olyckliga resultat, tror jag är att dra alltför snabba slutsatser.

Sedan undrade herr Spångberg, om det ändå inte framgick så tydligt som det kunde begäras av mitt svar, att antalet dödsstörtningar under senare år har ökat. Jag tror att man kan utläsa detta ur det siffermaterial som svaret

Svar på interpellationer ang. djurskyddslagstiftningens tillämpning på hästsporten och ang. djurskyddsförhållandena inom hästsporten

innehåller. Jag är angelägen om att ge en så fyllig bild som möjligt av vad tillgänglig sakkunskap kan meddela i ämnet och tillägger därför, att en mycket framstående forskare på det veterinärmedicinska området har i anslutning till denna interpellation antytt en ytterligare bidragande orsak till just den serie av olyckor som vi kunnat iakttaga i år. Han utgår då ifrån ett material, som insamlats vid undersökningar av bland annat våra djurbesättningsar på olika håll i riket, rörande innevarande vinters och vårs dåliga foder. Han nämner att till följd av fjolårets besvärliga skördeförhållanden, varvid fodret i många fall blivit skadat i olika avseenden, har det i vinter och i vår inom stora delar av landet sannolikt varit ovanligt stor sjuklighet och dödlighet bland såväl nötkreatur som svin. I synnerhet är det, tillägger han, lever- och hjärtsjukdomar, som torde kunna sättas i samband med fjolårets dåliga foder. Det har företagits en speciell undersökning bl. a. av vederbörande forskaravdelning vid veterinärhögskolan avseende en hästhälsokontroll bland skogshästar i Dalarna. Av den undersökningen har framkommit att mögelskadad havre och mögelskadat hö varit orsak till att skogshästarna inte kunnat hållas vid normalt hull under den gångna vintern. Det förklaras vidare att många hästar varit hängiga, haft dålig aptit och visat fodersmältningsrubbningsar. Därigenom har också hästarnas prestationsförmåga blivit väsentligt nedsatt.

Vederbörande vetenskapsman — som åberopat denna undersökning — tillägger, att man inte kan veta om samma förhållanden kan ha samband med den dåliga kondition, som redovisats i de fall, där de påtalade olyckorna förekommit. Han uttalar för egen räkning, att det kanske kan invändas att det foder, som sporthästarna fått och får, är speciellt utvalt och av bästa kvalitet.

Det kan, fortsätter han, ofta vara fallet men inte alltid. Ett höparti kan nämligen se ganska bra ut, men om man klyver höstjälkarna ser man ofta mögelangrepp.

Jag skall inte fortsätta med att läsa upp de i och för sig intressanta detaljerna i denna undersökning utan bara redovisa den konklusion, som vetenskapsmannen gör. Han håller inte för alldeles osannolikt att orsakerna till att dödsstörtningar på trav- och galoppbanorna varit flera än under tidigare år kan ha samband med fjolårets dåliga foderskörd.

Herr talman! Jag skall kanske be att få anlägga en synpunkt på de frågor, som herr Gustafsson i Borås tog upp. Enligt herr Gustafssons mening var det nog att använda ett i överkant mildt ord, när man talar om att man använder piska för att »väcka» hästarna. Någon kan kanske därav dra den slutsatsen, att jag använt ordet »väcka». Jag förmodar dock att herr Gustafsson avser att någon annan använt ordet, och därför är jag angelägen att nämna, att på denna punkt måste nog enligt min mening en ytterligare synpunkt komma in i bilden, ty även hästsportens utövare, tränare m. fl., måste ju tillerkännas möjlighet att få presenterad en så rättvis bild som möjligt för riksdagsopinionen. Jag vill här citera de uppgifter jag fått om vad man menar med användning av piska. Jag är inte i stånd att bedöma varken hur hårt eller hur mildt ett slag får vara för att falla på den ena eller andra sidan av gränsen för djurplågeri eller för att enligt reglementet gälla som s. k. »lätt drivning». Det finns kontrollanter — förutom banveterinären — vid kurvor, hinder o. s. v., vilka tillser att användande av piska sker på sätt som avsetts och i enlighet med reglementets föreskrifter. Jag behöver nog inte tillägga mer på denna punkt. Det viktigaste är kanske, att jag nu får påräkna herrar Spångbergs och Gustafs-

Svar på interpellationer ang. djurskyddslagstiftningens tillämpning på hästsporten och ang. djurskyddsförhållandena inom hästsporten

sons förståelse, när jag försöker redovisa de skäl, som hästsportens utövare kan åberopa, nämligen att om ambitionen är att man skall leda hästen fram till det resultat, som en tävling avser, så är det ju ur den synpunkten fullständigt orimligt att hårddriva en häst som kommer ur balans. Varenda tävlingserfaren hästman vet i detta sammanhang, att det någonstans finns en gräns. Jag vill inte göra gällande, att den gränsen inte överträdes, utan jag vill bara redovisa, att enligt den sakkunskap, som jag själv inte besitter, kan en hårddrivnin i här berört hänseende tjäna ändamål, som inte överensstämmer med den ambition vederbörande kusk eller rytare har att vinnlägga sig om. Jag låter detta svar och dessa uppfattningar stå för vederbörandes räkning. Jag erkänner oförbehållsamt, att jag i dessa stycken inte besitter den sakkunskap, som skulle kunna vara önskvärd för en bedömning. Jag håller vidare med herr Spångberg om att vi ju inte har möjligheter att direkt tillfråga dem, som är offer i det ena eller andra avseendet.

Vidare vill jag helt kort kommentera ett par frågor, som herr Spångberg ställde. Han frågade om det förekommit att åtal för djurplågeri har väckts i samband med de tävlingar som gått av stapeln. Jag kan emellertid inte på rak arm svara på den saken, men jag känner inte till något sådant fall — vilket dock inte utesluter att det kan ha förekommit.

Men när frågan nu ställts om vad som menas med djurplågeri, är jag böjd att hålla med herr Spångberg om att det främst kanske är ett etiskt problem liksom inställningen till hela denna fråga. Men vår nuvarande djurskyddslagstiftning — den må vara bristfällig eller inte — ligger som justitieministern har sagt i stöpsleven. Och om man i något fall går hårt fram, så får väl den saken i fortsättningen som nu avgöras av domstolen.

Slutligen frågade herr Spångberg om det inte bör ligga i det allmännas intresse — herr Spångberg använde uttrycket statens intresse — att humanitärt och kanske även ekonomiskt stödja den forskningsverksamhet som framför allt Allmänna djurskyddsföreningen anser vara önskvärd. På den punkten vill jag svara ett obetingat ja. Jag är ense med herr Spångberg och herr Gustafsson i Borås om att allt vad som kan göras också bör göras för att eliminera anledningarna till den upprördhet vi alla känt inför vad som hänt på tävlingsbanorna, så att händelserna inte upprepas i fortsättningen.

Herr SPÅNGBERG (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för de kompletterande upplysningar och redogörelser han här lämnat. Det framgår visserligen att vi har något olika uppfattningar om huruvida dessa dödsstörtningar är djurplågeri eller inte, jag skall inte fortsätta den diskussionen.

Jag vill uttala min tillfredsställelse över jordbruksministerns positiva uttalande när det gäller forskning på detta område. Det gör att vi kan hoppas att dessa ting blir utredda på ett sätt som tjänar både djurskyddet och en humanare hästsport.

Herr GUSTAFSSON i Borås (fp):

Herr talman! Jag är angelägen om att påpeka, att varken herr Spångberg eller jag har någon lust att framställa oss som frommare eller mera djurskyddsvänliga än många andra. Men efter att ha läst pressreferaten och följt resonemangen om dessa ting har jag svårt att förstå att man på sätt som skett har kunnat knäsaätta ett visst djurplågeri, som upprör oss alla, vilket jordbruksministern också mycket riktigt framhöll.

Det tycks under alla förhållanden vara kutym att bruka piskan. Jag har sett i pressen att sakkunniga på detta område har förklarat, att om man slår sin

Svar på interpellation ang. sysselsättningen inom skogsbruket

häst en tredje gång, sedan de två första slagen inte gjort någon märkbar nytta, så måste detta betraktas som djurplågeri. Vidare får något meningslöst användande av piska inte förekomma. Men jag antar att om man använder piska för att få en häst att springa fortare, så låter man väl inte pisksnärten bara glida över hästryggen, utan hästen får väl i alla fall känna av vad det gäller. Jag kan därför inte förstå annat än ett flitigt användande av piska måste betraktas som djurplågeri. Där tror jag att man ofta går onödigt hårt fram. Gränsen för djurplågeri tangeras nog bra mycket tidigare. Och detta rimmar dåligt mot vad som står i 2 § i djurskyddslagen: »Djur skall behandlas väl och såvitt möjligt skyddas mot lidande.»

Man kommer nog inte ifrån att vederbörande går litet över gränsen i det fallet.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 4

Svar på interpellation ang. sysselsättningen inom skogsbruket

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **NETZEN**, som yttrade:

Herr talman! Med andra kammarens tillstånd har herr Sundelin frågat mig

1) om jag är beredd att i det allmännas intresse medverka till att det inom skogsnäringen genomföres rationaliseringar av sådan art, att nuvarande arbetsförhållanden förbättras,

2) om jag är beredd att medverka till att det från det allmännas sida vidtages åtgärder, som snarast möjligt leder fram till jämn och trygg sysselsättning för skogsarbetarkåren.

I anledning härav vill jag först understryka att den expansion som för närvarande äger rum inom den svenska skogsindustrien ställer stora krav på vårt lands skogsbruk. Å ena sidan ford-

ras att skogsbruket kan tillhandahålla råvara i sådan omfattning och till sådana priser att skogsindustrien kan hävda sig i konkurrensen på världsmarknaden. Å andra sidan måste skogsbruket bedrivas så att det är konkurrensmässigt gentemot andra näringsgrenar såväl beträffande kapital som arbetskraft.

Vårt skogsbruk genomgår just nu en genomgripande omdaning som ökar näringens produktivitet. Häri medverkar staten i väsentlig mån genom bland annat forskning och utvecklingsarbete, utbildning, yrkesundervisning och rehabiliteringsverksamhet, utbyggnad av skogsvägnätet, storleksrationalisering och arronderingsförbättringar av skogsfastigheter samt åtgärder för samverkan mellan enskilda skogsägare. Ej minst de delar av rationaliseringsprocessen som har samband med skogsbrukets arbetsmarknad är föremål för statsmakternas uppmärksamhet.

Sett från skogsarbetarnas synvinkel har rationaliseringen redan gett betydande vinster i form av underlättat arbete genom nya maskinella metoder. Som exempel må nämnas motorsågens nära nog 100-procentiga användning, maskinbarkningens frammarsch och den maskinella lastningens övertagande av ett mycket tungt arbetsmoment. Skogsarbetarnas arbetsförhållanden har också förbättrats genom det ökade vägbyggandet, varigenom resorna mellan bostad och arbetsplats underlättats. I den mån kojförläggningar förekommer har deras standard i allmänhet höjts högst avsevärt. I sammanhanget kan nämnas att enbart domänverket under 1950-talet lagt ner cirka 50 miljoner kronor på skogsförläggningar.

I rationaliseringsarbetet måste emellertid ofta en avvägning ske mellan rationaliseringssträvandena och ansvaret för sysselsättningsmöjligheterna i bygden. Särskilt i övre Norrland är detta fallet, där det inom betydande områden finnes ett avsevärt arbetskraftsoverskott. Inom sådana områden tvingas skogs-

Svar på interpellation ang. sysselsättningen inom skogsbruket

bruket till tillfälliga kompromisser med mera kortsiktiga intressen.

Den årliga rationaliseringseffekten inom skogsbruket — för exempelvis domänverket beräknad till något mer än 3 procent — framstår dock som relativt blygsam. Det är nämligen uppenbart att stora svårigheter föreligger att rationalisera avverknings- och skogsvårdsarbeten, som på grund av skogskötselns krav måste utspridas över stora skogsarealer och i betydande utsträckning omfattar gallringsingrepp. Att rationaliseringsarbetet i alla former behöver fullföljas med kraft är emellertid uppenbart. För min del finner jag det vara av stor vikt att rationaliseringssträvandena liksom hittills starkt främjas genom det allmännas åtgärder.

Vad gäller interpellantens andra fråga vill jag efter samråd med chefen för socialdepartementet anföra följande.

Ansvar för många av de frågor som berör skogsarbetsmarknaden ligger helt naturligt på skogsägarna själva och på arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna. Det krävs dock en intim samverkan mellan de offentliga organen på skogsbrukets och arbetsmarknadens områden samt företrädarna för skogsägar- och partintressena.

Behovet av anställda i statsskogarna väntas enligt en undersökning som domänstyrelsen företagit komma att under 1960-talet sjunka med totalt sett omkring 30 procent, främst beroende på att antalet *fast* anställda skogsarbetare ökar och att arbetarkåren utbildas bättre. Även de fortsatta förenklingen och mekaniseringen av arbetsprocesserna förutsattes komma att bidra till nämnda utveckling. På grundval av beräkningarna rörande det framtida dagsverksbehovet och med hänsyn till den lokala arbetskraftssituationen utformas inom domänverket för varje revir en plan som vägledning för arbetskraftspolitik. Syftet med denna planering är dels att försäkra sig om arbetskraft i sådan omfattning att varje revirs nor-

mala behov därav täckes, dels att medverka till att arbetskraften stationeras på orter som är lämpliga ur allmän lokaliseringsynpunkt, dels att skapa trygghet för arbetskraften, dels att höja arbetskraftens kvalitet samt dels att söka åstadkomma en någorlunda jämn åldersfördelning på arbetsstyrkan. De av domänstyrelsen föreskrivna riktlinjerna för fastanställningens omfattning innebär, att 56—80 procent av det beräknade dagsverksbehovet mot slutet av 1960-talet kommer att utföras av fast anställda skogsarbetare.

Inom det enskilda storskogsbruket är arbetskraftsförhållandena likartade med dem som råder på domänverkets område. För att tillgodose behovet av den yrkesskickliga arbetskraft som efterkrävs inom det rationellt bedrivna, mekaniserade skogsbruket fastanställer sålunda skogsbolagen och andra större skogsföretag skogsarbetare i alltmer ökad omfattning.

Inom bondeskogsbruket har rationaliseringsarbetet hittills inte kunnat bedrivas i samma relativt höga takt som inom storskogsbruket. Orsakerna därtill är flera, och en av de viktigaste torde vara att söka i det förhållandet att effektiv maskin användning och tillämpandet av arbetskraftsbesparande arbetsmetoder förutsätter stora samlade arbetsytor. För att det mindre skogsbruket skall kunna tillgodogöra sig de vinster som följer med drifrationaliseringen efterkrävs därför förbättrade arronderingsförhållanden och ökad samverkan mellan skogsägarna. Genom insatser från skogsägarnas sida och under medverkan av det allmänna pågår för närvarande organiserandet av en alltmer omfattande samverkan mellan enskilda skogsägare. Härigenom torde det bli möjligt att även inom det mindre skogsbruket i ökad utsträckning fastanställa skogsarbetare. Bl. a. den verksamhet för att ordna s. k. samverkanområden som nu bedrivs med stöd av anslaget till åtgärder för ökad skogs-

Svar på interpellation ang. sysselsättningen inom skogsbruket

produktion i Norrland m. m. leder till förbättrade anställningsförhållanden för de norrländska skogsarbetarna. Såväl arbetsmarknadsorganen som de skogliga myndigheterna är aktivt verksamma för att, bland annat genom utbildning, åstadkomma ytterligare steg i riktning mot en jämn och trygg sysselsättning för skogsarbetarkåren.

Som framgår av det sagda bedrivs från det allmännas sida en intensiv verksamhet med de syften herr Sundelin berört. Avsikten är att den verksamheten skall fortsätta.

Vidare anförde:

Herr SUNDELIN (s):

Herr talman! Jag ber att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framföra mitt tack för interpellationssvaret. Trots att det dröjde så länge är jag tacksam att jag nu fått det. Jag beklagar bara att det dragit så långt ut på tiden, att jag nu inte är riktigt klar över hur jag skall gå in på denna fråga. Men, herr talman, jag gör det på det sättet att jag förklarar, att den yttersta anledningen till interpellationen ligger i de otillfredsställande förhållanden som alltjämt råder inom skogsindustrien och vilka inte synes kunna förbättras på det sätt, som är absolut nödvändigt för att skogsnäringen skall kunna utvecklas och ge den avkastning samhället skäligen kan fordra.

Problemen är inte lättbemästrade. Samtidigt som tusentals skogsarbetare går utan arbete och känner sig på något sätt överflödiga, har skogsindustriens ledande män ropat efter och i vissa fall importerat utländsk arbetskraft. Den allmänna otryggheten i anställningen och den dåliga betalningen är de närmaste orsakerna till att de yngre skogsarbetarna söker sig till andra arbetsområden. Kvar blir alltså den äldre och mer eller mindre slitna arbetskraften. Frågan är: Finns det möj-

ligheter att skapa stabilare, jämnare och överskådligare arbetsförhållanden inom skogsbruket?

Det framhållas ofta att skogen inte kan sysselsätta all den arbetskraft som inom de närmaste åren blir tillgänglig i Norrland.

Å andra sidan talas det om vilken betydande utökning av arbetskraften som kommer att behövas för att på lång sikt kunna öka uttagen i skogarna. Det är inte ovanligt att sådana motsägande uppgifter lämnas av företrädare för samma skogsägare. Såvitt jag förstår har ingen skogsarbetsgivare med någon grad av bestämdhet uppgivit hur många arbetare vederbörande skulle kunna fast anställa för kontinuerligt arbete. Boløgen synes fortfarande utgå ifrån att arbetskraften skall finnas eller anskaffas när de anser sig behöva den. Men den tiden, herr talman, är nog förbi nu, och det kan nog vara välbetänt att omedelbart vidta åtgärder för att för framtiden säkra arbetskraftsbehovet på detta område.

Personligen tror jag att en genomgripande rationalisering — vilken för övrigt inte bara skall bestå i motorisering och mekanisering utan även i omsorgsfull och långsiktig planering — kommer att skapa goda förutsättningar för att ge arbetskraften jämförelsevis goda inkomster och tryggad anställning. Jag tror också att rationaliseringarna och den utbyggnad av industrien, som pågår, tillsammans kommer att skapa förutsättningar för en betydande utökning av skogsvården och därmed på längre sikt ett större uttag ur skogarna.

Som jag redan anförts, är det ingen lätt uppgift att klara av berörda förhållanden. Det vet jag mycket väl, eftersom jag som kommunalman i en skogskommun ständigt får kontakt med problemen och med dem som drabbats av de otillfredsställande förhållandena. Men frågan gäller nu om de olika ägarerna till skogarna är tillräckligt intresserade att medverka och villiga att verk-

Svar på interpellation ang. sysselsättningen inom skogsbruket

ligen göra allt som kan göras för att så långt möjligt skapa bättre och tryggare förhållanden för de berörda människorna. Det är i syfte att få dessa betydelsefulla frågor belysta som jag har besvarat statsrådet med den interpellation, vilken jag nu erhållit svar på.

Jag vill här citera några rader ur tidskriften Affärsvärlden — det gäller Iggesundsbolaget. Under rubriken »Arbetsstyrkan sjunker» står att läsa följande: »Vid bedömning av bolagets rörelseresultat kan man inte bortse från verkningarna av det omfattande rationaliseringsarbete, som bedrivs i både skogar och fabriker. Vid praktiskt taget oförändrad produktion har antalet i fabrikena sysselsatta nedgått med närmare 100-talet i förhållande till 1957 och i skogarna med inte mindre än närmare 500 man eller över 27 % — avverkningarna var dock senaste året 18 % lägre än jämförelseåret. Det sagda förklarar att de totala lönekostnaderna för dessa två grupper trots kontinuerliga lönehöjningar har sjunkit med 6 mkr eller ca 15 %.»

I interpellationssvaret framhålles att rationaliseringen redan gett betydande vinster genom nya maskinella metoder — här nämner statsrådet motorsågen, maskinbarkningen och den maskinella lastningen. Herr talman! Jag vitsordar att dessa åtgärder har gett betydande vinster, men vinsterna har inte fördelats rättvist mellan skogsägarna och arbetarna. Beträffande motorsågen har arbetarna själva kostat på den. Det rör sig om en investering på mellan 1 000 och 1 500 kronor, vilket belopp rimligen borde ha ställts till förfogande av arbetsgivarna. Någon ekonomisk förbättring synes inte ha tillkommit arbetarna. Maskinbarkningen har däremot i huvudsak bekostats av arbetsgivarna men har i och för sig inte heller givit skogsarbetarna någon högre betalning. Den maskinella lastningen har blivit en hjälp vid motortransporterna.

Rationaliseringsåtgärderna har såle-

des medfört betydande vinster, vilka enligt min mening inte kommit skogsarbetarna till del i skäligen utsträckning. Fördelen för skogsarbetarna ligger däri att arbetet som sådant blivit lättare, och ur den synpunkten har rationaliseringen alltså haft stor betydelse även för arbetarna. Får jag, herr talman, i det sammanhanget hänvisa till citatet ur »Affärsvärlden».

Statsrådet framhåller i början av sitt svar rörande den första frågan, att det för skogsbruket gäller att tillhandahålla råvaran åt skogsindustrien i erforderlig omfattning och till sådana priser, att skogsindustrien kan hävda sig i konkurrensen på världsmarknaden. Å andra sidan framhåller statsrådet att skogsbruket måste vara konkurrensmässigt gentemot andra näringsgrenar beträffande både kapital och arbetskraft.

Det är riktiga synpunkter, men såvitt jag förstår är det bara industrien man gått till mötes. Skogsindustrien över huvud taget har haft en god ekonomisk utveckling under femtiotalet — enorma investeringar har gjorts för utbyggnader och förbättringar. Av olika publikationer har kunnat utläsas att investeringarna i mycket stor utsträckning skett av vinstkapital. Uppgifterna om skogsbrukets ekonomi har däremot visat på dåliga resultat — ja, resultatet har faktiskt framställts som så dåligt, att det inte skulle vara möjligt att betala skäligt för arbetet i skogen. Den som följt utvecklingen på nära håll vet att så inte är fallet. För de många stora skogsbolag, som själva äger skogsindustrier och som till mycket stor del tillgodoser dessa med egna skogsuttag, är det en bokföringsfråga, hur vinsterna skall fördelas mellan skogsbruket och industrien.

I den del svaret avser första frågan är jag nöjd.

Statsrådet slutar med att framhålla att rationaliseringsarbetet bör fullföljas med all kraft och att det starkt främjas genom det allmännas åtgärder. Jag är

Svar på interpellation ang. sysselsättningen inom skogsbruket

inte riktigt säker på vad »det allmännas åtgärder» betyder, men jag tolkar det så, att statsrådet kommer att med särskilt intresse följa frågan i fortsättningen.

När det gäller den andra frågeställningen framhåller statsrådet att förhållandena allmänt kommer att leda till en betydande arbetskraftsminskning — för domänverkets del med omkring 30 procent. Vidare framgår att man inom domänverket för varje revir utarbetar en plan som vägledning för arbetskraftspolitiken, och det beräknas att i slutet av 60-talet 56—80 procent av skogsarbetarna skall vara fast anställda. Statsrådet uppger vidare att det enskilda skogsbrukets förhållanden är likartade.

Herr talman! Om man räknar med att arbetskraftsbehovet skall minska med 30 procent — vilket jag inte vill förneka att det kan komma att göra — och att 56—80 procent av skogsarbetarna om 9—10 år skall vara fast anställda, vill jag fråga, hur stor den fasta arbetarkåren är i dag. De anförda siffrorna ger mig anledning ifrågasätta, om skogsindustrien över huvud taget gjort något åt vare sig fastanställningen eller annat som varit ägnat att förbättra skogsarbetarnas trygghetsförhållanden under de senaste åren. På ett område har — det vill jag medge — en del skogsbolag medverkat, och det gäller bostadsfrågan för skogsarbetarna, både arbetsförläggningarna och de ordinarie bostäderna. Men i fråga om tryggheten i arbetet har tydligen ingenting hänt. Under åren 1959 och 1960 utbetalades ur a-kassan 7,2 miljoner kronor till 32 000 arbetslösa skogsarbetare. Det motsvarar en halv miljon arbetsdagar. Beloppet fördelades på 5 miljoner från staten och 2,2 miljoner i avgifter från skogsarbetarna själva. Kan det vara rimligt att man under en högkonjunktur, även om det finns många problem ute i skogskommunerna, skall behöva betala sådana fantastiska summor på grund av för-

summade möjligheter att ge arbetarna sysselsättning?

I arbetsmarknadsstyrelsens tidskrift Arbetsmarknaden för januari månad i år heter det på tal om domänverket bl. a.: »Syftet med domänverkets arbetskraftspolitik kan sammanfattningsvis sägas vara, att under beaktande av såväl kostnaden för olika alternativ som även det sociala ansvaret

1) försäkra sig om arbetskraft i sådan omfattning, att revirens normala arbetskraftsbehov täckes;

2) skapa trygghet för arbetskraften genom goda och jämna förtjänstmöjligheter i den utsträckning det är möjligt;

— — — — —»

Det står alltså »i den utsträckning det är möjligt!» Jag frågar om det inte alltid är möjligt i skogsnäringen att ge människorna den sysselsättning de verkligen behöver för en ordentlig levnadsstandard. Det kan inte vara rimligt att, såsom under de senaste åren, skogsarbetarna i många fall skall leva på svältgränsen och inte från den ena dagen till den andra eller från den ena arbetsveckan till den andra veta, om de har arbete.

Det är utifrån dessa utgångspunkter jag anser att dessa problem är så stora.

Under många år har vi endast hört allmänna talesätt när det gällt skogsbruket. Utredningar och prognoser har gjorts, sammanträden och konferenser har hållits på löpande band och arbetarna har gång efter annan fått uppgifter om att förhållandena snart skulle vara tillfredsställande. Det har sagts att tryggheten och anställningsförhållandena skulle bli jämförbara med andra arbetargrupper. Men, herr talman, förhållandena för skogsbrukets arbetstagare har knappast tidigare varit så lösliga och ohållbara som nu. Det är ingen överdrift att påstå att ingen annan arbetsgivarkategori har uppträtt med en sådan nonchalans och oförståelse mot sina arbetare.

Svar på interpellation ang. sysselsättningen inom skogsbruket

Herr talman! Jag vill också med några ord beröra frågan om de fast anställdas problem. Allmänt på arbetsmarknaden menar man att när en arbetare är fast anställd har han också arbete hela året. Detta är inte fallet beträffande skogsarbetarna. Det har både inom enskilda skogsbolag och domänverket inträffat att de s. k. fast anställda med en kortare tids varsel fått besked om att de inte längre kan beredas arbete. När vederbörande har frågat hur länge de får vänta, har svaret blivit att man inte vet det. Vanliga motiveringar är: »Vi har fyllt avverkningsprogrammet» och »Vi har inte planerat för hur vi skall driva arbetet i fortsättningen». De underordnade som lämnar sådana besked uppger ofta att förvaltaren eller jägmästaren inte vet hur lång tid det kan ta innan ytterligare arbeten kan komma i gång.

Det är väl uppenbart att en arbetsgivare vid ett sådant beroendeförhållande hos arbetskraften inte uppträder på det sättet om han vill bidra till att skapa tryggare, för att inte säga mänskligare förhållanden. Jag vill med detta ha sagt att den form av fast anställning som hittills varit bruklig inte kommer att ge den trygghet i anställningen som på lång sikt är erforderlig för att skogsarbetarna skall stanna kvar i skogsarbetet.

Slutligen säger statsrådet: »Såväl arbetsmarknadsorganen som de skogliga myndigheterna är aktivt verksamma för att, bland annat genom utbildning åstadkomma ytterligare steg i riktning mot en jämn och trygg sysselsättning för skogsarbetarkåren.» Herr talman! Det är riktigt att utbildningsfrågorna på skogens område fått en tacknämlig utveckling och omfattning, men detta beror huvudsakligen på statlig medverkan via skogsvårdsstyrelserna och kommunerna. Jag skulle vilja fråga statsrådet vilka som avses ingå i arbetsmarknadsorganen på det skogliga området och på vilka andra områden än utbildningens dessa är »aktivt verksamma» för att

åstadkomma en jämn och trygg sysselsättning.

Som slutsvar på andra frågan hänvisar statsrådet till vad han anfört och förklarar avsikten vara att den från det allmännas sida intensiva verksamheten skall fortsätta. Att döma av detta svar anser statsrådet att ingenting behöver göras utöver vad som hittills har skett. Detta gör mig bekymrad. Jag har framhållit och vill ytterligare understryka att om inte effektivare åtgärder vidtas kommer en dag skogsindustriens råvaruförsörjning att bli allvarligt hotad. Även om hela Norden blir ett gemensamt arbetsområde och den hittills praktiserade metoden att locka över arbetskraft från Finland eller andra närliggande länder tillämpas kommer inte skogsbruket att vara tillgodosett. Det kan i stället för det av statsrådet omtalade förhållandet i slutet av 1960-talet bli så att statsmakterna får börja vidta åtgärder i andra riktningen. Vill man att landsbygdskommunerna i Norrland skall få det ännu sämre än de redan har det, då bör skogsägarna uppträda på samma sätt som de hittills har gjort.

Jag har, herr talman, med dessa ord velat ge uttryck för den allvarliga oro som råder ute i skogskommunerna och ber att ännu en gång få tacka för svaret.

Herr KELLGREN (s):

Herr talman! Det är en för hela vårt land och näringsliv mycket betydelsefull fråga som herr Sundelin aktualiserat och som fått sin belysning i det svar jordbruksministern lämnat. Jag skall komplettera det med några synpunkter.

Det är verkligen beklagligt att det ännu inte finns en utförlig, genomarbetad och realistisk prognos beträffande behovet av och den framtida tillgången på skogsarbetare. I dag offerar vi ganska mycket pengar och kvalificerad arbetskraft på att göra prognoser vad gäller den intellektuella arbetskraften, men fråga är om inte skogsarbetarna, som är en av de viktigaste manuellt arbetan-

Svar på interpellation ang. sysselsättningen inom skogsbruket

de grupperna, borde komma i förtur när det gäller en utredning av detta slag. Antagligen underskattar skogsarbetsgivarna de framtida svårigheterna att rekrytera arbetskraft. Det visar sig nämligen att den yngre arbetskraften i blott ringa och sannolikt i alltför liten utsträckning väljer skogsarbetet som sitt framtida yrke. Helt säkert skulle de nuvarande skogsägarna och skogsarbetsgivarna kunna minska de framtida utgifterna för avverkning och skogsvård, om man redan i dag gjorde yrket tillräckligt attraktivt. Om man nämligen inte gör det tillräckligt attraktivt i dag utan litar för mycket på de framtida mekaniseringsmöjligheterna, så begär man av allt att döma ett misstag, ty den manuellt arbetande arbetskraften är oundgängligen nödvändig i skogsarbetet mer än annorstädes inom vårt näringsliv. Min uppfattning är den att en förutsättningslös utredning, verkställd av parterna på arbetsmarknaden och med målsättning att säkerställa rekryteringen av yngre arbetskraft, är på sin plats.

Ytterligare en fråga förtjänar att belysas. Många av den medelålders och äldre arbetskraften i skogen dras ju i dag med olika kroppsliga besvär som gör det svårare för dem att klara sina uppgifter. Det är framför allt ryggarna som inte håller på många skogsarbetare. Lyckligtvis har den arbetsfysiologiska och den medicinska forskningen givit oss nya medel för att minska besvären och göra det möjligt för skadad arbetskraft, ofta äldre, att hålla på längre i skogen till nytta för sig själv och oss alla. Under senare tid har några större skogsbolag men framför allt arbetsmarknadsmyndigheterna tagit initiativ till fortbildnings- och rehabiliteringskurser, där skogsarbetare med ryggbesvär och andra fysiska krämpor kan lära sig en ny arbetsmetodik och lindra sina besvär och sålunda hålla på längre i skogen. Jag behöver väl inte här understryka betydelsen för oss alla av att de kan fortsätta sitt arbete i sko-

gen och slippa ta andra försörjningsmöjligheter eller pensionssystemen i anspråk. Dessa kurser ledes av utbildade läkare, och sjukgymnaster finns tillgängliga. De som går på kurserna får all den vård som man i dag kan lämna.

Men, herr talman, det finns nu bara några få kurser. Endast några tiotal skogsarbetare har fått denna möjlighet. Men problemet är så stort att det behövs kurser för tusentals medelålders och äldre skogsarbetare. Denna rehabiliteringsverksamhet är i allra högsta grad produktiv, ty den innebär att man försöker investera just i människan, i den människa som eljest inte skulle kunna få en produktiv användning. Jag vill passa på tillfället att framhålla angelägenheten av att sådana kurser i framtiden startas i mycket stor skala och att alla berörda parter lägger ned tillräckligt med pengar och resurser för att kurserna skall komma till stånd. Om skogsnäringen skall få tillräcklig hjälp för framtiden så måste man sålunda i lika mån satsa på den yngre arbetskraften som på den medelålders och äldre arbetskraft som redan finns i skogen. Jag är övertygad om att jordbruksministern inte kommer att förtrötta i sina ansträngningar att på olika sätt hjälpa skogsnäringen så att denna viktiga närings behov av arbetskraft blir tillgodosett.

Herr JONSSON i Strömsund (s):

Herr talman! I gårdagens ekonomiska debatt yttrade herr Hagnell, att vi bör eftersträva att flytta de anställda från låglöneyrkena till de arbetsområden där de kan få en hygglig inkomst. Detta är naturligtvis riktigt. Samhället hjälper också till med omskolningsverksamhet, med flyttbidrag och på andra sätt härvidlag. På litet längre sikt tror jag i alla fall inte att några ytterligare åtgärder i den riktningen behövs. Flyttningen sker med en fart som för oss, som bor mitt i de bygder som avfolkas, är tillräckligt hög som den är för när-

Svar på interpellation ang. sysselsättningen inom skogsbruket

varande. Den medför svåra konsekvenser på olika områden. Alla de arbetsområden som har en låg lönesättning är inte heller sådana som vi utan vidare kan undvara. Det har väl framgått av den diskussion som hittills förts, framför allt av vad herr Sundelin sade. Skogsarbetet är i hög grad ett låglöneyrke. Det är fördenskull inte betydelselöst att det finns människor som ägnar sig åt det. Vi är alla övertygade om att det är nödvändigt att det finns folk som skaffar fram råvaran till en av våra förnämsta exportindustrier.

Var man skall finna lösningen på problemet vill jag inte yttra mig om, men jag är säker på att det från det allmännas sida inte bara gäller att flytta folk från låglöneområdena utan det gäller också att vidta positiva åtgärder för att förvandla låglöneyrkena till hyggligt betalda yrken. Man kan säga att detta är organisationernas, arbetsgivarnas och arbetarnas sak. Men det är en för enkel slutsats. Även staten och kommunerna har ansvar och bör göra vad de kan.

I all min okunnighet bedömer jag saken så att enda vägen att nå dessa hyggliga inkomster är att få en ökad maskinell rationalisering. I en tid då man använder maskiner för mycket lätta manuelle arbetsmoment på andra håll, går alltjämt människor i snön och drar ihop timmer. Det verkar som om det här vore en brist i forskningen på det mekaniska området. Det gäller också att försöka få fram arbetslag som arbetar på gemensamma ackord med en garanterad minimilön som på alla andra yrkesområden. Vad samhället skall göra åt detta kan jag inte säga. Jag tror att jordbruksministern genom domänstyrelsen och socialministern genom arbetsmarknadsstyrelsen har möjlighet att stimulera till en ökad försöksverksamhet. Sker inte detta, utan skogsarbetet fortsätter att vara ett låglöneyrke, så kommer, med den hastiga ekonomiska utveckling vi nu har framför oss, männi-

skorna att lämna detta yrke. Vi har redan nu en ganska hög medelålder där. Jag är liksom interpellanten övertygad att om 10 år kommer vårt största och allvarligaste bekymmer att vara, hur vi skall få fram den arbetskraft som behövs för att skaffa råvaran ur skogen. Då är det väl ändå bättre att vi på alla sätt anstränger oss litet tidigare för att finna en lösning på frågan.

Herr BRANDT i Sätilla (cp):

Herr talman! I likhet med de föregående talarna tycker jag, att denna interpellation har trängt in på ett utomordentligt viktigt område, som vi måste säga oss är alltför litet uppmärksammat i sina detaljer.

Det förefaller emellertid som om man, när man diskuterar dessa problem, har en benägenhet att alltför ensidigt se dem ur norrlandssynpunkt. Det är alldeles uppenbart, att Norrland väger mycket tungt när det gäller vår skogsindustris råvaruförsörjning, men vi får inte glömma att i fråga om den årliga fastkubikavverkningen är södra Sverige faktiskt uppe i Norrlands kvantiteter. För rätt lång tid framåt är det mycket som talar för att södra Sverige, med en gränsdragning strax norr om Dalälven, kommer att väga väl så tungt som Norrland. Det blir fördenskull anledning att i de undersökningar som startas på detta område också ta hänsyn till de förhållanden som råder i det sydsvenska området, när det gäller att tillgodose skogsindustriens råvarubehov.

Jag skulle vilja föreslå jordbruksministern att han fullständigade direktiven för 1960 års jordbruksutredning därhän, att denna utredning — kanske med viss komplettering av expertis — finge i uppdrag att också utreda den arbetsinsats som görs av Sydsveriges och Nord-sveriges jordbruk då det gäller skogsindustriens råvaruförsörjning.

Nu tycker kanske någon att det inte finns anledning att här blanda in jordbruket, men det finns det. Om vi upp-

Svar på interpellation ang. sysselsättningen inom skogsbruket

skattningsvis antar att ungefär 42 miljoner skogskubikmeter avverkas per år i våra skogar, är det faktiskt så att 25 miljoner av dessa kommer från bonde-skog. Bakom dessa ligger bondearbetskraft. Det blir alltså en cirka 60-procentig andel av den totala årsavverkningen, som i första hand är beroende av den arbetskraft som jordbruket för närvarande erbjuder. Det är siffror av en storleksordning som inte helt kan förbises, om man skall undersöka skogsindustriens tillgängliga arbetskraft för dess råvaruförsörjning. Jag tror också att man kan påstå att det framför allt är småbruket som står för detta arbetskraftstillskott. Därför inordnas också småbruket i ett betydligt mer kvalificerat sammanhang, när dess samhällsfunktion skall bedömas, än man gör när man bara bedömer det ur livsmedelsproduktionens synpunkt.

Låt mig sedan tillfoga ytterligare en synpunkt. När vi talar om att en rationalisering skall genomföras inom skogsbruket, brukar vi ofta säga att skogsarbetarna skall bli tätortsbor, att de skall forslas till arbetsplatserna och hem därifrån med diverse fordon eller att de skall använda egna bilar för samma ändamål, om resorna avtalsmässigt går att klara.

Jag råkar ha erfarenhet av detta, även om den inte är så stor. Jag har gjort den iakttagelsen att ett flertal skogsarbetare, som har denna boendeform, övergår till annat arbete när chans erbjudes. Detta är en mycket vanlig företeelse, och det är sannolikt att mycket väsentliga förbättringar i skogsarbetarnas arbetsförhållanden påkallas, om det skall bli en lösning på detta problem. Däremot har det också omvitnats att hästägande småbrukare, bosatta i orter med glesbygdskarakter, åtminstone för närvarande utgör en för skogsindustrien omistlig tillgång, och det torde bli så även i fortsättningen. Här är det alltså inte fråga om några alternativa lösningar, utan det måste bli ett både-och.

Framför allt skall vi innerligt hoppas, att möjliga åtgärder på detta område inte blir liggande på is och att man inte bara avvaktar vad som komma skall, utan här måste genom det allmännas försorg — kurserna är visserligen vällovliga — ett betydligt mer konkretiserat arbetsprogram till för att vi skall få klarhet i fråga om ett område, som snart nog pockar på åtgärder.

Herr von SYDOW (h):

Herr talman! Det är väl närmast oförsynt att när klockan är 5 minuter i 12 på denna riksdagssession begära ordet, men det är inte utan att jag har känt mig direkt uppmanad, särskilt av herr Sundelins anförande.

Eftersom jag råkar vara den ende här närvarande skogsarbetsgivaren — åtminstone i bolagsform — känner jag mig nödsakad att säga åtminstone några ord om vad som har anförts ifrån detta podium.

När man lyssnade till herr Sundelin, fick man nästan den uppfattningen, att våra skogsindustriföretag här i landet visade nonchalans och oförstående emot skogsarbetarna och inte gjorde någonting för att förbättra förhållandena. De vore över huvud taget inte intresserade av detta och gjorde heller ingenting för att få till stånd fasta anställningar. Om de hade fast anställda arbetare i skogen, kunde de inte alltid ge dem arbete året runt o. s. v.

Herr Kellgren ställde frågan: Vad gör vi för att göra skogsarbetaryrket attraktivt? Det sades också av någon här i kammaren att vi skogsarbetsgivare i stället för att använda svenska skogsarbetare skulle locka arbetskraft från Finland.

Jag vill knyta an till den sista frågan först. Varför har vi använt finsk arbetskraft? Jo, därför att vi inte har kunnat få svensk arbetskraft. Det är denna brist på arbetskraft i skogarna, som i dag har varit grundtonen i inläggen från denna talarstol, och det är

Svar på interpellation ang. sysselsättningen inom skogsbruket

onekligen ett mycket allvarligt problem, åtminstone när vi lever i en konjunkturutveckling sådan som den nuvarande.

Det är klart att förhållandena kan vara litet olika i så att säga olika socknar. Jag kan inte uttala mig om annat än vad jag har direkt erfarenhet av, alltså de skogar som Holmens bruk administrerar och sköter. Vårt största skogskomplex ligger för övrigt just i Jämtland. Men jag har tillräcklig kännedom också om vad våra grannbolag har för sig i detta avseende, och denna kännedom ger mig anledning att med mycket stor bestämdhet tillbakavisa åtskilligt av vad herr Sundelin här har anfört.

Vad har vi gjort för att förbättra förhållandena? Jo, vi har byggt hundratals mil skogsvägar — ofta under mycket ogynnsamma skatteförhållanden, som kammarens ledamöter känner till — för att möjliggöra för skogsarbetarna att så mycket som möjligt slippa ifrån kojförläggningar och i stället kunna bo hemma. Vi har byggt och satsat mycket pengar på föreningshus ute i skogsbyarna. Vi har byggt moderna bostäder och över huvud taget vidtagit en mängd åtgärder just för att göra yrket attraktivt. Vi har inte minst försökt att intressera ungdomen för en bättre utbildning på området och även, som vi här hörde, att hjälpa de äldre, som är ur stånd att längre fysiskt orka med arbetet, att få arbetsuppgifter av sådant slag, som de kan klara.

Jag säger inte detta för att på något sätt vilja skryta. Jag är fullt medveten om att det ännu finns mycket som brister och att vi har ett stort problem att brottas med. Men jag har ändå ansett det vara på sin plats att också föra skogsarbetsgivarnas talan ett ögonblick här i kammaren och tillbakavisa åtminstone vad som här har sagts om nonchalans och oförstående. De fast anställda skogsarbetare, som finns i det företag som jag är chef för, har en många gånger uttalad försäkran om att ha arbete hos oss varenda dag på året, om de bara vill

arbeta. Det passar inte alltid skogsarbetarna att arbeta varje dag. Det är ingenting att säga om det, eftersom det är ett ansträngande arbete de utför. Men tryggheten i anställningen för fast anställda skogsarbetare är faktiskt många gånger större än vad den är för industriarbetarna. En fabriksidkare, som till slut blir utan order, kan inte köra sin fabrik längre och kan då komma att stå inför den nödtvungna och sorgliga uppgiften att permittera arbetskraft. Men innan den som har egen skog har kommit i den situationen, skall det allt ha blivit oändligt mycket mera försämrade konjunkturförhållanden. En skogsarbetare har alltså en mycket större trygghet i anställningen än en fabriksarbetare. Jag har påpekat det många gånger och man har erkänt det riktiga i denna uppfattning.

Det finnes emellertid fortfarande mycket att göra, den saken är klar. Jag vill att kammarens ledamöter skall vara medvetna om att vi inom skogsindustrien har vår uppmärksamhet riktad på dessa problem och har sysslat med dem hart när varenda dag.

På ett område vill jag göra ett medgivande och erkänna att förhållandena inte är riktigt bra. Det gäller löneformen för en skogsarbetare. Jag tror emellertid att vi tillsammans med Skogs- och flottningsarbetarförbundet skall kunna finna en lösning i detta fall. Frågan är för närvarande under diskussion och utreds för att man skall söka komma fram till en mera tillfredsställande löneform än den som nu allmänt tillämpas.

Herr LASSINANTTI (s):

Herr talman! Det ligger något av paradox i denna fråga. Samtidigt som man talar om brist på arbetskraft i skogen, finns det områden, där det mest brännande problemet är att bereda skogsarbetarna sysselsättning. Jag tror att skogsarbetet har råkat i en kris. Skogsarbetarna är på sätt och vis fort-

Svar på interpellation ang. sysselsättningen inom skogsbruket

farande kvar i en tidsålder, då de inte hade samma rätt att begära arbete som anställda inom exempelvis industrien över huvud taget utan fick betrakta varje dag, som de fick arbete, som något av en nåd. Skogsarbetaren skulle alltid vara tillstädes, när han behövdes, men han hade inte rättighet att kräva varaktighet i anställningen.

Jag tror att det finns anledning för flera parter att besinna, att vi nu har kommit in i en ny tid. I exempelvis det län, som jag företräder här i riksdagen, har det förekommit att man en vinter har sysselsatt 15 000 arbetare i skogen, medan behovet den påföljande vintern har varit 9 000. Det blir ett överskott på 6 000. Dessa 6 000 har fått vara till hands när de har behövts, men när det inte har funnits sysselsättning, har det inte varit någon annan än samhället som har ägnat uppmärksamhet åt deras försörjningsproblem. Det är också betecknande att exempelvis herr Brandt i Sättila gjorde gällande, att det framför allt är samhället, som måste agera på detta område.

Samhället har gjort aktningvärda försök att lösa detta problem. Men det är i alla fall ännu till stor del olöst, vilket denna debatt har visat. Jag skulle från denna plats gärna vilja ge ett erkännande via jordbruksministern till domänverket för det sätt på vilket detta verk har angripit dessa frågor på många håll. Det har faktiskt förekommit att en fattig bygd, kanske den fattigaste i en kommun, har blivit den mest välbärgade genom att domänverket berett arbetarna sysselsättning i skogen. Domänverket har också enligt min mening varit mån om att lägga sociala synpunkter på sysselsättningen under arbetslöshetstider.

Herr Jonsson i Strömsund var enligt min mening inne på rätt väg, när han berörde detta kapitel. Han sade att skogsarbetet är ett låglönearbete. Kan man bara få skogsarbete dels mera lönande, dels mera attraktivt genom de

reformer han snuddade vid, så tror jag att den brist man nu talar om inte skulle vara så överhängande som man gör gällande att den är på många håll.

Jag har begärt ordet för att beröra en enligt min mening utomordentligt viktig sak, nämligen de överåriga skogsarbetarna. När en människa blivit över 50 år, är han i regel förbrukad som skogsarbetare. I bygder där underlaget för näringslivet är mycket snävt finns inte möjligheter att bereda dessa uttjän- ta skogsarbetare sysselsättning inom andra arbetsområden. De blir beredskapsarbetare fastän de enligt min mening inte borde vara det. Detta är en allvarlig brist. Jag vet att vi inte kan lösa detta problem inom ramen för denna debatt, men jag har ändå velat peka på denna sak.

Herr Kellgren var inne på de bristande prognoserna. Jag tror att det är utomordentligt svårt att göra hållbara prognoser på detta område. Jag vill inte avstyrka ett försök, men efterfrågan på skogsarbetare fluktuerar så att det torde vara utomordentligt svårt att göra en någorlunda realistisk och hållbar framtidsprognos. Jag tror att det har brustit åtskilligt i planläggningen hos dem som talat mest om brist på skogsarbetare. Man har uppskjutit igångsättningen av avverkningarna till långt fram på hösten, mycket längre än vad som varit motiverat, och man vill ha så kort avverkningssäsong som möjligt. Det leder till att skogsarbetarna blir sysslösa tidigt på våren, varför de tjänar så litet att de söker sig till andra områden.

I Norrbotten har man gjort upp en Norrbottensplan, i vilken har medverkat enskilda och offentliga intressenter. Tack vare den har man kunnat sätta i gång en effektivisering av verksamheten även på det skogliga området. Man har byggt skogsbilvägar och när man har gjort det, har man också direkt ökat utrymmet för skogsvården i en utsträckning som vi inte ens för några år sedan hade trott vara möjlig. Därmed

Svar på interpellation ang. sysselsättningen inom skogsbruket

har man skapat nya sysselsättningstillfällen.

Vad beträffar boendeplatsen, som herr Brandt i Sättila var inne på, vill jag inte förneka att det kan ligga någonting i det han sade, nämligen att om en skogsarbetare kommer till en stor tätort, så vill han gärna söka sig till ett annat verksamhetsområde. Därmed faller man också tillbaka på att skogsarbetet inte kan konkurrera med andra sysselsättningar i fråga om lönsamhet. Jag vill dock för att det inte skall uppstå missförstånd framhålla, att möjligheten att det för skogsarbetarna skapas helt andra sociala villkor än tidigare nog är ett viktigt problem också ur allmän synpunkt. Om skogsbygderna blir utsatta för en befolkningsuttuning i samma takt som hittills kommer nämligen de överbefolkade glesbygderna att bli något av en renbetesmark. Jag tror inte det blir möjligt att uppehålla den kommunala verksamheten, om antalet skattebetalare sjunker alltmer genom att den unga arbetskraften flyttar ut och vi bara får folkpensionärer kvar. Då kan inte socknarna existera. Redan nu är utgifterna för utbildning och fostran av ungdomen oproportionerligt höga inom dessa områden.

Även om denna debatt kommit att äga rum i riksdagens sista timme, har den ändå haft stor betydelse. Man har fått möjlighet att ventilerat betydelsefulla frågor inte bara för skogsbruket, skogsarbetarna och arbetsmarknaden utan också för skogskommunerna.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **NETZÉN**:

Herr talman! Får jag anknyta till vad herr Lassinantti sade sist. Jag tror också att det har varit av betydelse, ehuru det skett först i denna sena timme av vårriksdagen, att just denna fråga kommit under debatt. Kanske är det inte minst viktigt att det väl i själva verket har framstått som en enstämmig uppfattning bland dem som hittills deltagit

i debatten hur starkt det behov tränges på som är berört i interpellationen. Det gäller att skapa förutsättningar för så jämn och framför allt trygg sysselsättning som möjligt för en grupp av i skogsindustrien sysselsatta, som utan tvekan har varit och i många stycken fortfarande är vanlottad ur de flesta synpunkter, jämfört med andra grupper inom samma gren av det svenska näringslivet.

Men jag gissar att det efter vad som har sagts här är alldeles överflödigt att närmare utveckla de omständigheter, som ligger till grund för uppdelningen. Jag tycker dock att det är begripligt, när framför allt skogsarbetarkårens egna målsmän understryker, att de tycker att tiden mognar fram emot att man äntligen uppnår en tillfredsställande lösning för tillgodoseende av trygghets-, boende- och ersättningsfrågorna.

Jag skall inte förlänga debatten så mycket mera. Jag vill endast påpeka ett par saker. Jag missuppfattade måhända herr Sundelin, när han ställde kompletteringsfrågan: Vilka myndigheter, skogliga och andra, åsyftas i interpellationssvaret när det gäller att bevaka dessa frågor? Enklast kan därvid hänvisas till vad herr Kellgren anförde om hur arbetsmarknadsorganen är och varit verksamma på detta område på ett sätt som kanske aldrig tidigare i modern tid. Detta gäller samtliga skogliga myndigheter, både de lokala skogsvårdsstyrelserna och skogsstyrelsen. De allmänna insatserna har främst gällt den skogliga yrkesutbildningen och rehabiliteringsverksamheten.

I anknytning till de synpunkter, som framfördes av herr Jonsson i Strömsund, vill jag instämma i att när det gäller rationaliseringsdriven får man inte förbise, att det viktiga för rationaliseringsverksamheten vid sidan av den maskinella utrustningen, såsom motorsågar, barkningsmaskiner m. m., torde vara vägbyggandet. För att få fram de virkestillgångar som finns behövs i

Svar på interpellation ang. sysselsättningen inom skogsbruket

samma mån de allmänna vägarna och skogsbygdsvägarna, ja, skogsvägnätet över huvud taget. Jag tror att man i rättvisans namn skall säga, att under de senaste åren har, inte minst i Norrland, utvecklingen på det området haft en närmast explosionsartad karaktär. Tio-tals miljoner av de beredskapsmedel, som tagits i anspråk, har satts in just på sådana långsiktiga investeringsåtgärder, som bl. a. skogsvägbygget representerar.

På den punkten är jag angelägen att betyga, att herr von Sydow givetvis har rätt när han erinrar om att storskogsbruket liksom domänverket härvidlag har sört för ganska betydande insatser. Herr von Sydow snuddade vid att det skattemässigt har inneburit vissa svårigheter. Jag skall inte närmare gå in på den frågan. Jag vill endast tillfoga, att det ändå har funnits möjlighet att ur investeringsfonder erhålla medel för att tillgodose de ur skogsbolagens synpunkt primära intressena.

Herr von Sydow sade vidare att »vi har sört för bättre vägar, för att skogsarbetarna skall komma lättare till och från sina arbeten». Det primära syftet, vilket inte förringar värdet av vägbygget, har emellertid varit dels att tillgodose arbetskraftsbehovet och dels att sörja för ett tillgodoseende av råvarubehovet för skogsindustrien.

Jag medger att interpellationssvaret är otillfredsställande, trots att det var osedvanligt långt — fyra sidor är kanske i mesta laget för ett interpellations-svar. Vad som borde ha varit med i bilden hade varit en fullständigare och fullödigare detaljbeskrivning av de olika grenar av verksamheten, inom vilka staten kan understödja den önskvärda utvecklingen på detta område. Jag skall inte fördjupa mig häri vid detta tillfälle. Jag vill endast erinra om att riksdagen för ett par dagar sedan fick på sitt bord en ganska diger proposition med förslag till upprustning och organisation av forskningen samt av den

högre undervisningen på det skogliga området. Däri ingår också frågan om att på bättre sätt tillgodose behovet av en modern arbetslära i den skogliga utbildningen. Jag vill hänvisa till att för närvarande närmast på löpande band skapas institutioner för den skogliga yrkesutbildningen. Det är betecknande att Tarendö skogsbruksskola i Norrbotten, som invigdes härförleden, var den första kompletta, välutrustade skogliga yrkesinstitutionen i den delen av landet, där ändå skogen betyder så mycket. Nästa måndag invigs en annan skogsbruksskola, kombinerad med en institution för rehabiliteringsverksamhet av det slag, som har efterlysts på olika håll. Jag har velat komplettera det redan sagda med att lämna också dessa uppgifter, för att bilden skall bli något fullständigare.

Herr förste vice talmannen övertog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr SUNDELIN (s):

Herr talman! Jag skulle vilja säga till herr von Sydow, att när jag tagit upp denna fråga har jag inte gjort det endast ur skogsarbetarens synpunkt. Jag har framför allt tagit upp den ur samhällets synpunkt. Alla de resonemang, som har förts i denna fråga — både vid detta tillfälle och på andra håll — har överensstämt med de aspekter som jag har försökt lägga på frågan i interpellationen och som också har kommit fram i statsrådets svar. Låt mig få citera, vad en framstående skogsman har sagt: »Skogsarbetarens inkomst är praktiskt taget helt beroende av hans yrkesskicklighet, varför yrket som sådant kan sägas kräva mer gedigen yrkesutbildning än de flesta andra yrken.» Det är alldeles självklart, att yrkesutbildningen är och förblir en mycket stor fråga på detta område.

De insatser som gjorts av statsmakterna kommer — det har också understruktits av statsrådet — såvitt jag förstår,

Svar på interpellation ang. sysselsättningen inom skogsbruket

att medverka till att skogsarbetarkåren blir en yrkesskicklig arbetarkår. Men det räcker inte med att ha en yrkesskicklig skogsarbetarkår, om skogsbolagen planerar arbetena för dåligt. Jag tar inte tillbaka ett ord, när jag säger att det finns arbetsgivare i det här landet som har behandlat sina skogsarbetare med nonchalans och förakt. Jag har därmed inte sagt att herr von Sydows bolag har gjort det, ty det känner jag till väldigt litet om, och jag är glad åt att herr von Sydow personligen intagit den ståndpunkten som han gjort, när han sagt att de skogsarbetare som vill arbeta åt hans bolag får arbeta varje dag, om de så önskar. Det hälsar jag, herr talman, med tillfredsställelse, och jag hoppas att de andra skogsägarna — även domänverket — skall följa den pappenrollen.

Jag har tidigare sagt att den typ av fast anställning som förekommer i vårt land — i varje fall i Norrland — ger jag inte många ören för. Ett kontrakt som ger en skogsarbetare möjlighet att arbeta 150 dagar, för att sedan klara sig bäst han kan under den övriga delen av året, är inte mycket värt. Det gör ingen skillnad, om det finns möjlighet att arbeta 200 dagar, eftersom dagpenningen — eller betalningen över huvud taget — till skogsarbetare är av den storleken att man måste arbeta varje dag — och ännu litet mera, höll jag på att säga, — för att över huvud taget kunna föra en något så när rimlig tillvaro i samhället.

Sedan sade herr von Sydow att bolagen har gjort mycket, och det underströks också av statsrådet. Jag har sagt i mitt första anförande att det har gjorts en hel del, framför allt på bostadsområdet. Jag har sagt att förbättringar har skett i skogsarbetarförläggningarna, att det har skapats bättre förutsättningar för arbetarna att få egna hem, att bolagen har bidragit till att så att säga ordna skogsarbetarbyar och att något också har gjorts på det sociala området. Men,

herr talman, det är inte tillräckligt. Får jag fråga direkt: Anser herr von Sydow att den svenska skogsnäringen har gjort tillräckligt för att ge skogsarbetarna den trygghet som de skäligen bör ha, och har bolagen gjort tillräckligt för att kunna vara säkra på att de kan få den arbetskraft de behöver för framtiden? Den som har verkat tidigare som skogsarbetare och fortfarande verkar som kommunalman i en skogsarbetarkommun, där man dagligen får brottas med alla de problem som har förts fram av herr Kellgren och herr Jonsson i Strömsund, vet att det som gjorts inte är tillräckligt, vilket en del vill göra gällande.

Jag skall inte gå in på frågan om den finska arbetskraften; det tar alltför lång tid.

Herr von Sydow säger att han tror att den här saken skall skogsägarna kunna klara tillsammans med Skogs- och flottningsarbetareförbundet. Jag vet inte vad han då åsyftar. Om han åsyftar att få hjälp med att ordna en bättre ekonomisk ställning för skogsarbetarna, då är jag helt på det klara med att Skogs- och flottningsarbetareförbundet medverkar. Jag tror också att förbundet kommer att medverka till att försöka lösa övriga problem och, såvitt jag förstår, så långt det kan ankomma på ett fackligt förbund bidra till att skogsarbetaren blir förtrogen med sitt arbete och trivs med det. Men, herr talman, om man skall lyckas att få förbundet med på detta, får man också från skogsindustriens sida visa litet större förståelse för problemen än man hittills har gjort.

Får jag citera några rader här, som jag förmodar att skogsvårdschefen Andrén i Mo och Domsjö har anfört — jag känner igen uttalandet sedan tidigare — där det heter:

»Allvarliga ansträngningar måste göras för att ge arbetstagarna möjlighet till helårsanställning och jämn förtjänst. Endast därigenom kan förutsättningar

Svar på interpellation ang. sysselsättningen inom skogsbruket

skapas för att uppbygga en kår av utvalda, yrkesskickliga fasta skogsarbetare.

Detta måste av ren självbevarelsedrift vara en av skogsbrukets och skogsindustriens angelägnaste uppgifter särskilt nu, när det ännu finnes en relativt stor åldersgrupp på 10—20 år.

Industrier och tätorter har under de senaste åren sugit åt sig en mycket stor del av ungdomen. Tar inte skogsbruket vara på sin chans just nu under medverkan från skogsindustrien, torde inte skadan kunna repareras inom överskådlig framtid. Flykten från landsbygden och den ständigt skeende förgubbningen är redan ett faktum.»

Det är alltså inte fråga om att skogsindustriens företrädare inte är på det klara med vad som bör göras. Får jag också säga till statsrådet att det här har man pratat om åtminstone i 10 år, och om en verkligt effektiv framställning har det talats under de senaste 5—6 åren, men det är mycket litet som har verkställts. Jag hoppas att man nu skall ta sig an den här uppgiften bättre än tidigare.

Herr talman! Jag är mycket tacksam för att statsrådet i sitt senaste anförande medgav att interpellationssvaret även om det var långt dock kanske saknade en mera utförlig förklaring på vissa områden. Därmed har jag fått klart för mig att statsrådet är medveten om denna situation och att det kan förväntas att statsmakterna på ett ännu effektivare sätt vill medverka till de åtgärder som jag varit inne på.

Det är riktigt att man under de senaste åren framför allt i Norrland har byggt ut vägnätet i mycket stor utsträckning. Även härvidlag har staten visat sig vara föredömlig, i varje fall i Norrland. Det kanske hör samman med att staten äger en mycket stor del av skogarna där. Jag vill också understryka att vägbyggnaderna har varit till utomordentligt stor fördel inte bara för skogsbruket som sådant utan även för skogsarbetarna. Den omständigheten skall

inte förringas, men en sådan insats är också det minsta som kan begäras. Om inte den hade gjorts är jag verkligen tveksam om huruvida man över huvud taget hade haft någon skogsarbetare kvar ute i skogsområdena.

Herr KELLGREN (s):

Herr talman! Bara några ord med anledning av herr von Sydows anförande! Det är alldeles riktigt att skogsindustrien och skogsbolagen har gjort oerhört mycket under hela efterkrigstiden för att bättra förhållandena för skogsarbetarna och näringen i dess helhet. Man kan emellertid inte förbise två fakta.

För det första skall dessa åtgärder ses mot bakgrunden av de mörka förhållanden som har rått för arbetskraften inom skogsnäringen fram till 1920- och 1930-talen. Om man tar i betraktande de missförhållanden som måste avhjälpas, framstår de åtgärder som vidtagits såsom mera nödvändiga än eljest.

För det andra måste man beakta att den yngre arbetskraften trots dessa åtgärder sviker skogen. Det är mycket svårt att i dag få ungdomarna att tillräcklig omfattning ägna sig åt skogsarbetet som yrke.

Framför allt är det emellertid lönefrågan som jag ett ögonblick vill peka på. De bästa skogsarbetarna står på ungefär samma lönenivå som järnbruksarbetarna och metallarbetarna. Genomsnittet ligger emellertid icke oväsentligt under vad industriarbetarna i medeltal förtjänar. Detta är otillfredsställande, ty om skogsnäringen skall kunna behålla sin arbetskraft samtidigt som arbetet blir allt lättare på andra områden, måste lönerna avsevärt höjas. Jag skulle tro att konkurrensen om arbetskraften för framtiden blir sådan att man borde ha som målsättning att skogsarbetarna genomsnittligt sett bör ha en årsinkomst som ligger 25 procent högre än industriarbetarnas.

Svar på frågor ang. utnyttjandet av tillgängliga vårdplatser vid sjukhusen och ang. åtgärder till förebyggande av att sjukhusavdelningar måste stängas under instundande sommar

Herr von SYDOW (h):

Herr talman! Jag upprepar ännu en gång, herr Sundelin, att vi skogsarbetsgivare gärna erkänner att vi ännu icke har gjort tillräckligt för att tackla det stora problem som här erbjuder sig. Jag hoppas dock att jag har kunnat ge någon liten bild för kammaren av att vi ändå inser vilka svårigheter vi möter. Dessa bottnar också till icke ringa del i det ofantligt stora problem som heter flykten från landsbygden. Det gör det hela inte lättare.

Jag avser icke att här ingå i några löneförhandlingar med min vän herr Kellgren. Det räcker tiden absolut inte till för, och kammaren är inte heller rätt forum för sådant.

När jag talade om att vi är beredda att studera löneformerna och drog in Skogs- och flottningsarbetareförbundet i sammanhanget menade jag bara att vi inom industrien är vana vid att tillsammans med våra anställdas organisationer försöka komma fram till vettiga och goda lösningar som gagnar båda parter. Det är vår avsikt även i detta fall.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 5

Svar på frågor ang. utnyttjandet av tillgängliga vårdplatser vid sjukhusen och ang. åtgärder till förebyggande av att sjukhusavdelningar måste stängas under instundande sommar

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet JOHANSSON, som yttrade:

Herr talman! Ledamoten av denna kammare fru Kristensson har i enkel fråga bett mig lämna en redogörelse för de inskränkningar i vårdmöjligheterna vid våra sjukhus, som för närvarande föreligger till följd av att avdelningar vid sjukhusen är stängda eller ej

öppnade. Fru Kristensson har därjämte frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidtaga för att tillgängliga vårdplatser snarast skall kunna utnyttjas. Vidare har herr Ohlin frågat om vilka åtgärder regeringen vidtagit eller planerat för att så vitt möjligt förebygga att sjukhusavdelningar måste stängas under instundande sommar till följd av bristande tillgång på sjuksköterskor.

Vad gäller föreliggande inskränkningar i vårdmöjligheterna vid sjukhusen har jag låtit inhämta uppgifter från huvudmännen om det aktuella läget. Därav framgår att den 10 april 1961 fanns vid 49 av 317 kroppssjukvårdsanstalter sammanlagt 91 stängda avdelningar. Vårdplatsantalet vid sistnämnda avdelningar var 2 258, vilket motsvarar 3,7 procent av totalantalet vårdplatser vid berörda sjukvårdsanstalter. Det största antalet outnyttjade vårdplatser förelåg vid undervisningssjukhusen och utgjorde där 8,5 procent av totalantalet platser.

I förhållande till motsvarande tidpunkt föregående år är läget i stort sett oförändrat. Också planerna på sommarstängning uppges vara ungefär desamma som föregående år, även om några enstaka sjukhus anser sig behöva stänga avdelningar i större utsträckning än tidigare. Några allvarigare inskränkningar i vårdmöjligheterna anses dock icke behöva befaras. Efterfrågan på vårdplatser är ju under denna tid regelmässigt betydligt mindre än under övriga delar av året.

Jag vill i detta sammanhang erinra om medicinalstyrelsens rekommendation att avdelningarna varje år till förebyggande av sjukhusinfektioner bör stängas under två veckor, ett förfaringsätt som tillämpats redan tidigare. Vidare måste regelmässigt ett visst antal avdelningar stängas varje sommar för utförande av erforderliga reparationsarbeten m. m.

Svar på frågor ang. utnyttjandet av tillgängliga vårdplatser vid sjukhusen och åtgärder till förebyggande av att sjukhusavdelningar måste stängas under instundande sommar

Svarigheterna att i full utsträckning hålla sjukhusens vårdavdelningar öppna sammanhänger som bekant till stor del med personalbrist. När det gäller sjuksköterskebristen och möjligheterna att häva denna vill jag hänvisa till vad jag anförde i det interpellationssvar i ämnet som jag lämnade i denna kammar den 20 april föregående år. Jag vill härutöver tillägga att alla åtgärder vidtogs för att öka resurserna för sjuksköterskeutbildningen. Antalet elevplatser vid sjuksköterskeskolorna, som enligt tidigare beräkningar skulle uppgå till omkring 1 700 under innevarande år, uppgick redan i april i år i själva verket till i det närmaste 2 000 och beräknas inom kort kunna utökas ytterligare till inemot 2 300. För att möjliggöra denna ökning av utbildningskapaciteten har, såsom framgår av statsverkspropositionen, den i statlig regi bedrivna utbildningen av lärare för sjuksköterskeskolorna väsentligt ökat i omfattning. Vidare vill jag framhålla att Kungl. Maj:t helt nyligen beslutat låta utreda frågan om en ny statlig sjuksköterskeskola, framför allt för att tillgodose undervisningssjukhusens behov av sjuksköterskor. Det är angeläget att även övriga huvudmän undersöker möjligheterna att ytterligare utöka utbildningskapaciteten.

I storstäderna föreligger också vissa personalsvårigheter beträffande biträdespersonal. Den i år träffade förhandlingsuppställningen angående lönegradsplaceringen för denna personal, som medfört en höjning av lönesättningen, torde emellertid komma att medverka till en förbättrad rekrytering.

Jag vill i sammanhanget erinra om att grundutbildning för sjukvårdsbiträden numera ingår i den av samhället organiserade yrkesutbildningen. Även beträffande denna kategori har utbildningskapaciteten byggts ut högst avsevärt. Vidare har åtgärder vidtagits för

att inordna utbildningen också av undersköterskor inom den allmänna yrkesutbildningens ram. Jag vill vidare framhålla att frågan om sjuksköterskornas och undersköterskornas arbetsuppgifter för närvarande är föremål för en särskild utredning, som inom kort väntas avlämna sitt betänkande.

Vidare anförde:

Fru KRISTENSSON (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka inrikesministern för svaret på min fråga, ett svar som jag tycker andas en viss tillfredsställelse. Statsrådet säger att läget är i stort sett oförändrat, om man jämför med hur det var förra året vid samma tid, även om några sjukhusavdelningar måste stängas i större utsträckning än vad som tidigare har varit fallet. Jag skulle vilja fråga om inte detta är att ta för lätt på problemet.

Det krisläge som verkade särskilt markant förra året tycks bli permanent och dessutom med en klar tendens till försämring. Statsrådet säger att medicinalstyrelsen rekommenderar att avdelningarna stängs varje år en viss tid för att förebygga sjukhusinfektioner. Dessutom måste de stängas för att man skall få tillfälle att utföra erforderliga reparationsarbeten. Statsrådet säger ingenting om vädring. Annars brukar ju det höra till det man åberopar som motivering för stängda avdelningar.

Låt mig bara konstatera, att på de sjukhusinrättningar, där man klarat personalbehovet, där stänger man inte några avdelningar för att förebygga sjukhusinfektioner eller för att reparera. Jag är helt överens med statsrådet om att orsaken till den svåra situationen på våra sjukhus är personalbristen. Jag saknar i statsrådets svar statistik över den utveckling som har ägt rum under senare tid på detta område. Även om det kanske inte är kutym att man i en en-

Svar på frågor ang. utnyttjandet av tillgängliga vårdplatser vid sjukhusen och ang. åtgärder till förebyggande av att sjukhusavdelningar måste stängas under in-stundande sommar

kel fråga kommer med några längre utläggningar skall jag helt kort redovisa uppgifter som jag har fått om utvecklingen på personalfronten. Det gäller den slutna vården.

I fråga om sjuksköterskor var läget i april förra året det, att inte mindre än 6,4 procent av antalet tjänster var totalvakanta, d. v. s. inte alls hade några ersättare. Den siffran har för motsvarande tid i år stigit till 7,9 procent. I fråga om barnmorskor var siffran förra året 3,9 procent. I år är den 3,5 procent, således en förbättring. Jag vill samtidigt säga, att den förbättringen är helt beroende på att barnmorskorna i den öppna vården tvångskommenderas in i den slutna vården för att undvika att avdelningar stängs. För sjukgymnasterna var siffran 7,3 procent förra året mot inte mindre än 12,7 i år. Jag tror dock inte att bristen på dem har orsakat att man måste stänga vårdavdelningar. Jag vill emellertid understryka deras betydelse för patienternas snabba tillfrisknande och rehabilitering, vilket kan innebära väsentligt kortare vårdtider. Vad beträffar kuratorerna var siffran 1,6 förra året respektive 2,8 i år, för laboratoriserna 6,7 i år mot 4,2 i fjol.

Statsrådet hänvisade till sitt interpellationssvar förra året här i kammaren om sjuksköterskebristen. Statsrådet nämnde där många lovvärda initiativ, vilka kunde ge intryck av att situationen skulle utveckla sig till det bättre. Man skulle införa större antal deltidstjänster. På landstingssidan finns av 19 400 tjänster bara drygt 600 deltidstjänster. Reservkåren som man hyste så stora förhoppningar till har bara lockat ett tiotal av 5 000 å 6 000 icke verk samma sjuksköterskor i aktiv ålder. När det gäller förslaget att överföra vissa arbetsuppgifter från sjuksköterskor på undersköterskor sade statsrådet, att vi kunde vänta förslag redan förra året

om en sådan omläggning av utbildningen.

Av statsrådets svar i dag framgår, att förslaget kan vara att vänta inom kort. Det är ju tacknämligt. Vad beträffar ersättningen till de pensionerade befallningshavarna hade civilministern den frågan under omprövning. Det blev en viss förbättring men inte tillräcklig för att locka de pensionerade tillbaka till yrkesarbete. De förslag inrikesministern förra året framlade för att avhjälpa personalbristen har tyvärr inte lett till önskat resultat. Jag vill ändå inte ta det till intäkt för att rikta någon anklagelse mot inrikesministern på denna punkt, där jag helt och hållet inser att statsrådet och chefen för inrikesdepartementet gör allt vad på honom rimligen kan ankomma för att lösa de svår- bemastrade problem som vi har på detta serviceområde. Det är faktiskt vår skattepolitik som gör att det blir så svårt att rekrytera människor till ifrå- gavarande arbetsområden. Därtill kommer att arbetets karaktär av skiftarbete verkar hämmande i synnerhet på den gifta kvinnliga arbetskraften.

Den förhandlingsöverenskommelse som träffades förra året om sjukskö- tersskelönerna resulterade i en icke ovä- sentlig uppflyttning i lönehänseende för vissa tjänster. En avdelningssköterska i ortsgrupp 4 fick en lönehöjning på 2 820 kronor per år, en, som man kan tycka, icke föraktlig lönehöjning. Men, herr talman, marginalskatten på den lö- nehöjningen är inte mindre än 1 032 kronor om hon är ogift, d. v. s. 36,6 pro- cent. Vore hon gift med en man som hade en inkomst på 35 000 kronor fick hon betala över 50 procent i marginal- skatt av denna inkomstökning.

Förhandlingsverksamheten i ett land med så kraftigt progressiv beskattning som vårt blir ganska egendomlig. Båda parter vid förhandlingsbordet arbetar intensivt dag och natt för att skapa ett

Svar på frågor ang. utnyttjandet av tillgängliga vårdplatser vid sjukhusen och åtgärder till förebyggande av att sjukhusavdelningar måste stängas under instundande sommar

rimligt avtal, men arbetsgivarsidan finner att de generösa bud man tycker sig ge just inte resulterar i den bättre tillgång på arbetskraft man eftersträvar, och arbetstagarparten finner, att de löneökningar man lyckas åstadkomma inte innebär stort annat än en form av ökad prestige för de grupper man representerar. Den part som drar största fördelen av förhandlingsöverenskommelsen — nämligen finansministern — är inte närvarande vid förhandlingarna. Ändå blir det alltid han som tar hem de största vinsterna av de hårda duster vi har vid förhandlingsbordet.

Det var intressant att höra herr Sundelin i den föregående debatten tala om skogsarbetet. Han menade att det inte hade gjorts tillräckligt för att locka arbetstagarerna att stå kvar i yrket. Hur ställer sig herr Sundelin om vi applicerar detta hans uttalande på sjukvårdsområdet?

Låt mig sluta med att säga att det finns pengar till sjukhusbyggen som sedan inte fullt kan utnyttjas, det finns pengar till att utbilda människor som sedan inte tycker det är förenligt med sina intressen att vara verksamma i sitt yrke, men det finns tydligen aldrig pengar till en skattesänkning, inte så länge socialdemokraterna sitter i regeringsställning.

Herr OHLIN (fp):

Herr talman! Uppgifter som har förekommit i pressen tyder på att situationen kommande sommar kan bli ganska otillfredsställande genom stängningen av ett icke ringa antal sjukvårdsavdelningar. Jag kanske får ange vad som nyligen meddelades om att man på länslasarettet i Kristianstad stänger 5 av 22 avdelningar. Situationen har där försämrats jämfört med förra året. På Mörby lasarett ter sig läget ännu mörkare. Det finns stor risk för att två av de tre avdelningarna måste stängas i sommar.

I Falun lever man ur hand i mun när det gäller sjukhuspersonal. Redan nu är 40 tjänster vakanta. I Umeå är läget särskilt bekymmersamt. 6 sjuksköterskor fattas på röntgenavdelningen, och en barnavdelning har helt stängt på grund av personalbrist. Av 196 sjukskötersketjänster är 11 procent helt vakanta.

Fru Kristensson har redan påpekat att vakanser utan vikarier här i landet under senare år har förekommit till ett antal av 600—700, och det är klart att denna brist ökar trycket under semestertiden. Om jag från utgångspunkten av min fråga reser spørsmålet vad inrikesministern nu har att säga om särskilda åtgärder för att minska riskerna för en mycket beklaglig stängning av avdelningar under sommaren, så måste jag konstatera att han beträffande denna sak hade mycket litet att säga.

Låt mig, herr talman, bara göra en mycket kort kommentar som syftar inte bara på denna sommar utan kanske minst lika mycket på nästa, på sjukvårdens »sommarsproblem» om jag så får uttrycka mig, som naturligtvis inte klart kan skiljas från den allmänna bristsituationens problem men som har vissa speciella drag.

För det första måste man gå längre än hittills för att göra det attraktivt för pensionerade sjuksköterskor att tjänstgöra. Den förbättring av deras lönevillkor, som har genomförts och som för dem som befinner sig i yngre pensionsåldern är mycket ringa, den tror jag inte räcker.

Man måste också eftertrakta att göra sjukhusarbetet mera attraktivt för gifta sjuksköterskor, som nu inte är aktiva eller är det endast i ringa utsträckning. Även i det fallet kommer ersättningsfrågan in.

Jag skulle vilja fråga inrikesministern: Är det verkligen riktigt som det har stått i tidningarna att en sjukskö-

Svar på frågor ang. utnyttjandet av tillgängliga vårdplatser vid sjukhusen och ang. åtgärder till förebyggande av att sjukhusavdelningar måste stängas under in-stundande sommar

terska som tar extra arbete i vissa fall då det gäller vissa tjänster, skulle kunna erbjudas lägre ersättning för tillfälligt arbete än en person som tar extra arbete vid Stockholms Spårvägar? Om detta skulle vara riktigt vittnar det inte om tillbörlig uppskattning av det sjukvårdande arbetet. I föl angavs exempel som visade att ersättning för tillfälligt sjukvårdsarbete efter avdrag av skatt inte skulle räckt för anställning av en person som hemhjälp under samma antal timmar.

Det är klart att frågan om tillräcklig ersättning sammanhänger både med lönesättningen och med beskattningsreglerna. Jag tänker då särskilt på förvärvsavdraget. Genom att öka detta och genom att konstruera avdragsbestämmelserna på litet annat sätt skulle man kunna göra det väsentligt mera lönande för t. ex. pensionerade eller gifta sjuksköterskor att tjänstgöra under längre tid än för närvarande.

Frågan om mera attraktiva arbetsförhållanden för t. ex. gifta eller pensionerade som tar tillfällig anställning, är naturligtvis viktig. Jag har med tillfredsställelse sett att en del sjukhus annonserar att de nu kan bereda korttidsarbete och förlägga arbetstiden på ett sätt som passar för vederbörande. De vill låta resonera med sig om hur man skall ordna arbetet på ett för båda parter tillfredsställande sätt. Ett sådant obyråkratiskt grepp är verkligen glädjande, och jag hoppas att inrikesministern för sin del stöder alla tendenser i den riktningen. Skulle våra sjukhus slå in på en sådan politik mera målmedvetet, måste man säga att de ställer sig minst lika förstående som man på många håll gör inom det enskilda näringslivet till korttidsarbetets problem.

Det är emellertid tyvärr klart, att om man har en bristsituation i fråga om arbetskraft, blir arbetet mera betungande för dem som ändå arbetar inom sjuk-

vården, och det verkar ju avskräckande för dem som eventuellt skulle vilja ta arbete en tid. Därför tror jag att man inte kan komma till någon verklig lösning förrän man fått ett större grepp på hela frågan.

Givetvis bör man, herr talman, inte glömma, vilket inrikesministern inte heller gör, frågan om undersköterskorna och biträdespersonalen. Det börjar bli en bristsituation även när det gäller biträdespersonalen, i varje fall i vissa städer. Jag läste en intervju rörande åldringsvården, och jag måste säga att den gav mig ett intryck av att det arbete som utföres här — inte bara av den mera utbildade personalen utan även av biträdespersonalen — är av en utomordentlig betydelse och förutsätter mycket av både omdöme och psykologisk insikt och även en viss idealistisk inställning. Det är därför rimligt att man från samhällets sida i tillbörlig grad uppskattar detta och gör det även i ekonomiskt avseende.

Herr talman! Det är klart att om man vill diskutera problemet om ökad tillgång på arbetskraft på längre sikt, kommer lönepolitiken ännu mera bestämt in i bilden. Jag, som är anhängare av liberal samhällsåskådning, anser att man skall använda även lönepolitiken för att stimulera människor att utbilda sig för och åtaga sig sådant arbete, som ur allmänna synpunkter är viktigt och där det föreligger bristsituation. Vi har här ett sådant område. Jag anser att vad man än kan säga om förvärvsavdragen statistiskt, skulle en ökning av dem ha mycket ringa betydelse rent ekonomiskt, men den skulle ha betydelse psykologiskt, ty den skulle uppfattas som en gård av rättvisa.

Fru Kristensson gjorde en enligt mitt sätt att se litet för skarp skillnad mellan finansministern och inrikesministern. Jag uppfattar inrikesministern som medlem av regeringen. Men om in-

Svar på frågor ang. utnyttjandet av tillgängliga vårdplatser vid sjukhusen och ang. åtgärder till förebyggande av att sjukhusavdelningar måste stängas under instundande sommar

rikesministern står upp här och förklarar att han gjort allt vad han kunnat för att påverka finansministern att höja förvärvsavdragen men det ändå inte lyckats, skall även jag ansluta mig till fru Kristenssons omdöme på denna punkt. Som det nu är vill jag för min del bara säga, att jag tror att det vore anledning för inrikesministern att ta upp frågan om sjukvårdens sommarproblem litet mer utförligt och energiskt än vad man kan se av det svar jag fått här i dag. Jag hoppas gärna att svaret är ofullständigt och inte motsvarar inrikesministerns hela tänkande på detta område.

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet JOHANSSON:

Herr talman! Det var ju så att herr Ohlin lämnade in sin fråga så sent som i torsdags. Det hade inte hindrat att vi kunnat utarbeta ett väsentligt längre svar, det är alldeles riktigt. Jag tog mig friheten att hänvisa till den debatt vi förde i fjol och till det svar vi då lämnade. Detta svar tecknade bakgrunden till den problematik, som vi kommit in i och som ju konstitueras av främst en växande efterfrågan på sjukvård. Efterfrågan har ökat i en takt och omfattning, som väl ingen av oss kunde förutse under 40-talet eller början på 50-talet men som har sitt givna samband med den standardutveckling över huvud taget som förekommit i vårt land och den sjukförsäkring vi har genomfört.

Jag redovisade, att då det gäller anpassningen till denna ökade efterfrågan inriktar sig huvudmännen på att framför allt bygga ut sjukvårdsanstalterna. Vi hade som underlag för bedömningen av personaltillgången arbeidskraftsutredningens 1954/55 lämnade betänkande. Arbetskraftsutredningen sade, att vi hade en så stor utbildningskapacitet då det gällde sjuksköterskor att vi skulle få balans mellan tillgång och efterfrå-

gan på sjuksköterskor 1960 och att vi 1965 skulle få fler sjuksköterskor än vi kunde sysselsätta.

Jag sade i fjol att våra undersökningar visade att detta inte stämde. Det inträffade någonting; sjuksköterskorna gifte sig i en helt annan omfattning än tidigare och lämnade i mycket stor utsträckning arbetet, framför allt under den tid då de hade barn att vårda. Vi konstaterade att inte mindre än 740 sjuksköterskor på grund av giftermål lämnade arbetet under 1959. Jag sade då, att vad vi måste göra är naturligtvis att acceptera denna utveckling, anpassa oss till den och inrätta deltidstjänster, lägga om arbetstidsscheman, erbjuda sjuksköterskor arbete delvis när de själva ansåg sig kunna ta arbete. Jag gläder mig över att herr Ohlin inte bara läst tidningarnas oroande rapporter om de svårigheter vi kan få i sommar utan också hunnit med att ta del av den verksamhet som bedrivs från huvudmännens sida för att man här verkligen skall kunna gå sjuksköterskorna till mötes. Vi måste alltså från huvudmännens sida försöka förmå de sjuksköterskor vi utbildar att stå kvar i arbetet. Det får ske på olika vägar. Jag erkänner att det här är ett problem om löner. Men när vi diskuterar löner, bedöms de ju med hänsyn till tillgång och efterfrågan, och huvudmännen måste rätta sig efter dessa förhållanden. Den lyftning som företogs i fjol innebar en genomsnittlig höjning med 13 procent. Det tycker vi inte var så dåligt jämfört med de 5 å 6 procenten för andra tjänstemannagrupper. Sjuksköterskorna fick alltså då en relativt större höjning.

Vi har också gjort deltidstjänsterna pensionsberättigade. Vi kan givetvis även diskutera skatterna, speciellt sambeskattningsfrågorna, och vi tog ju ett steg på den vägen i fjol. Herr Ohlin erbjöd mig sin välsignelse, om jag kunde

Svar på frågor ang. utnyttjandet av tillgängliga vårdplatser vid sjukhusen och ang. åtgärder till förebyggande av att sjukhusavdelningar måste stängas under instundande sommar

säga att jag hade gjort vad på mig ankommit för att påverka finansministern i det fallet. Men herr Ohlin vet lika bra som jag att så går det inte till. Jag delar ansvaret med de övriga i regeringen. Genom den reform som gjordes i fjol har vi försökt att gå ett stycke på väg för att lätta skattebördorna. Men om vi som ett exempel tar en manlig inkomsttagare med 25 000 kronor i årslön vars hustru har en inkomst mellan 12 000—15 000 kronor, så spelar sambeskattningen inte någon roll för dem.

Nu vet jag lika väl som fru Kristensson att många av våra sjuksköterskor gifter sig med män i högre inkomstklass. Fru Kristensson tog 35 000 kronors årsinkomst som mall, och frågan är då om vi har möjligheter att åstadkomma en reform, som tillfredsställer hustrun till en sådan inkomsttagare.

Jag vill där ta ett exempel. För någon tid sedan ringde en redaktör upp en av våra landstingsmän och sade att landstinget gör alldeles för litet för att förmå de gifta sjuksköterskorna att stå kvar i arbetet. Det vet jag, sade redaktören, ty jag är gift med en sjuksköterska. Då svarade landstingsmannen — vilket jag tycker var bra:

»Det var utmärkt. Då kanske redaktören kan tala om hur hög löneflyttningen skall vara för att förmå er hustru att gå tillbaka till arbetet igen.»

»Ja, då får ni allt höja lönen till det dubbla», svarade redaktören.

Jag tror att många resonerar på det sättet. Det är inte alltid som lönen är det största problemet. För många unga gifta sjuksköterskor är det säkerligen viktigare att vi kan ta hand om deras barn under den tid de är i tjänst, vare sig det är fråga om heltids- eller deltidsarbete. Där har man också från sjukhusens sida vidtagit utomordentliga anordningar. I Lund har man t. ex. vidtalat andra gifta kvinnor att i sina hem ta hand om tre eller fyra barn under

den tid vederbörande sjuksköterskor är i arbete. Och i Linköping prövar man en annan form för samma verksamhet, nämligen barndaghem i direkt anslutning till lasarettet. Där kan sjuksköterskorna utan kostnader lämna in barnen för tillsyn under den tid de själva arbetar. Det är dessa vägar vi måste gå fram på. Huvudmännen måste acceptera och i allt högre grad än nu anpassa sig efter utvecklingen.

Sedan vill jag också komplettera mitt korta svar litet och friska upp statistiken med ytterligare några färskas uppgifter. Under diskussionen om dessa ting i fjol gav jag uttryck för en viss optimism när det gällde åtgärderna att stimulera de gifta sjuksköterskorna att stanna kvar i eller gå tillbaka till arbetet. Mot den bakgrunden vill jag nu framhålla att det också gäller att utbilda fler sjuksköterskor. Vi måste utbilda ungefär dubbelt så många sjuksköterskor som antalet sjukskötersketjänster. Gör vi det, så kan vi nog hålla den balans som behövs, även om något tusental sjuksköterskor varje år föredrar att inte åta sig ens deltidsarbete.

Medicinalstyrelsen förklarade 1957 att utbildningskapaciteten var tillräcklig, men trots detta har vi försökt att öka den så starkt som möjligt. Vi utbildade 1957 ungefär 1 500 sjuksköterskor. I år utbildar vi 2 000. Och nästa år är vi uppe i 2 300. Denna ökning innebär, framhöll jag i fjol, att vi bör ha möjligheter att nå ett nettotillskott på cirka 1 000 sjuksköterskor i aktiv tjänst, även sedan en stor del av de gifta sjuksköterskorna har lämnat sitt arbete för längre eller kortare tid, avgått med pension eller försvunnit av andra omständigheter. Det är också detta jag velat ha som målsättning.

I fjol ökade emellertid avgången av gifta sjuksköterskor med inte mindre än 300. Då lämnade över 1 000 sjuksköterskor sitt arbete för att gifta sig. Utbild-

Svar på frågor ang. utnyttjandet av tillgängliga vårdplatser vid sjukhusen och ang. åtgärder till förebyggande av att sjukhusavdelningar måste stängas under instundande sommar

ningskapaciteten bör som sagt vara så stor att vi ändå får ett nytillskott.

En del sjuksköterskor återvänder också till arbetet efter tre, fyra eller fem års hemmavaro och barntillsyn. I fjol kom inte mindre än 750 sjuksköterskor tillbaka i arbetet igen. Därför fick vi då ett nettotillskott på 998 sjuksköterskor. Samtidigt skall vi komma ihåg att kursomläggningen under 1958/59 verkade så att vi i fjol fick ett färre antal examinerade sjuksköterskor, nämligen 1 444. I år räknar vi med cirka 1 800 nyutexaminerade sjuksköterskor.

Om vi kan bibehålla en utbildningskapacitet som ger oss ett årligt nettotillskott på ungefär 1 000 sjuksköterskor, så anser jag att vi har möjligheter att inom relativt kort tid nå balans i tillgång och efterfrågan. Jag hade den förhoppningen i fjol, och jag har inte någon anledning att nu frånga den uppfattningen, ty det tar tre och ett halvt år att utbilda en sjuksköterska.

Alla de ansträngningar vi gjort under tiden 1959—1961 ger rimligtvis inte mera påtagbara resultat förrän efter tre år, 1962—1963. Det är därför, herr Ohlin, som jag säger att det långsiktiga arbete vi nu är inne i skall undanröja besvärigheterna med sommarstängningen.

Det är klart att vi är helt överens om det otillfredsställande i att det inte går att driva hälso- och sjukvårdsverksamheten i den önskvärda omfattningen. Men jag har haft att bedöma, vilka åtgärder som skall vidtagas mot bakgrunden av möjligheterna att upprätthålla en tillfredsställande vård och under alla omständigheter en vård, som ger dem som av akuta och andra besvär måste ha sjukvård, möjlighet att få hjälp. Det är bedömningsgrunden.

Den situation, vi hade i fjol sommar visade att några allvarliga inskränkningar, som kunde betecknas som katastrofala för de sjukvårdsbehövande, inte

inträffade. Då har vi undersökt: Hur skall situationen bedömas för innevarande sommar?

Fru Kristensson säger att jag tagit alldeles för lätt på detta och att det finns en klar tendens till försämring. Fru Kristensson yttrar sig förmodligen med utgångspunkt från vakanssiffrorna, inte med utgångspunkt från den reella situationen. Men vakanssiffrorna måste ändå ses mot bakgrunden av det väsentligt ökade antalet tjänster som huvudmännen måste inrätta med hänsyn till anpassningen till arbetstidens förkortning o. s. v.

Jag har i mitt svar sagt: »Några allvarligare inskränkningar i vårdmöjligheterna anses dock icke behöva befaras.» Detta påstående gör jag på grundval av den undersökning medicinalstyrelsen verkställt efter kontakten med huvudmännen. Det hindrar inte att något större svårigheter kommer att uppstå på vissa platser — framför allt i Lund och övriga Skåne liksom i Stockholm, inte minst med hänsyn till karolinska sjukhusets belägenhet. Men när herr Ohlin nämner även Umeå i detta sammanhang, förmodar jag att han måste bygga på någon tidningsuppgift. Jag var i Umeå under lördagen och söndagen och frågade då, hurudan situationen var. Jag fick svaret att situationen är väsentligt bättre i år än i fjol och att man i Umeå inte anser sig ha några svårigheter. Däremot har man vissa svårigheter i Skellefteå. Att den barnavdelning — barn-psykiatriska avdelningen — är stängd, som herr Ohlin talar om, beror på att man ligger i förhandlingar med läkarna om lönerna. Att ta detta som intäkt för påståenden om sjuksköterskebristen och de svårigheter som där uppkommer kan inte vara rimligt.

Herr talman! Jag har velat komplettera mitt svar med dessa uppgifter, och jag skulle naturligtvis kunna gå

Svar på frågor ang. utnyttjandet av tillgängliga vårdplatser vid sjukhusen och ang. åtgärder till förebyggande av att sjukhusavdelningar måste stängas under in-stundande sommar

längre. Jag framhöll i fjol att vi undersökte möjligheterna att få en reserv-sjuksköterskekår, som skulle kunna sättas in på bestämda uppgifter. Medicinalstyrelsen föreslog att vi skulle betala dem som var beredda att förbinda sig till tjänstgöring under två månader om året 2 400 kronor jämte vissa traktementen. När förslaget kom till departementet sade vi: Kanske vi t. o. m. skall öka denna summa? Vi bestämde oss för att erbjuda 3 000 kronor åt den gifta sjuksköterska som förband sig att med sitt namn stå på en förteckning och vara beredd att under två månader om året gå i tjänst. Under tjänstgöringstiden skulle hon, om hon tjänstgjorde på samma plats där hon bodde, få ett traktement på 10 kronor och om hon tjänstgjorde på annan ort ett traktement på 17 kronor per dag. De 3 000 skulle utbetalas med 750 kronor i kvar-talet.

Vi lämnade detta erbjudande till 500 gifta sjuksköterskor. Men resultatet blev mycket negativt — endast tio anmälde sig.

Då frågar jag mig, om det är den ekonomiska sidan som är avgörande. Svaret måste enligt min mening bli, att så är inte förhållandet, utan skälet är att sjuksköterskorna vill ha sin fritid tillsammans med männen, vilket i och för sig är rimligt. Många sjuksköterskor slutar under sommaren, om det förklaras att de då inte kan få sin semester på grund av att den och den avdelningen måste hållas i gång. De vet att de kan få arbete igen när de önskar.

Jag skall inte moralisera eller vädja till ansvarskänslan hos våra sjuksköterskor, men nog hoppas man att sjuksköterskorna något tänker på det ansvar som ändå följer med den utbildning de genomgått. Den tre och ett halvt år långa utbildningstiden är självfallet ansträngande, då eleverna deltar i arbetet, men förmånerna får kanske ändå sägas

vara bland de bästa som förekommer vid någon utbildning: fri kost och logi under hela utbildningstiden, vare sig utbildningen är praktisk eller teoretisk, och dessutom 150 kronor i månaden under hela utbildningstiden. Detta måste också tas med i bilden när man diskuterar lönerna och gör jämförelser med andra grupper.

Sammanfattningsvis vill jag säga att jag tycker att huvudmännen, som svarat för förhandlingarna, sökt åstadkomma en lyftning för våra sjuksköterskor i fjolårets lönerörelse, som vi ansåg vara relativt tillfredsställande. Det är klart, att när man kommer in i nästa års lönerörelse måste man bedöma frågan med hänsyn till möjligheterna att få vederbörande ut i arbetet. Statens mera långsiktiga program går framför allt ut på att klara utbildningen genom att få fram instruktionsköterskor. Vi har också sökt medverka till förbättringar genom att inrätta sjuksköterskeskolor i Hälsingborg och Malmö för att komma till rätta med problemen i Lund och i Skåne över huvud taget. Likaså har en ny sjuksköterskeskola startats i Uppsala och utredning pågår om ytterligare en sjuksköterskeskola i Stockholm. Vi är ständigt i beredskap och har för avsikt att under juni månad hålla en överläggning med huvudmännen för att diskutera de mera snabbt verkande åtgärder som är nödvändiga för att få en sjukvård av sådan omfattning, att det inte uppstår några olägenheter för dem som nödvändigtvis måste ha tillgång till sjukvård.

Herr OHLIN (fp):

Herr talman! Jag vill bara i korthet göra några observationer. Inrikesministern ursäktar i viss mån antalet vakanser utan vikarier — 600, 700, 800 — med att säga att vi har byggt sjukhus i så stor skala. Men detta kan väl ändå inte anföras som någon ursäkt.

Svar på frågor ang. utnyttjandet av tillgängliga vårdplatser vid sjukhusen och ang. åtgärder till förebyggande av att sjukhusavdelningar måste stängas under in-stundande sommar

Ty bygger man sjukhus är det väl meningen att man skall ha personal så att de kan användas.

Får jag beträffande utbildningsmöjligheterna erinra statsrådet om att sjuk-sköterskeskolornas kapacitet under sex års tid, från 1951 till 1957, praktiskt taget inte ökat — det rör sig om en ytterst obetydlig ökning. 1951 var årskapaciteten 1 500. Den siffra på 2 300 som statsrådet nämnde är därför en glädjande förbättring i förhållande till fjol-årsprognosen. I motsats till statsrådet tror jag dock inte att 50 procents ökning där kommer att vara tillräcklig framöver. Vi får räkna med kortare arbetstid, vi får räkna med att sjukvårds-behovet fortsätter att stiga i ganska snabb takt. Jag vill för min del hemstäl-la till statsrådet att expansionen måtte fortsättas och att man inte skall tro, som statsrådet sade, att det som hittills gjorts kommer att räcka för att åter-ställa balansen efter relativt kort tid.

Beträffande lönepolitiken nämnde statsrådet något om att huvudmännen måste ta hänsyn till tillgång och efter-frågan. Men den fråga vi nu diskutera kan nog sägas vara ett ovanligt klart exempel på att man icke tagit hänsyn till tillgång och efterfrågan — vakanser utan vikarier vittnar om det.

Beträffande förvärvsavdraget vill jag bara hänvisa till att jag i denna kam-mare i går tillät mig påpeka att de upp-gifter rörande sambeskattningen, som från socialdemokratiskt håll framför-des, inte är rättvisande, ty statistiken bygger på antagandet att förvärvsav-draget är tillräckligt stort för att ge vederbörande ersättning för de kostnader i form av fördyrat hemarbete etc. som är förenade med arbete utanför hem-met i större utsträckning. Om hänsyn tages till de kostnader som är förenade med inkomstens förvärvande, kan den-a statistik icke åberopas. Det är först sedan förvärvsavdraget blivit tillräck-

ligt stort som man kan göra statistik rörande sambeskattningens verkan.

I fråga om tillfälliga åtgärder bör framhållas att t. ex. pensionerade sjuk-sköterskor i åldern 60—63 år får myc-cket ringa uppmuntran för att de åtar sig arbete. De kan gå till enskild tjänst och få full lön utöver sin pension. Men stannar de i offentlig tjänst får de icke mycket mer än normallön, d. v. s. de-ras ersättning utgörs endast av skillna-den mellan vanlig lön och pension. Därtill kommer ett ytterst obetydligt tillägg som stiger något med åldern. Skulle det verkligen vara orimligt att under de närmaste årens krissituation ta hänsyn till sommarproblemet och försöka uppmuntra de pensionerade ge-nom att ge dem litet högre ersättning för vad de utträttar och inte säga att ni har ju pensionen. Detta är givetvis en förhandlingsfråga, det är jag fullt på det klara med. Jag har bara velat ange en synpunkt på något som vore möjligt att åstadkomma.

Statsrådet försökte ursäktat sitt svar med att han fick frågan i torsdags och att det bara har gått fem dagar sedan dess. Ack, herr statsråd, jag trodde inte att min lilla fråga skulle kräva någon utredning från statsrådets sida. Jag trodde att statsrådet sysslade så myc-cket med det bekymmersamma läge som här förelåg, att statsrådet även med kortare tids varsel skulle kunna ge ett mera utförligt svar. Jag vill här tilläg-ga att ett något mer utförligt svar läm-nades i statsrådets senare anförande. Jag kan dock inte säga att jag är helt tillfredsställd med statsrådets betrak-telsesätt, vilket fortfarande liksom i fjol förefaller att vara en aning opti-mistiskt.

Fru KRISTENSSON (h):

Herr talman! Är det samhällsekon-omiskt försvarbart att gå in på en sådan linje som inrikesministern här förordar

**Svar på frågor ang. utnyttjandet av tillgängliga vårdplatser vid sjukhusen och ang. åtgärder till förebyggande av att sjukhusavdelningar måste stängas under in-
stundande sommar**

och tidigare har förordat, nämligen att utbilda dubbelt så många befattningshavare som man kan räkna med kommer att behövas? Jag tycker inte det. Man måste väl i stället försöka komma till roten med det onda — anledningarna till att befattningshavarna inte kvarstannat i yrket. Dessa anledningar tycker jag att inrikesministern här i sitt svar har kringgått.

De som fått utbildning i ett yrke känner väl lust och längtan att få utöva detta yrke, men man gör det inte till vilket pris som helst. Inrikesministern talar om att sjuksköterskorna gifter sig med för högt avlönade män och att det inte hjälper vilka löner man än bjuder dem, ty de kan ändå inte stanna kvar i yrket. Jag tror att detta är fel, det är nog inte sambeskattningen som är det i och för sig stora problemet — det var sambeskattningen inrikesministern talade om — utan det är progressiviteten i beskattningen. Men om det problemet sade inrikesministern inte ett ord. Och detta problem har inte i något avseende kommit närmare sin lösning genom att ortsavdraget skall höjas. Också förvärvsavdraget spelar in här, men inte heller den frågan har inrikesministern berört.

Nej, vi måste driva en annan skattepolitik så att vi kan utbilda lagom många människor för de olika yrkena.

Vi har ju tyvärr inte heller ohämmad tillgång på arbetskraft utan är tvungna att hushålla med den som är tillgänglig. Skall man då utan hänsyn till arbetskraftsbehovet i stort stirra sig blind på ett enda område och säga att vi där skall utbilda dubbelt så många som kan beredas plats? Och vad kommer det att få för verkningar på andra områden? Vi diskuterade här-omdagen tillgången på lärare och kunde konstatera att det inte heller på det området finns tillnärmelsevis så många som behövs.

Det finns såvitt jag vet ännu inte en enda pensionsreglerad deltidstjänst på sjukvårdsområdet. Vi har en författning som gör det möjligt att genomföra detta men överenskommelse har ännu ej träffats med huvudmännen om pensionsreglerade deltidstjänster.

Herr talman! Under gårdagens skattedebatt sade finansministern att det kanske var väsentligare att vi i samhället fick ett rikare liv och en välståndsstegring än att sänka skatterna. Finansministern ansåg åtminstone att detta var de flesta människors uppfattning här i landet. Är det ett uttryck för ett rikare liv och en välståndsstegring att få en mängd nya förnämligt inredda sjukhusbyggnader som sedan till stor del står tomma? Är det ett uttryck för ett rikare liv och en välståndsstegring att åstadkomma en så stor utbildningskapacitet att vi kan utbilda människor som sedan inte blir kvar i arbetet? Nej, herr talman, jag fruktar att vi här i landet kommer att drabbas — och kanske redan gjort det i viss utsträckning — av en ny folksjukdom, som jag skulle vilja kalla arbetslust. Jag tror mig känna till medicinen mot den folksjukdomen. Jag behöver dock inte nämna den här.

Herr talmannen återtog ledningen av förhandlingarna.

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet JOHANSSON:

Herr talman! Jag skall inte diskutera folksjukdomar, men när jag lyssnar till fru Kristensson undrar jag om vi inte håller på att få ytterligare en folksjukdom, nämligen skattekverulansen. Det hade väl varit lämpligare om fru Kristensson hade tagit upp frågan om skatterna i går. Jag har sagt att det i denna problematik är riktigt att också ta hänsyn till beskattningen. Vi gör det också, nämligen bl. a. när det gäller sambeskattningen.

Svar på frågor ang. utnyttjandet av tillgängliga vårdplatser vid sjukhusen och ang. åtgärder till förebyggande av att sjukhusavdelningar måste stängas under instundande sommar

Fru Kristensson säger att det gäller att få fram sådana löner och en sådan beskattning, att de kvinnor som vill vara borta från sina hem kan anställa en annan i sitt ställe i hemmen. Men om man skall bedöma denna sak med hänsyn till arbetskraftssituationen totalt sett så måste väl fru Kristensson medge, att om de gifta sjuksköterskorna skall kunna arbeta och få andra i sitt ställe i hemmen, gäller det att åstadkomma möjligheter till kollektiv tillsyn av barnen. Jag menade att vi i en helt annan omfattning än vi tidigare varit beredda till får acceptera denna kollektiva omvårdnad och tillsyn av barnen när mammorna arbetar.

Naturligtvis kan man säga att jag borde ha lämnat ett väsentligt vidlyftigare svar på herr Ohlins fråga även om jag fick den så sent som i torsdags. Men det var ju en enkel fråga, och på enkla frågor skall med hänsyn till deras karaktär om möjligt ett kort svar lämnas. Jag försökte bygga ut mitt resonemang i bemötandet.

Jag kan inte få någon annan uppfattning av vad herr Ohlin sagt än att han inte är lika optimistisk beträffande möjligheterna att övervinna dessa problem med den utbildningskapacitet på 2 300 som vi kommit upp till. Herr Ohlin och jag är överens på en punkt, nämligen att man måste utbilda allt fler sjuksköterskor. Fru Kristensson delar inte denna uppfattning utan menar att man måste gå helt andra vägar.

Det är nödvändigt att vi accepterar att de gifta kvinnorna önskar deltids- och halvtidstjänster. Därför måste vi utbilda så många sjuksköterskor att vi kan bereda praktiskt taget alla deltidstjänster. Detta är den målsättning vi inriktar oss på. Om det är tillräckligt med 2 300 eller inte vågar jag inte säga. Jag säger att om vi kan utbilda så många att vi får garantier för ett tillskott av 1 000 sjuksköterskor per år, så

tror jag att vi kan klara situationen. Om giftermålsfrekvensen ökar får vi också försöka öka utbildningen.

Vi måste också anpassa oss med hänsyn till beskattningen. Det enda steget är väl inte taget i och med den reform som genomfördes i fjol. Skatteberedningen diskuterar också progressiviteten. Vi kan väl lugna oss och se vad den kommer till för resultat. Men de skatter vi tar in svarar mot de utgifter vi har bestämt oss för. Vi kan inte bara sänka våra inkomster. Vi måste göra avvägningar av vilka utgifter vi kan pressa ned. Skall vi pressa ned utgifterna för utbildning, inte bara av sjuksköterskor utan också inom andra områden? Jag tror att fru Kristensson har klart för sig att detta är en avvägningsfråga. Man kan inte bara ta ut en grupp och säga att vi skall underlätta för den både när det gäller löner och skatter. Vi måste ta hänsyn till samhället i stort.

Vi är inne på ytterligare en väg för att så snabbt som möjligt komma till rätta med bristsituationen, nämligen att flytta från sjuksköterskorna en del även medicinska uppgifter till en undersköterskekår. Jag är ledsen att behöva konstatera att den sittande utredningen om detta, som jag hade hoppats skulle vara klar nu, inte är det. Men jag har en garanti i att herr talmannen, ordföranden, sagt att utredningen i sommar lägger sista handen vid sitt arbete. Det kan då finnas förutsättningar att få i gång denna verksamhet, som jag tillmäter mycket stor betydelse. Sjukvårdsbiträdena skall efter en grundutbildning på ett år och möjligen en vidareutbildning på ytterligare ett år kunna bli undersköterskor. Då får vi en rekrytering på bred bas. Dessa undersköterskor skulle också erbjudas möjlighet att utbilda sig till sjuksköterskor. Men inte minst genom en omfördelning av arbetsuppgifterna bör vi kunna finna en väg som snabbt leder till det resul-

Svar på interpellation ang. provinsialläkarnas arbetsförhållanden, m. m.

tat som vi alla är överens om att vi måste nå, nämligen att få i gång verksamheten på alla de sjukhusavdelningar vi bygger. Det är ju alldeles otillfredsställande att det som vi bygger inte blir utnyttjat.

När arbetskraftsutredningen 1955 bedömde läget så att vi skulle ha balans 1960 och överskott på arbetskraft 1965 och medicinalstyrelsen på grund av denna bedömning vägrade att inrätta nya sjuksköterskeskolor 1957 och 1958, så är det ytterst beklagligt, men jag är inte beredd att ta emot kritik för det. Även om herr Ohlin har kunnat konstatera att vi under åren 1956 och 1957 inte ökade utbildningskapaciteten, bör han väl i rättvisans namn ändå erkänna att vi 1959—1962 ökar utbildningskapaciteten med 800 platser. Detta bör ge oss förutsättningar för att inom några år kunna få bort dessa brister.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 6

Svar på interpellation ang. provinsialläkarnas arbetsförhållanden, m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet JOHANSSON, som yttrade:

Herr talman! Ledamoten av denna kammare herr Brandt i Sätilla har i en interpellation frågat mig, när det kan förväntas att ÖHS-kommitténs år 1958 avlämnade betänkande och en skrivelse från Läkarförbundet från år 1956 i vad avser provinsialläkarkårens arbetsförhållanden m. m. kommer att bli föremål för behandling från inrikesdepartementets sida och när berört departement kommer att tillmötesgå Läkarförbundets upprepade framställningar om revision av provinsialläkartaxan.

Med anledning härav får jag anföra följande.

Kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket — den s. k. ÖHS-kommittén — avgav sitt betänkande an-

gående hälsovård och öppen sjukvård i landstingsområdena våren 1958. Betänkandet blev föremål för en omfattande remissbehandling. Efter remisstidens utgång hösten 1958 påbörjades omedelbart departementsberedningen av förslagen i form av remissammanställning och vissa specialutredningar. Ställningstagandena försvarades och fördröjdes av att Sveriges läkarförbund och Svenska provinsialläkarföreningen ställt sig negativa till kommitténs förslag om att huvudmannaskapet för provinsialläkarna skulle föras över från staten till landstingen. Att tvångsvis genomdriva en huvudmannaskapsreform ansåg jag inte böra övervägas. Då emellertid en ändring av huvudmannaskapet enligt min mening skulle få avgörande betydelse för möjligheterna att effektivt genomföra en upprustning av provinsialläkarväsendet och nå en förbättring av provinsialläkarnas arbetsförhållanden, kallade jag redan våren 1959 representanter för läkarorganisationerna och kommunförbunden till överläggningar inom inrikesdepartementet i syfte att överbrygga motsättningarna och bereda väg för en reformering av tjänsteläkarorganisationen. Dessa överläggningar pågick sedan med kortare och längre avbrott i över ett år. Sommaren 1960 hade diskussionerna förts så långt, att Läkarförbundets och Svenska landstingsförbundets förhandlingsdelegationer samtyckte till att upptaga direkta förhandlingar om villkoren för en huvudmannaskapsändring. Förhandlingarna, vid vilka även staten var representerad, inleddes i oktober förra året men har legat nere sedan februari i år, efter det från läkarsidan förklarats, att förutsättningar för en överenskommelse inte förelåg.

Ett viktigt led i överläggningarna med Läkarförbundet har gällt frågan om en revision av den nuvarande provinsialläkartaxan, som fastställdes 1953. Medicinalstyrelsen inkom redan i december 1958 med ett förslag om att provinsial-

Svar på interpellation ang. provinsialläkarnas arbetsförhållanden, m. m.

läkarna skulle få övergå till den s. k. sjukkassetaxan, vilket skulle innebära en ökning av deras taxeinkomster med bortåt 50 procent. För egen del har jag ansett det ofrånkomligt, att frågan om en så betydande inkomstlyftning för läkarna behandlas i sammanhang med de många övriga frågor, som påverkar deras inkomst- och arbetsförhållanden vid en upprustning och reformering av provinsialläkarväsendet. Detta har jag uttryckligen framhållit för läkarna vid de förda överläggningarna, samtidigt som jag givit klart uttryck för min positiva inställning till en taxerevision i sådant sammanhang. Från regeringens sida har man därför vägrat att upptaga isolerade förhandlingar om provinsialläkar-taxan. Detta ledde till att Läkarförbundet — sedan förhandlingarna med Landstingsförbundet avbrutits — nyligen förklarade provinsialläkartjänsterna i blockad. Med tillfredsställelse kan jag emellertid nu konstatera, att blockaden sedermera hävts och att civilministern helt nyligen träffat överenskom-melse med företrädare för Saco och Läkarförbundet om att överläggningar om provinsialläkartaxan, provinsialläkar-nas övriga anställnings- och avlönings-förhållanden samt om de särskilda spörsmål, som sammanhänger med ett ändrat huvudmannaskap för läkarna, skall upptas under första hälften av juni. Vid dessa överläggningar kommer civilministern och jag samt bl. a. före-trädare för Landstingsförbundet att delta på arbetsgivarsidan. Det är därför min förhoppning, att hela det problem-komplex som jag berört i mitt inter-pellationssvar nu står inför sin snara lösning.

Vidare anförde

Herr BRANDT i Sätila (cp):

Herr talman! Jag ber att till statsrådet och chefen för inrikesdepartemen-tet få framföra mitt tack för svaret på interpellationen. Svarets sista del ger

oss anledning hoppas, att det mycket tråkiga läge som provinsialläkarfrågan befunnit sig i kan komma att ändras till det bättre inom en snar framtid. Det finns all anledning att uttala sin myc-ket stora tillfredsställelse över detta, i all synnerhet med tanke på vad som under den senaste tiden har förevarit inom provinsialläkarorganisationen.

År 1958 — senare siffror har jag ty-värr inte tillgång till — fanns bland to-talt 602 provinsialläkardistrikt vakanser i vanlig mening inom 106. Det inne-bär att det fanns tjänsteförrättande per-sonal inom distrikten. I 94 distrikt fanns sålunda vikarier, men i vissa fall har vikariaten måst ordnas genom att provinsialläkare fått dubblera sina or-dinarie distrikt för att upprätthålla en tjänst även i ett angränsande distrikt, där befattningshavare saknas.

26 svenska medicine licentiater och 15 utländska läkare med behörighet att utöva läkaryrket engagerades och där-utöver 18 svenska medicine kandidater samt till sist 35 utländska läkare utan behörighet att utöva läkaryrket. Denna vikariesituation är uppenbart otillfreds-ställande och ger anledning till oro.

När vi diskuterar provinsialläkarpro-blemet är det landsbygdens hälso- och sjukvårdssituation som berörs. Helt nat-urtligt ger den otillräckliga tillgången på kvalificerade provinsialläkare oss landsbygdsbor anledning till undran, och vi kan inte heller frigöra oss från en känsla av att starka skäl föreligger att befara att om inte snabbt verkande åtgärder vidtages situationen än mer kommer att försämrats. Det är inte hel-ler något att förvåna sig över att en ung medicinare betydligt starkare fres-tas av en karriär inom sjukhusvården än av ett arbete inom den öppna vår-den. Sjukhusarbetet ger möjligheter till vetenskapligt arbete och det tillfreds-ställer en ung medicinares ambitioner. Han kan i detta arbete också utnyttja alla de tekniska resurser ett modernt sjukhus förfogar över. Han har också

Svar på interpellation ang. provinsialläkarnas arbetsförhållanden, m. m.

kvalificerad sjuksköterskehjälp vid sina konsultationer och delvis i arbetet i övrigt. Han är inte heller medicinskt isolerad, utan han kan diskutera sina problem med äldre och erfarnare kolleger. Till sist kan sägas att han har mycket stora möjligheter att specialisera sig inom sitt arbetsområde och senare vinna fördelar såsom specialist.

Provinsialläkarens situation är en helt annan. Han har inte utan att han själv betalar därför tillgång till sköterskehjälp i sin mottagning. En hel del provinsialläkare anser sig inte kunna prestera denna betalning, och då får deras hustrur biträda. De får själva anskaffa sin tekniska utrustning. Någon gång kanske kommunerna anskaffar viss tung utrustning, men i huvudsak får provinsialläkarna själva stå för utrustningskostnaderna.

Han har en ytterst pressande tjänstgöring med täta jourtjänster, ofta i dubblade distrikt och han måste under arbetsveckan räkna med natttjänstgöring, helt okontrollerad i många fall, vid sidan om mottagningen och sjukhusresor under dagtid. Han har en bundenhet i sitt arbete som de allra flesta arbetstagare finner oacceptabel. Lägga till sist därtill att hans årsinkomst enligt gjorda undersökningar genomsnittligt är lägre än lasarettunderläkarens. Man förstår då att provinsialläkarens kall inte utövar någon större lockelse på de unga medicinarna. Som vi alla inser är risken för en fortgående försämring av provinsialläkarkårens rekrytering under dessa omständigheter uppenbar.

På grund av interpellationssvarets utformning och omständigheter i övrigt som tillkommit sedan interpellationen lämnades anser jag mig inte i detta sammanhang böra ta upp någon diskussion om provinsialläkarnas taxeförhållanden; förnyade förhandlingar om taxorna skall ju tas upp. En detalj i interpellationssvaret som just berör taxorna måste jag emellertid ta upp till

debatt. I sitt svar framhåller statsrådet att medicinalstyrelsen i skrivelse av år 1958 för provinsialläkarna föreslagit den s.k. sjukkassetaxan, som skulle ge läkarna en inkomstökning av taxekomster med bortåt 50 procent. I den återopade skrivelsen, som är daterad den 13 december 1958 beskriver man emellertid konsekvenserna av en taxehöjning något annorlunda än vad statsrådet gör. Man framhåller att provinsialläkartaxan ger 50 procent av den taxekomst som lasarettsläkarna för närvarande har. En upplyftning av provinsialläkartaxan till sjukkassetaxa, som i stort sett tillämpats för lasarettsläkarna skulle innebära en genomsnittlig årslöneökning av 14 000 kronor.

Det är väl den siffran som statsrådet avser när han i sitt svar säger: »För egen del har jag ansett det ofrånkomligt, att frågan om en så betydande inkomstflyftning för läkarna behandlas i sammanhang med de många övriga frågor, som påverkar deras inkomst- och arbetsförhållanden vid en upprustning och reformering av provinsialläkarväsendet. Detta har jag uttryckligen framhållit för läkarna vid de förda överläggningarna, samtidigt som jag har givit klart uttryck för min positiva inställning till en taxerevision i sådant sammanhang.»

Om man läser vidare i medicinalstyrelsens skrivelse, kommer man emellertid fram till att det inte är fråga om dessa 14 000 kronor utan att medicinalstyrelsens förslag går ut på något helt annat. Om jag har läst rätt, blir det slutliga resultatet av en taxehöjning genomsnittligt 4 000 kronors ökning. Därmed uppnår medicinalstyrelsen det eftersträvade målet att åvägbringa paritet mellan provinsialläkarna och underläkarna vid lasaretten. Anledningarna till att 14 000 kronors-siffran reducerats så starkt är dels att man förutsätter, att provinsialläkarna själva skall svara för viss avlöning till biträden och dels att man dessutom förutsätter, att provinsial-

läkarna också skall utge ersättning till kommunerna för viss tyngre och av kommunerna anskaffad utrustning. Dessa kostnader beräknar man till sammanlagt 10 000 kronor. Av de 14 000 kronorna blir det alltså kvar 4 000 kronor. Jag tycker att medicinalstyrelsens förslag under sådana omständigheter inte borde avskräcka statsrådet från att medverka till upptagandet av separata förhandlingar även om taxeinkomster för provinsialläkarna.

Det förefaller att döma av interpellationssvaret som om inrikesministern förutsätter, att även frågorna om huvudmannaskap och förändringar av provinsialläkarorganisationen i dess helhet skall tas upp i samband med taxerevisionen. Inledningsvis motiverar inrikesministern detta med att inkomsthöjningen enligt hans mening är alltför stor för att bli föremål för separata förhandlingar. I det fallet har jag litet svårt att följa statsrådets tankegång, i all synnerhet som vi vet att man på läkarsidan betraktar — och i skrivelse till inrikesministern även har informerat om detta — förhandlingarna mellan Landstingsförbundet och provinsialläkarorganisationen samt Läkarförbundets såsom brutna i det skede, som i interpellationssvaret åberopas, alltså februari månad.

Tar man nu på nytt itu med att föra förhandlingar om frågan i hela dess vidd, kan frågans lösning komma att ytterligare fördröjas. Jag vet inte heller hur pass stort positivt intresse landstingen har för att överta även provinsialläkarorganisationen och de kostnader som det för med sig. Men jag tror i varje fall att separata taxeförhandlingar kan rekommenderas, därest det på nytt skulle uppstå allvarliga förseningar på grund av att vederbörande framhärdat i att vilja diskutera frågan i hela dess vidd.

Statsrådet uttalar på de sista raderna i interpellationssvaret, att det är hans förhoppning att hela det problemkomplex, som är berört i interpellationen,

nu står inför sin snara lösning. Vi får hoppas att, även om inte hela komplexet med en gång kan lösas, de mest angelägna detaljerna i detsamma det oaktat skall kunna få en nöjaktig lösning. Dit hör nog i första hand taxefrågan.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 7

Statsregleringen

Föredrogs statsutskottets memorial nr 143, angående statsregleringen för budgetåret 1961/62.

Punkterna 1—12

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 13

Lades till handlingarna.

Punkten 14

Utgifter å driftbudgeten

Sedan punkten föredragits anförde

Herr förste vice talmannen MALMBORG (fp):

Herr talman! Med anledning av utgången av den i dag företagna gemensamma voteringen får jag yrka att det under förevarande punkt å tredje raden angivna beloppet om 15 914 100 000 kronor utbytes mot 15 914 275 000 kronor samt det å femte raden angivna beloppet om 7 785 000 kronor utbytes mot 7 960 000 kronor.

Vidare får jag hemställa, att det tredje stycket erhåller följande ändrade lydelse: »Då inkomsterna enligt vad ovan under punkten 13:o angivits uppgår till 17 083 062 000 kronor, uppstår ett beräknad överskott å statsregleringen av 818 787 000 kronor.»

Vidare yttrades ej.

Vad herr förste vicetalmannen Malmberg hemställt bifölls, varefter punkten lades till handlingarna.

Inkomster å kapitalbudgeten — Utgifter å kapitalbudgeten — Riksstat*Punkten 15***Inkomster å kapitalbudgeten**

Sedan punkten föredragits anförde

Herr förste vice talmannen **MALMBORG** (fp):

Herr talman! Jag hemställer att det under förevarande punkt å sid. 9 under »III. Statens allmänna fastighetsfond» angivna beloppet om 154 270 000 kronor utbytes mot 154 056 000 kronor, att den nederst å samma sida angivna summan om 2 579 858 000 kronor utbytes mot 2 579 644 000 kronor, att det å sid. 10 under »Förslag till investeringsplan för budgetåret 1961/62» vid »III. Statens allmänna fastighetsfond» angivna beloppet om 53 557 000 kronor utbytes mot 53 343 000 kronor, att de å sid. 11 i samma uppställning angivna summorna om 1 499 917 000 och 1 439 843 000 kronor utbytes mot 1 499 703 000 respektive 1 439 629 000 kronor samt att i det stycke på sid. 11 som börjar med »Av den lämnade redogörelsen framgår» det å tredje raden angivna beloppet om 2 579 858 000 kronor utbytes mot 2 579 644 000 kronor, den å sjätte och sjunde raderna angivna subtraktionen (2 579 858 000 — 1 079 941 000 =) 1 499 917 000 kronor utbytes mot (2 579 644 000 — 1 079 941 000 =) 1 499 703 000 kronor och det å nionde raden samt i utskottets hemställan angivna beloppet om 1 439 843 000 kronor utbytes mot 1 439 629 000 kronor.

Vidare yttrades ej.

Utskottets hemställan bifölls med de ändringar, som föreslagits av herr förste vice talmannen Malmborg.

*Punkten 16***Utgifter å kapitalbudgeten**

Sedan punkten föredragits anförde

Herr förste vice talmannen **MALMBORG** (fp):

Herr talman! Jag hemställer, att det

å tredje raden angivna beloppet om 1 439 843 000 kronor utbytes mot 1 439 629 000 kronor, att det å femte raden angivna beloppet om 2 579 858 000 kronor utbytes mot 2 579 644 000 kronor samt det å sjätte raden om 5 260 000 kronor utbytes mot 5 046 000 kronor.

Vidare yttrades ej.

Vad herr förste vice talmannen Malmborg hemställt bifölls, varefter punkten lades till handlingarna.

*Punkten 17***Riksstat**

Sedan punkten föredragits anförde

Herr förste vice talmannen **MALMBORG** (fp):

Herr talman! Jag hemställer, att kammaren måtte besluta att — sedan riksstat för budgetåret 1961/62 av den lydelse, som framgår av utskottets förslag med däri av kammaren beslutade ändringar blivit upprättad — densamma, försedd med herrar talmäns underskrifter må till Kungl. Maj:t överlämnas.

Vidare yttrades ej.

Denna hemställan bifölls.

§ 8

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 327, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1961/62 till statens blindskolor och dövskolor m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 348, angående tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1960/61;

nr 349, angående statsregleringen för budgetåret 1961/62; och

nr 350, med överlämnande av riksstat för budgetåret 1961/62.

Vårssessionens avslutning

Vidare anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från bevillningsutskottet:

nr 347, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften;

nr 351, angående beräkning av bevillingarna för budgetåret 1961/62, m. m.; och

nr 352, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 39 § 3 mom. och 46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

från bankoutskottet:

nr 353, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv, m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

från första lagutskottet:

nr 335, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om förfarandet i anmärkningsmål, m. m.;

nr 336, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket;

nr 337, i anledning av väckta motioner om lagstiftning i syfte att möjliggöra utnyttjande av byggnad på annans mark såsom säkerhet för kredit;

nr 338, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 november 1946 (nr 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret; och

nr 339, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 17:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt; samt

från tredje lagutskottet:

nr 340, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i den för Kopparbergs län gällande särslagstiftningen på fastighetsrättens område; och

nr 341, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till nya författningsbestämmelser rörande tillverkning av och handel med fodermedel m. m. dels ock i ämnet väckta motioner.

§ 9

Justerades protokollsutdrag.

§ 10

Vårssessionens avslutning

Herr TALMANNEN yttrade:

Efter samråd med första kammarens talman får jag meddela, att riksdagens höstsession kommer att taga sin början måndagen den 16 oktober, då kammaren sammanträder klockan 14.00. Kallelse kommer att ske på sedvanligt sätt genom annonsering och tillkännagivande i radio.

Ärade kammarledamöter! Vårssessionens arbete är med detta plenum avslutat. Vi kan med tillfredsställelse konstatera, att vi trots anhopningen av ärenden i slutskedet lyckats på ett hederligt sätt genomföra våra arbetsuppgifter. Jag ber att till kammarens ledamöter få framföra ett tack för det stora intresse som visats och för de insatser som gjorts i arbetet. Till vice talmännen framför jag ett tack för stor beredvillighet och mycken hjälp i arbetet under vårssessionen. Jag riktar också ett särskilt tack till vår sekreterare — jag vet att jag kan göra det å hela kammarens vägnar — för det förnämliga sätt på vilket han har skött sina uppgifter.

Till sist vill jag, ärade kammarledamöter, uttrycka en förhoppning att sommarferierna skall ge oss alla möjligheter att njuta av vår härliga nordiska sommar och därigenom samla nya krafter för vårt kommande arbete.

Kammarrens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 13.49.

In fidem
Sune K. Johansson

Lördagen den 10 juni

Kl. 12.00

Jämlikt bestämmelse i § 5 i riksdags-
stadgan hade tillkännagivande blivit
vederbörligen utfärdat därom, att juste-
ring av kammarrens protokoll för den 25,
26 och 27 nästlidne maj komme att den-
na dag kl. 12.00 försiggå i kammarrens
konferensrum; och tillstädeskommo
därvid följande ledamöter:

herr *Svensson i Stenkyra och*
herr *Zetterberg.*

Ovannämnda protokoll samt proto-
kollet för detta sammanträde upplästes
för justering och blevo av kammarrens
tillstädesvarande ledamöter godkända.

In fidem
Sune K. Johansson

Torsdagen den 22 juni

Kl. 19.30

Jämlikt bestämmelse i § 5 riksdags-
stadgan hade tillkännagivande blivit i
vederbörlig ordning utfärdat därom,
att justering av de kammarrens proto-
koll, vilka vid vårsessionens slut åter-
stode ojusterade och som icke justerats
vid sammanträde den 10 innevarande
juni, komme att denna dag kl. 19.30 för-

siggå i kammarrens konferensrum; och
tillstädeskom därvid herr *Zetterberg.*

Protokollen för den 29 och den 30
nästlidne maj samt för detta sammanträ-
de upplästes för justering och blevo av
herr *Zetterberg* godkända.

In fidem
Sune K. Johansson
